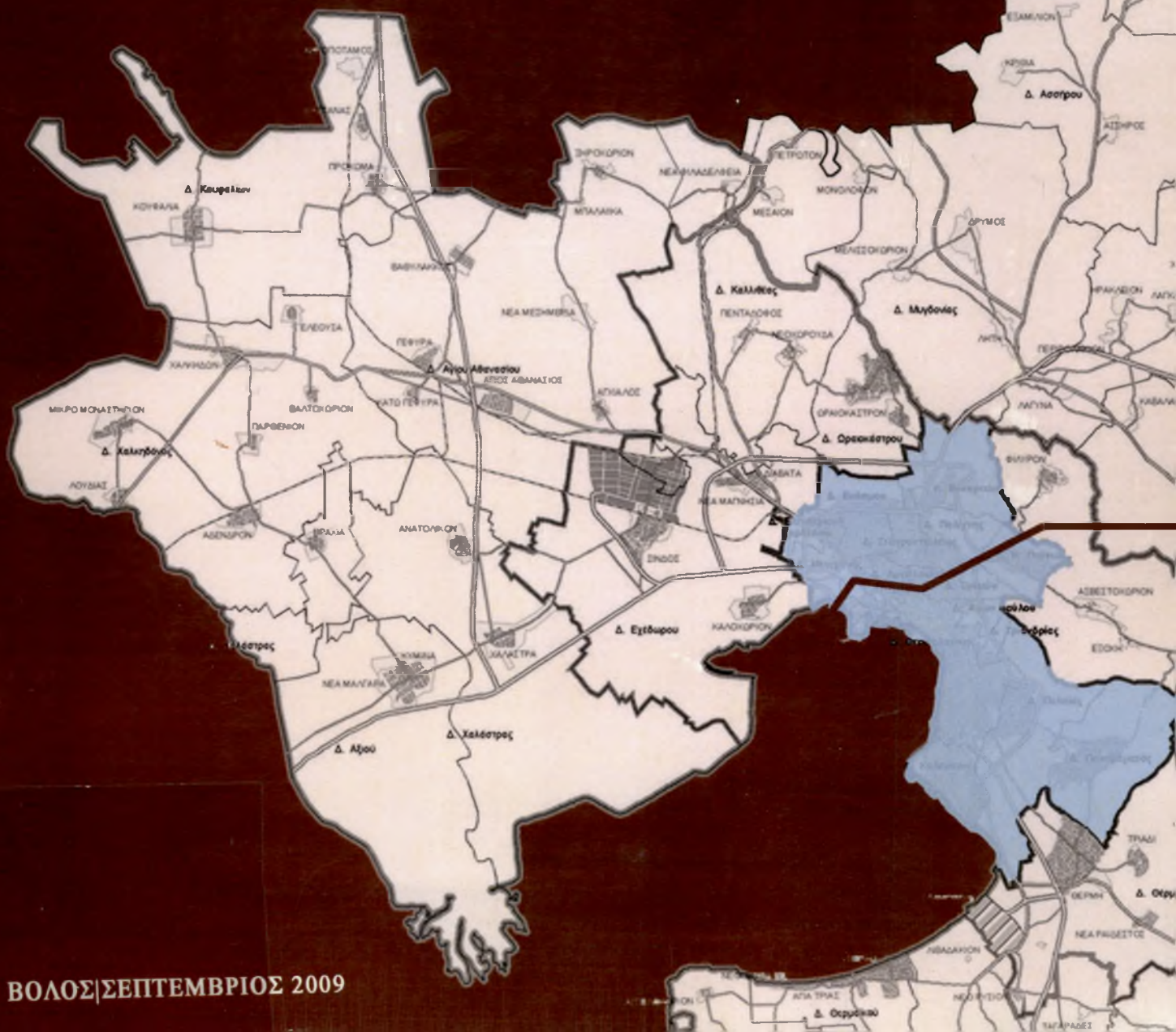

διπλωματική εργασία

Η ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ

φοιτητής: **ΝΙΚΟΣ ΚΑΠΙΤΣΙΝΗΣ**

επιβλέπων καθηγητής: **ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ**

NO

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7521/1

Ημερ. Εισ.: 25-09-2009

Δωρεά: Συγγραφέας

Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ

2009

ΚΑΠ

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Κατάλογος Χαρτών Κειμένου.....	6
Κατάλογος διαγραμμάτων κειμένου	8
Κατάλογος Πινάκων Κειμένου	11
αντί προλόγου	16
Περίληψη.....	19
1.Ο ρόλος της Θεσσαλονίκης μεταπολεμικά. Οι τάσεις εξέλιξης της σε εθνικό και βαλκανικό επίπεδο.	23
1.1. Γεωγραφικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά.....	23
1.2. Πληθυσμός	24
1.3.Ιστορική Αναδρομή.....	28
1.4.Οικονομικά μεγέθη.....	30
1.4.1. ΑΕΠ	31
1.4.2.Το παραγωγικό σύστημα του Νομού Θεσσαλονίκης κατά τομέα παραγωγής	31
1.4.2.1. Πρωτογενής Τομέας	31
1.4.2.2. Δευτερογενής Τομέας.....	32
1.4.2.3. Τριτογενής Τομέας	34
1.4.3 Απασχόληση – Ανεργία	35
1.5. Υποδομές και ποιότητα ζωής	39
1.5.1 Υποδομές Μεταφορών.....	39
1.5.1.1. Οδικό Δίκτυο	39
1.5.1.2.Σιδηροδρομικό Δίκτυο.....	40
1.5.1.3. Λιμάνι και θαλάσσιες μεταφορές	41
1.5.1.4. Αεροδρόμιο και αεροπορικές μεταφορές	41
1.5.2.Τηλεπικοινωνίες	41

1.5.3. Κοινωνικές υποδομές	42
1.5.3.1. Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας.....	42
1.5.3.2. Εκπαιδευτικές Υποδομές.....	42
1.6. Η εμβέλεια της πόλης.....	43
1.7. Ο ρόλος της πόλης σε Βαλκανικό-διεθνές επίπεδο.....	44
1.8. Ο μελλοντικός ρόλος της Θεσσαλονίκης στη Βαλκανική	47
2. Η ταυτότητα των Δυτικών Συνοικιών του Π.Σ.Θ. Η διαφοροποίησή τους σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης.....	50
2.1 Οι Δυτικές Συνοικίες.....	50
2.2. Το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο της περιοχής.....	51
2.3 Δημογραφικά στοιχεία – Πληθυσμιακές πυκνότητες.....	55
2.3.1. Ο πληθυσμός της περιοχής ανά δήμο.....	55
2.3.2. Η πυκνότητα κατοίκησης.....	58
2.3.3. Πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός	60
2.3.4. Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού	63
2.3.5. Νοικοκυριά	66
2.3.6. Μετακινήσεις.....	68
2.3.7 Ιδιαίτερες πληθυσμιακές ομάδες (Αναπτυξιακή Εταιρία Βορειοδυτικής Θεσσαλονίκης, 2004: 223).....	72
2.3.8. Συμπεράσματα	77
2.4 Απασχόληση και ανεργία	78
2.4.1 Δείκτες Απασχόλησης - Ανεργίας.....	79
2.4.2 Εξέλιξη της ανεργίας.....	88
2.5 Οικονομική κατάσταση των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.	89
2.6 Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού.....	96
2.7 Η επαγγελματική διάρθρωση των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.	104

2.8 Συλλογικά μέσα αναπαραγωγής.....	109
2.9 Ποιότητα Δομημένου Περιβάλλοντος.....	116
2.9.1. Ανάλυση της ποιότητας του Δομημένου Περιβάλλοντος.....	116
2.9.2. Συνολικά Συμπεράσματα για την ποιότητα Δομημένου Περιβάλλοντος.....	131
2.10 Πολεοδομικά δεδομένα	132
2.10.1 Χρήσεις γης.....	132
2.10.2 Δημόσιοι ελεύθεροι χώροι.....	135
2.10.3 Μνημεία και τόποι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος	137
2.10.4 Εδαφικό και κτιριακό απόθεμα.....	142
2.11 Τεχνικές υποδομές και κατάσταση περιβάλλοντος.....	147
2.11.1 Δίκτυα ύδρευσης.....	147
2.11.2 Δίκτυα αποχέτευσης.....	147
2.11.3 Δίκτυα ηλεκτρισμού	148
2.11.4 Δίκτυο διαχείρισης οικιακών απορριμμάτων	148
2.11.5 Κυκλοφοριακή διαχείριση και συγκοινωνιακή υποδομή	148
2.11.5.1 Ιεράρχηση οδικού δικτύου.....	148
2.11.5.2 Μέσα μαζικής μεταφοράς.....	151
2.11.6 Περιβαλλοντικά ζητήματα: Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγρά απόβλητα	153
2.11.7 Συμπεράσματα τεχνικών υποδομών και κατάστασης φυσικού περιβάλλοντος	156
2.12 Συνολική Σύγκριση Δ.Σ.Θ. με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.	156
2.13 Συνολικό Συμπέρασμα για την διαφοροποίηση των περιοχών μέσα στο Π.Σ.Θ.:.....	159
3. Μελέτη και ανάλυση του ανθρώπινου δυναμικού της Δυτικής Θεσσαλονίκης και συνολικά του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της πόλης.....	161
3.1 Το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής μελέτης.....	161
3.2 Οι παραγωγικοί τομείς της απασχόλησης	162

3.3 Οι κλάδοι δραστηριότητας των απασχολούμενων	179
3.4 Ανεργία και απασχόληση – Η ποσοτική και ποιοτική συμμετοχή του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού της κάθε περιοχής	190
3.5 Τα επαγγέλματα του Ο.Ε.Π. και η θέση τους στο επάγγελμα στις Δ.Σ.Θ. σε σύγκριση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.	193
3.6 Ο ρόλος του Ο.Ε.Π. της περιοχής μελέτης στην παραγωγική δραστηριότητα και διάρθρωση συνολικά – Τα συμπεράσματα	197
3.7 Το συνολικό συμπέρασμα για την διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού στο Π.Σ.Θ.	199
4. Η διάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ.	200
4.1 Ο δευτερογενής τομέας	200
4.2 Διαχρονική εξέλιξη του δευτερογενούς τομέα	200
4.3 Η σημερινή κατάσταση	201
4.4 Συμπεράσματα	208
5. Συνολικά συμπεράσματα – προοπτικές	209
5.1 Τα συμπεράσματα	209
5.2 Οι προοπτικές	212
5.3 Επίλογος	214
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΩΝ	215
Βιβλιογραφία	218
Ελληνική Βιβλιογραφία	218
Ξένα Βιβλιογραφία	223
Συνέδρια – Ημερίδες	223
Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις	224

Κατάλογος Χαρτών Κειμένου

Χάρτης 1.1: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης.....	24
Χάρτης 1.2: Η περιοχή και τα όρια του Π.Σ.Θ., της Περιαστικής Ζώνης Θεσσαλονίκης (ΠΖΘ) και της Ε.Π.Θ.....	26
Χάρτης 1.3: Χάρτης του Π.Σ.Θ. με τις κύριες οδικές αρτηρίες.....	40
Χάρτης 1.4: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης και οι Ο.Τ.Α. που το συγκροτούν	46
Χάρτης 2.1: Το Π.Σ.Θ. και οι υποπεριοχές του	51
Χάρτης 2.2: Οι Δ.Σ.Θ.....	52
Χάρτης 2.3: Λόγος πραγματικού προς μόνιμο πληθυσμό στο Π.Σ.Θ. (2001).....	61
Χάρτης 2.4: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ.Θ. (1961-1971).....	64
Χάρτης 2.5: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1971-1981).....	65
Χάρτης 2.6: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1981-1991).....	65
Χάρτης 2.7: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1991-2001).....	66
Χάρτης 2.8: Δείκτης χωροθέτησης αλλοδαπών προερχόμενων από την Βαλκανική και τις Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες στο Π.Σ.Θ. στην απογραφή του 2001	70
Χάρτης 2.9: Ποσοστά ανδρών – γυναικών σε ανεργία στις Δ.Σ.Θ.....	88
Χάρτης 2.10: Μέσο εισόδημα των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.....	95
Χάρτης 2.11: Ποσοστό φτώχειας ανά δήμο στις Δ.Σ.Θ.....	95
Χάρτης 2.12: Χάσμα φτώχειας στις Δ.Σ.Θ.	96
Χάρτης 2.13: Αριθμός ορόφων κατοικίας στις Δ.Σ.Θ.	124
Χάρτης 2.14: Δωμάτια ανά κατοικία στις Δ.Σ.Θ.	127

Χάρτης 2.15: Ιδιοκτησιακό καθεστώς κατοικίας στις Δ.Σ.Θ.....	128
Αεροφωτογραφία της περιοχής μελέτης όπου φαίνεται η έλλειψη πρασίνου ..	139
Χάρτης 2.16: Οι Δ.Σ.Θ. και οι βασικές οδικές αρτηρίες	149
Χάρτης 2.17: Οι λεωφορειακές γραμμές στο Π.Σ.Θ.	152
Χάρτης 2.18: Το μετρό της Θεσσαλονίκης και οι περιοχές κάλυψης	153
Χάρτης 3.1: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης.....	162

Κατάλογος διαγραμμάτων κειμένου

Διάγραμμα 1.1: Ποσοστιαία διάρθρωση της απασχόλησης κατά κλάδους στο Π.Σ.Θ.	36
Διάγραμμα 2.1: Κατανομή αλλοδαπών	69
Διάγραμμα 2.2: Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού	72
Διάγραμμα 2.3: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 1981	81
Πίνακας 2.4: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 1981	81
Διάγραμμα 2.5: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 1991	84
Διάγραμμα 2.6: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 1991.	84
Διάγραμμα 2.7: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 2001	87
Διάγραμμα 2.8: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 2001.	87
Διάγραμμα 2.9: Δηλωθέν εισόδημα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2004	91
Διάγραμμα 2.10: Ποσοστό φτώχειας ανά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2004.....	93
Διάγραμμα 2.11: Πυραμίδες επιπέδου εκπαίδευσης Δ.Σ.Θ. – Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ.	97
Διάγραμμα 2.12: Θέση στο επάγγελμα στις Δ.Σ.Θ. το 2001	108
Διάγραμμα 2.13: Θέση στο επάγγελμα στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ. το 2001	108
Διάγραμμα 2.14: Άτομα ανά κλίνη στις Περιοχές του Π.Σ.Θ., 2008.....	113
Διάγραμμα 2.15: Ποσοστό κτιρίων ανάλογα με την χρονική περίοδο κατασκευής	120
Διάγραμμα 2.16: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν	122
Διάγραμμα 2.17: Ποσοστό κτιρίων κατά αριθμό ορόφων ανά περιοχή (διάγραμμα)	123

Διάγραμμα 2.18: Δωμάτια ανά κατοικία και άτομα ανά κατοικία και ανά δωμάτιο	126
Διάγραμμα 2.19: Ποσοστό ιδιόκτητων και ενοικιαζόμενων κατοικιών ανά περιοχή	128
Διάγραμμα 2.20: Μέσο ενοίκιο ανά περιοχή σε ευρώ.....	130
Διάγραμμα 3.1: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 1981	165
Διάγραμμα 3.2: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 1981	165
Διάγραμμα 3.3: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 1991	168
Διάγραμμα 3.4: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 1991	168
Διάγραμμα 3.5: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 2001	171
Διάγραμμα 3.6: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ., 1981	171
Διάγραμμα 3.7: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον πρωτογενή τομέα διαχρονικά	177
Διάγραμμα 3.8: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον δευτερογενή τομέα διαχρονικά.....	177
Διάγραμμα 3.9: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον τριτογενή τομέα διαχρονικά	178
Διάγραμμα 3.10: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην απασχόληση διαχρονικά	192
Διάγραμμα 3.11: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην ανεργία διαχρονικά	192
Διάγραμμα 3.12: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην θέση στο επάγγελμα, 2001.....	196
Διάγραμμα 4.1: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση βιομηχανιών στο Π.Σ.Θ., 1995 .	207

Διάγραμμα 4.2: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση των απασχολούμενων στις βιομηχανίες στο Π.Σ.Θ., 1995..... 207

Κατάλογος Πινάκων Κειμένου

Πίνακας 1.1: Μεταβολή πληθυσμού ανά περιοχή του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης (ΡΣΘ) 1981, 1991, 2001	27
Πίνακας 1.2: Μεταβολή πληθυσμού 1981-2001: Π.Σ.Θ., Π.Ζ.Θ., Ε.Π.Θ., Νομός, Περιφέρεια	28
Πίνακας 1.3: Κατάταξη βιομηχανιών του Π.Σ.Θ.	33
Πίνακας 1.4: Διαχρονική σύγκριση εξέλιξης Οικονομικώς Ενεργού Πληθυσμού (Ο.Ε.Π.).....	37
Πίνακας 1.5: Δείκτες Απασχόλησης.....	38
Πίνακας 1.6: Σύνολο εκπαιδευτηρίων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Νομό Θεσσαλονίκης	42
Πίνακας 2.1: Ο πληθυσμός της περιοχής μελέτης.....	56
Πίνακας 2.2: Πληθυσμιακά στοιχεία το 2001	58
Πίνακας 2.3: Μεταβολή πυκνοτήτων ανά δήμο	59
Πίνακας 2.4: Πραγματικός και Μόνιμος πληθυσμός των Δ.Σ.Θ.....	62
Πίνακας 2.5: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού των Δήμων των Δ.Σ.Θ.	63
Πίνακας 2.6: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού νοικοκυριών ανά Δήμο:.....	67
Πίνακας 2.7: Διαχρονική εξέλιξη αλλοδαπών	68
Πίνακας 2.8: Μέλη νοικοκυριών κατά τόπο διαμονής πέντε έτη πριν την διενέργεια των απογραφών 1991 και 2001 (Δεκέμβριος 1985 και Δεκέμβριος 1995 αντιστοίχως)	71
Πίνακας 2.9: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1981	79
Πίνακας 2.10: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1981	80
Πίνακας 2.11: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1991	82

Πίνακας 2.12: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1991	83
Πίνακας 2.13: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 2001	85
Πίνακας 2.14: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 2001	86
Πίνακας 2.15: Επιλεγμένοι δείκτες εισοδήματος και οικονομικής ανισότητας, κατά περιοχή, 2004	90
Πίνακας 2.16: Δείκτες φτώχειας και επιλεγμένοι άλλοι δείκτες στις περιοχές μελέτης	92
Πίνακας 2.17: Όριο και χάσμα φτώχειας, κατά περιοχή	94
Πίνακας 2.18: Ομάδες ατομικών επαγγελμάτων κατά περιοχή και δήμο του Π.Σ.Θ.,2001	105
Πίνακας 2.19: Ποσοστό πληθυσμού ανά ομάδα ατομικών επαγγελμάτων κατά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2001	106
Πίνακας 2.20: Θέση στο επάγγελμα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. το 2001	107
Πίνακας 2.21: Θέση στο επάγγελμα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. το 2001 (ποσοστιαία)	107
Πίνακας 2.22: Σχολεία ανά περιοχή του Π.Σ.Θ.	110
Πίνακας 2.23: Τα Νοσοκομεία του Π.Σ.Θ.	112
Πίνακας 2.24: Νοσοκομεία και άτομα ανά κλίνη στις περιοχές του Π.Σ.Θ.	112
Πίνακας 2.25: Βασικός κοινωνικός εξοπλισμός Δήμων των Δ.Σ.Θ.	114
Πίνακας 2.26: Κανονικές κατοικίες ανάλογα με τις ανέσεις που διαθέτουν	118
Πίνακας 2.27: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τις ανέσεις που διαθέτουν	118
Πίνακας 2.28: Ποσοστό κτιρίων ανάλογα με την χρονική περίοδο κατασκευής ...	119

Πίνακας 2.29: Κανονικές κατοικίες ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν.....	121
Πίνακας 2.30: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν το 2001	121
Πίνακας 2.31: Ποσοστό κτιρίων κατά αριθμό ορόφων ανά περιοχή	123
Πίνακας 2.32: Κατανομή μελών των οικογενειών ανάλογα με την πυκνότητα κατοικήσεως.....	125
Πίνακας 2.33: Δωμάτια ανά κατοικία και άτομα ανά κατοικία και ανά δωμάτιο ..	125
Πίνακας 2.34: Ποσοστό ιδιόκτητων και ενοικιαζόμενων κατοικιών ανά περιοχή.	127
Πίνακας 2.35: Μέσο ενοίκιο ανά περιοχή σε ευρώ	129
Πίνακας 2.36: Μέσο εμβαδό διαμερισμάτων ανά περιοχή.....	130
Πίνακας 3.1: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1981...	163
Πίνακας 3.2: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1981	164
Πίνακας 3.3: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1991...	166
Πίνακας 3.4: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1991	167
Πίνακας 3.5: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 2001...	169
Πίνακας 3.6: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 2001	170
Πίνακας 3.7: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 1981	174
Πίνακας 3.8: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 1991	175
Πίνακας 3.9: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 2001	176

Πίνακας 3.10: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Α των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001.....	180
Πίνακας 3.11: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Β των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001.....	181
Πίνακας 3.12: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Γ των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001.....	182
Πίνακας 3.13: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Α των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001	183
Πίνακας 3.14: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Β των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001	184
Πίνακας 3.15: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Γ των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001	185
Πίνακας 3.16: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Α το 2001.....	187
Πίνακας 3.17: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Β το 2001.....	188
Πίνακας 3.18: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Γ το 2001	189
Πίνακας 3.19: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 1981	190
Πίνακας 3.20: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 1991	191
Πίνακας 3.21: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 2001	191
Πίνακας 3.22: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής σε κάθε ομάδα επαγγελματιών (2001).....	194
Πίνακας 3.23: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην θέση στο επάγγελμα το 2001	196

Πίνακας 4.1: Αριθμός επιχειρήσεων κατά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας το 2002 στο Νομό Θεσσαλονίκης.....	202
Πίνακας 4.2: Διάρθρωση των βιομηχανικών ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. και ανά κλάδο	205
Πίνακας 4.3: Χωρική διάρθρωση βιομηχανιών και των απασχολούμενων σε αυτές στο Π.Σ.Θ. το 1995	206
Πίνακας 4.4: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση βιομηχανιών και των απασχολούμενων σε αυτές στο Π.Σ.Θ. το 1995	206

αντί προλόγου

Από την αρχή της διάρθρωσης της καπιταλιστικής πόλης, η οποία διαφοροποιείται με την προκαπιταλιστική στον μετασχηματισμό της από μια ενότητα αγοράς σε μια ενότητα μαζικής παραγωγής και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών τα προβλήματα που συγκροτούν, αντανακλούνται και αναπαράγονται στη σύγχρονη πόλη οξύνονται σημαντικά (της σύγχρονης πόλης φαίνονται ολοένα και περισσότερο): φτώχεια, κοινωνικές ανισότητες, κοινωνικός διαχωρισμός, έλλειψη εργασίας, ρατσισμός, εγκληματικότητα, συνεχής υποβάθμιση αστικού περιβάλλοντος, συνεχής υποβάθμιση των συλλογικών μέσων αναπαραγωγής. Οι πόλεις έχουν περάσει από πολλά στάδια, πολλές διαφοροποιήσεις σε διάφορα επίπεδα με ένα στοιχείο όμως κοινό από την αρχή έως σήμερα. Τον χωρικό διαχωρισμό μέσα στον αστικό χώρο, ο οποίος έγκειται στις αρχές και τις αναλύσεις της κοινωνιολογίας του χώρου και ειδικά του αστικού χώρου.

Σε όλα τα παραδείγματα των πόλεων, από τους μικρούς αστικούς οικισμούς έως τα μεγάλα αστικά κέντρα και τις μητροπόλεις του καπιταλισμού της εποχής μας, στο εσωτερικό αυτών εμφανιζόταν κι εμφανίζεται το φαινόμενο του κοινωνικού - χωρικού διαχωρισμού. Ένα φαινόμενο κατά το οποίο σε μια συγκεκριμένη περιοχή της πόλης υπάρχει από τη μία πλευρά συγκέντρωση των κατώτερων κοινωνικών τάξεων - κοινωνικών στρωμάτων στις οποίες καταγράφονται οι λιγότερες κρατικές παροχές και κοινωνικές παροχές και υποδομές. Από την άλλη πλευρά υπάρχει μια περιοχή της πόλης η οποία συγκεντρώνει μεσαία στρώματα και οι παροχές - υποδομές κυμαίνονται σε μεσαίο επίπεδο, ενώ τέλος υπάρχει και η περιοχή η οποία συγκεντρώνει τις ανώτατες κοινωνικές τάξεις με το μέγιστο των υποδομών και παροχών.

Αυτό είναι το μοντέλο ανάπτυξης της πόλης που επιβεβαιώνεται σε όλη την ιστορία της πόλης με τον αντικατοπτρισμό των κοινωνικών ανισοτήτων στον χώρο, και το οποίο είναι εγγενές συστατικό του καπιταλισμού.

Ειδικά για την πόλη της Θεσσαλονίκης η κατάσταση αυτή ισχύει από την έναρξη της ουσιαστικής ύπαρξής της έως μεταπολεμική πόλη, μετά την απελευθέρωσή της το 1912 και την εισροή των μικρασιατών προσφύγων, ύστερα από την μικρασιατική καταστροφή. Η περιοχή η οποία είναι ο τόπος εγκατάστασης των κατώτερων τάξεων και ταυτόχρονα η περιοχή με τις λιγότερες υποδομές -

κρατικές παροχές είναι οι Δυτικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης, η «μεσαία» περιοχή το κέντρο της πόλης και η περιοχή που φιλοξενεί τις ανώτατες τάξεις είναι οι Ανατολικές Συνοικίες. Παρόμοια κατάσταση καταγράφεται και στα υπόλοιπα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας όπως η Αθήνα, ο Βόλος, η Λάρισα κ.α.

Το εν λόγω ζήτημα, της καταγραφής της κοινωνικό – χωρικής κατάστασης της πόλης της Θεσσαλονίκης, έχει παρουσιάσει μέχρι στιγμής ένα γενικότερο ενδιαφέρον, παρά ταύτα όμως, η βιβλιογραφία ήταν ελάχιστη και δύσκολα προσεγγίσιμη. Γι' αυτό το λόγο, πρέπει να σημειωθεί πως η διεξαγωγή της εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς τη συνεργασία κάποιων ανθρώπων, τους οποίους ευχαριστώ θερμότατα και είναι οι: **κ. Ματίκας Θεοφάνης**, **κ.Ζεϊκου Πολυξένη**, **κ.Νικολάου Κώστας**, **κ.Πασχαλίδης Μάκης**.

Ευχαριστώ, επίσης, τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας που με βοήθησαν στην αποπεράτωση της μελέτης: **κ.Αγοραστάκη Μιχάλη**, **κ.Δρίτσα Σοφοκλή**, **κ.Κρομμυδάκη Νίκο**, **κ.Σοφianoπούλου Κάκια** και τον αγαπητό καθηγητή μου και πάνω από όλα αληθινό φίλο μου **Νικολό Βογιαζίδη** για όλα όσα μου έχει προσφέρει και μου έχει μάθει.

Τέλος, θέλω, ιδιαιτέρως, να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο **Βύρων Κοτζαμάνη**, για την εμπιστοσύνη του, καθώς και τις κατευθύνσεις και τη βοήθεια που μου παρείχε καθόλη την διεξαγωγή της παρούσας εργασίας αλλά και για τη συνολική του στάση στα έξι χρόνια συνεργασίας και γνωριμίας μας, η οποία προσπαθεί να κρατήσει το επίπεδο του πανεπιστήμιου, της έρευνας και της επιστήμης σε ένα ικανοποιητικό και αδιάφθορο επίπεδο και που δυστυχώς αποτελεί οικτρή μειοψηφία τόσο στο τμήμα μας όσο και συνολικά στο ελληνικό πανεπιστήμιο.

Φυσικά δεν θα μπορούσα να παραλείψω την ηθική και ψυχολογική υποστήριξη της οικογένειάς μου, των γονέων μου **Καπιτσίνη Άρη**, **Πατσιαούρα Αντωνία**, της αδερφής μου **Καπιτσίνη Κατερίνας** και των μελών της οικογενείας μου **Καλλιόπη Πατσιαούρα** και **Αικατερίνη Πατσιαούρα**. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου **Καρακούνο Γιάννη**, **Παπαθωμά Θωμά**, **Σούκο Θεοδωρή**, **Γρίψιου Υρώ**, **Καραμπίνη Τέρυ**, **Λουίζη Λιλύ**, **Μικρώνη Μάρω**, **Μπακρατσά Φανή**, **Νάκου Πέννυ**, **Σαμαρά Ευτυχία**, **Τζέλλου Βάγια**, **Φωτοπούλου Μυρσίνη** και όλους τους υπόλοιπους οι οποίοι με βοήθησαν και με

στήριξαν ηθικά. Τέλος, δεν θα μπορούσα να παραλείψω την ιδιαίτερη συμβολή της θείας μου **Πατσιαούρα Τζένης**, για τον πολύτιμο χρόνο που αφιέρωσε τόσο συζητώντας μαζί μου το θέμα, όσο και για να διαβάσει την εργασία μου.

Περίληψη

Από το 1980 η Θεσσαλονίκη, όπως οι περισσότερες πόλεις στην Ελλάδα, περνούν από διάφορα επίπεδα: αστικοποίηση, οικονομική κρίση, αποβιομηχάνιση, στατικότητα. Οι Δυτικές Συνοικίες της Θεσσαλονίκης (ΔΣΘ) τείνουν να αποτελούν το πιο υποβαθμισμένο τμήμα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ), αφού συγκεντρώνουν «αρνητικό πρόσημο» σε όλες τις μεταβλητές στη σύγκριση που γίνεται με τις Κεντρικές και Ανατολικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης (ΚΣΘ και ΑΣΘ). Παρουσιάζεται και αναλύεται ο ρόλος της Θεσσαλονίκης μεταπολεμικά, οι τάσεις ανάπτυξης σε εθνικό και Βαλκανικό επίπεδο, οι προσδοκίες και τα αποτελέσματα. Ακολουθεί εκτενής παρουσίαση και οριοθέτηση της Δυτικής Θεσσαλονίκης και διαχρονική σύγκριση στοιχείων, δεδομένων και μεταβλητών μεταξύ της Δυτικής Θεσσαλονίκης και του υπόλοιπου Πολεοδομικού Συγκροτήματος: αρχικά σε επίπεδο κοινωνικού - δημογραφικού προφίλ των κατοίκων και στη συνέχεια σε επίπεδο υποδομών και δομημένου περιβάλλοντος μεταξύ των Δυτικών Συνοικιών Θεσσαλονίκης και των Ανατολικών και Κεντρικών Συνοικιών Θεσσαλονίκης. Παράθεση του προφίλ και της χωρικής διάρθρωσης του εργατικού δυναμικού των δύο συγκρινόμενων περιοχών και σύγκριση αυτών και επεξήγηση της διάρθρωσης του δευτερογενούς τομέα. Συνολικά συμπεράσματα.

Λέξεις Κλειδιά: Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, Δυτικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης, υποβαθμισμένο τμήμα, κοινωνικό προφίλ, Παραγωγική Διάρθρωση

Abstract

Since 1980, Thessaloniki, like most cities in Greece take from various levels of urbanization, economic crisis, deindustrialization, static. The Western Districts of Thessaloniki tend to be the most degraded part of the Urban Complex of Thessaloniki, after gather "negative" in all the variables in the comparison made with the central and eastern districts. Presentation and analyze of the role of Thessaloniki after the war, the growth trends at the national level and Balkan, expectations and results. Below is an extensive presentation and delineation of Western Thessaloniki and comparison over time, data and variables between the West and the rest Thessaloniki urban complex: first at social - demographic profile of residents and then in terms of infrastructure and built environment between the western districts of Thessaloniki and the Eastern and Central districts of Thessaloniki. Quote of the profile and spatial structure of the workforce of the two comparison areas and comparison of them and explanation of secondary sector's structure. Final conclusions.

Key words: Urban Complex of Thessaloniki, Western Districts of Thessaloniki, degraded part, social profile, productive structure

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Στόχοι παρούσας εργασίας:

Η Θεσσαλονίκη αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας (μετά την Αθήνα) και το Πολεοδομικό Συγκρότημα της πόλης συγκεντρώνει πλήθος λειτουργιών, παραγωγική διαδικασία που έχει υπερτοπικό, περιφερειακό και διεθνή χαρακτήρα και περίπου 1.100.000 κατοίκους το 2007 (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των Δήμων του Π.Σ.Θ.). Μέσα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα παρατηρούνται κοινωνικές ανισότητες, οι οποίες διαρθρώνονται χωρικά σε συγκεκριμένες περιοχές του αστικού χώρου. Οι υποπεριοχές αυτές είναι οι Δυτικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης από την μία πλευρά και οι Κεντρικές και Ανατολικές Συνοικίες από την άλλη.

- Πρώτος στόχος της παρούσας μελέτης είναι μία συνολική καταγραφή – απεικόνιση των δεδομένων και της κατάστασης σε ολόκληρο το Νομό Θεσσαλονίκης αρχικά και στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, δευτερευόντως.
- Δεύτερο στόχο αποτελεί η καταγραφή και ανάδειξη του κοινωνικού – δημογραφικού προφίλ και των υποδομών – ποιότητας δομημένου περιβάλλοντος των Δυτικών Συνοικιών και των Κεντρικών και Ανατολικών Συνοικιών και η σύγκρισή των δεδομένων αυτών, σε μια προσπάθεια σύγκρισης των υποπεριοχών αυτών ώστε να διαπιστωθεί εάν και κατά πόσο διαφοροποιούνται ποσοτικά και ποιοτικά.
- Τρίτος στόχος αποτελεί η καταγραφή της χωρικής διάρθρωσης και συμμετοχής σε κάθε κατηγορία ανάπτυξης και παραγωγικής διαδικασίας, του ανθρώπινου δυναμικού της κάθε υποπεριοχής. Τέλος στοχεύουμε στην καταγραφή της χωρικής διάρθρωσης του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ.
- Ο βασικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι, μέσω των τελικών συμπερασμάτων, να αποτυπώσουμε την ποιοτική και ποσοτική διαφοροποίηση των Δυτικών Συνοικιών της πόλης σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. και βάσει αυτής της κοινωνικής κατάστασης - διαφοροποίησης, η αναλογία συμμετοχής στην παραγωγική διαδικασία και διάρθρωση του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού της κάθε υποπεριοχής.

Λόγοι επιλογής του θέματος:

- Η γνωριμία του συγγραφέα με το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, η γνώση των κοινωνικών ανισοτήτων οι οποίες στο Π.Σ.Θ. αντικατοπτρίζονται χωρικά, η θέληση για την εκπόνηση μιας μελέτης η οποία θα καταγράφει την κατάσταση αυτή σαν ένα επιστημονικό εργαλείο για την παύση της κατάστασης αυτής.
- Η βάση δεδομένων που δημιουργείται αποτελεί μια ολοκληρωμένη βάση στοιχείων συνολικά για το Π.Σ.Θ., ίσως για πρώτη φορά.
- Η πρωτοτυπία του θέματος προσδιορίζεται και από την πρωτοτυπία της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιηθεί.
- Τέλος, και ίσως το πλέον σημαντικό χαρακτηριστικό της εργασίας είναι το γεγονός ότι η εργασία αυτή είναι δυνατόν να αποτελέσει το πρώτο στάδιο μιας μεγαλύτερης προσπάθειας καλύτερων εξελίξεων τόσο για τις Δυτικές Συνοικίες όσο και συνολικά για το Π.Σ.Θ.

*Με την ελπίδα και την πίστη
για μια Θεσσαλονίκη χωρίς
κοινωνικές ανισότητες,
για μια παγκόσμια πόλη
με τον ίδιο
βαθμό ανάπτυξης
στο εσωτερικό της,

στην ανθρωπότητα,
στους κατοίκους των
Δυτικών Συνοικιών,

στην Αντωνία,
στον Άρη,
στην Κατερίνα...*

1.Ο ρόλος της Θεσσαλονίκης μεταπολεμικά. Οι τάσεις εξέλιξης της σε εθνικό και βαλκανικό επίπεδο.

1.1. Γεωγραφικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά

Η Θεσσαλονίκη είναι πόλη της Βόρειας Ελλάδας, αποτελεί πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού, έδρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας, μετά την Αθήνα. Βρίσκεται κτισμένη στον μυχό του Θερμαϊκού Κόλπου ανάμεσα στην πεδιάδα της Θεσσαλονίκης και την χερσόνησο της Χαλκιδικής. Η μορφολογία της ευρύτερης περιοχής του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) παρουσιάζει την πιο κάτω εικόνα:

- Ανατολικά του Π.Σ.Θ. υπάρχει ο ορεινός όγκος του Χορτιάτη (υψόμετρο 1201 μέτρα).
- Βορειοανατολικά βρίσκεται η λοφοσειρά του Ασβεστοχωρίου με υψόμετρο περί τα 600 μέτρα. Επίσης και σε επαφή με τον αστικό ιστό της πόλης βρίσκεται ο Κέδρινος Λόφος (Σείχ Σου) με υψόμετρο 460 περίπου μέτρων.
- Δυτικά του Π.Σ.Θ. βρίσκεται η πεδιάδα Καμπανία, προϊόν προσχώσεων των ποταμών Αξιού, Αλιάκμονα, Γαλλικού.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συνορεύει βόρεια με την Βουλγαρία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), αμφοτέρες χώρες των Βαλκανίων, και νότια βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος.

Η γεωγραφική θέση της πόλης την καθιστά αυτόματα κομβικό σημείο του αναπτυξιακού και οικιστικού κεντρικού άξονα της χώρας, Αθηνών – Θεσσαλονίκης, αλλά και στο κέντρο των οδικών αξόνων Δύσης – Ανατολής (Αδριατικής – Βοσπόρου) και αφετηρία – τέρμα των οδικών αξόνων που κατευθύνονται στην Βαλκανική χερσόνησο. Τα γεωγραφικά αυτά δεδομένα σε συνδυασμό με την κεντρικότητά της ως προς κάποιες μεγάλες υποδομές (ΠΑΘΕ, Εγνατία Οδός), καθώς και η ύπαρξη λιμένα, διαμορφώνουν ένα πολύ ευνοϊκό περιβάλλον για την Θεσσαλονίκη.

Χάρτης 1.1: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα¹ της Θεσσαλονίκης

Πηγή: Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης 1997

1.2. Πληθυσμός

Ο Νομός Θεσσαλονίκης με βάση την απογραφή του 2001 αντιπροσωπεύει το 9,6% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε 10.939.771 και του Νομού Θεσσαλονίκης είναι 1.048.151 και αποτελεί το 56,3% του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού για το σύνολο της χώρας, ανάμεσα στις δύο τελευταίες απογραφές, είναι 6,6% ενώ για το Νομό Θεσσαλονίκης είναι 10,7% σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (ΕΣΥΕ) το 2001.

Ο πληθυσμός της Ευρύτερης Περιοχής της Θεσσαλονίκης (ΕΠΘ) η οποία είναι περίπου όλη η επαρχία Θεσσαλονίκης (ή αλλιώς ολόκληρος ο Νομός Θεσσαλονίκης εάν αφαιρέσουμε την επαρχία του Λαγκαδά ή αλλιώς η Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης αποτελεί το άθροισμα του Π.Σ.Θ. και της Περιαστικής Ζώνης Θεσσαλονίκης) την εικοσαετία 1981 – 2001 αυξήθηκε κατά 21,4%. Η αύξηση αυτή είναι σχεδόν διπλάσια από την αύξηση του πληθυσμού της χώρας (12,6%) και του νομού Αττικής (11,7%) την ίδια περίοδο. Το γεγονός αυτό

¹ Επιστημονική επισήμανση: Η περιοχή θεωρείται Πολεοδομικό Συγκρότημα αφού είναι μια ομάδα δήμων ή κοινοτήτων που ο πολυπληθέστερος οικισμός ενός τουλάχιστον δήμου έχει πληθυσμό 10.000 κατοίκους και άνω και προς τον οποίο γειτνιάζουν (σε απόσταση μικρότερη των 200 μέτρων), οι κατοικίες του πολυπληθέστερου οικισμού του άλλων δήμων ή κοινοτήτων, ώστε να θεωρούνται ως ένα ενιαίο σύνολο, ως μια πόλη.

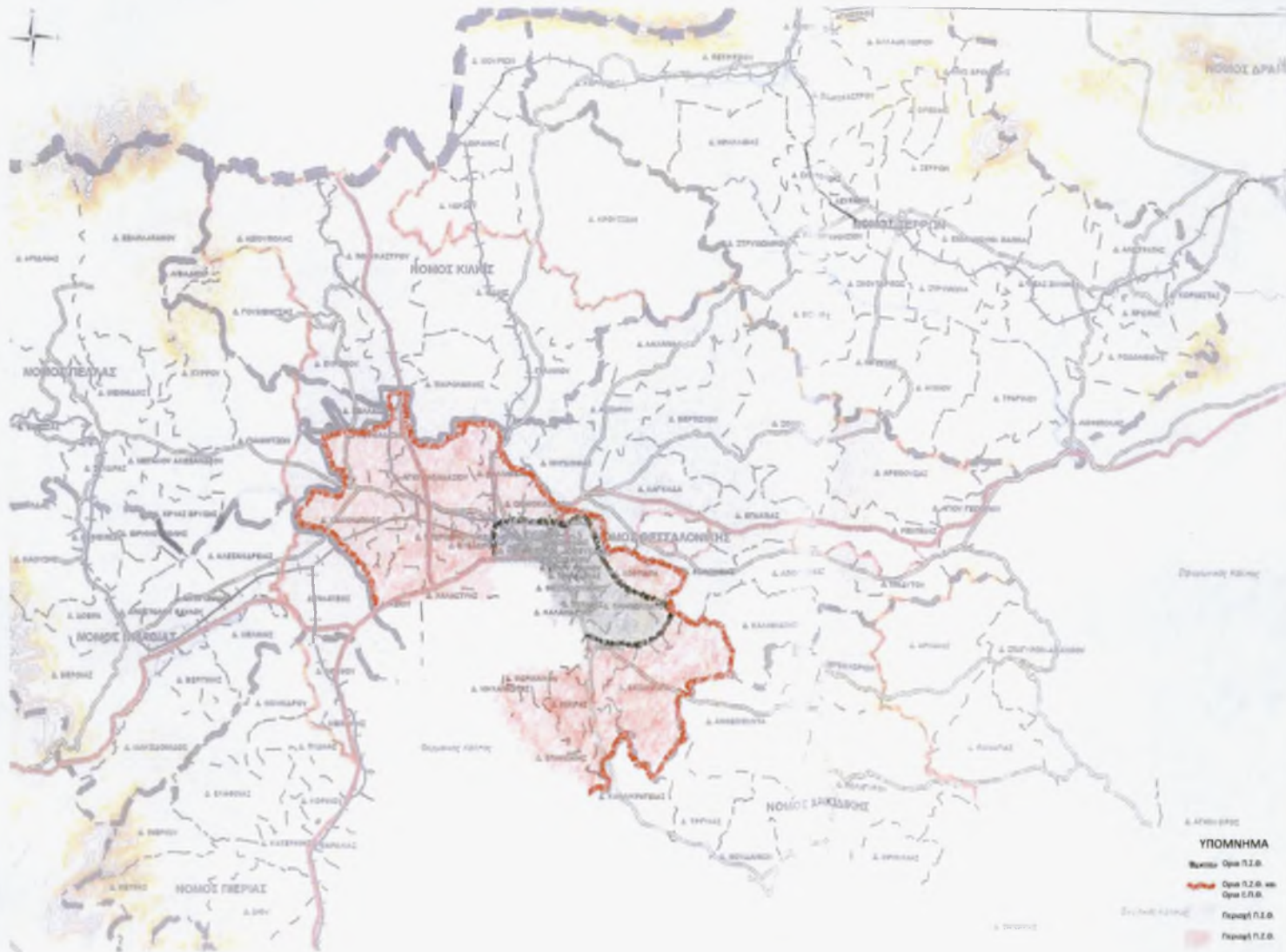
φανερώνει μια δυναμική ειδικά όσον αφορά την αύξηση του πληθυσμού αλλά και μια ανάγκη αναθεώρησης των ορίων της Ε.Π.Θ. για την ικανοποίηση των αναγκών κάθε είδους, αυτού του πληθυσμού. Από την επεξεργασία των δημογραφικών στοιχείων προκύπτει ότι δεν αναμένεται ανατροπή της σημερινής φυσιολογίας του πληθυσμού, κατά την επόμενη περίοδο και συνεπώς δεν φαίνεται να είναι πιθανή η ουσιαστική μεταβολή των δομικών κοινωνικών χαρακτηριστικών (κατανομή κατά φύλο, ηλικιακή σύνθεση, μέγεθος νοικοκυριού) του πληθυσμού της Ε.Π.Θ.

Το καταγεγραμμένο ποσοστό αύξησης του πληθυσμού του νομού φαίνεται να οφείλεται λιγότερο στη φυσική πληθυσμιακή αύξηση και περισσότερο στη σημαντική καθαρή εισροή λόγω παλιννόστησης και λόγω εισροής μεγάλου αριθμού οικονομικών μεταναστών. Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και του Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης (ΕΠΑ) το 1999 στο σύνολο της χώρας, οι αλλοδαποί που υπέβαλαν αίτηση για «Λευκή Κάρτα»² ήταν 369.629, εκ των οποίων το 7,2% (δηλαδή, 26.431 άτομα) συγκεντρώνονταν στο Νομό Θεσσαλονίκης. Στο Νομό Θεσσαλονίκης, όπως και σε ολόκληρη τη χώρα, η επικρατέστερη υπηκοότητα αλλοδαπών είναι η Αλβανική, η οποία αποτελεί το 74,9% των αλλοδαπών του Νομού και ακολουθούν από τις Βαλκανικές χώρες η Βουλγαρική(5,3% του συνόλου των αλλοδαπών του Νομού) και η Ρουμανική (1,3%).

Η πυκνότητα του πληθυσμού του Νομού είναι 287 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έναντι 83 κατοίκους ανά τ.χλμ. που είναι ο μέσος όρος της χώρας (ΕΣΥΕ, 2001).

² Προσωρινή άδεια παραμονής στη χώρα

Χάρτης 1.2: Η περιοχή και τα όρια του Π.Σ.Θ., της Περιαστικής Ζώνης Θεσσαλονίκης (ΠΖΘ) και της Ε.Π.Θ.

Πηγή: Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης 2005 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 1.1: Μεταβολή πληθυσμού³ ανά περιοχή του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης (ΡΣΘ) 1981, 1991, 2001

Περιοχή	Απογραφή ΕΣΥΕ			Μεταβολή Πληθυσμού		
	2001	1991	1981	2001-1981	2001-1991	1991-1981
Σύνολο Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης	800.764	749.048	706.180	13,4%	7,3%	6,1%
Σύνολο Περιαστικής Ζώνης Θεσσαλονίκης	68.232	42.021	32.786	108,1%	79,9%	28,2%
Σύνολο Λοιπής Περιοχής Θεσσαλονίκης	112.937	84.626	70.763	59,6%	40,0%	19,6%
Σύνολο Ευρύτερης Περιοχής Θεσσαλονίκης	981.933	875.695	809.729	21,3%	13,1%	8,1%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

³ Τα στοιχεία σε αυτόν τον πίνακα αλλά και σε όλους τους υπόλοιπους πίνακες της παρούσας εργασίας αναφέρονται στον πραγματικό πληθυσμό

Πίνακας 1.2: Μεταβολή πληθυσμού 1981-2001: Π.Σ.Θ., Π.Ζ.Θ., Ε.Π.Θ., Νομός, Περιφέρεια

Γεωγραφική Ενότητα	Πραγματικός Πληθυσμός		Μεταβολή 1981 - 2001
	1981	2001	
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.601.420	1.871.952	16,9%
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	871.580	1.057.825	21,4%
Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	807.906	981.253	21,5%
Π.Σ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	704.679	794.330	12,7%
Π.Ζ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	103.227	186.923	81,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 2001 – ίδια επεξεργασία

1.3.Ιστορική Αναδρομή

Η Θεσσαλονίκη έχει μία μεγάλη σε διάρκεια και συγκλονιστική σε περιεχόμενο ιστορία. Από το 315 π.Χ., που ιδρύθηκε από το βασιλιά της Μακεδονίας Κάσσανδρο, έχουν περάσει 2.300 χρόνια έως σήμερα. Σε όλη τη χρονική διάρκεια των 23 αιώνων, η όμορφη αυτή παραθαλάσσια πόλη, που είναι κτισμένη αμφιθεατρικά στο εσωτερικό του Θερμαϊκού κόλπου του βορείου Αιγαίου Πελάγους, διαδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των ελληνικών πραγμάτων. Υπήρξε η πόλη με την πιο έντονη παρουσία σε ολόκληρη τη Βαλκανική Χερσόνησο, γεγονός που αποδεικνύει σωστή την επιλογή και ενέργεια του οικιστή της Κάσσανδρου.

Από αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν κατά καιρούς, προκύπτει πως ο ευρύτερος χώρος της Θεσσαλονίκης είχε κατοικηθεί τουλάχιστον πριν από 5.000 χρόνια (3.000 π.Χ.). Ευρήματα ανθρώπινων εγκαταστάσεων βρέθηκαν πάνω σε τεχνητούς λόφους ("τούμπες") που περιβάλλουν τη Θεσσαλονίκη. Άλλα επίσημα

αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν πως στην ίδια περιοχή υπήρχαν οικισμοί από την εποχή του σιδήρου (1.000 π.Χ.) και μάλιστα συνέχισαν να υπάρχουν μέχρι τον 5ο και 4ο π.Χ. αιώνα. Έτσι, γύρω στο φυσικό λιμάνι του Θερμαϊκού, εμφανίσθηκε από νωρίς μία έντονη οικιστική δραστηριότητα με τη δημιουργία πολλών μικρών πόλεων ("πολισμάτων"), μεταξύ των οποίων κύρια ήταν η Θέρμη, από την οποία πήρε και το όνομά του ο Θερμαϊκός κόλπος. Η οικιστική αυτή δραστηριότητα συμπίπτει με την ανάπτυξη της δυναστείας των Μακεδόνων, που από τα ορεινά της Μακεδονίας και τις πεδιάδες γύρω από τους ποταμούς (Άνω) Αλιάκμονα, Αξιό και Εριγώνα, προωθήθηκαν προς τα παράλια του Θερμαϊκού, ιδιαίτερα στα χρόνια του βασιλιά της Μακεδονίας Αμύντα Α΄ (520-500 π.Χ.). Προηγούμενα και από τον 7ο π.Χ. αιώνα, στο χώρο της Μακεδονίας και ιδιαίτερα στη Χαλκιδική και στο Θερμαϊκό, είχε δημιουργηθεί μία σειρά πόλεων - αποικιών από τους Έλληνες του νότου, κύρια των πόλεων της Χαλκίδας, Ερέτριας, Κορίνθου και Αθήνας.

Η παρουσία των Μακεδόνων στο βορειοελλαδικό χώρο γίνεται γύρω στο 2.000 π.Χ. Ιδιαίτερη ακμή και αίγλη γνώρισε η Μακεδονία στα χρόνια του Φιλίππου Β΄, βασιλιά της Μακεδονίας, που ανάλαβε το θρόνο στα 358 π.Χ., σε μία εποχή εσωτερικών και εξωτερικών πολέμων, με συσσωρευμένα πολλά προβλήματα. Το 334 π.Χ., ο γιος του Φιλίππου, Αλέξανδρος ο Μέγας, βασιλιάς της Μακεδονίας και κυρίαρχος αναμφισβήτητος όλης της Ελλάδας θα πραγματοποιήσει τη μεγάλη του εκστρατεία κατά των Περσών της Μ. Ασίας. Το 323 π.Χ., ο μεγάλος αυτός στρατηλάτης θα πεθάνει στη Βαβυλώνα, για να αρχίσουν οι πόλεμοι των "Διαδόχων" της απέραντης αυτοκρατορίας του. Ο Κάσσανδρος, ο μεγαλύτερος γιος του στρατηγού του Μεγάλου Αλεξάνδρου Αντίπατρου, δεν ακολούθησε το Μακεδόνα στρατηλάτη στη μεγάλη του εκστρατεία στη Μ. Ασία. Έμεινε στη Μακεδονία σαν "επιμελητής" του Μακεδονικού κράτους. Αργότερα, μετά τη συνέλευση των "Διαδόχων" στον Τριπαράδεισο της Συρίας (321 π.Χ.), όπου ο Αντίπατρος ορίστηκε "επιμελητής" της αυτοκρατορίας, ο Κάσσανδρος έγινε χιλιάρχος του Μακεδονικού ιππικού στην Ασία. Για να φανεί αρεστός στη Μακεδονική αριστοκρατία, ο Κάσσανδρος ίδρυσε τη Θεσσαλονίκη, δίνοντας σε αυτή το όνομα της συζύγου του και αδελφής του Μεγάλου Αλεξάνδρου από άλλη μητέρα.

Στη ρωμαϊκή περίοδο η Θεσσαλονίκη εξελίχθηκε σε ακμαία πόλη, για να γίνει γρήγορα πρωτεύουσα ρωμαϊκής επαρχίας. Την περίοδο αυτή η Θεσσαλονίκη

είναι η "μήτηρ πάσης της Μακεδονίας". Είναι το κέντρο όλης της χερσονήσου του Αίμου, με αναπτυγμένο εμπόριο, βιοτεχνία και προπαντός με μεγάλη πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη. Η μεγαλύτερη ακμή της Θεσσαλονίκης στη Ρωμαϊκή περίοδο σημειώνεται στα χρόνια του Καίσαρα Γαλέριου. Στην πόλη κατασκευάστηκαν επιβλητικά ανάκτορα και μεγάλα κτιριακά συγκροτήματα από δημόσια κτίρια. Μερικά από τα κτίρια αυτά, που ολόκληρα ή τμήματά τους διασώθηκαν ως τις μέρες μας (Ροτόντα, Ανάκτορα, Θριαμβική Αψίδα Γαλέριου, Αρχαία Αγορά κ.ά.) δείχνουν το μέγεθος της μεγαλοπρέπειας που επικρατούσε την περίοδο αυτή στη Θεσσαλονίκη. Στους επόμενους αιώνες, από το 395 ως το 695, η Θεσσαλονίκη δοκιμάστηκε σκληρά από συχνές επιδρομές διεξάγοντας σκληρούς αγώνες.

Τη μεγαλύτερη ακμή της, η Θεσσαλονίκη τη γνώρισε κατά τη βυζαντινή περίοδο στο 14ο αιώνα, που δίκαια χαρακτηρίστηκε ο χρυσός αιώνας της πόλης. Ο 14ος αιώνας δεν ήταν όμως μία ειρηνική περίοδος για την πόλη. Τα τελευταία 50 χρόνια σημαδεύονται ξανά από πολλές επιδρομές και απειλές κατά της πόλης, καθώς το Βυζάντιο κυριολεκτικά αγωνίζεται να επιβιώσει, αντιμετωπίζοντας το νέο εχθρό που ήρθε από τα βάθη της Ασίας: τους Οθωμανούς Τούρκους.

Οι Τούρκοι εκμεταλλευόμενοι την αδυναμία του Βυζαντινού κράτους και τις αντιθέσεις των Βαλκανικών λαών, προωθήθηκαν βαθμιαία στο χώρο της Μακεδονίας και της Βαλκανικής και δημιούργησαν ασφυκτικό κλοιό γύρω από τη Θεσσαλονίκη. Η πόλη, μετά από πολλές περιπέτειες έγινε "φόρου υποτελής" στους Τούρκους του Μουράτ Α' (1387), για να απαλλαγεί από τους δυνάστες της το 1403, όταν αυτοκράτορας της Κωνσταντινούπολης έγινε ο άλλοτε δεσπότης της Θεσσαλονίκης Μανουήλ Β' Παλαιολόγος. Όταν η τουρκική απειλή έγινε αργότερα ξανά επικίνδυνη, ο δεσπότης της Θεσσαλονίκης Ανδρόνικος και οι άρχοντες της Θεσσαλονίκης παραχώρησαν την πόλη στους Βενετσιάνους (1423) με όρους που απέβλεπαν στη σωτηρία της. Στις 26 Οκτωβρίου 1912, ημέρα της γιορτής του πολιούχου και προστάτη της πόλης Αγίου Δημητρίου, ελευθερώθηκε η Θεσσαλονίκη από τον ελληνικό στρατό, 20 μέρες μετά την κήρυξη του Α' Βαλκανικού πολέμου.

1.4.Οικονομικά μεγέθη

Η Θεσσαλονίκη έχει τα χαρακτηριστικά μίας σύγχρονης και ανεπτυγμένης οικονομίας με δομή και διάρθρωση ενός μητροπολιτικού κέντρου. Τα προβλήματα έχουν διαρθρωτικό χαρακτήρα, όπως συμβαίνει με το σύνολο της ελληνικής

οικονομίας. Παρατηρείται σαφής ενδυνάμωση του πόλου της Θεσσαλονίκης, η οποία συνοδεύεται από μέτριες έως σχεδόν στάσιμες επιδόσεις των όμορων νομών. Ζητούμενο είναι η ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης να τροφοδοτήσει αυτήν της περιφέρειας στα πλαίσια της ισόρροπης ανάπτυξης.

1.4.1. ΑΕΠ

Η εξέταση των βασικών οικονομικών μεγεθών του Π.Σ.Θ. δείχνει ότι οι κυριότεροι δείκτες ανάπτυξης είναι μεγαλύτεροι από το μέσο όρο της χώρας. Η Θεσσαλονίκη υπερέχει ως προς την ετήσια ανάπτυξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) και της παραγωγής και συγκροτεί ένα από τα δυναμικότερα βιομηχανικά κέντρα της χώρας (Καυκαλάς, 2001:55)

Το Α.Ε.Π. του Νομού Θεσσαλονίκης το 1994 αποτελούσε το 9,8% του συνολικού προϊόντος της χώρας, ενώ το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ήταν 1,04 φορές μεγαλύτερο του μέσου όρου της χώρας κατά το ίδιο έτος. Το 1999 το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της χώρας ήταν 3.610.000 δραχμές ενώ του Νομού Θεσσαλονίκης ήταν μεγαλύτερο κατά 200.00 δραχμές, δηλαδή 1,055 φορές το μέσο όρο της χώρας. Τέλος το 2001 το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. του Νομού φτάνει τα 4,17 εκατομμύρια δραχμές, ενώ το μέσο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της χώρας είναι 4,04 εκατομμύρια δραχμές. Στη σύνθεση του Α.Ε.Π. ο πρωτογενής τομέας αντιπροσωπεύει το 7% (12% στη χώρα), ο δευτερογενής το 31% (26% στη χώρα) και ο τριτογενής το 62% (62% στη χώρα).

1.4.2. Το παραγωγικό σύστημα του Νομού Θεσσαλονίκης κατά τομέα παραγωγής

1.4.2.1. Πρωτογενής Τομέας

Ο Νομός Θεσσαλονίκης αποτελεί το κύριο κέντρο ανάπτυξης της αλιείας. Επίσης σημαντική ανάπτυξη γνωρίζει και η γεωργία όπου συμμετέχει σε ποσοστό 6,5% στη συνολική σύνθεση του Α.Ε.Π. του Νομού. Ο αγροτικός τομέας έχει αυτό το ιδιαίτερα υψηλό ειδικό βάρος αφού βασίζεται σε μία ισχυρή παράδοση και σε μία μεγάλη διαθεσιμότητα γεωργικών εκτάσεων, που δεν δημιουργούν μέχρι στιγμής, τουλάχιστον στις δυτικές αγροτικές περιοχές, συγκρούσεις με άλλες δυναμικές χρήσεις.

1.4.2.2. Δευτερογενής Τομέας

Ο Νομός Θεσσαλονίκης και ειδικά το Π.Σ.Θ. αποτελεί σε όλη την μεταπολεμική περίοδο την δεύτερη μεγαλύτερη συγκέντρωση βιομηχανικής δραστηριότητας στη χώρα, η οποία και αυξάνεται συνεχώς από το 1973 έως και σήμερα, φτάνοντας τελικά να αποτελεί σήμερα περίπου το 17% της εθνικής παραγωγής. Στο διάστημα 1958 – 1984 οι ρυθμοί ανάπτυξης της βιομηχανίας στο Π.Σ.Θ. ήταν πολύ υψηλότεροι από αυτούς της χώρας αλλά και της Αθήνας. Στο διάστημα 1984 – 1990 παρουσιάζεται επιβράδυνση των αυξητικών τάσεων που όμως δεν φτάνουν ακόμα και τότε στα επίπεδα αποβιομηχάνισης άλλων φθινουσών περιοχών της χώρας.

Έκτοτε όμως, μέχρι και σήμερα, η μείωση του ποσοστού της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα, για τεχνολογικούς λόγους (τεχνολογική ανεργία), και η αποβιομηχάνιση της περιοχής παρουσιάζονται ραγδαίες με τάσεις εντυπωσιακής αύξησης της ανάπτυξης και της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα. Η αποβιομηχάνιση αυτή δεν παρουσιάζεται τόσο με την πτώση του ποσοστού συμμετοχής της περιοχής στο συνολικό ποσοστό της παραγωγής της χώρας, ούτε με πτώση του μεγέθους και της αποδοτικότητας, των επενδυσμένων κεφαλαίων ή της συνολικής παραγωγής, αλλά με πτώση της συμμετοχής του τομέα στο Α.Ε.Π. και κυρίως με ραγδαία πτώση της απασχόλησης του πληθυσμού στον συγκεκριμένο τομέα.

Η ραγδαία αυτή πτώση είναι αποτέλεσμα γενικότερων οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης οι εξελίξεις αυτές οδηγούν αφενός μεν στην απομάκρυνση των μονάδων εντάσεως εργασίας σε περιοχές και χώρες με φτηνό εργατικό δυναμικό, αφετέρου δε στην υποκατάσταση μέρους του απαιτούμενου εργατικού δυναμικού με νέα τεχνολογία (ανάπτυξη εξέλιξης της τεχνολογίας σημαίνει μείωση των θέσεων εργασίας στον σημερινό κοινωνικοοικονομικό σχηματισμό).

Στον παρακάτω πίνακα δίνεται μια κατάταξη των βιομηχανικών κλάδων του Π.Σ.Θ., με βάση το μέγεθος, τη δυναμικότητα και τη συγκέντρωση (Καυκαλάς, 2001:55):

Πίνακας 1.3: Κατάταξη βιομηχανιών του Π.Σ.Θ.

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	Κατά μέγεθος	Κατά δυναμικότητα	Κατά συγκέντρωση
1 ^{ος}	Ένδυση-υπόδηση	Ένδυση-υπόδηση	Καπνός
2 ^{ος}	Υφαντουργία	Υφαντουργία	Ένδυση - υπόδηση
3 ^{ος}	Τρόφιμα	Μεταφορικά μέσα	Έπιπλα
4 ^{ος}	Μεταφορικά μέσα	Έπιπλα	Μηχανές
5 ^{ος}	Έπιπλα	Τρόφιμα	Υφαντουργία
6 ^{ος}	Προϊόντα μετάλλου	Ηλεκτρικές συσκευές	Ελαστικά

Πηγή: Καυκαλάς, 2001: 56

Το Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ) το 1998 αριθμούσε 23.154 μέλη και είχε ποσοστιαία αύξηση 21,8% από το 1995. Το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (ΒΕΘ) είχε 23.713 μέλη και ποσοστιαία αύξηση 1% στο ίδιο διάστημα, ενώ το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης 35.629 μέλη και ποσοστιαία αύξηση κατά 3% στο διάστημα 1995 – 1998. Συνολικά οι επιχειρήσεις – μέλη και των τριών Επιμελητηρίων στα τέλη του 1998 ήταν 82.496, από 68.232 το 1995, σημειώνοντας αύξηση κατά 21% (Μαγουλιός, 2000: 156 – 157).

Ωστόσο ισχυρή βάση προσφέρει ακόμη η μικρομεσαία και μεγάλη βιομηχανία που καλύπτει σε ικανοποιητική κλίμακα τις ανάγκες της τοπικής και περιφερειακής αγοράς, με εξωστρεφή προσανατολισμό στην ευρύτερη εθνική, την βαλκανική και τη διεθνή αγορά. Υπάρχει σημαντικό απόθεμα βιομηχανικής τεχνογνωσίας και παράδοσης. Σε κλάδους έντασης εργασίας, αναμένεται ακόμη μεγαλύτερη μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και της απασχόλησης, ενώ παράλληλα εκδηλώνεται σε γενικότερο επίπεδο ένας εξαγωγικός δυναμισμός κυρίως στον κλάδο διατροφής και σε ενδιάμεσα αγαθά, και πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις με προορισμό την βαλκανική ενδοχώρα.

1.4.2.3. Τριτογενής Τομέας

Είναι ο τομέας αιχμής από πλευράς μεγέθους, δυναμισμού και υπερτοπικής διάστασης και ιδιαίτερα οι κλάδοι του εμπορίου, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, της αναψυχής - πολιτισμού – τουρισμού, της υγείας – εκπαίδευσης, της έρευνας. Η συνεχιζόμενη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του τριτογενούς σε όλη την τελευταία εικοσαετία, σε βάρος των υποχωρούντων δραστηριοτήτων του δευτερογενούς, είναι γεγονός. Η υποχώρηση του δευτερογενούς τομέα οφείλεται, όπως αναφέρθηκε, σε γενικότερες συνθήκες της οικονομίας της χώρας, που ενισχύουν από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 την σταδιακή αποβιομηχάνιση. Ιδιαίτερα δυναμικό εδώ και πολλά χρόνια εμφανίζεται το εμπόριο στην πόλη. Μια σημαντική ένδειξη για την κατάσταση αυτή είναι πως το μεγαλύτερο ποσοστό της αύξησης των επιχειρήσεων – μελών των Επιμελητηρίων του Π.Σ.Θ. προέρχεται από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα: το 1994 οι επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου αντιπροσώπευαν το 13,6%, οι επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου το 10,7% και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών το 9,62% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων της χώρας (Μαγουλιός, 2000:157-158).

Από το σύνολο του τριτογενούς τομέα, ο κλάδος που θεωρούνταν ως ο σημαντικότερος για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης είναι το εμπόριο. Η άποψη ότι «η Θεσσαλονίκη είναι κατ' εξοχήν εμπορική πόλη» είναι κοινή σε όλες τις παραδοχές για τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό, ακόμη και όταν τα στατιστικά δεδομένα έδειχναν ότι σε σύγκριση με το Πολεοδομικό Συγκρότημα(ΠΣ) Αθήνας, η βιομηχανία – βιοτεχνία κατείχε την πρώτη θέση, ενώ το εμπόριο τη δεύτερη με βάση τον αριθμό συγκέντρωσης απασχολούμενων στους κλάδους αυτούς. Σήμερα παρατηρείται μια στροφή, η οποία παράλληλα συνοδεύεται από μια αποδυνάμωση του ενδιαφέροντος για την πολεοδομική οργάνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και πιο συγκεκριμένα του τριτογενούς τομέα.

Στο Π.Σ.Θ. πιο συγκεκριμένα υπάρχουν εγκατεστημένες 18.000 εμπορικές, 520 βιομηχανικές, 25.000 μικρές βιοτεχνικές και 2.700 εξαγωγικές επιχειρήσεις. Οι έμποροι συνολικά ξεπερνούν τους 35.000 (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης, 2000:48). Σήμερα στο Π.Σ.Θ. ο τριτογενής τομέας καλύπτει περίπου το 65% της απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ποσοστό υψηλότερο από το μέσο όρο της χώρας και ποσοστό που εκφράζει την γιγάντωση της ανάπτυξης του συγκεκριμένου τομέα.

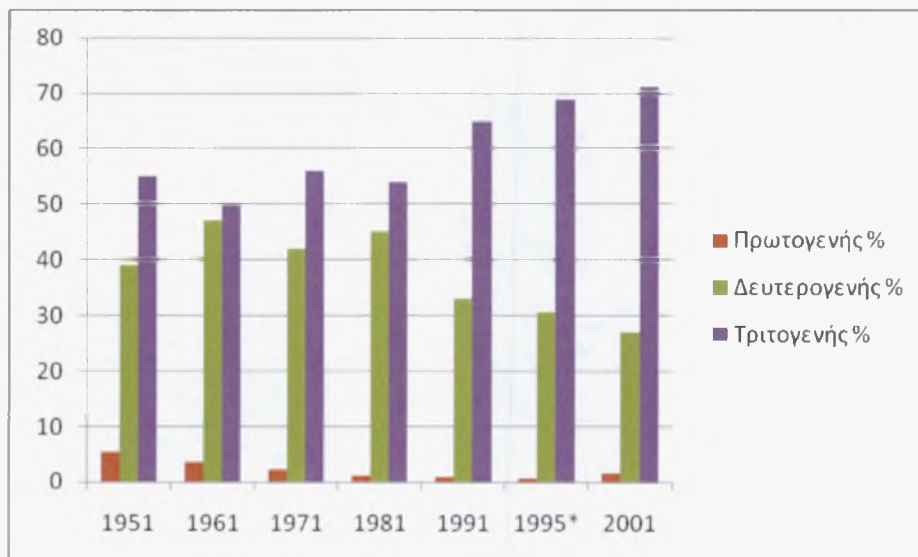
Στον τομέα του τουρισμού η πόλη εμφανίζει μικρή εξειδίκευση. Το μερίδιο της σε κλίνες και διανυκτερεύσεις σε σχέση με το σύνολο της χώρας είναι μικρό. Υπάρχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, με προϋπόθεση την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής (προσπελασιμότητα, πολιτιστικοί και ιστορικοί χώροι, μνημεία) και των νέων μορφών τουρισμού (συνέδρια, εκθέσεις).

1.4.3 Απασχόληση – Ανεργία

Η απασχόληση στο Π.Σ.Θ., αλλά και στην Ελλάδα γενικότερα, κινείται σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, η επίσημη καταγεγραμμένη απασχόληση στο Π.Σ.Θ. κυμαίνεται γύρω στο 43-44% του συνολικού πληθυσμού μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1990. Το 1991 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Νομού Θεσσαλονίκης ανέρχονταν σε 372.652 άτομα ενώ οι απασχολούμενοι σε 344.214. Στο Π.Σ.Θ. το 1997 απασχολούνταν το 47,4% του συνόλου του πληθυσμού, το 1998 περίπου το 49,1% και το 1999 το 50,7% του συνόλου του πληθυσμού (ΕΣΥΕ, 2001).

Η παρακολούθηση της διακύμανσης της ποσοστιαίας διάρθρωσης της απασχόλησης κατά γενικούς κλάδους για την περίοδο 1951 – 2001 δίνει την συνολική εικόνα της εξέλιξης της οικονομίας του Π.Σ.Θ.:

Διάγραμμα 1.1: Ποσοστιαία διάρθρωση της απασχόλησης κατά κλάδους στο Π.Σ.Θ.

*Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης, 2000: 42 - 43

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2000: 75 – 76

Το ποσοστό ανεργίας έφτανε, το 1991, το 8,9% του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού και οι άνεργοι του Νομού Θεσσαλονίκης αποτελούσαν το 9,05% του συνόλου των ανέργων της χώρας. Το 1997 το ποσοστό ανεργίας στο Π.Σ.Θ. ήταν 10,9%, το 1998 ήταν 12,45% και το 1999 αυξήθηκε στο 13,7% του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού (ΕΣΥΕ).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ε.Π.Θ. το 2001 ανέρχεται σε 441.312. Εξ αυτών 391.045 είναι απασχολούμενοι, ήτοι 89% ενώ οι άνεργοι ανέρχονται σε 50.367 (11%), εκ των οποίων 22.478 ζητούν για πρώτη φορά εργασία (45% επί του συνόλου των ανέργων).

Πίνακας 1.4: Διαχρονική σύγκριση εξέλιξης Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού (Ο.Ε.Π.)

Γεωγραφική Ενότητα	Ο.Ε.Π. 1981			
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	
			Σύνολο	Από αυτούς, νέοι
Ε.Π.Θ.	282.204	265.625	16.579	8.536
Π.Σ.Θ.	242.954	227.816	15.138	7.675
Π.Χ.	39.250	37.809	1.441	861
	Ο.Ε.Π. 1991			
Ε.Π.Θ.	346.893	319.387	27.506	13.356
Π.Σ.Θ.	294.131	269.973	24.158	11.657
Π.Ζ.Θ.	52.762	49.414	3.358	1.699
	Ο.Ε.Π. 2001			
Ε.Π.Θ.	441.412	391.045	50.367	22.478
Π.Σ.Θ.	361.908	319.869	42.039	18.635
Π.Ζ.Θ.	79.504	71.176	8.328	3.843
	Ποσοστιαία Μεταβολή 1981 – 1991			
Ε.Π.Θ.	23	20	66	56
Π.Σ.Θ.	21	19	60	52
Π.Ζ.Θ.	34	31	132	97
	Ποσοστιαία Μεταβολή 1991 – 2001			
Ε.Π.Θ.	27	22	83	68
Π.Σ.Θ.	23	18	74	60
Π.Ζ.Θ.	51	44	149	126

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Ο Ο.Ε.Π. κατά το διάστημα 1981 – 2001 αυξήθηκε πολύ σημαντικά. Η αύξηση αυτή ήταν ταχύτερη στην δεύτερη δεκαετία. Επισημαίνεται επίσης ότι, αν εξεταστεί η διαχρονική εξέλιξη των συνιστωσών του Ο.Ε.Π. διαπιστώνεται ότι οι άνεργοι αυξήθηκαν πολύ ταχύτερα σε σύγκριση με τους απασχολούμενους. Οι μεταβολές αυτές δεν ήταν ομοιόμορφες στην Ε.Π.Θ. Στην Π.Ζ.Θ. ο Ο.Ε.Π. αυξήθηκε συγκριτικά περισσότερο, με ανάλογη υψηλότερη αύξηση των απασχολούμενων αλλά ιδιαίτερα εντονότερη αύξηση των ανέργων.

Πίνακας 1.5: Δείκτες Απασχόλησης

Γεωγραφική Ενότητα	Πληθυσμός εργασίμης ηλικίας (15-64 ετών)			Απασχολούμενοι			Δείκτες Απασχόλησης		
	1981	1991	2001	1981	1991	2001	1981	1991	2001
Σύνολο Χώρας	-	8.934.162	9.887.737	-	3.578.493	4.102.089	-	40,1	41,5
Κεντρική Μακεδονία	-	1.497.237	1.682.539	-	625.863	695.691	-	41,8	41,3
Νομός Θεσσαλονίκης	725.312	831.706	949.422	287.536	346.118	416.342	39,6	41,6	43,9
Ε.Π.Θ.	678.842	770.981	881.042	265.625	319.387	391.045	39,1	41,4	44,4
Π.Σ.Θ.	589.864	658.051	715.569	227.816	269.973	319.869	38,6	41,0	44,7
Π.Ζ.Θ.	88.978	112.930	165.473	37.809	49.414	71.176	42,5	43,8	43,0

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Η ανεργία διασπείρεται σε όλες τις εκπαιδευτικές κατηγορίες του εργατικού δυναμικού και υποδηλώνει την δύσκολη αντιστοίχιση εκπαίδευσης και απασχόλησης. Το ποσοστό συγκεντρώνεται ιδιαίτερα στους νέους, όπου οι ρυθμοί εισόδου στην αγορά εργασίας είναι εξαιρετικά χαμηλοί, και στις γυναίκες όπου τα ποσοστά της ανεργίας είναι σαφώς υψηλότερα σε σχέση με αυτά των ανδρών. Η ομάδα που πλήττεται περισσότερο είναι οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και νεαρής ηλικίας (Περιφέρεια Κ.Μακεδονίας, 2001 α:3).

1.5. Υποδομές και ποιότητα ζωής

1.5.1 Υποδομές Μεταφορών

Οι υποδομές των μεταφορών, τόσο οι χερσαίες όσο και οι θαλάσσιες και εναέριες αποτελούν παράγοντα πολύ σημαντικό για τη σύνδεση της Ελλάδας με τον υπόλοιπο ευρωπαϊκό. Συγκεκριμένα οι τρεις διαδρομές που συνδέουν την χώρα με την Δυτική Ευρώπη είναι:

- Ανατολικά μέσω Βουλγαρίας και Ουγγαρίας
- Δυτικά μέσω των λιμένων Ηγουμενίτσας και Πάτρας
- Κεντρικά μέσω της Σερβίας

1.5.1.1. Οδικό Δίκτυο

Στην δομή των Διευρωπαϊκών αξόνων στο οδικό δίκτυο σημαντικό ρόλο κατέχει ο άξονας IV που ξεκινάει από το Βερολίνο και μέσω της Κεντρικής Ευρώπης, των Βαλκανίων και της Θεσσαλονίκης τερματίζει στην Κωνσταντινούπολη. Ο άξονας αυτός αναμένεται να αποπερατωθεί στο 2013. Εκτός από το διεθνές πλαίσιο η Θεσσαλονίκη αποτελεί το σημείο τομής δύο σημαντικότητας, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οδικών αξόνων, της Εγνατίας Οδού και της Π.Α.Θ.Ε. Οι δύο αυτοί άξονες, όταν ολοκληρωθούν τελικά, σε συνδυασμό με την δυναμικότητα και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Θεσσαλονίκης, μπορούν να αναδείξουν την πόλη σε σημαντικότατο κόμβο του διαμετακομιστικού εμπορίου.

Χάρτης 1.3: Χάρτης του Π.Σ.Θ. με τις κύριες οδικές αρτηρίες

Πηγή: <http://maps.live.com/>

Μέσα στο Π.Σ.Θ. σημαντικά είναι τα κυκλοφοριακά προβλήματα τόσο στο δυτικό όσο και στο ανατολικό τμήμα. Τα έργα του Μετρό και της Υποθαλάσσιας οδικής αρτηρίας στοχεύουν στην λύση των προβλημάτων αυτών αλλά το τελικό αποτέλεσμα αμφισβητείται έντονα.

1.5.1.2. Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Η Θεσσαλονίκη αποτελεί εδώ και πολλά έτη ένα βασικό σταθμό του σιδηροδρόμου στην Ελλάδα, τόσο σε επιβατικό όσο και σε εμπορικό επίπεδο. Συνδέει τη νότια Ελλάδα με τα Βαλκάνια και την κεντρική, δυτική και ανατολική Ευρώπη με σιδηροδρομική σύνδεση. Ωστόσο, ο κύριος σιδηροδρομικός άξονας Πειραιάς – Αθήνα – Θεσσαλονίκη δεν συνδέεται ακόμη άμεσα με τα δύο κυριότερα

εμπορικά λιμάνια της χώρας, τον Πειραιά και την Θεσσαλονίκη. Τα προβλήματα που εντοπίζονται είναι η μικρή ταχύτητα που αναπτύσσει το τρένο στο υπάρχον δίκτυο της Ελλάδας, οι μεγάλες κλίσεις και οι οξείες καμπυλότητες (Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, 2001 α).

1.5.1.3. Λιμάνι και θαλάσσιες μεταφορές

Το λιμάνι είναι το βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα της Θεσσαλονίκης, αυτό που δημιούργησε τη βάση της συνεχούς παρουσίας της πόλης στην περιοχή, για 2300 χρόνια (Λαμπριανίδης, 2000 γ: 105 – 106). Το λιμάνι της πόλης είναι στρατηγικής και εξαιρετικής οικονομικής σημασίας, κυρίως γιατί διαθέτει σημαντική ενδοχώρα, τόσο στον ελληνικό χώρο (Κεντρική και Ανατολική Μακεδονία μέχρι την Κοζάνη και την Καστοριά), όσο και στην περιοχή της Βαλκανικής χερσονήσου (ολόκληρη την Π.Γ.Δ.Μ. και την Σερβία, Αλβανία, Ρουμανία). Ωστόσο, υστερεί σημαντικά σε υποδομές οργάνωσης και σύνδεσης με το οδικό και το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας.

1.5.1.4. Αεροδρόμιο και αεροπορικές μεταφορές

Το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης είναι το δεύτερο σε σημασία της χώρας κι έχει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης αν ληφθούν υπόψη οι ανακατατάξεις στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια, περιοχές στις οποίες η πόλη φιλοδοξεί να παίξει σημαίνοντα ρόλο. Η πολιτική αστάθεια στα Βαλκάνια έχει αυξήσει σημαντικά τη σημασία του αεροδρομίου ως πύλη εισόδου στη χώρα. Το αεροδρόμιο παρουσιάζει αυξανόμενη επιβατική κίνηση, κατά μέσο όρο 7,8% ετησίως, ενώ για το διάστημα της δεκαετίας του 1990 η συνολική αύξηση έφτασε στα επίπεδα του 130%. Παρ' όλα αυτά, σε γενικές γραμμές η κίνηση από και προς τις Βαλκανικές χώρες, αν και αυξάνεται σταδιακά, είναι πολύ μικρή. Το διεθνές αεροδρόμιο υστερεί σημαντικά σε χώρους για στάθμευση αεροσκαφών, αίθουσες επιβατών, σε μήκος και θέση τροchioδρόμων και τεχνολογικό εξοπλισμό στήριξης της λειτουργίας του αεροδρομίου ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., 1998)

1.5.2. Τηλεπικοινωνίες

Η Θεσσαλονίκη, προκειμένου να καταστεί «τεχνολογική πόλη», έχει αρκετό δρόμο ακόμη μπροστά της, αλλά οπωσδήποτε δεν αντιμετωπίζει δυσκολίες ανάλογες με αυτές των υπόλοιπων βαλκανικών χωρών. Ήδη, γίνονται σημαντικά βήματα για την ενοποίηση του βαλκανικού χώρου τηλεπικοινωνιακά.

1.5.3. Κοινωνικές υποδομές

1.5.3.1. Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας

Στο Νομό Θεσσαλονίκης λειτουργούν 11 Γενικά Νοσοκομεία, 9 κέντρα υγείας, 36 περιφερειακά ιατρεία και 50 ιδιωτικές κλινικές. Εκτιμάται ότι ένα Νοσοκομείο αντιστοιχεί σε 90.000 κατοίκους και 7,125 κλίνες σε κάθε 1.000 κατοίκους. Το Π.Σ.Θ. παρουσιάζει σχετικά υψηλό βαθμό νοσοκομειακής εξειδίκευσης, λειτουργώντας και ως κέντρο παροχής νοσοκομειακών υπηρεσιών για την ευρύτερη Περιφέρεια της Κ.Μακεδονίας (Περιφέρεια Κ.Μακεδονίας, 2001 β: 148). Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, εκτός από κάποιες μεμονωμένες προσπάθειες, βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο αφού η περίθαλψη παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις στον εξοπλισμό και άσχημες κτιριολογικές συνθήκες (Α.Π.Θ., 1998:78).

1.5.3.2. Εκπαιδευτικές Υποδομές

Οι υποδομές εκπαίδευσης στο Π.Σ.Θ. δεν βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Το πρόγραμμα σχολικής στέγης σε συνδυασμό με την πτώση στους αριθμούς των μαθητών μέσα στην προηγούμενη δεκαετία, συνετέλεσε στην ανακούφιση των πιέσεων από άποψη κτιριακών υποδομών, ιδίως όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά η εισροή των οικονομικών μεταναστών και των παλιννοστούντων, αύξησε και πάλι τους αριθμούς των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εντείνοντας εκ νέου τις πιέσεις.

Στο Νομό Θεσσαλονίκης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπάρχουν 1.678 αίθουσες εκ των οποίων οι 883 λειτουργούν σε πρωινό και απογευματινό κύκλο. Στο Π.Σ.Θ. υπάρχουν 1208 αίθουσες σε 49 σχολικά συγκροτήματα, και σε διπλοβάρδια λειτουργούν οι 653 (Περιφέρεια Κ.Μακεδονίας, 2001 β: 161 – 162).

Πίνακας 1.6: Σύνολο εκπαιδευτηρίων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Νομό Θεσσαλονίκης

Αριθμός Γυμνασίων	Αριθμός Λυκείων	Αριθμός ΤΕΕ - ΕΠΑΛ	Σύνολο Εκπαιδευτηρίων	Κτίρια σε διπλοβάρδια
155	103	67	325	108

Πηγή: Περιφέρεια Κ.Μακεδονίας, 2001 β: 161 – 162

1.6. Η εμβέλεια της πόλης

Ήδη από το 1985, έτος κατά το οποίο θεσπίστηκε το Ρ.Σ.Θ., η πόλη της Θεσσαλονίκης θεωρείται ως κέντρο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με ενισχυμένο εθνικό και διεθνή ρόλο. Παρόλο που η αναφορά του Ρ.Σ.Θ. στον περιφερειακό και ευρύτερο ρόλο της πόλης έγινε το 1985, 24 χρόνια πριν και με δεδομένα και συγκυρίες εξαιρετικά διαφορετικές από ότι το 1990 και από ότι σήμερα, η μετέπειτα διοικητική διαίρεση της χώρας με τον καθορισμό της Θεσσαλονίκης ως έδρας της Περιφέρειας Κ.Μακεδονίας καθώς και η πρόκληση του διεθνούς ρόλου που αντιμετωπίζει η πόλη μετά το 1990, δικαιώνουν την επιλογή για την δημιουργία και την θέσπιση του Ρ.Σ.Θ. Ο περιφερειακός ρόλος της πόλης κατέχει ιδιαίτερο βάρος αφού το Π.Σ.Θ. συγκεντρώνει το μισό του πληθυσμού της Περιφέρειας Κ.Μακεδονίας αλλά και τις βασικές παραγωγικές μονάδες και τις κυριότερες συγκοινωνιακές εξυπηρετήσεις της περιοχής (λιμάνι, αερολιμένας, σιδηροδρομικός σταθμός) σε σημείο που ταυτίζεται μαζί της σε επίπεδο ανάπτυξης (Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης, 2000: 47).

Η επικαιροποίηση και η διεύρυνση των ορίων της περιοχής εφαρμογής του Ρ.Σ.Θ. γίνεται αναγκαία και επιτακτική καθώς, 25 έτη από την θεσμοθέτησή του, η δυναμική της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης έχει υπερβεί κατά πολύ τα θεσμοθετημένα όρια. Την ίδια στιγμή οι γενικότερες γεωπολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Βαλκανική έχουν πλήρως ανατραπεί (από το 1985). Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και η ένταξη σε αυτή γειτονικών στην Ελλάδα χωρών, παράλληλα με την προώθηση της διαδικασίας ένταξης και των υπολοίπων, επαναφέρει σταδιακά στην Θεσσαλονίκη τον ρόλο της στη φυσική της ενδοχώρα. Το Ρ.Σ.Θ., πλέον, οφείλει να εξασφαλίσει τις κατάλληλες χωρικές και περιβαλλοντικές προϋποθέσεις ώστε η πόλη και η ευρύτερη περιοχή της, αξιοποιώντας τη θέση και τη δυναμική της, να ανταποκριθεί με επιτυχία στο νέο προγραμματικό πλαίσιο και να αναδειχθεί σε δυναμικό πόλο στο χώρο της νότιας Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Η Θεσσαλονίκη, πλέον, βρίσκεται στο κέντρο σημαντικών πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων οι οποίες μετασχηματίζουν δραστικά τις σχέσεις και τον ρόλο των αστικών κέντρων και των περιφερειών της Ευρώπης. Ως γενική παρατήρηση στον οικονομικό τομέα φαίνεται ότι υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την πλευρά των επιχειρηματιών της πόλης για ανάπτυξη κάθε είδους

επιχειρηματικής δραστηριότητας στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων.

1.7. Ο ρόλος της πόλης σε Βαλκανικό-διεθνές επίπεδο

Η εικόνα που έχει και παρουσιάζει η πόλη της Θεσσαλονίκης στην αυγή του 21^{ου} αιώνα και στο τέλος της πρώτης δεκαετίας του, είναι η εικόνα μιας πόλης που αυξάνει ολοένα σε μέγεθος και οικονομική ισχύ και μάλιστα με ρυθμούς πολύ ταχύτερους του μέσου όρου της χώρας. Οι παράγοντες που καθόρισαν την εξέλιξη αυτή, σχετίζονται άμεσα με τις γεωπολιτικές και οικονομικές ανακατατάξεις στη Βαλκανική, αλλά και με τη λεγόμενη «παγκοσμιοποίηση» και «τριτογενοποίηση» της διεθνούς οικονομίας.

Στην απαρχή της κατάστασης αυτής διακρίνεται πως δημιουργείται μία νέα σειρά υπηρεσιών διεθνοποιημένου χαρακτήρα, όπου η Θεσσαλονίκη αποτελεί ολοένα και περισσότερο τόπο εγκατάστασης αυτών. Μια τέτοια κατηγορία υπηρεσιών είναι αυτές που σχετίζονται με τα Βαλκανικά θέματα και τις οποίες φαίνεται πως η πόλη αναζητά να συγκεντρώσει, με έμφαση στους ανάλογους οργανισμούς της Ε.Ε. (για παράδειγμα ο οργανισμός ανασυγκρότησης). Παράλληλα, δέχονται ώθηση σε μεγάλο βαθμό και άλλες τριτογενείς δραστηριότητες, όπως το εμπόριο και η διαμετακόμιση, καθώς και ο συνεδριακός τουρισμός. Στον περιιαστικό χώρο της πόλης έχουν εγκατασταθεί πλέον μεγάλα εμπορικά κέντρα-πολυεθνικές επενδύσεις.

Οι μεγάλες ανακατατάξεις στην Βαλκανική χερσόνησο συνέβαλαν στην άρση της οικονομικής απομόνωσης της πόλης και μελλοντικά αυτές δύναται να αποκαταστήσουν τη σύνδεση Βορρά – Νότου στον ευρωπαϊκό χώρο. Στο παρελθόν η Βόρεια Ελλάδα ήταν αποκομμένη από την Δυτική Ευρώπη και την υπόλοιπη Ε.Ε., λόγω της χωρικής παρεμβολής των Βαλκανίων, όπου υπήρχαν διάφορες «δυσμενείς» καταστάσεις (πολεμικές συγκρούσεις κυρίως, αλλαγή συνόρων, διάσπαση ενιαίας Γιουγκοσλαβίας). Η σταδιακή άρση της απομόνωσης της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας, αφενός διευρύνει την ενδοχώρα της πρώτης, και αφετέρου αποκαθιστά τη σύνδεση της με τις ανεπτυγμένες χώρες του Βορρά, γεγονός πολύ σημαντικό αφού: Α. Έτσι δύναται να διαχυθεί η ανάπτυξη από τη Δυτική Ευρώπη στον σαφώς λιγότερο ανεπτυγμένο Νότο. Η διάχυση αυτή, όσον αφορά της Ελλάδα

αναμένεται να «περάσει» και από τα βόρεια σύνορα της χώρας και τη Θεσσαλονίκη.

Β. Η Θεσσαλονίκη ,πλέον, καθίσταται το πλησιέστερο λιμάνι της Ε.Ε. με εύκολη πρόσβαση στη Μεσόγειο, τον Εύξεινο Πόντο και κατ' επέκταση την Κασπία Θάλασσα. Κι αυτό γιατί ο χερσαίος δρόμος για τα παραπάνω χωρικά σύνολα είναι πολύ συντομότερος μέσω των χωρών της πρώην Γιουγκοσλαβίας και στη συνέχεια μέσω του λιμένα της Θεσσαλονίκης, από ότι οι εναλλακτικές διαδρομές που ακολουθούνταν μέχρι τώρα (για παράδειγμα η Τεργέστη). Ήδη η Θεσσαλονίκη και η Βόρεια Ελλάδα έχουν καταστεί χώροι σημαντικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και δραστηριότητας, κατευθυνόμενης προς τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες.

Η διεθνοποίηση της πόλης είναι μια ιστορική δυνατότητα με πολλές εκδοχές και αποτελεί τη συνισταμένη των προσπαθειών που καταβάλλονται και των προτεραιοτήτων που επιδιώκονται από μια πλειάδα θεσμικών υποκειμένων (επιχειρήσεων, φορέων, κ.λπ.) τα οποία συνεισφέρουν διαφορετικά στο κόστος και αναμένουν διαφορετικά οφέλη από κάθε βήμα που πραγματοποιείται. Σε όλες τις περιπτώσεις όμως η διεύρυνση του διεθνούς ρόλου της Θεσσαλονίκης συναρτάται με την ουσιαστική συμβολή της στη συμπληρωματική και ισόρροπη ανάπτυξη του εθνικού χώρου, διαχέοντας τα αναπτυξιακά οφέλη στο σύνολο των περιφερειών της Βόρειας Ελλάδας.

Καθοριστικό στοιχείο για το επίπεδο ανάπτυξης της πόλης είναι η ικανότητα προσαρμογής του συστήματος στις νέες τεχνολογικές δυνατότητες μέσω της εισαγωγής καινοτομιών σε όλα τα επίπεδα, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του. Αυτό συνεπάγεται ότι η ικανότητα της πόλης να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού θα πρέπει να στηριχθεί στη συνέργεια των προσπαθειών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ούτως ώστε η επιχειρηματική δραστηριότητα να λειτουργεί σε ένα περιβάλλον που ευνοεί και υποστηρίζει ενεργά τη συνεργασία, τα επιχειρηματικά δίκτυα και τις πρωτοβουλίες καινοτομίας.

Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής έχει αναδειχθεί ως ένα κεντρικό και κρίσιμο ζήτημα για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων μέσα στις νέες συνθήκες της παγκόσμιας οικονομίας. Οι αντιθέσεις και ανισότητες που δημιουργούνται κατά την αναπτυξιακή διαδικασία θέτουν σε δοκιμασία την κοινωνική συνοχή. Επιδίωξη θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην παραγωγή και διανομή του αναπτυξιακού αποτελέσματος, τις νέες υποδομές, τις εξυπηρετήσεις και τις

γνώσεις, ούτως ώστε να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση αδύναμων κοινωνικών ομάδων.

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η εξασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας, συμπεριλαμβάνοντας τόσο τους φυσικούς πόρους όσο και την πολιτιστική κληρονομιά, αποτελεί πλέον κεντρική επιδίωξη της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η επανάκτηση της σχέσης του φυσικού στοιχείου με το τεχνητό στοιχείο της πόλης αποτελεί προϋπόθεση για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό η πόλη θα πρέπει να θεωρηθεί ως ενιαίο σύστημα με την ευρύτερη περιοχή της, ενώ η διάγνωση της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί το πρώτο βήμα για την κατανόηση και αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Χάρτης 1.4: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης και οι Ο.Τ.Α. που το συγκροτούν

Πηγή: Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης (ΟΡΘΕ) 1997

1.8. Ο μελλοντικός ρόλος της Θεσσαλονίκης στη Βαλκανική

Η Θεσσαλονίκη στη νέα παγκόσμια γεωγραφία των πόλεων μπορεί να έχει πολλά και σημαντικά οφέλη από τις δυνατότητες που παρουσιάζονται αρκεί να τις εκμεταλλευτεί και να μην επαναληφθούν λάθη του παρελθόντος (για παράδειγμα ανεκμετάλλευτη ευκαιρία Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 1997, Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, χαμένη διεκδίκηση της EXPO εις διπλούν). Στο επίπεδο των δικτύων η πόλη βρίσκεται σε διαδικασία αναβάθμισης της οδικής σύνδεσής της τόσο με την υπόλοιπη χώρα (Εγνατία, Π.Α.Θ.Ε.) όσο και με την βαλκανική ενδοχώρα και τον χώρο της Ε.Ε. (κάθετοι άξονες της Εγνατίας και σύνδεση με τα διευρωπαϊκά δίκτυα IV και X). Μειονέκτημα αποτελεί πως τα παραπάνω χερσαία δίκτυα δεν συνδέονται άμεσα με το λιμάνι και το αεροδρόμιο της πόλης με αποτέλεσμα ο χώρος να παραμένει ασυνεχής για την Θεσσαλονίκη, χάνοντας ταυτόχρονα την ευκαιρία να αναδειχθεί στο άμεσο μέλλον σημαντικός διεθνής συγκοινωνιακός κόμβος. Όσον αφορά την «τεχνολογική συνιστώσα» η Θεσσαλονίκη μπορεί, μέσα από το προγραμματισμένο γι' αυτήν σύστημα υποδομών, να αναπτυχθεί στο βαλκανικό χώρο και να αποτελέσει κέντρο καινοτομίας και σε τεχνολογικό επίπεδο. Στην «πολιτιστική συνιστώσα» η πόλη εμφανίζει ιδιαίτερη δυναμική και εάν αξιοποιήσει την πλούσια βυζαντινή της παράδοση και ιστορία, δύναται να ασκήσει έναν ιδιαίτερο πολιτιστικό ρόλο στον Βαλκανικό χώρο.

Σύμφωνα με συμπεράσματα πολλών ερευνητικών διαδικασιών στον χώρο της Βαλκανικής καμία πόλη εκτός Ελλάδας δεν δύναται να διαδραματίσει κάποιου είδους μητροπολιτικό ρόλο στην περιοχή. (Κόκκαλη, 2001: 136). Από την πλευρά της Ελλάδας, μόνο η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη μπορούν να «αναλάβουν» τον ρόλο αυτό, η πρώτη λόγω μεγέθους και οικονομικού βάρους, και η δεύτερη, κυρίως, λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας αλλά και των ιστορικών δεσμών που έχει με τον βαλκανικό χώρο. Μεσοπρόθεσμα, τουλάχιστον, η Θεσσαλονίκη δύναται να παίξει τον ρόλο της περιφερειακής βαλκανικής μητρόπολης, έχοντας, στο πλαίσιο αυτό, πολύ ευνοϊκές προοπτικές, που μπορούν να της προσδώσουν έντονο δυναμισμό.

Σε συνδυασμό με την «μητροπολιτικοποίηση» της Θεσσαλονίκης, θα πρέπει να διερευνηθεί και η πιθανότητα δημιουργίας ενός δικτύου βαλκανικών πόλεων, στο οποίο η κάθε μία από αυτές θα εξειδικευόταν σε ρόλους σύμφωνους με τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Μία τέτοια κατάσταση θα προωθούσε, τόσο τη διαβαλκανική συνεργασία όσο και την ενοποίηση του βαλκανικού χώρου.

Συμπερασματικά, η διεθνοποίηση της Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής και βαλκανικής γεωγραφίας, είναι μια ιστορική δυνατότητα με πολλές εκδοχές: αναβάθμιση του ρόλου της πόλης μέσα από ένα δίκτυο βαλκανικών πόλεων ή αναβάθμιση μόνο του δικού της ρόλου στην περιοχή ή ακόμα και καθόλου αναβάθμιση, πράγμα που θα σήμαινε μια ακόμη χαμένη ευκαιρία για την ανάπτυξη της πόλης, του τόπου και ολόκληρης της χώρας (Κοκκάλη, 2001: 147).

Σε αυτή την κατεύθυνση εξαιρετικά σημαντικό ρόλο έχει, και θα έχει δυναμικά ακόμη μεγαλύτερο το Δυτικό κομμάτι του Π.Σ.Θ. αφού προορίζεται να αποτελέσει το βασικό σύνδεσμο ανάμεσα στην αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης και την ευρύτερη βαλκανική λεκάνη. Προκειμένου να επιτελεστεί αυτός ο ρόλος, το Δυτικό Τμήμα του Π.Σ.Θ. θα πρέπει να διαθέτει θαλάσσια διέξοδο και να γίνει πράγματι ένας δυναμικός δακτύλιος διευκολύνσεων και υποδομών. Με την επίτευξη του στόχου αυτού οι Δυτικές Συνοικίες θα μπορούν:

- Να παρέχουν όλες τις βασικές διευκολύνσεις στην αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης (έκθεση, Πανεπιστήμια, κεντρικές οικιστικές περιοχές)
- Να συνδέσουν τις βασικές υποδομές μεταφοράς οι οποίες διασχίζουν τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης (Αεροδρόμιο, Λιμάνι, Εθνική Οδό, Περιφερειακή Οδό, Σταθμό Υπεραστικών Λεωφορείων)
- Να λειτουργήσουν σαν κύριο αντίβαρο, ως σύστημα, για λειτουργίες και διαφυγές οι οποίες θα μπορούσαν διαφορετικά να προκαλέσουν συμφόρηση στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης

Το Δυτικό Τμήμα του Π.Σ.Θ. διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση με το υπόλοιπο μέρος του Π.Σ.Θ. τόσο στα στοιχεία του κοινωνικού προφίλ της περιοχής μελέτης όσο και σε δείκτες που αφορούν τον κοινωνικό χώρο, και μάλιστα δυσανάλογο με την «συνολική ποιότητα» της περιοχής, η οποία όπως θα αποδειχτεί παρακάτω, αφού εξεταστεί ενδελεχώς η ταυτότητα της, είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή από τις 3 νοητές ενότητες του Π.Σ.Θ.: της κεντρικής, της ανατολικής και της δυτικής.

Η «κοινωνική διχοτόμηση» ανάμεσα στο δυτικό τμήμα του Π.Σ.Θ. και το υπόλοιπο (Κεντρικό και Ανατολικό) φτάνει στην απόδειξη της κοινωνικής κατάστασης όπου η διαστρωμάτωση στο χώρο γίνεται με συγκεκριμένο τρόπο,

δηλαδή τα πιο φτωχά άτομα του πληθυσμού συγκεντρώνονται στην Δυτική Θεσσαλονίκη και από εκεί και πέρα όσο πιο Ανατολικά πηγαίνουμε (αρχικά Κεντρικές συνοικίες και μετά Ανατολικές) τόσο ανώτερης κοινωνικής τάξης άτομα συναντάμε.

Από την άλλη το κομμάτι των Δυτικών Συνοικιών συμμετέχει σε διαδικασίες που αφορούν το σύνολο της πόλης και το βάρος συμμετοχής του είναι δυσανάλογο της κοινωνικής του κατάστασης κυρίως στο επίπεδο συμμετοχής στην βιομηχανία. Διαπιστώνεται ότι υπάρχει και διαφοροποιημένο ειδικό βάρος των ανθρώπων που κατοικούν στις Δυτικές Συνοικίες σε σχέση με το σύνολο των ανθρώπων της πόλης.

2. Η ταυτότητα των Δυτικών Συνοικιών του Π.Σ.Θ. Η διαφοροποίησή τους σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης

2.1 Οι Δυτικές Συνοικίες

Οι Δυτικές Συνοικίες, η περιοχή μελέτης της παρούσας εργασίας είναι η περιοχή που καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα του Π.Σ.Θ. περιλαμβάνοντας 8 δήμους (Αμπελοκήπων, Ελευθερίου-Κορδελιού, Εύοσμου, Μενεμένης, Νεαπόλεως, Πολίχνης, Σταυρούπολης, Ευκαρπίας) κι έναν δήμο που καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα της Περιαστικής Ζώνης της Θεσσαλονίκης, τον δήμο Εχεδώρου. Αναπτύχθηκαν κυρίως τα μεταπολεμικά χρόνια.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι μια προσπάθεια παράθεσης στοιχείων τόσο για κάθε δήμο των Δ.Σ.Θ. και συνολικά για τις Δ.Σ.Θ. όσο και για το Π.Σ.Θ. και αυτόματη σύγκριση των παρατηρήσεων αυτών, έτσι ώστε να υπάρχουν ασφαλή συμπεράσματα στην κατεύθυνση σκιαγράφησης της κατάστασης που υπάρχει στις Δ.Σ.Θ. σε σύγκριση με το υπόλοιπο Πολεοδομικό Π.Σ.Θ. (τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. οι οποίες αποτελούνται από τους Δήμους Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς, Πυλαίας, Πανοράματος, Συκεών, Αγίου Παύλου, Τριανδρίας). Ο χωρικός διαχωρισμός των υποπεριοχών του Π.Σ.Θ. φαίνεται στον παρακάτω χάρτη:

Χάρτης 2.1: Το Π.Σ.Θ. και οι υποπεριοχές του

Πηγή: Ο.Ρ.Θ.Ε. 1997 – ίδια επεξεργασία

2.2. Το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο της περιοχής

Οι δυτικές συνοικίες αναπτύσσονται στο βόρειο τμήμα του Π.Σ.Θ. από το όριο του Θερμαϊκού Κόλπου μεταξύ του υδροβιότοπου Καλοχωρίου και του Γαλλικού ποταμού, έως τους πρόποδες του Χορτιάτη στα όρια του περιαστικού δάσους του Σείχ-Σου, στην κεντρική περιοχή της λεκάνης απορροής του Δενδροποτάμου. Η θάλασσα, το δάσος, το ανάγλυφο - οι κλίσεις του εδάφους, ο Δενδροπόταμος και οι παραπόταμοί του, αποτελούσαν χαρακτηριστικά σημεία προσανατολισμού και αναφοράς στην περιοχή, που όμως παραγνωρίστηκαν χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη στον πολεοδομικό σχεδιασμό του συνόλου. Καταλαμβάνουν έκταση 151.228 στρεμμάτων.

Οι δυτικές συνοικίες έχουν αναπτυχθεί ως περιοχή άναρχης και άμορφης ανθρωπογενούς δραστηριότητας με τυπικά χαρακτηριστικά: την αυθαίρετη δόμηση, την ανεξέλεγκτη εγκατάσταση βιομηχανίας, τα μπαζώματα στην κοίτη των ρεμάτων, την σταδιακή αποψίλωση και την διάβρωση του εδάφους χωρίς στοχευόμενα κριτήρια εγκατάστασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε σχέση με την κατοικία. Έτσι σήμερα, η βλάστηση και τα φυσικά οικοσυστήματα έχουν αλλοιωθεί σε μεγάλο βαθμό, και σε ορισμένες περιοχές έχουν εξαφανιστεί, ενώ παρατηρείται

σημαντική μεταβολή στο μικροκλίμα. Οι κατοικημένες περιοχές έχουν χάσει την άλλοτε ισχυρή και καθημερινή σχέση τους με τη θάλασσα χωρίς δυνατότητα διεξόδου στον ανοικτό ορίζοντα. Το περιαστικό δάσος του Σείχ-Σου υποβαθμίζεται τόσο από την εγκατάλειψη και την έλλειψη συνεχούς συντήρησης, αλλά και από την αυθαίρετη δόμηση και τις πυρκαγιές.

Χάρτης 2.2: Οι Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004 – ίδια επεξεργασία

Ο χειμάρρος Δενδροπόταμος αποτελεί το μεγαλύτερης κλίμακας φυσικό στοιχείο στις Δ.Σ.Θ. Είναι ο κυριότερος υδάτινος αγωγός του Δυτικού τμήματος της Θεσσαλονίκης, και ένα από τα ελάχιστα ρέματα της που έχει ως ένα βαθμό διατηρήσει ορισμένα από τα φυσικά του χαρακτηριστικά. Η περιοχή μελέτης αρθρώνεται σε σημαντική έκταση κατά μήκος του άξονα του από το όριο της θάλασσας μέχρι τους παραποτάμους του στην περιοχή της Ανατολικής Περιφερειακής οδού. Ξεκινά από τους λόφους που περιβάλλουν την πόλη από τη

βορινή πλευρά, πάνω από τους δήμους Συκεών, Πολίχνης, Ευκαρπίας και Ωραιοκάστρου με ποιοτικά και γεωμετρικά χαρακτηριστικά της κοίτης του, που διαφοροποιούνται στη διαδρομή του προς τη θάλασσα.

Με κριτήρια την κυρίαρχη χρήση κατά μήκος των ορίων του και τον χαρακτήρα της παρουσίας του στην περιοχή απ' όπου διέρχεται, διακρίνονται τέσσερις ενότητες στα όρια της περιοχής μελέτης :

A. Η ανοικτή κοίτη και το οικοσύστημα των εκβολών του χειμάρρου στη θάλασσα, νότια της Εθνικής Οδού, όπου οι όχθες του έχουν διαμορφωθεί με σκυρόδεμα και υψηλά αναχώματα. Στο νοτιότερο του τμήμα έχει κατασκευαστεί μεγάλου μήκους γέφυρα εισόδου στο λιμάνι. Οι εκβολές συνεχίζουν να αποτελούν σταθμό περάσματος πτηνών, παρά το ότι είναι ιδιαίτερα έντονη η ρύπανση των υδάτων από την ευρύτερη βιομηχανική περιοχή βόρεια των Δυτικών Συνοικιών και από τα βυρσοδεψεία, καθώς και των εδαφών από τις περιβάλλουσες εγκαταστάσεις πετρελαιοειδών. Επίσης κρίνεται αναγκαία η οριοθέτηση του αιγιαλού.

B. Το εγκιβωτισμένο τμήμα που έχει μετατραπεί στην, υπερτοπικής κυκλοφορίας, συνδετήρια λεωφόρο Δενδροποτάμου, που περνάει ανάμεσα από τα στρατόπεδα Παπακυριαζή και Μεγ. Αλεξάνδρου και ενώνεται με τις οδούς Μπουμπουλίνας και Ωραιοκάστρου. Οι περιοχές κατοικίας εκατέρωθεν της λεωφόρου χαρακτηρίζονται από στοιχεία υποβάθμισης και έλλειψης συνοχής του αστικού ιστού. Αυτό συμβαίνει αφενός λόγω ασύμβατης ανάμειξης χρήσεων γης, αφετέρου λόγω εκτεταμένης αυθαίρετης δόμησης στις ακόμη αδιαμόρφωτες πρώην όχθες του. Επίσης πρέπει να σημειωθεί η ταυτόχρονη παρουσία μίας, πολλαπλότητας, κλίμακας δομημένου ιστού πλάι στη νέα αερογέφυρα της λεωφόρου, που συμβάλλει στην εικόνα της έλλειψης συνεκτικότητας, και επικείμενης υποβάθμισης ακόμη και στις νεόκτιστες περιοχές.

Γ. Η, κατά τόπους ανοικτή, και αδιαμόρφωτη κλειστή κοίτη διερχόμενη πυκνοδομημένες περιοχές της Πολίχνης και της Σταυρούπολης στις συνοικίες της Τούμπας Πολίχνης και Ομόνοιας αντίστοιχα. Πρόχειρες γέφυρες πεζών, υποτυπώδη και ανεπαρκή τεχνικά έργα διαμόρφωσης της κοίτης, σημειακά πλούσια βλάστηση, παράνομη απόθεση μαζών και

οικιακών απορριμμάτων, δυσοσμία, ανορθόδοξη διευκόλυνση της κίνησης των πεζών ή των οχημάτων με αυτοσχέδιες κατασκευές, αυθαίρετη κατοικία πλάι σε νεόκτιστες πολυκατοικίες συνθέτουν μία κατάσταση πολύμορφης υποβάθμισης και αδυναμίας ελέγχου της δόμησης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Δ. Η ανοικτή κοίτη απορροής στην περιαστική ζώνη της Ευκαρπίας και της Πολίχνης αφορά τον ανώνυμο παραπόταμο της περιοχής Ανθοκήπων και του Ξηροποτάμου. Ο χειμάρρος της Ευκαρπίας ξεκινάει από το λόφο που βρίσκονται τις εγκαταστάσεις της τσιμεντοβιομηχανίας ΤΙΤΑΝ και την ανενεργή χωματερή που απροκάλυπτα έχουν αλλοιώσει τη φυσική κοίτη του ρέματος, και στο χαμηλότερο του τμήμα, πλησιάζοντας την περιφερειακή οδό, εμφανίζει πλούσια βλάστηση με κωνοφόρα και ζώνη αυθαίρετης κατοικίας. Ο Ξηροπόταμος είναι από τα λιγότερο αλλοιωμένα και περισσότερο αξιοποιήσιμα τμήματα του χειμάρρου με εξαιρετικά ενδιαφέρον ανάγλυφο τοπίου και πλούσια βλάστηση.

Η περιοχή των δυτικών συνοικιών καλύπτονταν μέχρι και τις αρχές του αιώνα στο μεγαλύτερό της μέρος από δάση, τμήματα των οποίων έχουν διασωθεί σε ορισμένες δύσβατες και δύσκολα οικοδομήσιμες περιοχές (π.χ. δασύλλιο οδού Ελπίδος), καθώς και στο χώρο των στρατοπέδων (στο νότιο τμήμα του πρώην στρατοπέδου Στρεμπενιώτη, στα στρατόπεδα Μεγ. Αλεξάνδρου, Παύλου Μελά, Ζιάκα και Καρατάσου). Αξιόλογης έκτασης αποθέματα πρασίνου αποτελούν η Δεντροφυτεία Συκεών και το Ασύλλιο Μετεώρων, καθώς και τα Ιστορικά Νεκροταφεία που έχει κυκλώσει ο αστικός ιστός. Επίσης δεν είναι αμελητέοι για τις θετικές τους επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον πράσινοι χώροι μικρής κλίμακας : πάρκα, νησίδες, διαμορφώσεις δημοσίων χώρων, αθλοπαιδιές, κλπ.

Τέλος, το έντονο ανάγλυφο του εδάφους, κυρίως στις περιοχές των δήμων Συκεών, Πολίχνης και Νεάπολης, αποδίδει στον αστικό χώρο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά με έντονες κλίσεις, περίοπτα σημεία, αξιόλογες διαδρομές με μακρινές θέες προς χαρακτηριστικά τοπία της πόλης, όπως το λιμάνι, το Επταπύργιο, το δάσος, κλπ., αλλά και κοντινότερες προς τοπικά σημεία προσανατολισμού (π.χ. ιδιαίτερα κτίσματα, διαμορφώσεις, κλπ.). Αυτά μπορούν να ενταχθούν, και να

εμπλουτιστούν, σε ένα ενιαίο σύστημα χαρακτηριστικών σημείων προσανατολισμού στο σημερινό συνεχές άμορφο τοπίο των δυτικών συνοικιών.

Η μεθοδολογία την οποία ακολουθήσαμε για τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της παρούσας εργασίας:

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι καταρχάς η διαίρεση του Πολεοδομικού Συγκροτήματος σε δύο κύριες περιοχές: τις Δ.Σ.Θ. και τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. ή αλλιώς το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. Έτσι γίνεται προσπάθεια παράθεσης στοιχείων τόσο για κάθε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). των δύο παραπάνω υποπεριοχών όσο και συνολικά για τις δύο υποπεριοχές και για το Π.Σ.Θ. Ακολούθως γίνεται λεπτομερής σύγκριση των παρατηρήσεων αυτών, έτσι ώστε να υπάρχουν ασφαλή επιστημονικά συμπεράσματα στην κατεύθυνση σκιαγράφησης των διαφοροποιήσεων μέσα στο Π.Σ.Θ.

2.3 Δημογραφικά στοιχεία⁴ – Πληθυσμιακές πυκνότητες

2.3.1. Ο πληθυσμός της περιοχής ανά δήμο

Ο πληθυσμός των Δ.Σ.Θ. παρουσιάζει ταχύρυθμη αύξηση, μεγαλύτερη από αυτήν του Π.Σ.Θ., ξεπερνώντας το 1981 τους 195.000 κατοίκους, το 1991 τους 215.000 και το 2001 τους 268.000, δηλαδή πάνω από το 32% του συνολικού πληθυσμού του Π.Σ.Θ., σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ.

⁴ **Μεθοδολογικό σχόλιο:** Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης μελέτης η διερεύνηση των κοινωνικό – οικονομικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών του Π.Σ.Θ. είναι αναγκαίο να διενεργηθεί σε διαχρονική βάση. Ανακύπτει κατά συνέπεια ένα μεθοδολογικό ζήτημα, διότι για το 1981 και το 1991 τα διαθέσιμα δεδομένα είναι επί του πραγματικού πληθυσμού και προκειμένου να είναι δυνατές οι συγκρίσεις θα πρέπει και για το 2001 να χρησιμοποιηθούν τα αντίστοιχα δεδομένα. Έτσι τα δεδομένα αφορούν τα άτομα που ήταν παρόντα όταν απογράφηκαν κατά την ημέρα της απογραφής (πραγματικός πληθυσμός). Ο μόνιμος πληθυσμός περιλαμβάνει τα άτομα τα οποία ήταν παρόντα και απογράφηκαν την ημέρα της απογραφής και διαμένουν στον τόπο απογραφής τους τουλάχιστον 6 μήνες τον χρόνο.

Πίνακας 2.1: Ο πληθυσμός της περιοχής μελέτης

Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	Απογραφή ΕΣΥΕ			Μεταβολή πληθυσμού		
	2001	1991	1981	2001-1981	2001-1991	1991-1981
Θεσσαλονίκης	363.987	383.967	406.413	-10,4%	-4,9%	-5,5%
Αμπελοκήπων	40.959	40.093	40.033	2,3%	2,2%	0,1%
Ελευθέριου-Κορδελιού	21.630	16.549	12.595	71,7%	40,3%	31,4%
Ευκαρπίας	6.598	3.480	2.705	143,9%	115,3%	28,7%
Εύοσμου	52.624	28.821	26.528	98,4%	89,7%	8,6%
Μενεμένης	14.910	12.932	12.141	22,8%	16,3%	6,5%
Νεαπόλεως	30.279	30.568	31.464	-3,8%	-0,9%	-2,8%
Πολίχνης	36.146	27.894	22.597	60,0%	36,5%	23,4%
Σταυρουπόλεως	41.653	37.596	32.225	29,3%	12,6%	16,7%
Εχεδώρου	23.924	17.500	15.730	52,1%	36,7%	11,2%
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	268.723	215.433	196.018	37,1%	24,7%	9,9%
Σύνολο Π.Σ.Θ.	800.764	749.048	706.180	13,4%	7,3%	6,1%
Σύνολο Ε.Π.Θ.	981.933	875.695	809.729	21,3%	13,1%	8,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Η μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης διαιρείται σε τρεις ενότητες, στο Π.Σ.Θ., στην Π.Ζ.Θ. και την Λοιπή Περιοχή Θεσσαλονίκης (Λ.Π.Θ.). Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών παρατηρείται μια συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού της μητροπολιτικής περιοχής κάτι που αντανακλάται και στο σύνολο σχεδόν των οικισμών που την αποτελούν. Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις όπου παρατηρείται μείωση του πληθυσμού όπως ο Δήμος Θεσσαλονίκης . Η αύξηση του πληθυσμού των οικισμών οφείλεται στη φυσική αύξηση του πληθυσμού των

οικισμών, στη μετανάστευση από άλλες περιοχές της χώρας και από το εξωτερικό (κυρίως από τη Βαλκανική) όσο και στην ανακατανομή του πληθυσμού Ε.Π.Θ. Παρατηρώντας το φαινόμενο χωρικά παρατηρείται μία αύξηση του πληθυσμού εντός του Π.Σ.Θ., σε δήμους γύρω από τον δήμο Θεσσαλονίκης και κυρίως στο δυτικό κομμάτι της πόλης.

Ο δήμος Θεσσαλονίκης παρουσιάζει ελαφρά πτωτική τάση, ενώ οι δυτικοί δήμοι εμφανίζουν δημογραφική δυναμικότητα σε σημαντικό βαθμό και λόγω της συγκέντρωσης μεταναστών, παλιννοστούτων, προσφύγων και γενικά νέων κοινωνικών στρωμάτων. Το 1991 συγκεντρώνουν το 31% του πληθυσμού του Π.Σ.Θ. Ο πληθυσμός τους αναλογεί σε ποσοστό 61.8% του πληθυσμού του κεντρικού δήμου το 1991. Οι παλαιότεροι δήμοι προβλέπεται να εξαντλήσουν τη χωρητικότητά τους μέχρι το έτος 2012 και μάλιστα να εμφανίσουν προβλήματα υπερβολικής πυκνότητας.

Πράγματι τα στοιχεία που παρέχουν οι δήμοι με δικές τους εκτιμήσεις για το 1998 επιβεβαιώνουν και συχνά υπερβαίνουν τα αναμενόμενα μεγέθη, με συνολικό πληθυσμό για τις δυτικές συνοικίες που πλησιάζει την εκτίμηση για το 2012 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ χωρίς μάλιστα να έχει αυξηθεί σημαντικά η χωρητικότητά τους δεδομένου του ότι δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες ένταξης των νέων περιοχών στο σχέδιο πόλης ώστε να είναι δυνατή η οικοδόμηση τους.

Τέλος, αυτό που μπορεί να παρατηρηθεί είναι πως το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού των δήμων των Δ.Σ.Θ. στο συνολικό πληθυσμό του Π.Σ. συνεχώς και διαχρονικά αυξάνεται (27% το 1981, 31% το 1991 και 33% το 2001). Μια κατάσταση που ερμηνεύεται πως για διάφορους λόγους (κυρίως οικονομικούς – θα αναλυθούν παρακάτω) ολοένα και περισσότεροι κάτοικοι εγκαθίστανται στις Δ.Σ.Θ. Αυτό επιβεβαιώνεται από τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού που δείχνει πως ο πληθυσμός των Δ.Σ.Θ. αυξάνεται με τριπλάσιο ρυθμό από τον συνολικό πληθυσμό του Π.Σ.Θ. (για το Π.Σ.Θ. η συνολική μεταβολή από 1981 σε 2001 είναι 13,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις Δ.Σ.Θ. είναι σχεδόν τριπλάσιο, 37,1%) .

Πίνακας 2.2: Πληθυσμιακά στοιχεία το 2001

Δήμος	Σ.Δ.	πυκνότητα / Γ.Π.Σ.	υλοποιημένη πυκνότητα	πληθυσμός 1991	πληθυσμός 2001
Μενεμένη	0.7-2.1	40-246	-	12.932	14.910
Ελευθέριο Κορδελιό		25-190	-	16.549	21.630
Εβόσμος	0.8-1.6	87-230	127	28.821	52.624
Αμπελόκηποι	2.4	158-281	306	40.093	40.959
Σταυρούπολη	0.8-2.4	73-312	116	37.596	41.653
Πολίχνη	0.8-1.8	34-236	-	27.894	36.146
Ν. Ευκαρπία	0.8-0.9	87-94	-	3.480	6.598
Νεάπολη	2.0-2.4	264-531	396	30.568	30.279
Εχεδώρου				17.500	23.924
Σύνολο				215.433	268.723

Πηγή : Υπηρεσίες των δήμων,2008

2.3.2. Η πυκνότητα κατοίκησης

Η πυκνότητα κατοίκησης στις Δ.Σ.Θ. είναι μεγάλη (μέση πυκνότητα 135,2 κάτοικοι/ εκτάριο⁵) και σε ορισμένα τμήματα φτάνει σε πολύ υψηλές τιμές:

⁵ Στοιχεία από την κυκλοφοριακή μελέτη, 1997

Αμπελόκηποι, Νεάπολη, Σταυρούπολη, όπως προκύπτει και από τους όρους δόμησης σύμφωνα με τα ισχύοντα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ). Το ίδιο προκύπτει και από την υλοποιημένη δόμηση στον άξονα των Δυτικών Συνοικιών. Τις χαμηλότερες πυκνότητες εμφανίζουν τα νέο-ενταγμένα τμήματα των επεκτάσεων των σχεδίων των δήμων Ελευθερίου Κορδελιού, Εύοσμου, Μενεμένης και Πολίχνης, εικόνα όμως που αλλάζει ταχύτατα, καθώς ορισμένες από αυτές τις περιοχές αποτελούν Ζώνες Κοινωνικού Συντελεστή.

Πίνακας 2.3: Μεταβολή πυκνοτήτων ανά δήμο

Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	Πυκνότητα			Μεταβολή Πυκνότητας		
	2001	1991	1981	2001-1981	2001-1991	1991-1981
Θεσσαλονίκης	20,43	21,55	22,81	-10,4%	-5,2%	-5,5%
Αμπελοκήπων	22,72	22,24	22,20	2,3%	2,2%	0,1%
Ελευθέριου-Κορδελιού	6,30	4,82	3,67	71,7%	30,7%	31,4%
Ευκαρπίας	0,50	0,26	0,20	143,9%	89,6%	28,7%
Εύοσμου	5,30	2,90	2,67	98,4%	82,6%	8,6%
Μενεμένης	1,87	1,62	1,52	22,8%	15,3%	6,5%
Νεαπόλεως	25,92	26,17	26,94	-3,8%	-0,9%	-2,8%
Πολίχνης	4,93	3,81	3,08	60,0%	29,6%	23,4%
Σταυρουπόλεως	13,12	11,84	10,15	29,3%	10,8%	16,7%
Εχεδώρου	0,39	0,33	0,25	56%	18,1%	32%
Σύνολο Π.Σ.Θ.	6,10	5,71	5,38	13,4%	6,9%	6,1%
Σύνολο Ε.Π.Θ.	0,64	0,57	0,53	21,3%	12,1%	8,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Όσον αφορά την πληθυσμιακή πυκνότητα πιο συγκεκριμένα παρατηρείται ότι στους πέντε πιο πυκνοκατοικημένους δήμους του Π.Σ.Θ. οι τρεις από αυτούς είναι δήμοι των Δ.Σ.Θ. (οι Αμπελόκηποι, η Νεάπολη, η Σταυρούπολη και η Θεσσαλονίκη, Καλαμαριά). Τέλος, για την μεταβολή της πυκνότητας όπως είναι φυσικό αυτή ακολουθεί το ρυθμό αύξησης ή μείωσης του πληθυσμού αφού ο παράγοντας της έκτασης παραμένει σταθερός.

2.3.3. Πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός

Διερευνώντας την απόκλιση μόνιμου και πραγματικού⁶ πληθυσμού ανά δήμο δεν διαπιστώνονται μείζονες διαφορές μεταξύ τους (Κοτζαμάνης, 2009: 7): κατά κανόνα ένα ποσοστό μόνιμων κατοίκων απογράφεται αλλού. Τα ποσοστά μετακίνησης είναι υψηλότερα στους παλαιότερους δήμους του Π.Σ. (Θεσσαλονίκη, Αμπελόκηποι, Νεάπολη, Σταυρούπολη) και ακολουθούν οι δήμοι που αναπτύχθηκαν πρόσφατα (Εύοσμος, Πολίχνη). Ο λόγος πραγματικού προς μόνιμο πληθυσμό σε όλους τους δήμους του Π.Σ.Θ. κυμαίνεται από 0,93 έως 1,02 αφενός στην απογραφή του 1991 αφετέρου στην απογραφή του 2001. Οπότε η ποσοτική διαφοροποίηση δεν είναι σημαντική.

Παραμένει, όμως, η ποιοτική διαφοροποίηση η οποία μπορεί να είναι υπαρκτοί αφού ο πληθυσμός που απομακρύνεται κατά την ημέρα της απογραφής δεν έχει ενιαία χαρακτηριστικά. Συνεπώς, όπως προκύπτει από την παραπάνω διερεύνηση η παρουσίαση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στις Δ.Σ.Θ. μπορεί να γίνει ισοδυνάμως με δεδομένα επί του πραγματικού είτε του μόνιμου πληθυσμού. Οπότε προκειμένου οι διαχρονικές συγκρίσεις να είναι μεθοδολογικά συνεπείς, η ανάλυση θα διενεργηθεί με βάση τα δεδομένα για τον πραγματικό πληθυσμό.

⁶ Οι αποκλίσεις ανάμεσα στον πραγματικό και τον μόνιμο πληθυσμό είναι τόσο εντονότερες (με θετικό πρόσημο) όσο η διοικητική ενότητα «ελκύει» πληθυσμό και αντιστρόφως (με αρνητικό πρόσημο) όσο περισσότερο «απωθεί» τον πληθυσμό της την ημέρα διεξαγωγής της απογραφής. (Κοτζαμάνης, 2009: 2)

Χάρτης 2.3: Λόγος πραγματικού προς μόνιμο πληθυσμό στο Π.Σ.Θ. (2001)

Πηγή: Βύρων Κοτζαμάνης, 2009

Πίνακας 2.4: Πραγματικός και Μόνιμος πληθυσμός των Δ.Σ.Θ.

Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	Πραγματικός Πληθυσμός		Μόνιμος Πληθυσμός		Σχέση πραγματικού - μόνιμου πληθυσμού (Π/Μ)	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Θεσσαλονίκης	383.967	363.987	412.160	385.406	0,93	0,94
Αμπελοκήπων	40.093	40.959	41.243	43.016	0,97	0,95
Ελευθέριου-Κορδελιού	16.549	21.630	16.885	22.349	0,98	0,97
Ευκαρπίας	3.480	6.598	3.492	6.442	1,00	1,02
Εύοσμου	28.821	52.624	29.331	54.825	0,98	0,96
Μενεμένης	12.932	14.910	13.312	15.133	0,97	0,99
Νεαπόλεως	30.568	30.279	31.727	31.830	0,96	0,95
Πολίχνης	27.894	36.146	28.543	37.569	0,98	0,96
Σταυρουπόλεως	37.596	41.653	38.909	43.756	0,97	0,95
Εχεδώρου	17.500	23.924	17.702	23.565	0,99	1,02
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	215.433	268.723	221.985	279.598	0,97	0,96
Σύνολο Π.Σ.Θ.	749.048	800.764	780.948	830.355	0,96	0,96

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

2.3.4. Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού

Η διαχρονική ανάπτυξη του Π.Σ.Θ. δεν επιτελέστηκε ταυτόχρονα σε όλους τους δήμους, αλλά ήταν ασύμμετρη. Κατά την δεκαετία του 1960 οι δήμοι Ελευθερίου-Κορδελιού, Εύοσμου και Πολίχνης που ανήκουν στις Δ.Σ.Θ. χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά αύξησης. Με χαμηλότερα ποσοστά, σημαντικά όμως, αυξάνονται ο δήμος Σταυρούπολης, ο δήμος Μενεμένης και ο δήμος Ευκαρπίας, που βρίσκεται στα βόρεια του Π.Σ.Θ. και αναδύεται ως νέος δυναμικός δήμος.

Πίνακας 2.5: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού των Δήμων των Δ.Σ.Θ.

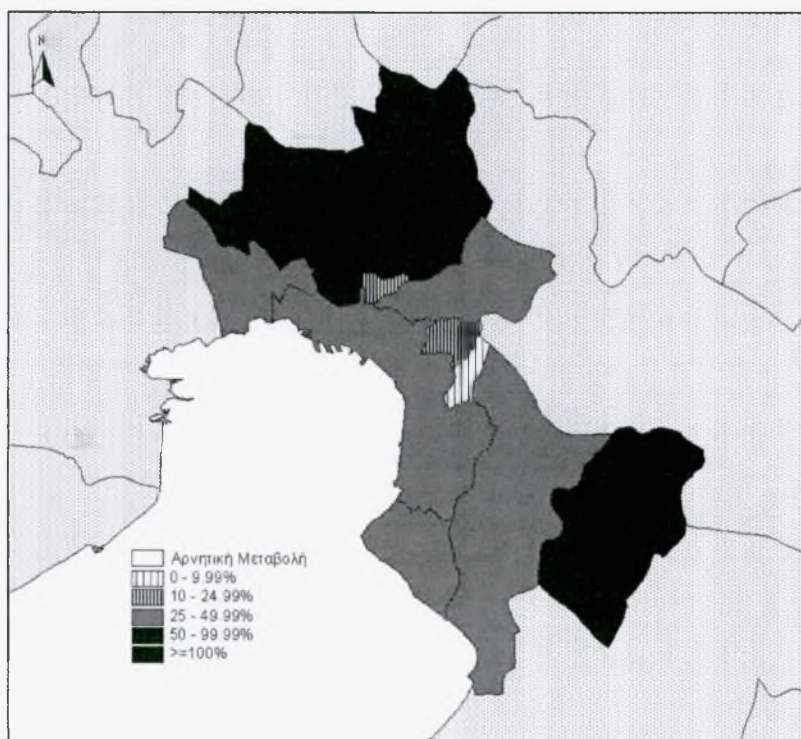
Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	Πραγματικός Πληθυσμός					Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού ανά μεσοαπογραφικό διάστημα				Μεταβολή 1981 - 2001
	1961	1971	1981	1991	2001	1961- 1971	1971- 1981	1981- 1991	1991- 2001	
Θεσσαλονίκης	250.920	345.799	406.413	383.967	363.987	0,033	0,016	-0,006	-0,005	-10,44
Αμπελοκήπων	15.619	24.892	40.033	40.093	40.959	0,048	0,049	0,000	0,002	2,31
Ελευθέριου- Κορδελιού	4.430	9.159	12.595	16.549	21.630	0,075	0,032	0,028	0,027	71,73
Ευκαρπίας	1.162	2.124	2.705	3.480	6.598	0,062	0,024	0,026	0,066	143,92
Εύοσμου	7.713	22.390	26.528	28.821	52.624	0,112	0,017	0,008	0,062	98,37
Μενεμένης	5.570	8.352	12.141	12.932	14.910	0,041	0,038	0,006	0,014	22,81
Νεαπόλεως	17.586	21.903	31.464	30.568	30.279	0,022	0,037	-0,003	-0,001	-3,77
Πολίχνης	6.590	19.382	22.597	27.894	36.146	0,114	0,015	0,021	0,026	59,96
Σταυρουπόλεως	11.695	21.595	32.225	37.596	41.653	0,063	0,041	0,016	0,010	29,26
Εχεδώρου	10.974	13.454	15.730	17.500	23.924	0,021	0,016	0,011	0,032	51,99
Σύνολο Π.Σ.Θ.	380.256	556.461	706.180	749.048	800.764	0,039	0,024	0,006	0,006	12,72
Σύνολο Ε.Π.Θ.	471.716	648.518	809.729	874.810	981.253	0,032	0,022	0,008	0,011	21,37

Πηγή: ΕΣΥΕ 1961, 1971, 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Κατά την επόμενη δεκαετία (1971-1981), η οποία αποτελεί μια μεταβατική περίοδο, αρχίζει να διαφαίνεται η τάση μετατόπισης του κέντρου βάρους προς τις

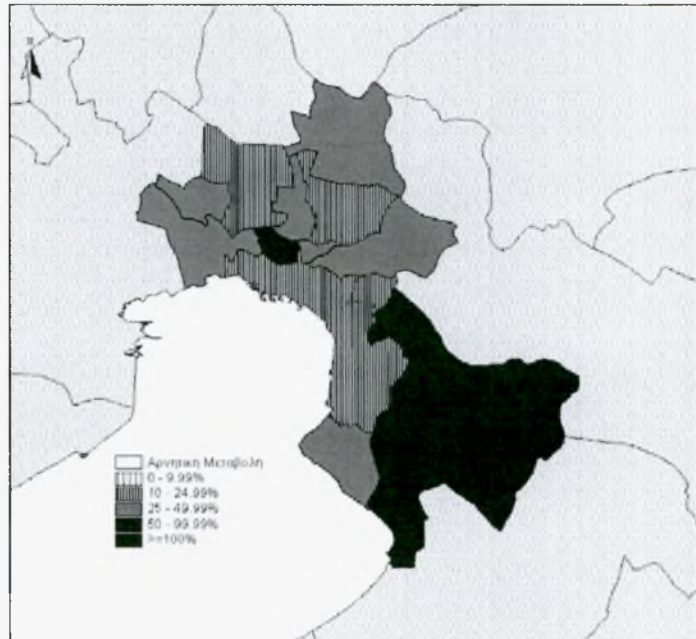
ανατολικές περιοχές, αν και ο δήμος Ελευθερίου-Κορδελιού εξακολουθεί να λειτουργεί ως πόλος έλξης του πληθυσμού. Κατά την δεκαετία 1981-1991 συνεχίζεται με γοργούς ρυθμούς η ανάπτυξη της πόλης με ιδιαίτερες αυξήσεις να καταγράφονται τόσο σε ανατολικές περιοχές όσο και στις δυτικές (δήμοι Ελευθερίου-Κορδελιού, Πολίχνης, Ευκαρπίας). Από το 1981 και μετά οι δήμοι του δυτικού τμήματος του Π.Σ.Θ. παρουσιάζουν μικρές θετικές μεταβολές που οφείλονται περισσότερο στα θετικά ισοζύγια, δηλαδή στην διαφορά ανάμεσα στις γεννήσεις και τους θανάτους και λιγότερο στην έλξη τους (Κοτζαμάνης, 2003: 168). Κατά την τελευταία δεκαετία παρατήρησης (1991-2001) οι κυριότερες τάσεις – σημειώσεις παρατηρούνται στο ότι δήμοι που εμφανίστηκαν ως εξαιρετικά δυναμικοί κατά την πρώτη τριακονταετία εμφανίζουν πολύ μικρές θετικές μεταβολές (εξαιτίας του φυσικού ισοζυγίου) με πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα τους δήμους Αμπελοκήπων, Σταυρούπολης, Μενεμένης. Η πλέον δυναμική ανάπτυξη καταγράφεται στον δήμο Εύοσμου και στην κοινότητα Ευκαρπίας.

Χάρτης 2.4: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ.Θ. (1961-1971)

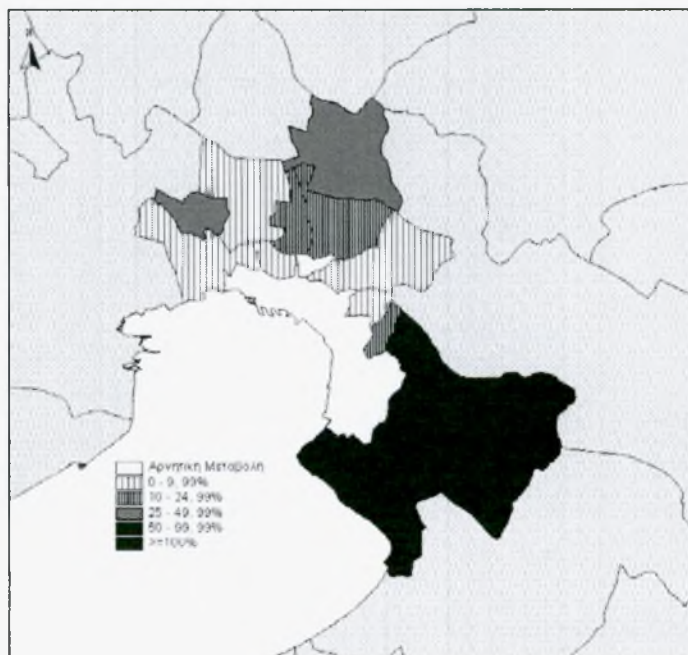
Πηγή: Β.Κοτζαμάνης, 2003

Χάρτης 2.5: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1971-1981)

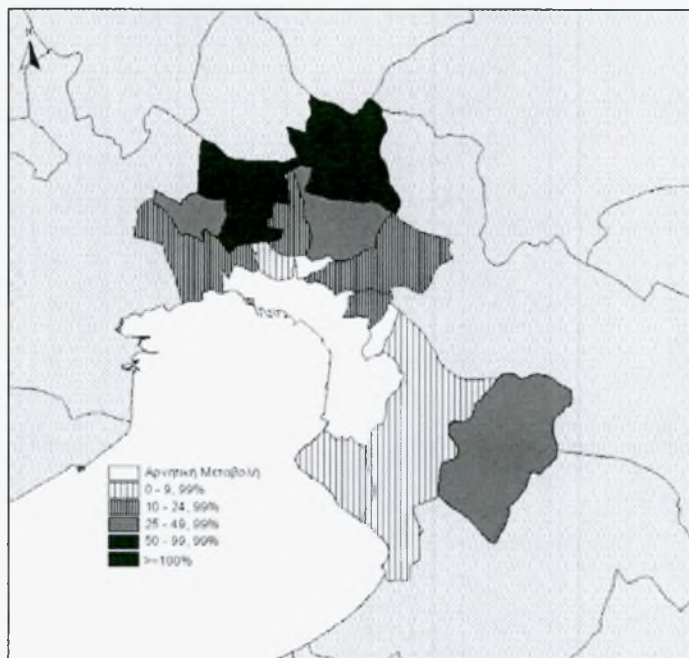
Πηγή: Β.Κοτζαμάνης, 2003

Χάρτης 2.6: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1981-1991)

Πηγή: Β.Κοτζαμάνης, 2003

Χάρτης 2.7: Ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Π.Σ. Θ. (1991-2001)

Πηγή: Β.Κοτζαμάνης, 2003

2.3.5. Νοικοκυριά

Σύμφωνα με τα δεδομένα του 2001, στην Ε.Π.Θ. καταγράφηκαν 339.669 νοικοκυριά και το μέσο μέγεθος του νοικοκυριού ανέρχεται σε 2,8 άτομα. Εξ' αυτών το 83% εντάσσεται στο Π.Σ.Θ. στο οποίο το μέσο μέγεθος νοικοκυριού είναι χαμηλότερο: 2,7 άτομα ανά νοικοκυριό.

Πίνακας 2.6: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού νοικοκυριών ανά Δήμο:

Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	1991			2001		
	Αριθμός νοικοκυριών	Αριθμός μελών		Αριθμός νοικοκυριών	Αριθμός μελών	
Θεσσαλονίκης	137.271	355.392	2,6	139.783	342.242	2,4
Αμπελοκήπων	12.914	38.716	3,0	14.115	39.915	2,8
Ελευθέριου-Κορδελιού	4.784	15.961	3,3	6.711	20.874	3,1
Ευκαρπίας	964	3.398	3,5	1.751	5.990	3,4
Εύοσμου	8.708	27.639	3,2	17.014	51.320	3,0
Μενεμένης	3.847	12.564	3,3	4.559	14.250	3,1
Νεαπόλεως	10.010	29.163	2,9	10.797	29.529	2,7
Πολίχνης	8.393	27.081	3,2	11.609	35.142	3,0
Σταυρουπόλεως	11.356	36.072	3,2	13.363	39.657	3,0
Εχεδώρου	5.070	16.641	3,3	6.947	22.581	3,3
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	66.046	207.235	3,1	86.866	259.258	3,0
Σύνολο Π.Σ.Θ.	250.368	703.583	2,8	283.111	758.493	2,7
Σύνολο Ε.Π.Θ.	287.350	825.684	2,9	339.669	936.204	2,8

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Στο εσωτερικό του Π.Σ.Θ. εμφανίζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στην τιμή του μέσου μεγέθους του νοικοκυριού, με τον δήμο Θεσσαλονίκης να κατέχει το χαμηλότερο μέσο μέγεθος με 2,6 άτομα ανά νοικοκυριό ενώ η υψηλότερη τιμή παρατηρείται στον δήμο Ευκαρπίας με 3,4. Έτσι φαίνεται πως στο σύνολο του Π.Σ.Θ. τα μέλη του νοικοκυριού είναι διαχρονικά λιγότερα από ότι στις Δ.Σ.Θ.

2.3.6. Μετακινήσεις

Ο αλλοδαπός πληθυσμός

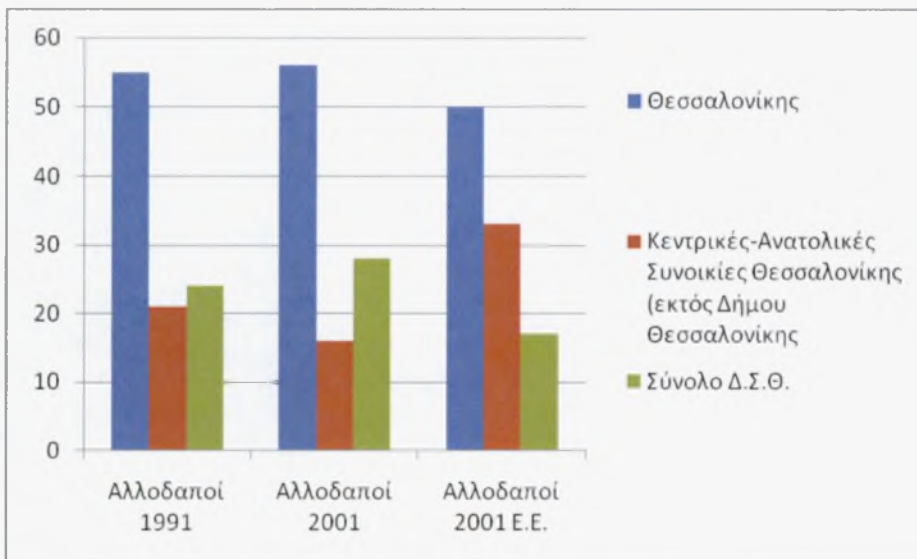
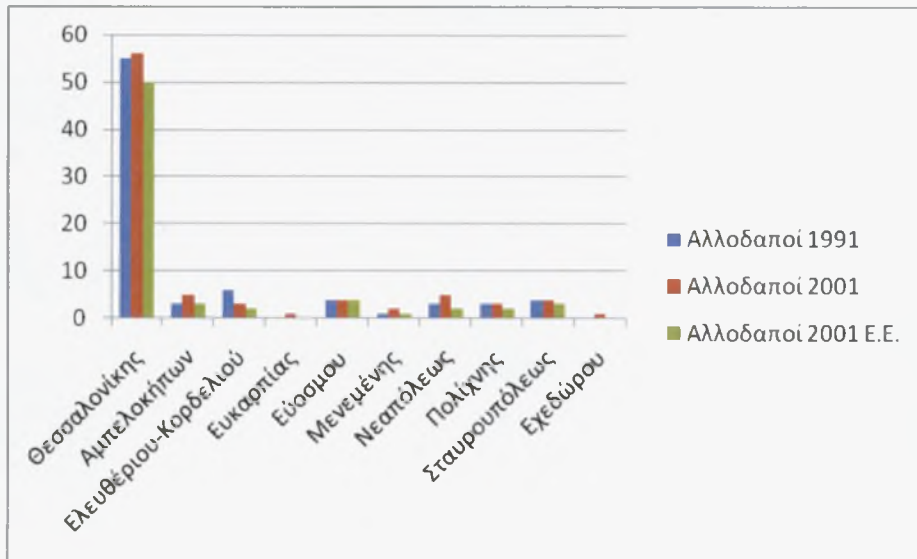
Μέσα στην δεκαετία 1991-2001 ο αλλοδαπός πληθυσμός της Ε.Π.Θ. τετραπλασιάστηκε, περνώντας από 12.346 σε 62.774 άτομα. Η εισροή αυτή αλλοδαπού πληθυσμού προκάλεσε αντιστοίχως αύξηση του ειδικού βάρους επί του συνολικού πληθυσμού από 1% σε 6%, ποσοστό που κινείται στα επίπεδα του εθνικού μέσου όρου.

Πίνακας 2.7: Διαχρονική εξέλιξη αλλοδαπών

Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	Αλλο- δαποί 1991	Αλλο- δαποί 2001	Αλλο- δαποί Ε.Ε. 2001	Μεταβολή 1991-2001 %	Αλλο- δαποί 1991 %	Αλλο- δαποί 2001 %	Αλλο- δαποί Ε.Ε. 2001 %
Θεσσαλονίκης	6.139	28.040	1.394	357	1,5	7	5,0
Αμπελοκήπων	291	2.487	90	755	0,7	6	3,6
Ελευθέριου- Κορδελιού	619	1.514	67	145	3,7	7	4,4
Ευκαρπίας	29	357	11	1.131	0,8	6	3,1
Εύοσμου	499	2.202	99	341	1,7	4	4,5
Μενεμένης	115	964	15	738	0,9	6	1,6
Νεαπόλεως	320	2.298	64	618	1,0	7	2,8
Πολίχνης	363	1.695	65	367	1,3	5	3,8
Σταυρουπόλεως	415	2.308	93	456	1,1	5	4,0
Εχεδώρου	184	2.323	33	1.163	1,0	10	1,4
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	2835	16.148	537	470	1,3	6	3,3
Σύνολο Π.Σ.Θ.	11.191	49.717	2.796	344	1,4	6	5,6
Σύνολο Ε.Π.Θ.	12.346	62.774	3.524	408	1,4	6	5,6

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.1: Κατανομή αλλοδαπών

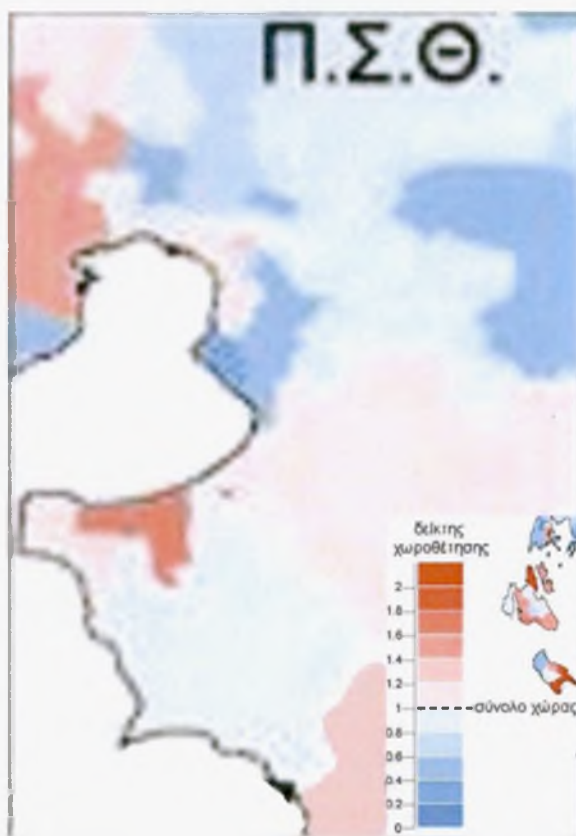

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Από τους παραπάνω πίνακες παρατηρούμε και συμπεραίνουμε ότι το ποσοστό των αλλοδαπών που κατοικούν στις Δ.Σ.Θ. σε σχέση με το συνολικό τους μέγεθος είναι 28% το 2001 και 24% το 1991, ενώ το ανάλογο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού των δήμων των Δ.Σ.Θ. στο συνολικό πληθυσμό του Π.Σ.Θ. είναι περίπου στο 33%. Περιοχές με πολύ μεγαλύτερο πληθυσμό όπως οι Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συγκεντρώνουν το υπόλοιπο 72% των αλλοδαπών το 2001 και το 76% το 1991. Από την άλλη το ποσοστό των αλλοδαπών επί του συνολικού πραγματικού

πληθυσμού των Δ.Σ.Θ. είναι 6%, ακριβώς ίσο με το ποσοστό των αλλοδαπών συνολικά στο Π.Σ.Θ. αλλά με μία μεγάλη διαφοροποίηση: οι αλλοδαποί που προέρχονται από την Ε.Ε. (και φυσιολογικά έχουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο από οικονομικής άποψης) και κατοικούν στο Π.Σ.Θ. είναι διπλάσιοι από αυτούς που κατοικούν στις Δ.Σ.Θ. Έτσι διαφαίνεται ότι οι μετανάστες από τις Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες και την Βαλκανική κατοικούν σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό στις Δ.Σ.Θ. από οπουδήποτε αλλού στο Π.Σ.Θ. (Κοτζαμάνης κ.α., 2006: 42,43). Αυτό παρατηρείται και στον χάρτη 2.8:

Χάρτης 2.8: Δείκτης χωροθέτησης αλλοδαπών προερχόμενων από την Βαλκανική και τις Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες στο Π.Σ.Θ. στην απογραφή του 2001

Πηγή: Κοτζαμάνης κ.α., 2006

Εσωτερική μετανάστευση – μετακινήσεις

Η διερεύνηση του φαινομένου της εισροής πληθυσμού από άλλη περιοχή ή της αναχώρησης προς άλλη περιοχή της χώρας, δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί με ακριβή δεδομένα. Συνεπώς, οι υφιστάμενες τάσεις εξετάζονται προσεγγιστικά.

Πίνακας 2.8: Μέλη νοικοκυριών κατά τόπο διαμονής πέντε έτη πριν την διενέργεια των απογραφών 1991 και 2001 (Δεκέμβριος 1985 και Δεκέμβριος 1995 αντιστοίχως)

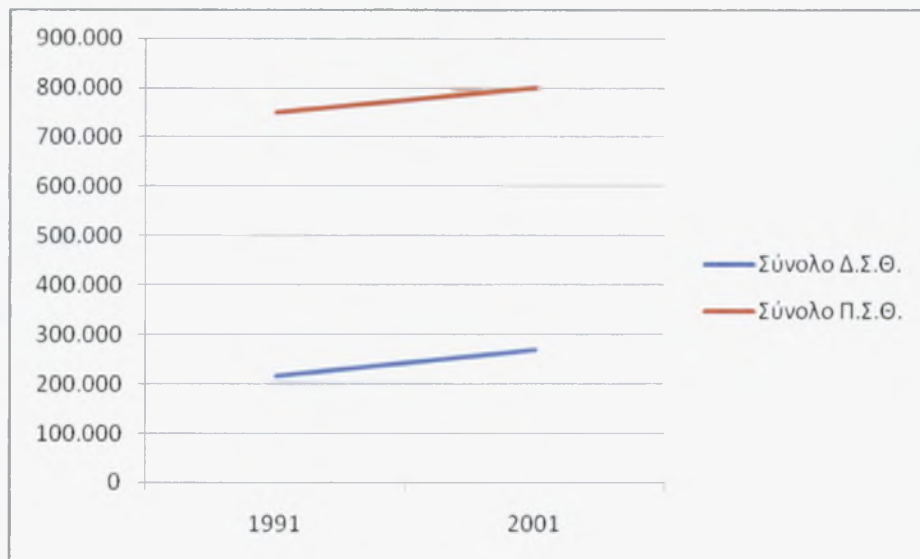
Δήμος ή περιοχή Π.Σ.Θ.	1991 Πραγματικός Πληθυσμός				2001 Πραγματικός Πληθυσμός				2001 Μόνιμος Πληθυσμός			
	Μέλη νοικοκυριών				Μέλη νοικοκυριών				Μέλη νοικοκυριών			
	Σύνολο	Στον ίδιο δήμο ή Κοινότητα	Από άλλη περιοχή της Ελλάδας	Από χώρα του εξωτερικού	Σύνολο	Στον ίδιο δήμο ή Κοινότητα	Από άλλη περιοχή ή της Ελλάδας	Από χώρα του εξωτερικού	Σύνολο	Στον ίδιο δήμο ή Κοινότητα	Από άλλη περιοχή της Ελλάδας	Από χώρα του εξωτερικού
Θεσσαλονίκης	100	84	9	2	100	83	8	4	100	83	9	4
Αμπελοκήπων	100	81	11	2	100	81	10	4	100	81	10	4
Ελευθέριου Κορδελλίου	100	79	8	7	100	78	12	4	100	78	12	4
Ευκαρπίας	100	79	13	2	100	76	15	3	100	76	15	3
Εύοσμου	100	79	11	4	100	64	25	3	100	64	25	3
Μενεμένης	100	79	11	3	100	78	12	3	100	78	12	3
Νεαπόλεως	100	83	10	2	100	79	11	4	100	79	12	4
Πολίχνης	100	79	11	3	100	78	12	3	100	78	12	3
Σταυρουπόλεως	100	79	11	3	100	80	11	4	100	79	11	3
Εχεδώρου	100	85	6	2	100	81	9	3	100	82	9	3
Σύνολο Α.Σ.Θ.	100	80	15	3	100	75	11	9	100	75	11	9
Σύνολο Π.Σ.Θ.	100	81	12	2	100	80	11	4	100	80	11	4

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Για τους δήμους του Π.Σ.Θ. το υψηλότερο ποσοστό προσφάτως εγκατασταθέντος πληθυσμού καταγράφεται στον Εύοσμο 25%. Ο μέσος όρος του

ποσοστού αυτού στο Π.Σ.Θ. είναι 10% (με ελάχιστη τιμή τον δήμο Θεσσαλονίκης με 8%) ενώ στις Δ.Σ.Θ. συνολικά σαν τμήμα του Π.Σ.Θ. το ποσοστό αυτό είναι 11% για τους εγχώριους μετανάστες και 9% για τους αλλοδαπούς (το υψηλότερο σε όλο το Π.Σ.Θ.). Το 1991 δεν εντοπίζονται μείζονες διαφοροποιήσεις ως προς το ειδικό βάρος του εισρέοντος πληθυσμού. Εξαιρέση στους δήμους αποτελούν ο Εύοσμος και το Ελευθέριο-Κορδελιό με αυξήσεις 14% και 4% αντιστοίχως.

Διάγραμμα 2.2: Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

2.3.7 Ιδιαίτερες πληθυσμιακές ομάδες (Αναπτυξιακή Εταιρία Βορειοδυτικής Θεσσαλονίκης, 2004: 223)

Οι δυτικές συνοικίες αποτελούν το τμήμα της πόλης που παρουσιάζει τους ταχύτερους ρυθμούς πληθυσμιακής αύξησης. Μάλιστα, κατά τις εκτιμήσεις των Ο.Τ.Α. της περιοχής, ο πραγματικός αριθμός των κατοίκων είναι αρκετά μεγαλύτερος από αυτόν που καταγράφει η ΕΣΥΕ, λόγω της συγκέντρωσης κατηγοριών πληθυσμού που δεν απογράφονται (παλιννοστούντες, Βορειοηπειρώτες, κ.ά.). Ο σημερινός πληθυσμός στην περιοχή μελέτης υπερβαίνει τους 320.000 κατοίκους.

Ο βασικός μηχανισμός παραγωγής της κοινωνικής ανομοιογένειας των κατοίκων συνδέεται με τη γενεαλογία των δυτικών συνοικιών. Καθώς η τοπική κοινωνία διαμορφώθηκε από τη διαδοχική εγκατάσταση διαφορετικών

πληθυσμιακών ομάδων, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (70 ετών), δεν υπήρξαν περιθώρια για την ομαλή αφομοίωσή τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Οι επάλληλοι και απρόβλεπτοι (συχνά βίαιοι) εποικισμοί των βορειοδυτικών συνοικιών προσδιόρισαν την ιδιότυπη σύνθεση του πληθυσμού τους. Μετά την εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων το 1922, η περιοχή έπαιξε τον ρόλο του αποδέκτη για τον κύριο όγκο της εσωτερικής μετανάστευσης της περιόδου 1950-1970. Στη συνέχεια εμφανίστηκαν τα κύματα των επαναπατρισθέντων πολιτικών προσφύγων (1976-85) και την τελευταία δεκαετία (μετά το 1989) εγκαταστάθηκε εκεί μεγάλος αριθμός κυρίως παλιννοστήσαντων Ποντίων, αλλά και Βορειοηπειρωτών και Αλβανών οικονομικών μεταναστών. Αντιθέτως, πυκνώνει, περιοδικά, η συγκέντρωση των Τσιγγάνων και πρόσφατα καταγράφεται εγκατάσταση Μουσουλμάνων από τη Θράκη.

Στη συγκρότηση αυτή ανάγονται τα θετικά και αρνητικά γνωρίσματα της τοπικής κοινωνίας: θετικά, λόγω του δυναμισμού των μεταναστευτικών ρευμάτων στην προσπάθεια να δημιουργήσουν στοιχειώδεις όρους ζωής (εργασίας, κατοικίας, κοινωνικής οργάνωσης, κ.λπ.) και αρνητικά, λόγω της οικονομικής φτώχειας και της έντασης που προκύπτει από την πολιτισμική ετερότητα, που δημιουργούν τις συνθήκες κοινωνικών και οικονομικών διακρίσεων και την εμφάνιση λιγότερο ή περισσότερο φαινομένων αποκλεισμού και περιθωριοποίησης σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής (εργασία, εκπαίδευση, κοινωνική συμμετοχή).

Βέβαια, σε μεγάλο βαθμό, οι ομάδες αυτές, παρά το διαφορετικό πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο, ενσωματώθηκαν οικονομικά και κοινωνικά συγκροτώντας τις τοπικές κοινότητες. Ωστόσο, το βάθος και η ένταση της υποβάθμισης που συνεχίστηκε για πολλές δεκαετίες, έχουν αφήσει έντονα αποτυπώματα στην κοινωνική διάρθρωση της βορειοδυτικής Θεσσαλονίκης. Η κατάσταση αυτή αντανακλάται στον τρόπο ανάπτυξης υποβαθμισμένων γειτονιών - θυλάκων κρίσης, όπου εμφανίζονται φαινόμενα περιθωριοποίησης, κοινωνικής απομόνωσης και ανεργίας, ενώ παράλληλα εμφανίζονται διάχυτα προβλήματα που σχετίζονται με τη νέα μορφή φτώχειας.

Τα φαινόμενα αυτά δεν παρατηρούνται μόνο συγκεντρωμένα σε γειτονιές - γκέτο (όπως οι θύλακες που αναλύουμε παρακάτω) ούτε εντοπίζονται μόνο σε ομάδες του πληθυσμού που στιγματίζονται από ένα πολιτισμικό ή άλλο χαρακτηριστικό (παλιννοστούντες Πόντιοι, Τσιγγάνοι, μετανάστες, κ.ά.). Αντίθετα,

διαχέονται στον αστικό ιστό και αναφέρονται στην ύπαρξη δεικτών κοινωνικού προσδιορισμού (μονογονεϊκότητα, ειδικές ανάγκες, τρίτη ηλικία και απομόνωση, ανεργία, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και σχολική αποτυχία κ.λπ.), καθώς και στα παθογόνα παράγωγά τους (κοινωνική απομόνωση, οικονομική ένδεια, φαινόμενα κοινωνικής παραβατικότητας κ.λπ.).

Οι καταστάσεις αυτές, που συναντώνται διάσπαρτες στις τυπικές μέσες αστικές γειτονιές, ενισχύονται και επιδεινώνονται, όταν συνδυάζονται με άλλους δείκτες προσδιορισμού καταγωγής, πολιτισμικής και κοινωνικής ταυτότητας ή φυλετικής διαφοράς, δημιουργώντας καταστάσεις σύνθετου κοινωνικού αποκλεισμού.

Τσιγγάνοι (Ρομ) (5.000 άτομα περίπου)

Πρόκειται για μια ομάδα με όλα τα στοιχεία της πολιτισμικής και γλωσσικής μειονότητας. Κατοικούν στη δυτική περιοχή της Θεσσαλονίκης, είτε περιοδικά είτε μόνιμα σε συγκεκριμένους θύλακες και, κυρίως, στον οικισμό του Δενδροπόταμου του Δήμου Μενεμένης, αλλά και αλλού όπως στο Δήμο Εύοσμου. Οι συνθήκες διαβίωσής τους (κατοικίες και περιβάλλον) είναι ιδιαίτερα άσχημες και συχνά στερούνται στοιχειωδών δικαιωμάτων (ιθαγένεια, περίθαλψη). Εμφανίζουν υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού (48,7%), νεανικής παραβατικότητας και θνησιμότητας, καθώς και έντονα προβλήματα υγείας. Συνιστούν την πιο χαρακτηριστική ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού.

Παλινοστήσαντες, προερχόμενοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση (20.000 άτομα περίπου)

Από το τέλος της δεκαετίας του 1980 και κυρίως, μετά το 1990, έχουν εγκατασταθεί στο Νομό Θεσσαλονίκης περίπου 20.000 Πόντιοι. Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Μακεδονίας - Θράκης (Γενική Γραμματεία Παλινοστούντων Ομογενών), το 1996, για τον τόπο εγκατάστασης των παλινοστησάντων από την τέως Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ), στις Βορειοδυτικές συνοικίες, καταγράφηκαν συνολικά 11.312 άτομα (για σύγκριση, στον Δήμο Θεσσαλονίκης καταγράφηκαν 5.137 άτομα). Στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης συνετέλεσε η έντονη παρουσία ποντιακού πληθυσμού (από προηγούμενες φάσεις αστικοποίησης), η ύπαρξη ποντιακών συλλόγων και η δημιουργία άτυπων δικτύων

αλληλεγγύης, καθώς επίσης και η προσφερόμενη χαμηλού κόστους, αλλά και χαμηλής ποιότητας, κατοικία σε συνοικισμούς αυθαιρέτων και γενικά σε σχετικά υποβαθμισμένες περιοχές.

Ανήκουν στο φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού του Π.Σ.Θ. και αντιμετωπίζουν ειδικά προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης, παρά τα δυναμικά δημογραφικά χαρακτηριστικά τους (νέες ηλικίες), το υψηλό μορφωτικό τους επίπεδο (36,84% απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης και 15,79% απόφοιτοι ανωτάτων σχολών) και την επαγγελματική τους ειδίκευση (36,84% απόφοιτοι επαγγελματικών σχολών), πολλές φορές μάλιστα σε επαγγέλματα που σπανίζουν στην Ελλάδα. Η άγνοια της ελληνικής γλώσσας, η έλλειψη πληροφόρησης για την ελληνική πραγματικότητα, η δυσκολία στέγασης και πρόσβασης στην αγορά εργασίας, τους καθιστά ευάλωτους στην κοινωνική απομόνωση και περιθωριοποίηση.

Υπολογίζεται ότι το 47% έχουν μηνιαίο εισόδημα χαμηλότερο των 300 Ευρώ, ενώ περίπου το 82% διαμένουν σε ενοικιαζόμενη κατοικία (ποσοστό πολύ υψηλό σε σύγκριση με το 23% των ντόπιων κατοίκων). Χαρακτηριστικά της κοινωνικής απομόνωσης που αντιμετωπίζουν είναι τα προβλήματα προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον και η αυξημένη παραβατικότητα, κυρίως στη χρήση και διακίνηση ναρκωτικών. Πέρα από τις αποσπασματικές προσπάθειες φορέων (όπως οι Ο.Τ.Α.), δεν υπήρξε καμιά πρόβλεψη για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Έλληνες Βορειοηπειρώτες και οικονομικοί μετανάστες

Ο αριθμός τους δεν είναι γνωστός, ωστόσο, αυξάνει διαρκώς τα τελευταία χρόνια. Με την εγκατάστασή τους εμφανίζουν έντονα προβλήματα γλωσσικής ανεπάρκειας, ανεργίας, στέγασης, κοινωνικής μειονεκτικότητας. Στην πλειονότητά τους, χωρίς άδεια μόνιμης παραμονής και χωρίς επαγγελματική εξειδίκευση, εργάζονται χωρίς κοινωνική ασφάλιση και ευκαιριακά σε εργασίες που δεν απαιτούν ειδικές γνώσεις και με χαμηλές αποδοχές.

Η ομάδα αυτή αντιμετωπίζει γενικότερα προβλήματα κοινωνικής ένταξης. Η διάψευση των προσδοκιών τους, τους οδηγεί πολλές φορές στην παρεκτροπή (φαινόμενα εγκληματικότητας) με πολλές αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνική αποδοχή και ενσωμάτωσή τους. Γεωγραφικά συγκεντρώνονται στις δυτικές και βόρειες συνοικίες της πόλης και γενικά όπου μπορούν να βρουν φθηνή στέγη.

Αρμένιοι

Πρόσφυγες των τελευταίων ετών, ο αριθμός τους δεν είναι γνωστός. Αντιμετωπίζουν προβλήματα γλώσσας και εργασίας ανάλογα με εκείνα των Ελληνοποντίων.

Μουσουλμάνοι

Προέρχονται από τη Θράκη και εγκαθίστανται με στόχο την απασχόλησή τους σε εποχιακές εργασίες σε περιφερειακές και ως επί το πλείστον υποβαθμισμένες περιοχές της πόλης, στις δυτικές συνοικίες.

Μονογονεϊκές οικογένειες

Αποτελούν περισσότερο κοινωνικό φαινόμενο παρά κοινωνική ομάδα, αν και ένα μεγάλο ποσοστό από αυτές ανήκει στις μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες. Κατά συνέπεια και η γεωγραφική τους κατανομή είναι ανάλογη προς την κατανομή των υπολοίπων ομάδων. Η συντριπτική πλειοψηφία αφορά σε γυναίκες με ένα ή περισσότερα παιδιά, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και έλλειψη επαγγελματικής εξειδίκευσης. Αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, ανεργία και μη υγιεινή διαβίωση, εμφανίζουν δε έντονο τον κίνδυνο της απομόνωσης και της κοινωνικής περιθωριοποίησης.

Άτομα με ειδικές ανάγκες

Αποτελούν το 10% του συνολικού πληθυσμού και κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες αναπηρίας. Με πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (37,0% αναλφάβητοι και 50,0% απόφοιτοι δημοτικού) και, κατά πλειονότητα, με εισόδημα χαμηλότερο των αναγκών επιβίωσής τους (κάτω των 300 Ευρώ μηνιαίως για το 52,8% επί του συνόλου τους) οδηγούνται στην περιθωριοποίηση.

Χρήστες ναρκωτικών

Δεν αποτελούν κοινωνική ομάδα, αλλά κοινωνικό φαινόμενο, αν και άμεσα συνδεδεμένο με τις ομάδες που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Θεραπευτικής Κοινότητας "Ιθάκη", το πρόβλημα εμφανίζεται

οξυμένο στη Βορειοδυτική Θεσσαλονίκη και οι χρήστες στην πλειονότητά τους είναι νέα άτομα και μάλιστα παλιννοστήσαντες Πόντιοι.

2.3.8. Συμπεράσματα

Συνολικά τα συμπεράσματα τα οποία εξάγονται και αποδεικνύουν ότι το Δυτικό Τμήμα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της πόλης διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό από το Κεντρικό και το Ανατολικό όσον αφορά τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού είναι τα εξής παρακάτω (όλα τα στοιχεία αφορούν τον πραγματικό πληθυσμό):

1.Ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης παρουσιάζει ταχύρυθμη αύξηση και μάλιστα μεγαλύτερη από αυτήν του υπόλοιπου Π.Σ.Θ.

2.Το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού των Δήμων των Δ.Σ.Θ. στο συνολικό πληθυσμό του Π.Σ.Θ. αυξάνεται συνεχώς και διαχρονικά (27% το 1981, 28% το 1991 και 33% το 2001)

3.Η πυκνότητα κατοίκησης στις Δ.Σ.Θ. είναι μεγάλη και ανέρχεται σε 135,2 κατοίκους ανά εκτάριο ενώ στο υπόλοιπο μέρος του Π.Σ.Θ. ο αντίστοιχος δείκτης φτάνει στο 87,6. Όσον αφορά την πληθυσμιακή πυκνότητα παρατηρείται ότι στους 5 πιο πυκνοκατοικημένους δήμους του Π.Σ.Θ. οι 3 ανήκουν στην περιοχή μελέτης και πως στις τιμές της μέσης πυκνότητας η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής: στις Δυτικές Συνοικίες περίπου 9 ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. περίπου 5,5.

4.Στον δείκτη του αριθμού μελών των νοικοκυριών στις Δυτικές Συνοικίες η τιμή φτάνει στο 3,1 ενώ στο Κεντρικό και Ανατολικό Τμήμα η τιμή ανέρχεται στο 2,6.

5.Όσον αφορά την κατανομή των αλλοδαπών στο Π.Σ.Θ. και το ποσοστό που δείχνει τον τόπο κατοικίας τους, παρατηρείται από το σύνολο των αλλοδαπών στο Π.Σ.Θ. το 24% το 1991 κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. με μια αύξηση στο 28% το 2001 ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. το 76% το 1991 και το 72% το 2001(το ποσοστό είναι πολύ μεγάλο λόγω της συμμετοχής του Δήμου Θεσσαλονίκης στον τομέα των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.).

6.Στην περιοχή μελέτης συγκεντρώνεται ένας αριθμός ιδιαίτερων πληθυσμιακών ομάδων (Τσιγγάνοι, Παλιννοστήσαντες, Μουσουλμάνοι κ.α.) οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στον βασικό μηχανισμό παραγωγής της κοινωνικής ανομοιογένειας των κατοίκων, ο οποίος συνδέεται και με τη γενεαλογία των δυτικών συνοικιών.

2.4 Απασχόληση και ανεργία

Οι Δ.Σ.Θ. διακρίνονται έντονα από τις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. και ως προς την οικονομική δραστηριότητα και την τοπική αγορά εργασίας τους. Έχουν σαφή χαρακτηριστικά αστικών περιοχών με έντονη μεταποιητική δραστηριότητα και υψηλή ανεργία, η οποία συνδέεται με τα κοινωνικά προβλήματα που αναφέραμε προηγουμένως. Η παρουσία του πρωτογενούς τομέα είναι πρακτικά ασήμαντη και περιορίζεται στον δήμο Μενεμένης (3,5%) και την κοινότητα Ευκαρπίας, που διαθέτουν ακόμη μεγάλες μη πολεμημένες εκτάσεις.

Η μεταποίηση συνιστά πάντα τον βασικό τομέα οικονομίας και απασχόλησης (64,1% σε σχέση με το 44,2% για το σύνολο του Π.Σ.Θ.). Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (1988) στην περιοχή συγκεντρώνονται 4.643 βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις με 27.246 εργαζόμενους, αλλά οι πραγματικοί αριθμοί θα πρέπει να είναι μεγαλύτεροι σήμερα. Ανάμεσα στις επιχειρήσεις αυτές συγκαταλέγονται οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες της πόλης (ΕΚΟ, Χημικές Βιομηχανίες Βορείου Ελλάδος, Χαλυβουργείο, δεξαμενές καυσίμων της JET OIL και άλλων εταιριών, TITAN, Μινέρβα, Φιλίππου κ.ά.) και συνθέτουν την ευρύτερη βιομηχανική ζώνη της Θεσσαλονίκης που εκτείνεται δυτικά μέχρι την Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ) της Σίνδου.

Παράλληλα, στην περιοχή καταγράφεται πρόσφατα πολλαπλασιασμός των μικρών μονάδων βιοτεχνιών (κυρίως ένδυση, υπόδηση, κατεργασία ξύλου, σιδηροκατασκευές, κλπ) που εργάζονται εποχιακά ή με σχέσεις υπεργολαβίας, και όπου απασχολούνται κυρίως γυναίκες και νέοι (Μενεμένη, Νεάπολη κ.ά.). Γενικά, η απασχόληση στη μεταποίηση είναι πολύ υψηλή (στους Αμπελόκηπους διατηρεί το 54,46% των απασχολούμενων, στη Μενεμένη το 31,6%, στον Εύοσμο το 60,3%).

Στην πρόσφατη δεκαετία παρατηρείται επίσης σαφής διόγκωση του τομέα του λιανικού εμπορίου και των υπηρεσιών. Στη Μενεμένη φθάνει το 64,9% της απασχόλησης, στη Σταυρούπολη το 78% ενώ στους Αμπελόκηπους 27,71% απασχολείται στο εμπόριο και υπηρεσίες. Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν τον οικονομικώς ενεργό πληθυσμό.

Η ανεργία κινείται σε υψηλά ποσοστά, σαφώς μεγαλύτερα από το μέσο ποσοστό ανεργίας του Π.Σ.Θ.. Τα επίσημα στοιχεία αναφέρουν ποσοστό 13,35% το 2001, του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, αλλά κατά τις εκτιμήσεις των Δήμων

πρέπει να ξεπερνά το 16%. Μάλιστα σε ορισμένες περιοχές και κοινωνικές ομάδες εμφανίζεται υψηλότερο λόγω συνδυασμού με άλλα κοινωνικά προβλήματα (γλώσσα, πολιτισμικές διαφορές κλπ), όπως στους δήμους Μενεμένης, Αμπελοκήπων (15%).

2.4.1 Δείκτες Απασχόλησης - Ανεργίας

Πίνακας 2.9: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1981

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί			
	Σύνολο	Απασχο- λούμενοι	Ανεργοί	
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	141.036	132.634	8.402	4.563
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	2.250	2.130	120	70
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	13.903	12.813	1.090	400
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	4.610	4.400	210	50
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	9.255	8.525	730	260
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	5.987	5.807	180	70
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	16.941	15.867	1.074	621
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	3.913	3.653	260	150
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	11.474	10.624	850	390
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	1.260	1.230	30	30
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	7.820	7.280	540	210
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	3.982	3.772	210	130
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	10.738	9.977	761	290
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	11.352	10.801	551	301
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	3.500	3.220	280	190
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	920	890	30	20
Δ.Σ.Θ.	68.620	63.969	4.651	1.840
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	180.321	169.654	10.667	5.905
Π.Σ.Θ.	248.941	233.623	15.318	7.745
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	304.526	287.536	16.990	8.796

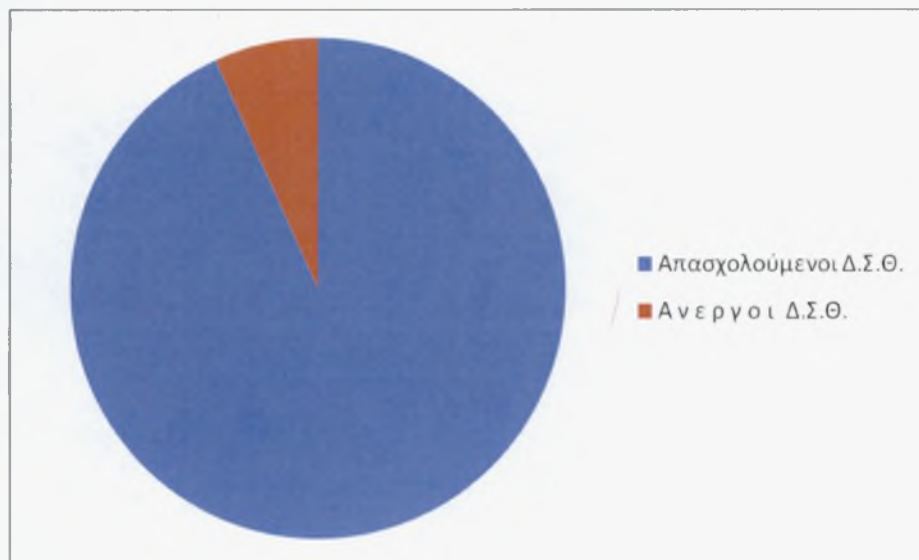
Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.10: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1981

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί			
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	94	5,9	54,3
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	94,7	5,3	58,3
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	92,2	7,8	36,7
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	95,4	4,6	23,8
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	92,1	7,9	35,6
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	97	3	38,9
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	93,7	6,3	57,8
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	93,4	6,6	57,7
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	92,6	7,4	45,9
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	97,6	2,4	100
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	93,1	6,9	38,9
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	94,7	5,3	61,9
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	92,9	7,1	38,1
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	95,1	4,8	54,6
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	92	8	67,9
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	96,7	3,3	66,7
Δ.Σ.Θ.	100	93,2	6,8	39,6
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	94,1	5,9	55,3
Π.Σ.Θ.	100	93,8	6,1	50,6
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	94,4	5,6	51,8

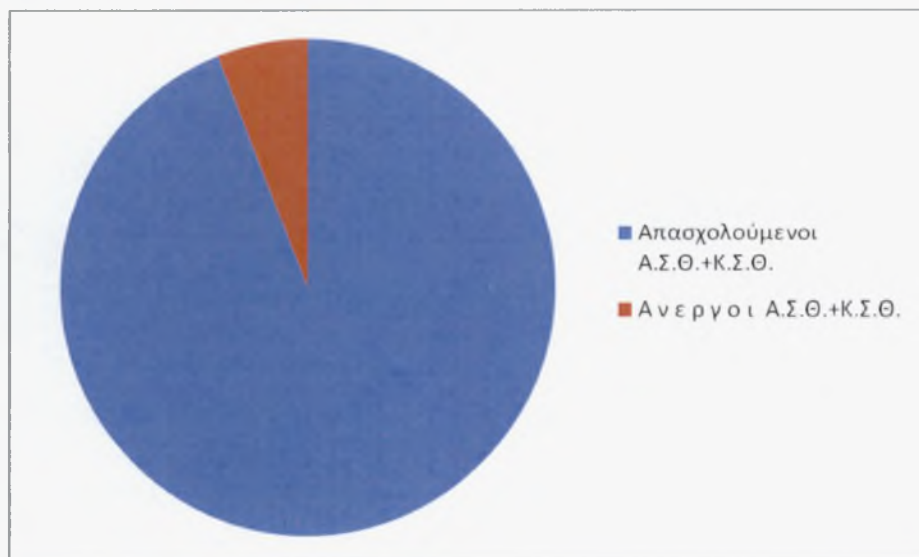
Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.4: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.11: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1991

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί			
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	147.931	135.757	12.174	6.262
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	2.768	2.492	276	154
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	16.043	14.679	1.364	626
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	6.659	6.047	612	209
ΔΗΜΟΣ ΕΥΘΟΣΜΟΥ	11.752	10.553	1.199	474
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	7.709	7.045	664	230
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	31.663	29.488	2.175	1.098
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	5.047	4.541	506	236
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	12.266	11.210	1.056	516
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	4.181	4.040	141	72
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	11.568	10.396	1.172	474
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	8.309	7.831	478	232
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	15.379	13.976	1.403	615
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	14.694	13.528	1.166	479
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.439	4.099	340	170
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	1.432	1.336	96	40
Δ.Σ.Θ.	87.855	79.783	8.072	3.420
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	213.985	197.235	16.750	8.467
Π.Σ.Θ.	301.840	277.018	24.822	11.887
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	374.762	346.118	28.644	13.890

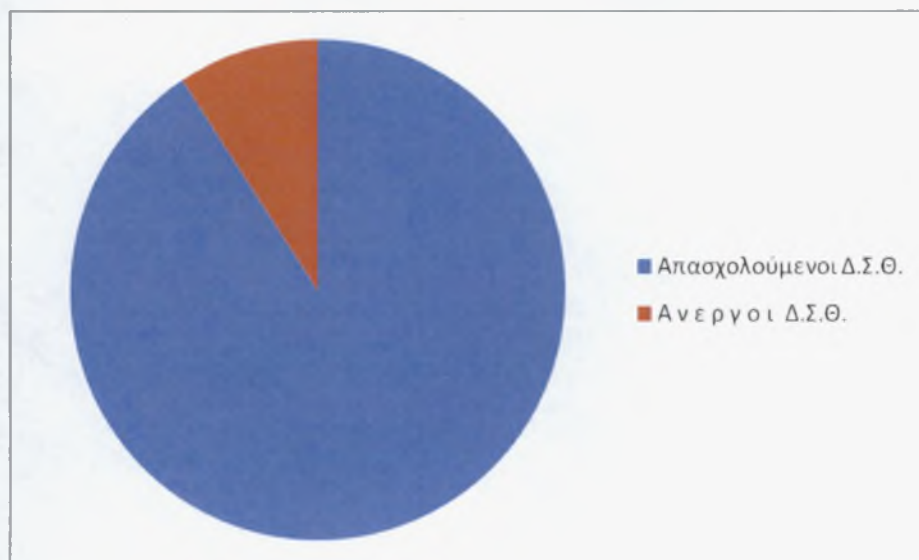
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.12: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 1991

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί			
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	91,8	8,2	51,4
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	90	9,9	55,8
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	91,5	8,5	45,9
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	90,9	9,2	34,1
ΔΗΜΟΣ ΕΥΘΟΣΜΟΥ	100	89,8	10,2	39,5
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	91,3	8,6	34,6
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	93,1	6,9	50,5
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	89,9	10	46,6
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	91,4	8,6	48,9
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	96,6	3,4	51,1
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	89,9	10,1	40,4
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	94,2	5,7	48,5
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	90,9	9,1	43,8
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	92,1	7,9	41,1
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	92,3	7,7	50
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	93,3	6,7	41,7
Δ.Σ.Θ.	100	90,8	9,2	42,4
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	92,2	7,8	50,5
Π.Σ.Θ.	100	91,8	8,2	47,9
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	92,4	7,7	48,5

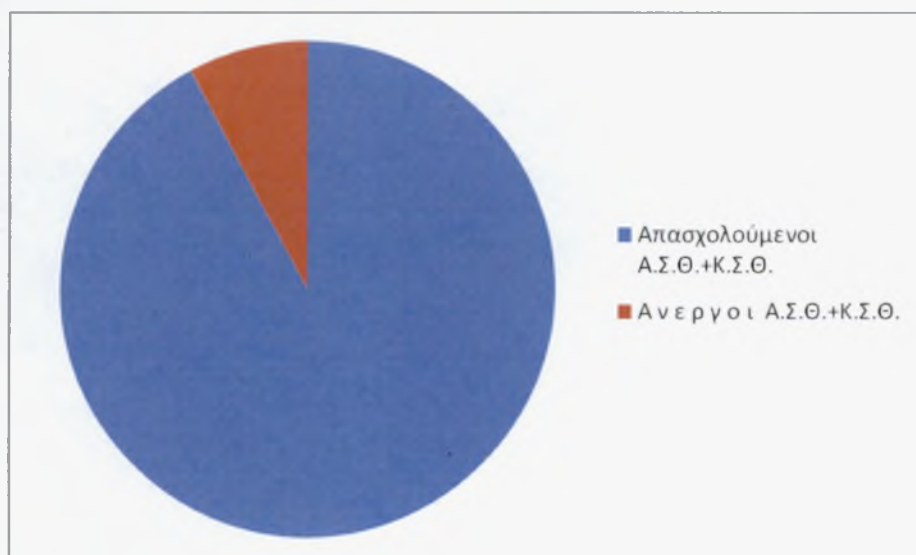
Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.5: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 1991

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.6: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 1991

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.13: Η διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί				Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί		
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"	
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	153.609	136.600	17.009	7.614	181.028
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.544	3.094	450	223	3.688
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	18.335	15.651	2.684	1.151	18.543
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	9.794	8.405	1.389	563	9.130
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	24.078	20.996	3.082	1.284	20.722
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	10.051	8.963	1.088	517	10.855
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.833	35.003	3.830	1.714	39.582
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.234	5.289	945	521	6.827
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.366	11.642	1.724	734	13.956
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.512	6.055	457	201	6.321
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	15.970	13.866	2.104	836	15.474
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	10.071	9.063	1.008	434	10.206
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	18.552	16.107	2.445	937	18.095
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	18.632	16.226	2.406	1.127	18.338
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.758	4.186	572	259	5.530
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.830	2.374	456	187	3.011
Δ.Σ.Θ.	119.210	103.293	15.917	6.730	116.613
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	207.177	184.187	22.990	10.375	235.966
Π.Σ.Θ.	326.387	287.480	38.907	17.105	352.579
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	457.052	405.003	52.049	23.335	492.370

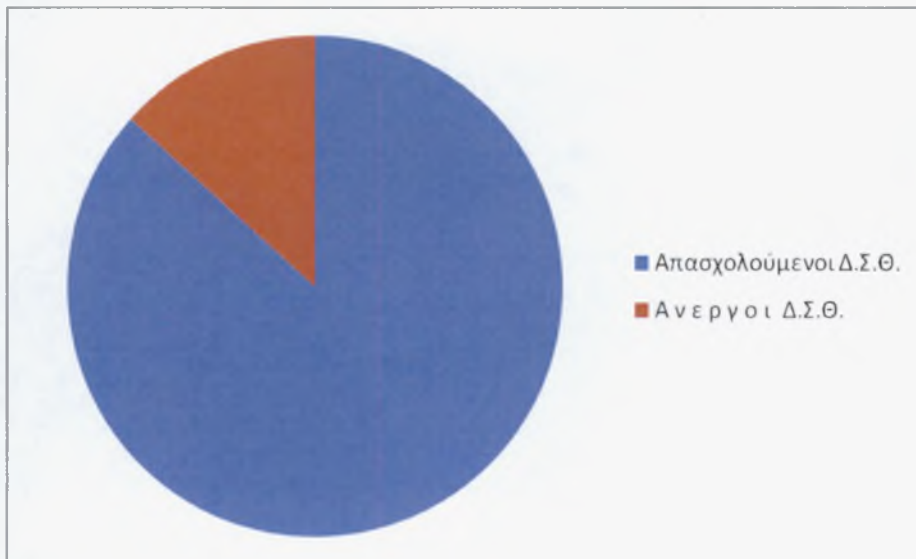
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.14: Η ποσοστιαία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης κατά το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί				Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί		
			Σύνολο	Από αυτούς "νέοι"	
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	88,9	11,1	44,8	100
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	87,3	12,7	49,6	100
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	85,4	14,6	42,9	100
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	85,8	14,2	40,5	100
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	87,2	12,8	41,7	100
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	89,2	10,8	47,5	100
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	90,1	9,9	44,7	100
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	84,8	15,2	55,1	100
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	87,1	12,9	42,6	100
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	93	7	44	100
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	86,8	13,2	39,7	100
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	90	10	43,1	100
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	86,8	13,2	38,3	100
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	87	12,9	46,8	100
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	88	12,0	45,3	100
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	83,9	16,1	41	100
Δ.Σ.Θ.	100	86,6	13,3	42,3	100
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	88,9	11,1	45,1	100
Π.Σ.Θ.	100	88,1	11,9	44	100
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	88,6	11,4	44,8	100

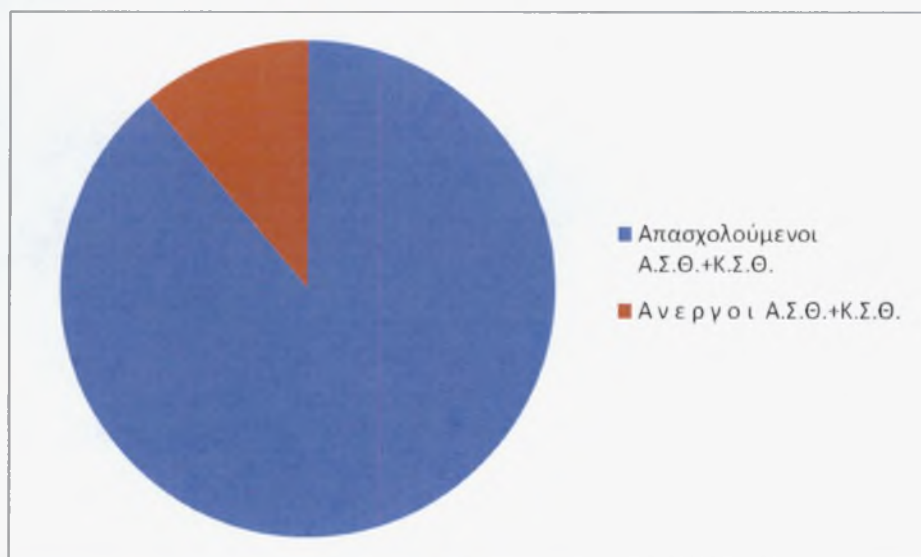
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.7: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Δ.Σ.Θ., 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.8: Διάρθρωση ανεργίας και απασχόλησης στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Η μέγιστη αύξηση του δείκτη απασχόλησης αφορά τους δήμους Εύοσμου, Σταυρούπολης και Πολίχνης. Στην κοινότητα Ευκαρπίας παρατηρείται η χαμηλότερη τιμή και ο δείκτης απασχόλησης υποχωρεί την περίοδο 1991-2001. Οι δυτικές συνοικίες καταγράφουν αύξηση του πληθυσμού των απασχολούμενων καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου 1981-2001, παρόλο που ο ρυθμός αύξησης υπολείπεται της πληθυσμιακής μεταβολής.

2.4.2 Εξέλιξη της ανεργίας

Στο σύνολο του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. τα ποσοστά της ανεργίας ανά δήμο των Δ.Σ.Θ. και ανά τμήμα του Π.Σ.Θ. διαρθρώνονται διαχρονικά όπως φαίνονται στους παραπάνω πίνακες.

Χάρτης 2.9: Ποσοστά ανδρών – γυναικών σε ανεργία στις Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

Καταρχάς θα πρέπει να γίνει η επισήμανση πως όρος «νέοι άνεργοι» δεν είναι ηλικιακός προσδιορισμός αλλά αφορά στα άτομα που αναζητούν εργασία για πρώτη φορά. Το ποσοστό των ανέργων στα οικονομικώς ενεργά άτομα, διαχρονικά καθ' όλη την περίοδο 1981 – 2001, είναι μεγαλύτερο στις Δ.Σ.Θ. σταθερά κατά 2 μονάδες

σε σχέση με το ποσοστό της ανεργίας στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. (ειδικά μετά το 1981 όπου η διαφορά ανάμεσα στις δύο περιοχές αρχίζει να μεγαλώνει). Από το 1981 και μετά τα ποσοστά της ανεργίας γίνονται υψηλότερα διαχρονικά. Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας όμως πραγματοποιείται με υψηλότερους ρυθμούς στις Δ.Σ.Θ. από ότι πραγματοποιείται στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. Συγκεκριμένα και κατά το 1981 το ποσοστό ανεργίας στις Δ.Σ.Θ. είναι 6,78% και στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. 5,9%, το 1991 διαθρώνεται στο 9,2% στις Δ.Σ.Θ. και στο 7,8% των οικονομικά ενεργών Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. και το 2001 στο 13,3% για την περιοχή μελέτης και στο 11,1% στο υπόλοιπο Π.Σ. της πόλης. Αυτό δείχνει τελικά ένα στοιχείο διαφοροποίησης της περιοχής μελέτης όπου λόγω κυρίως της σύνθεσης του πληθυσμού και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, το ποσοστό ανεργίας είναι αρκετά μεγαλύτερο από τις άλλες δύο υποπεριοχές του Π.Σ.Θ. (Ανατολικές και Κεντρικές Συνοικίες). Τέλος, στους Ο.Τ.Α. της περιοχής μελέτης καταγράφονται και τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας από όλο το Π.Σ.Θ. (π.χ. το 2001 το 16,1% της Κοινότητας Ευκαρπίας).

2.5 Οικονομική κατάσταση των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.

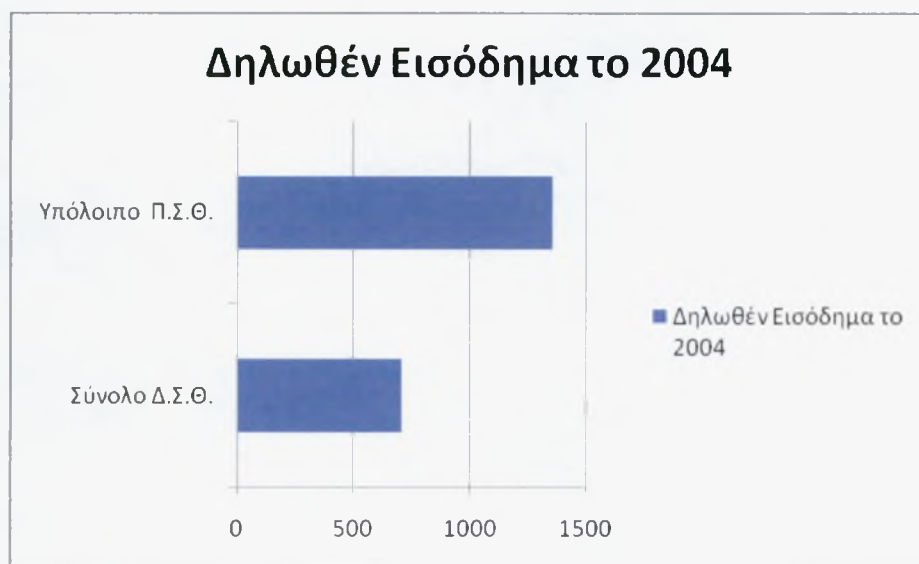
Περνώντας στα οικονομικά στοιχεία των νοικοκυριών της περιοχής μελέτης, παρατίθενται οι πίνακες όπου δείχνουν το μέσο εισόδημα του νοικοκυριού στον κάθε Ο.Τ.Α. της περιοχής μελέτης, στις Δ.Σ.Θ. συνολικά και στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. Επίσης, παρατίθενται οι πηγές από τις οποίες προκύπτει το μέσο εισόδημα του νοικοκυριού (Μισθοί/Ημερομίσθια, Συντάξεις, Λοιπές Πηγές) και τι ποσοστό αναλογεί από την κάθε πηγή στο συνολικό εισόδημα. Τα στοιχεία είναι σύμφωνα με αυτά που δηλώνονται στις φορολογικές δηλώσεις, οπότε εάν υπολογίσουμε το ποσοστό φοροδιαφυγής που υπάρχει στην Ελλάδα ενδέχεται να μην είναι εξαιρετικά ασφαλή επιστημονικά.

Πίνακας 2.15: Επιλεγμένοι δείκτες εισοδήματος και οικονομικής ανισότητας, κατά περιοχή, 2004

Δήμος ή Κοινότητα	Μέσο δηλωθέν εισόδημα (€)	Μισθού/ημερομίσθια (€)	Συντάξεις (€)	Λοιπές πηγές (€)	Ποσοστό μισθών/ημερομισθίων στο μέσο συνολικό εισόδημα	Ποσοστό συντάξεων στο μέσο συνολικό εισόδημα	Ποσοστό λοιπές πηγές στο μέσο συνολικό εισόδημα	Ποσοστό του επιδόματος ανεργίας στο συνολικό εισόδημα
	1	2	3	4	5=2:1	6=3:1	7=4:1	
Αμπελόκηποι	525,8	406,4	55,7	63,7	77,3	10,6	12,1	0,3
Ελευθέριο Κορδελιό	926,8	689,8	140,9	96,1	74,4	15,2	10,4	0,5
Εύοσμος	741,1	559,3	89,6	92,2	75,5	12,1	12,4	0,4
Πολίχνη	628,1	455,1	81,7	91,3	72,5	13	14,5	0,9
Μενεμένη	529,2	349,8	66,7	112,7	66,1	12,6	21,3	0,5
Νεάπολη	602,0	428,4	94,0	79,6	71,2	15,6	13,2	0
Σταυρούπολη	782,6	568,2	133,4	81,0	72,6	17	10,3	0,2
Ευκαρπία	916,8	722,7	117,4	76,7	78,8	12,8	8,4	0,4
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	706,8	510,1	101,8	94,9	72,2	14,4	13,4	0,4
Υπόλοιπο Π.Σ.Θ.	1356,9	945,2	142,2	269,5	69,6	10,5	19,9	0,2

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), 2004

Διάγραμμα 2.9: Δηλωθέν εισόδημα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2004

Πηγή: Ε.Κ.Κ.Ε., 2004 – ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τους παραπάνω πίνακες μπορούμε να συμπεράνουμε πως στο σύνολο των δήμων των Δ.Σ.Θ. κυριαρχεί το χαμηλό δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα, το οποίο εν συγκρίσει με το μέσο οικογενειακό εισόδημα του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. είναι εξαιρετικά χαμηλότερο. Το μέσο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα της περιοχής μελέτης είναι 706,8 ευρώ ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ. ανέρχεται στα 1356,9 ευρώ (το μέσο εισόδημα του Νομού είναι 1296 ευρώ). Σημειώνεται μια διαφορά της τάξης των 650 ευρώ γεγονός που αποκρυσταλλώνει την κατάσταση κοινωνικού διαχωρισμού και διχοτόμησης των στρωμάτων του πληθυσμού: στα δυτικά τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα και στα κεντρικά και κυρίως στα ανατολικά τμήματα τα πλουσιότερα. Οι δήμοι με το υψηλότερο εισόδημα στην περιοχή μελέτης είναι και οι νεότερα αναπτυσσόμενοι – νεόδμητοι (το Ελευθέριο-Κορδελιό και η Ευκαρπία με μέσο οικογενειακό εισόδημα περίπου 920 ευρώ).

Επίπεδο φτώχειας:

Ο δείκτης φτώχειας είναι μια ένδειξη του επιπέδου διαβίωσης μιας περιοχής. Θεωρείται ότι μπορεί να απεικονίσει καλύτερα τις διάφορες ελλείψεις του πληθυσμού σε πολύ ανεπτυγμένες χώρες σε σχέση με το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Η σχετική φτώχεια ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού μιας περιοχής που ζει με εισόδημα χαμηλότερο του 60% του μέσου εισοδήματος της περιοχής. Παρατίθεται ο πίνακας με το ποσοστό φτώχειας της κάθε περιοχής, τον

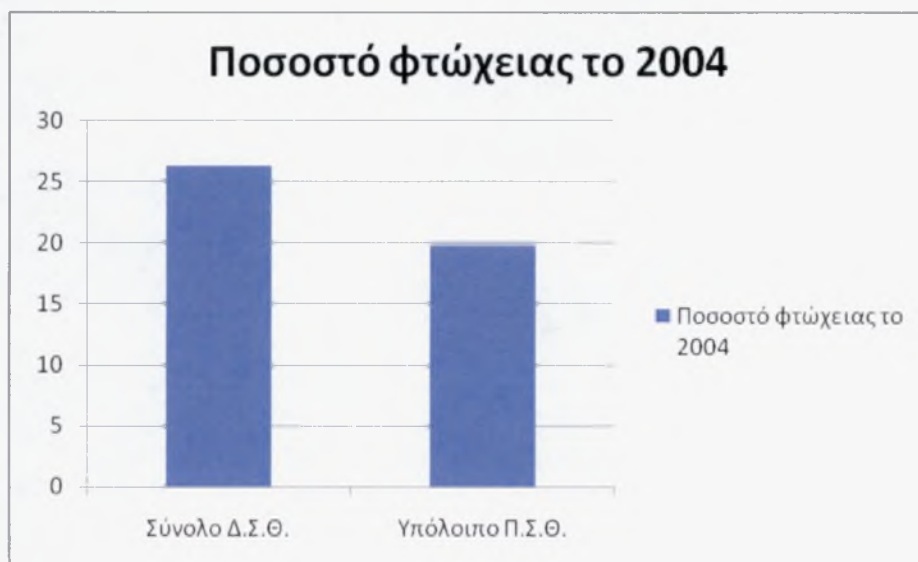
μέσο αριθμό των μελών του νοικοκυριού, των ενηλίκων, των παιδιών, των ηλικιωμένων και των συνταξιούχων του νοικοκυριού, των απασχολούμενων και των ατόμων με εισόδημα στο νοικοκυριό και τα ποσοστά ανεργίας, συνολικά, ανδρών και γυναικών στο νοικοκυριό.

Πίνακας 2.16: Δείκτες φτώχειας και επιλεγμένοι άλλοι δείκτες στις περιοχές μελέτης

Δήμος ή Κοινότητα	Ποσοστό φτώχειας	Μέσος αριθμός							Ποσοστό στο νοικοκυριό		
		μελών νοικοκυριού	ενηλίκων νοικοκυριού (15-64 ετών)	παιδιών στο νοικοκυριό (0-14 ετών)	ηλικιωμένων στο νοικοκυριό (>= 65)	Συνταξιούχων στο νοικοκυριό	Απασχολούμενων μελών στο νοικοκυριό	ατόμων με εισόδημα στο νοικοκυριό	ατόμων που ζητούν εργασία (άνεργοι_σύνολο)	ατόμων που ζητούν εργασία (άνδρες)	Ατόμων που ζητούν εργασία (γυναίκες)
Αμπελόκηποι	31,55	2,83	1,69	0,45	0,09	0,18	1,11	,68	15,2	14,5	16,5
Ελευθέριο Κορδελιό	11,84	3,05	2,32	0,36	0,24	0,36	1,24	1,11	16,6	11,3	23,3
Εύοσμος	27,24	2,96	1,94	0,35	0,14	0,27	1,19	,79	19,0	15,9	22,9
Πολίχνη	33,18	3,07	2,04	0,43	0,20	0,26	1,18	,74	16,9	13,3	19,2
Μενεμένη	35,81	2,67	1,55	0,33	0,21	0,24	1,09	,69	14,1	15,7	12,6
Νεάπολη	23,43	2,63	1,78	0,34	0,15	0,23	1,05	,69	16,7	13,0	20,3
Σταυρούπολη	22,56	3,07	2,18	0,52	0,24	0,32	1,18	,83	11,8	10,4	13,4
Ευκαρπία	12,66	3,62	2,66	0,54	0,24	0,25	1,47	1,15	18,9	16,8	22,9
Σύνολο Δ.Σ.Θ.	26,34	2,92	1,96	0,42	0,18	0,27	1,15	,80	15,4	13,3	17,7
Υπόλοιπο Π.Σ.Θ.	19,77	2,54	1,56	0,37	0,16	0,26	1,17	,54	9,3	10,8	11,3

Πηγή: Ε.Κ.Κ.Ε., 2004 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.10: Ποσοστό φτώχειας ανά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2004

Πηγή: Ε.Κ.Κ.Ε., 2004 – ίδια επεξεργασία

Αποτυπώνοντας τα στοιχεία των πινάκων, το 26,34% των κατοίκων των Δ.Σ.Θ. (περίπου 70.591 άτομα) ζει με λιγότερα από 387,77 ευρώ μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα. Από την άλλη το ποσοστό φτώχειας του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. το οποίο ζει με λιγότερα από 814,14 ευρώ οικογενειακό εισόδημα μηνιαίως υπολογίζεται στο 19,77% του πληθυσμού, δηλαδή περίπου 105.176 άτομα. Από τον πίνακα φαίνεται ξεκάθαρα πως το ποσοστό φτώχειας είναι μεγαλύτερο στις Δ.Σ.Θ. από τις υπόλοιπες περιοχές του Π.Σ.Θ. και επιβεβαιώνεται η κατάληξη του συμπεράσματος του δείκτη του μέσου οικογενειακού εισοδήματος (που πραγματοποιήθηκε παραπάνω) ότι τα φτωχότερα στρώματα του πληθυσμού του Π.Σ.Θ. κατοικούν στο Δυτικό του Τμήμα.

Όριο και χάσμα φτώχειας:

Στον παρακάτω πίνακα υπολογίζεται το χάσμα φτώχειας κάθε περιοχής, με την αφαίρεση του ορίου φτώχειας της περιοχής από το μέσο οικογενειακό εισόδημα.

Πίνακας 2.17: Όριο και χάσμα φτώχειας, κατά περιοχή

Δήμος ή Κοινότητα	Μέσο εισόδημα (€)	Όριο φτώχειας (€)	Χάσμα φτώχειας
	1	2	3=1-2
Αμπελόκηποι	525,8	377,25	148,55
Ελευθέριο Κορδελιό	926,8	403,00	523,80
Εύοσμος	741,1	393,05	348,05
Πολίχνη	628,1	403,09	225,01
Μενεμένη	529,2	359,05	170,15
Νεάπολη	602,0	354,38	247,62
Σταυρούπολη	782,6	405,16	377,44
Ευκαρπία	916,8	469,20	447,60
Σύνολο	706,8	387,77	319,03
Υπόλοιπο Π.Σ.Θ.	1356,9	814,14	545,76

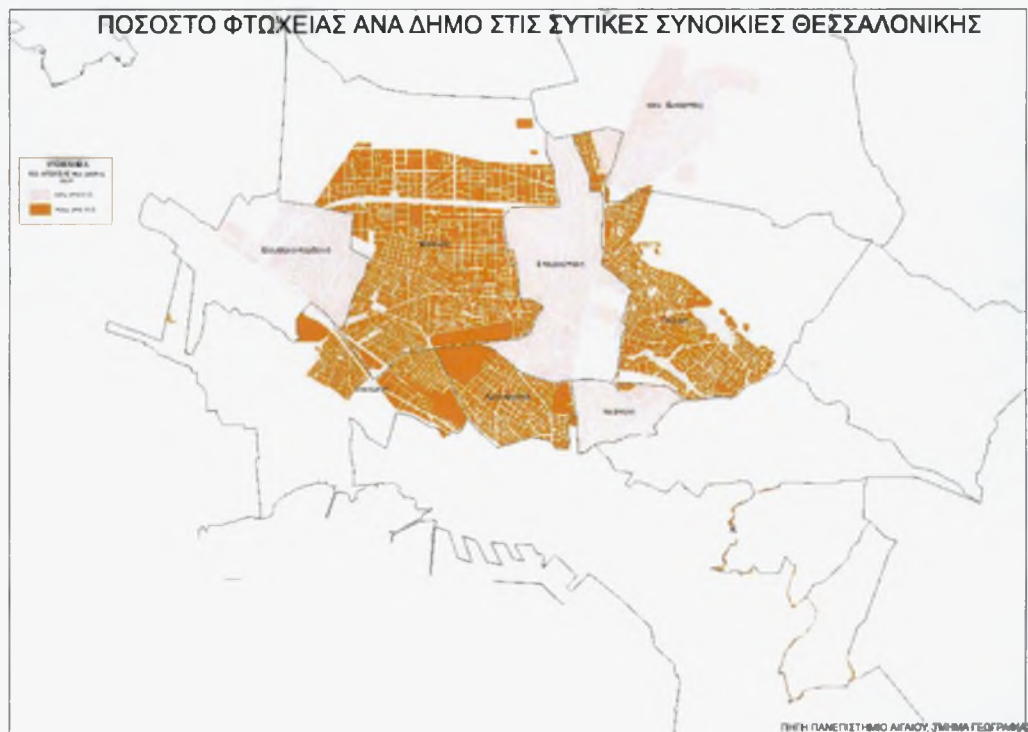
Πηγή: Ε.Κ.Κ.Ε., 2004

Χάρτης 2.10: Μέσο εισόδημα των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.

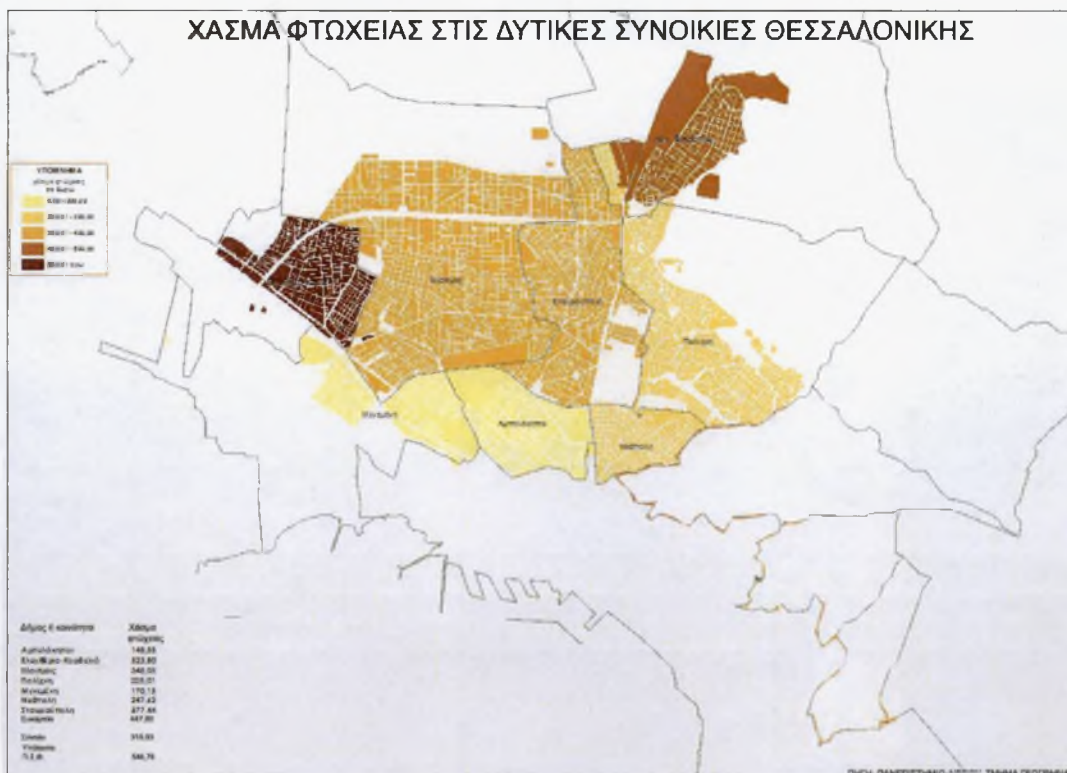
Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

Χάρτης 2.11: Ποσοστό φτώχειας ανά δήμο στις Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

Χάρτης 2.12: Χάσμα φτώχειας στις Δ.Σ.Θ.

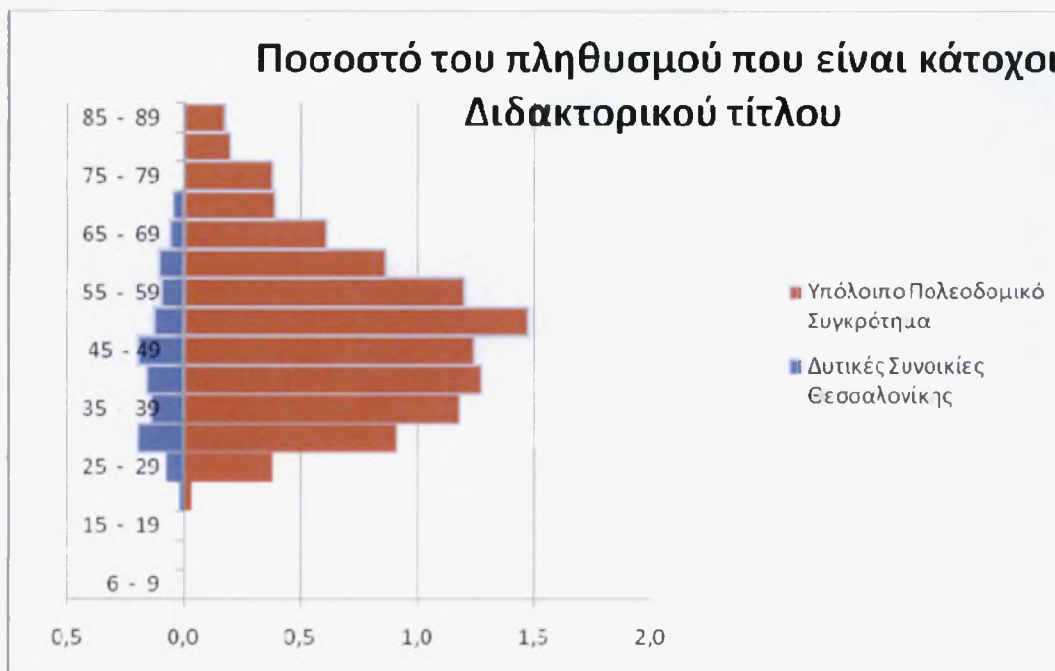

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

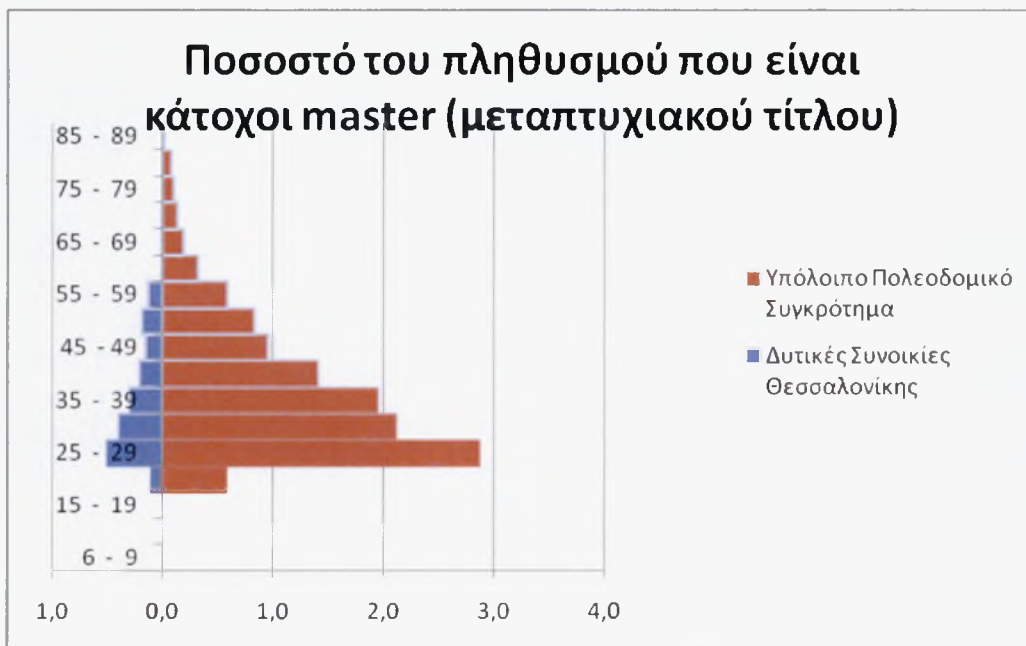
2.6 Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού

Παρατίθενται παρακάτω οι πυραμίδες πληθυσμού κι εκπαίδευσης των οποίων η δημιουργία βασίστηκε πάνω στα στοιχεία του πραγματικού πληθυσμού της απογραφής του 2001.

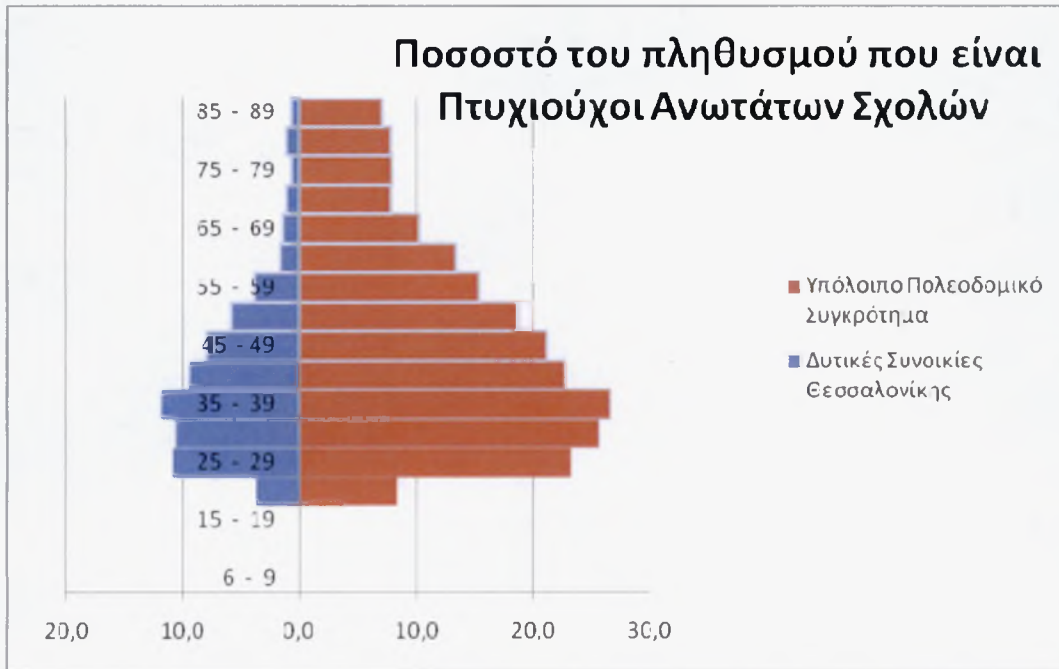
Διάγραμμα 2.11: Πυραμίδες επιπέδου εκπαίδευσης Δ.Σ.Θ. – Α.Σ.Θ.+Κ.Σ.Θ.

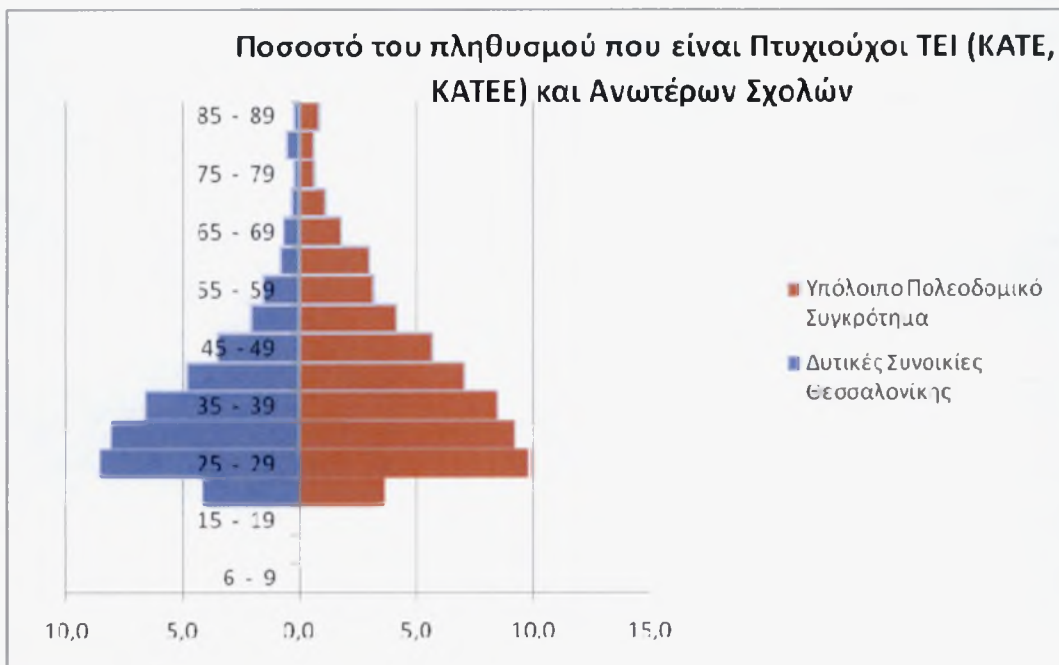
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

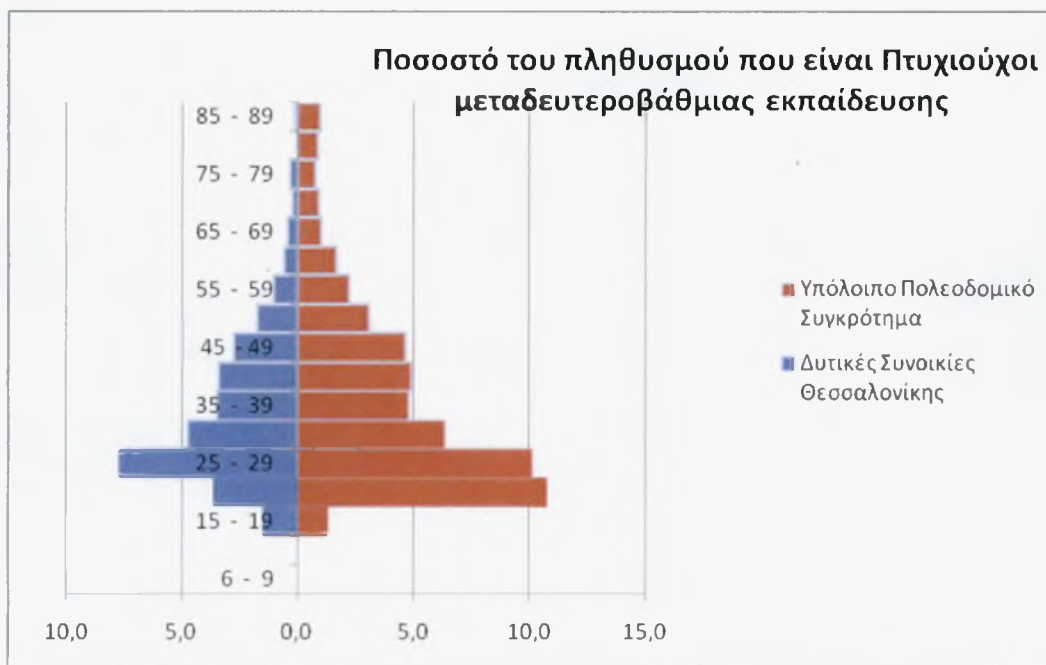
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

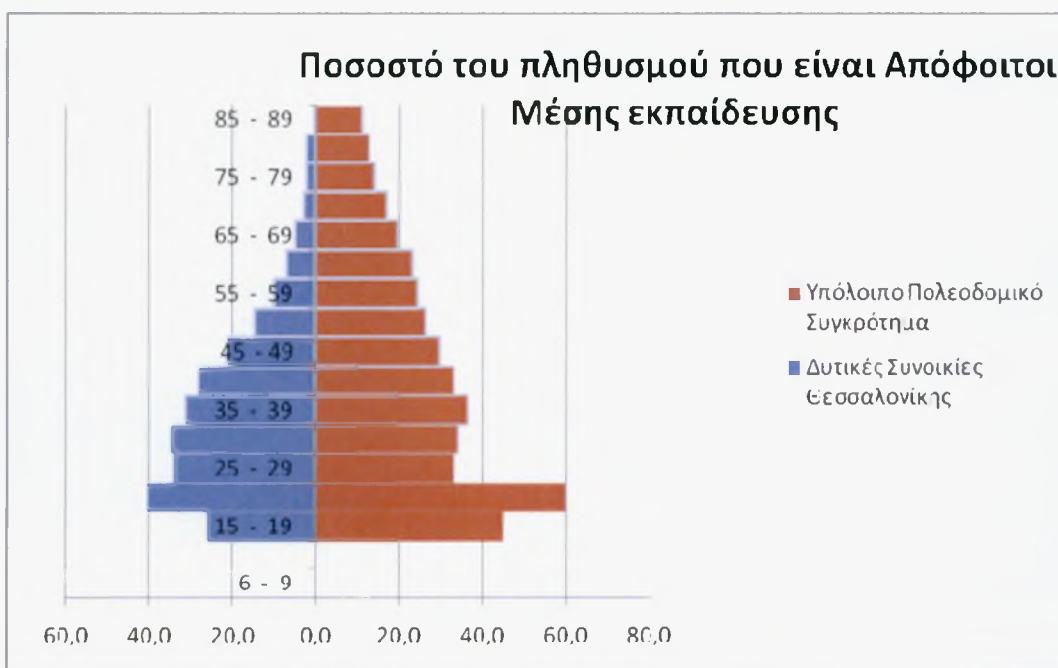
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

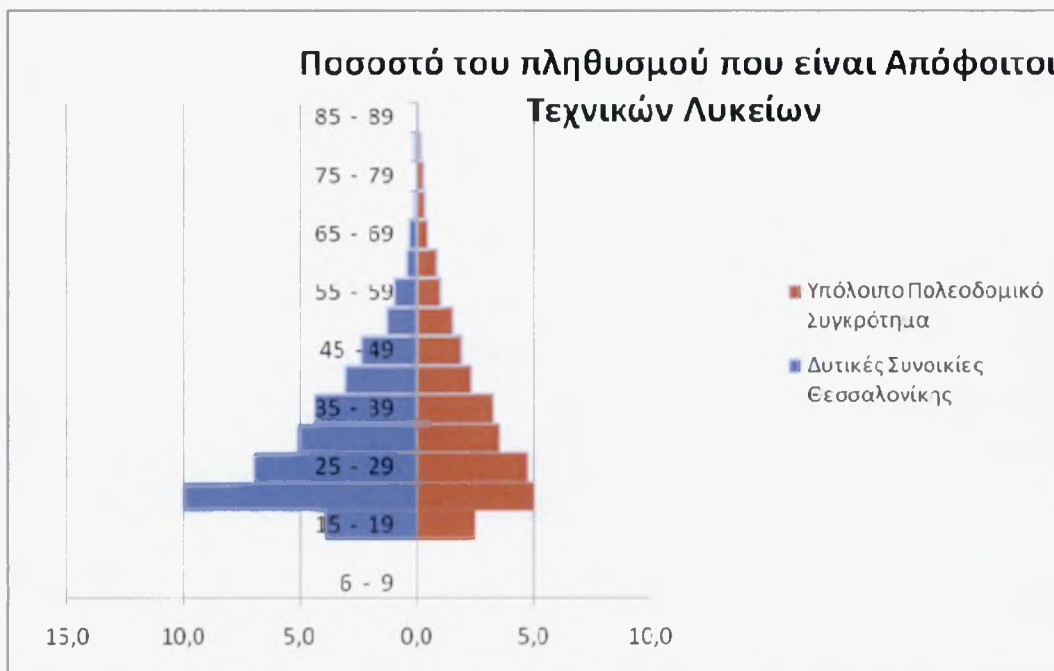
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

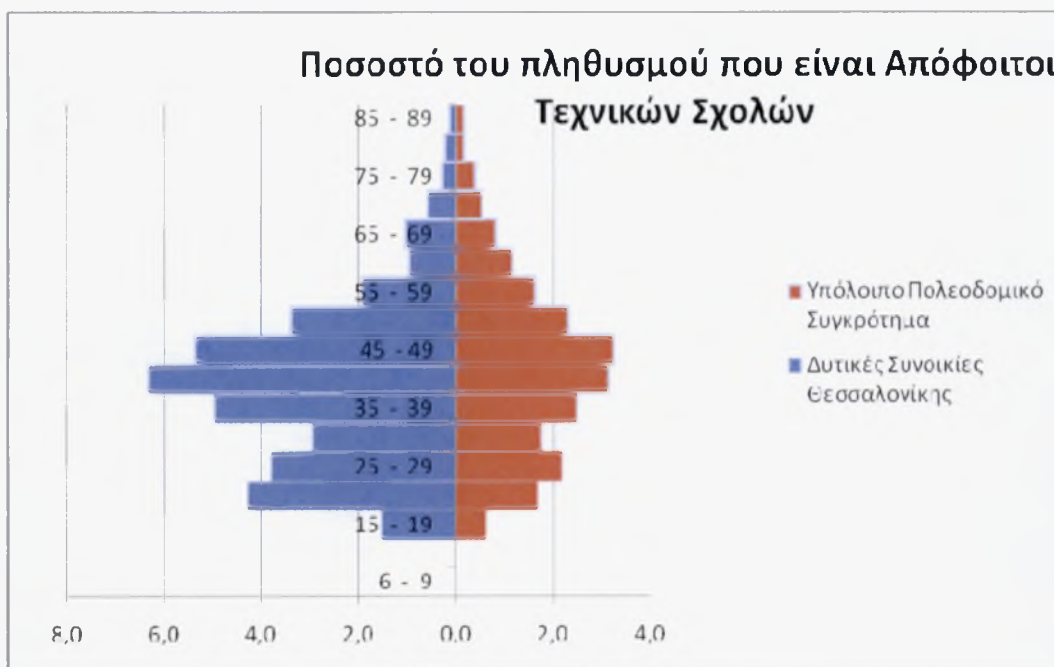
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

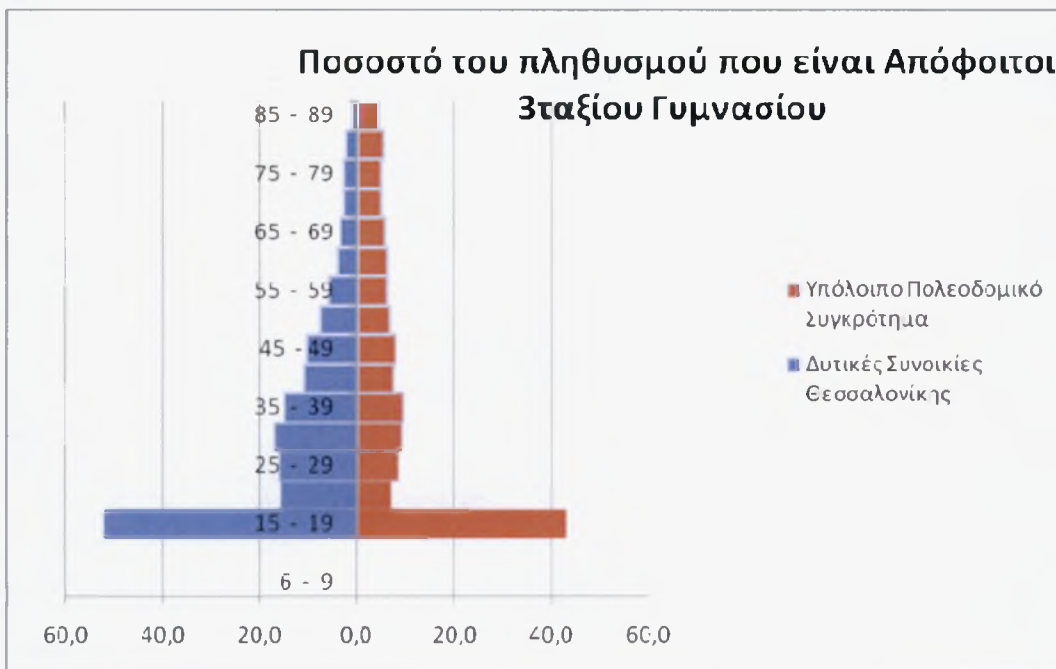
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

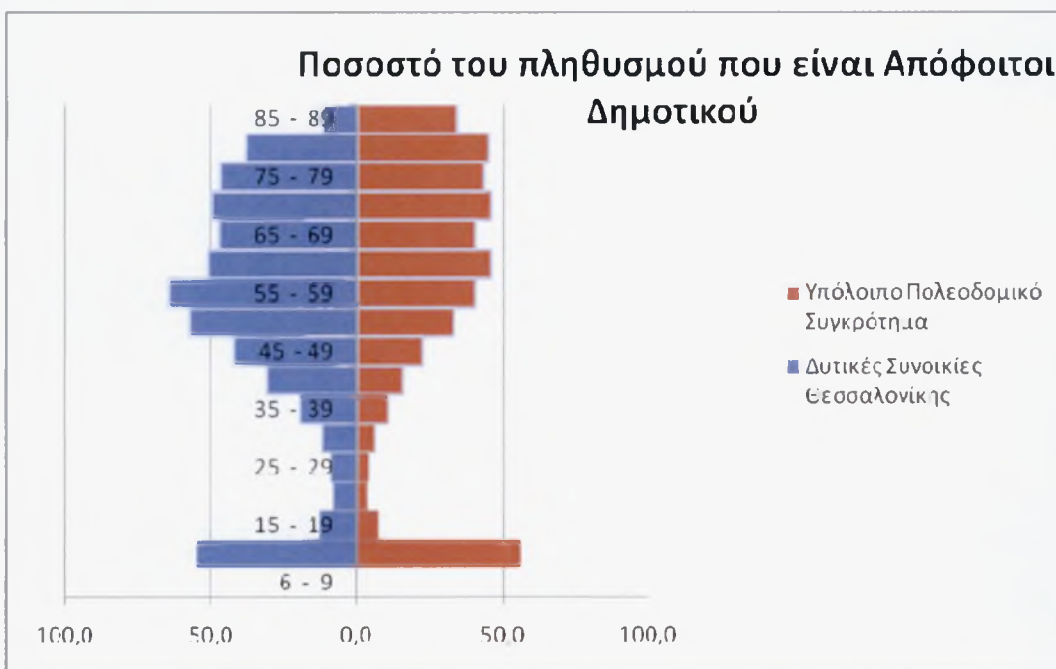
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

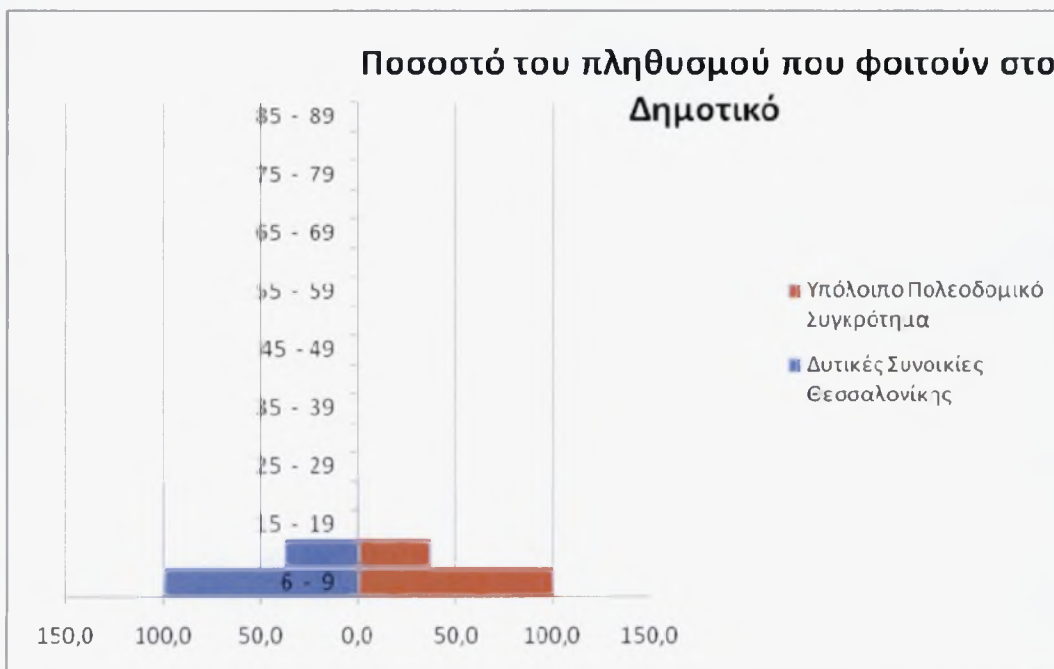
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

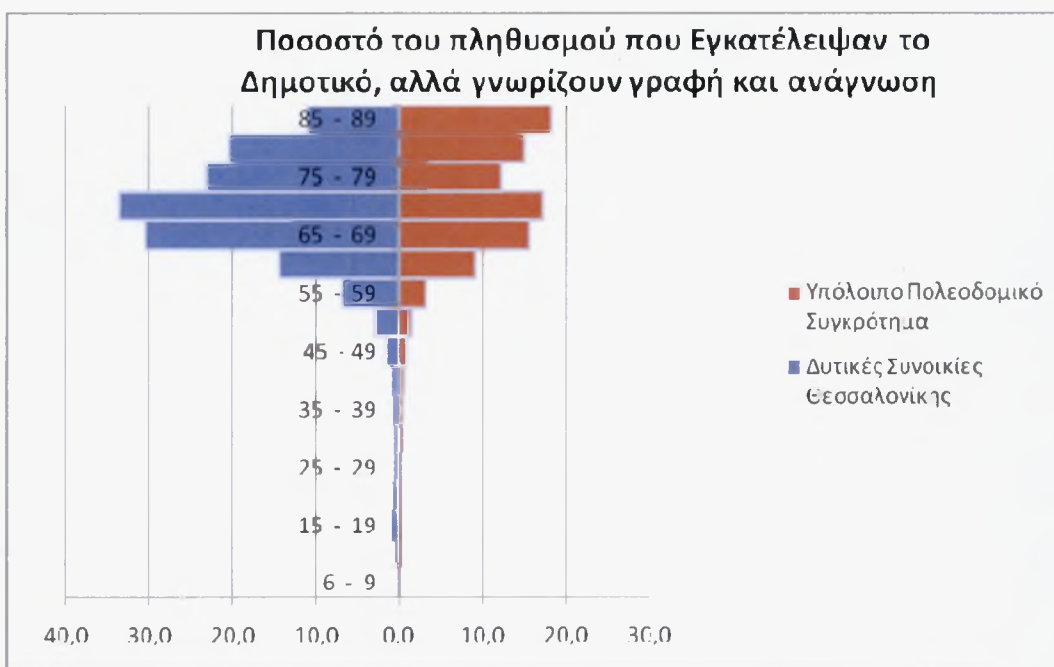
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

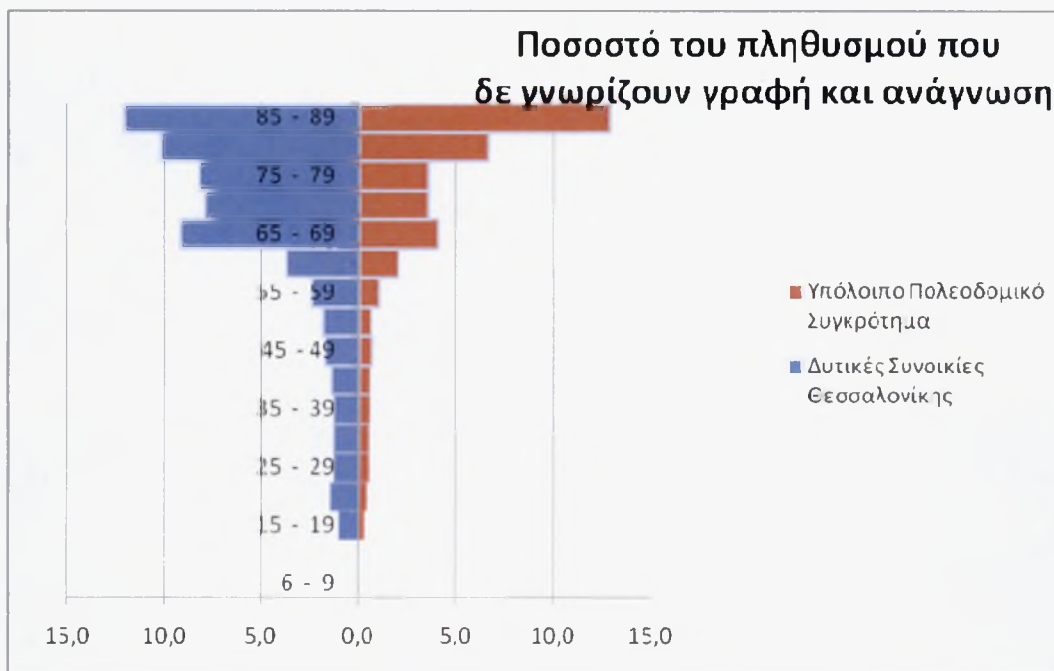
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Τα στοιχεία που παρατέθηκαν αντικατροπτίζουν μία «φωτογραφία» του πληθυσμού και των στοιχείων του επιπέδου εκπαίδευσης του το 2001, μία στιγμιαία ή εγκάρσια ανάλυση του δείκτη εκπαίδευσης⁷.

Παρ' όλ' αυτά οι πυραμίδες του πληθυσμού – εκπαίδευσης και τα στοιχεία της απογραφής μπορούν και αποδεικνύουν πως στο κοινωνικό προφίλ του Π.Σ.Θ. υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση – διχοτόμηση ανάμεσα στις Δ.Σ.Θ. και το υπόλοιπο τμήμα και στο δείκτη του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού των περιοχών. Παρατηρώντας προσεκτικά της πυραμίδες πληθυσμού – εκπαίδευσης μπορούμε να διαπιστώσουμε και να συμπεράνουμε ότι σε κάθε ηλικιακή ομάδα που αποτυπώνεται το επίπεδο εκπαίδευσης Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης: από την μία πλευρά έχουν υψηλότερα ποσοστά από τις Δ.Σ.Θ. στον

⁷ **Επιστημονική επισήμανση:** Δηλαδή τα στοιχεία απεικονίζουν την ανάλυση της έντασης της εκπαίδευσης σε ένα συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος ή ακόμη στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου που αποτελείται από διαδοχικά έτη όπου στην συγκεκριμένη ανάλυση δεν έχουμε μια γενεά την οποία παρακολουθούμε στη διάρκεια του χρόνου, αλλά ένα πλήθος διαδοχικών γενεών που «τέμνουν» το συγκεκριμένο έτος ή περίοδο σε διαφορετικές στιγμές της ζωής τους. Αυτό είναι ένα γεγονός που ίσως μετατρέψει σε πιο χαμηλή την επιστημονική εγκυρότητα των συμπερασμάτων μας.

πληθυσμό ο οποίος βρίσκεται στις υψηλά εκπαιδευμένες ομάδες πληθυσμού «απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης» έως «κάτοχοι διδακτορικού τίτλου» και από την άλλη πλευρά έχουν χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με τις Δ.Σ.Θ. στις χαμηλά εκπαιδευμένες ομάδες πληθυσμού «απόφοιτοι τεχνικών λυκείων» έως «δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση».

2.7 Η επαγγελματική διάρθρωση των κατοίκων των Δ.Σ.Θ.

Με στόχο την εξέταση της κατάστασης των επαγγελμάτων στην περιοχή μελέτης τόσο κατά ομάδα ατομικών επαγγελμάτων όσο και κατά θέση στην εργασία παραθέτουμε 4 πίνακες. Ύστερα από την κατάλληλη επεξεργασία αυτών, οι πίνακες θα συνδράμουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά τα επαγγέλματα και την θέση στην εργασία των ατόμων στις Δ.Σ.Θ., συγκρινόμενα πάντα με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. στην προσπάθεια αποτύπωσης του κοινωνικού προφίλ των ατόμων της περιοχής μελέτης. Τα δεδομένα είναι από την απογραφή του 2001.

Ομάδες Ατομικών Επαγγελμάτων:

Πίνακας 2.18: Ομάδες ατομικών επαγγελμάτων κατά περιοχή και δήμο του Π.Σ.Θ.,2001

Δήμος ή Περιοχή του Π.Σ.Θ.	Σύνολο Οικονομικώς Ενεργών	Ομάδες ατομικών επαγγελμάτων											
		Μέλη των βουλευομένων αιμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	Χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμολογητές	Ανείδικευτοι εργάτες χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους	"Νέοι"	Δεδήλωσαν επαγγέλμα
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	162.989	15.845	29.567	17.999	16.472	23.220	1.252	22.792	9.328	12.288	3.213	8.151	2.862
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.658	315	418	367	324	546	25	688	251	374	76	227	47
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	19.311	1.443	1.293	1.648	1.559	2.877	175	4.255	2.104	2.058	495	1.189	215
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	10.150	713	468	725	646	1.353	117	2.485	1.344	1.253	322	577	147
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	25.147	1.881	1.630	2.289	1.972	3.818	255	5.437	3.104	2.250	621	1.316	574
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	10.128	692	394	576	542	1.024	987	2.127	1.465	1.398	226	514	183
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	40.255	5.158	7.732	4.978	4.267	5.531	550	4.579	2.026	1.954	879	1.758	843
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.428	457	254	410	383	975	72	1.409	747	837	117	526	241
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	14.074	1.041	978	1.349	1.142	2.220	117	2.962	1.416	1.400	324	751	374
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.498	1.574	1.910	741	492	405	57	365	107	161	178	203	305
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	16.672	1.268	1.097	1.529	1.357	2.327	158	3.931	1.674	1.728	395	870	338
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	10.242	1.386	2.082	1.138	1.084	1.136	116	1.344	566	508	272	440	170
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	19.457	1.426	1.162	1.667	1.408	2.660	191	4.723	2.309	2.179	416	968	348
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	19.202	1.716	1.755	1.938	1.634	2.777	127	3.946	1.568	1.607	555	1.141	438
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΑΡΙΑΣ	4.981	445	707	538	528	781	32	812	388	334	105	263	48
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.844	188	106	177	136	337	40	812	327	382	90	188	61
Σύνολο Π.Σ.Θ.	342.360	35.548	51.553	38.069	33.946	51.987	4.271	62.667	28.724	30.711	8.284	19.082	7.194
Α.Σ.Θ.	124.211	9.109	7.382	10.370	9.145	17.591	2.112	28.141	14.490	13.485	3.006	6.899	2.481
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	247.825	26.439	44.171	27.699	24.801	34.396	2.159	34.526	14.234	17.226	5.278	12.183	4.713

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.19: Ποσοστό πληθυσμού ανά ομάδα ατομικών επαγγελμάτων κατά περιοχή του Π.Σ.Θ., 2001

Ομάδες ατομικών επαγγελμάτων	Περιοχή του Π.Σ.Θ.		
	Σύνολο Π.Σ.Θ.	Δ.Σ.Θ.	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.
Σύνολο	100	36,3	72,4
Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	100	25,6	74,4
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	100	14,3	85,7
Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	100	27,2	72,8
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	100	26,9	73,1
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	100	33,8	66,2
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι δασοκόμοι και αλιείς	100	49,4	50,5
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	100	44,9	55,1
Χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμο λογιητές	100	50,4	49,5
Ανειδίκευτοι εργάτες χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	100	43,9	56,1
Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους	100	36,3	63,7
"Νέοι"	100	36,1	63,8
Δε δήλωσαν επάγγελμα	100	34,5	65,5

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα το 75% των ατόμων που ανήκουν στην επαγγελματική ομάδα «μέλη βουλευόμενων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα» συγκεντρώνεται στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. ενώ το 25% έχει ως τόπο κατοικίας έναν από τους 9 Ο.Τ.Α. της περιοχής μελέτης. Παρόμοια συγκέντρωση εμφανίζουν και οι επαγγελματικές ομάδες «τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα» και «υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα». Ισομερώς στις δύο υποπεριοχές του Π.Σ.Θ. που εξετάζονται κατανέμονται οι «ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς», «ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα», «χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμο λογιητές» και «ανειδίκευτοι εργάτες χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες».

Θέση στο επάγγελμα:

Πίνακας 2.20: Θέση στο επάγγελμα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Θέση στο επάγγελμα				
		Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβολοκλήματα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριά	Νέοι	
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	153.609	17.580	16.521	109.853	2.041	7.614
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.544	416	353	2.505	47	223
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	18.335	1.808	1.612	13.506	258	1.151
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	9.794	1.003	718	7.376	134	563
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	24.078	2.666	2.136	17.605	387	1.284
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	10.051	1.192	1.510	6.347	485	517
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.833	5.608	4.276	26.462	773	1.714
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.234	610	793	4.197	113	521
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.366	1.334	1.228	9.888	182	734
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.512	1.979	852	3.367	113	201
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	15.970	1.791	1.453	11.668	222	836
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	10.071	1.580	1.084	6.795	178	434
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	18.552	1.807	1.788	13.731	289	937
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	18.632	2.194	1.887	13.149	275	1.127
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.758	566	461	3.410	62	259
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.830	343	214	2.044	42	187
Δ.Σ.Θ.	119.210	12.554	11.452	86.362	2.112	6.730
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	29.923	25.434	165.541	3.489	11.572
Π.Σ.Θ.	355.169	42.477	36.886	251.903	5.601	18.302

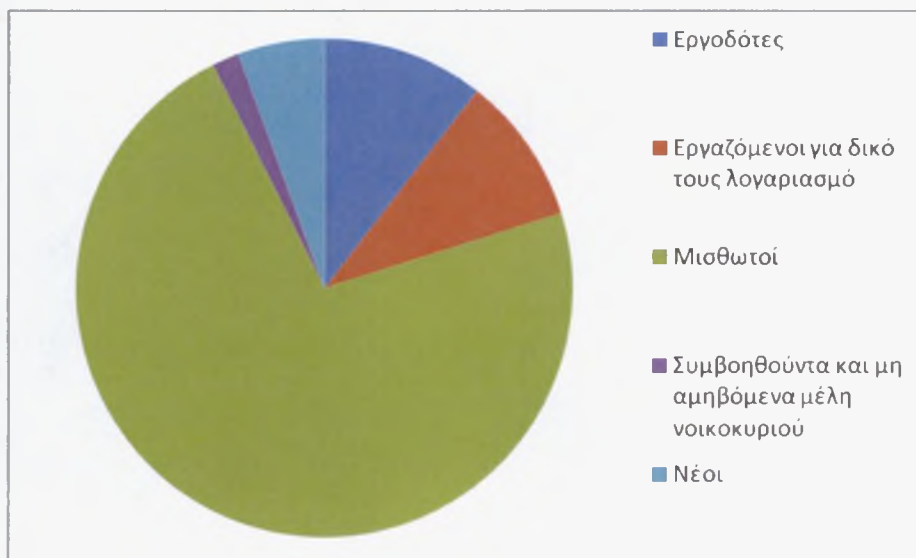
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.21: Θέση στο επάγγελμα ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. το 2001 (ποσοστιαία)

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Θέση στο επάγγελμα				
		Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβολοκλήματα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριά	Νέοι	
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	11,4	10,8	71,5	1,3	5
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	11,7	10	70,7	1,3	6,3
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	9,9	8,8	73,7	1,4	6,3
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	10,2	7,3	75,3	1,4	5,7
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	11,1	8,9	73,1	1,6	5,3
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	100	11,9	15	63,1	4,8	5,1
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	14,4	11	68,1	2	4,4
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	9,8	12,7	67,3	1,8	8,4
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	10	9,2	74	1,4	5,5
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	30,4	13,1	51,7	1,7	3,1
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	11,2	9,1	73,1	1,4	5,2
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	15,7	10,8	67,5	1,8	4,3
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	9,7	9,6	74	1,6	5
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	11,8	10,1	70,6	1,5	6
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	11,9	9,7	71,7	1,3	5,4
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	12,1	7,6	72,2	1,5	6,6
Δ.Σ.Θ.	100	10,5	9,6	72,4	1,8	5,6
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	12,7	10,8	70,2	1,5	4,9
Π.Σ.Θ.	100	12	10,4	70,9	1,6	5,1

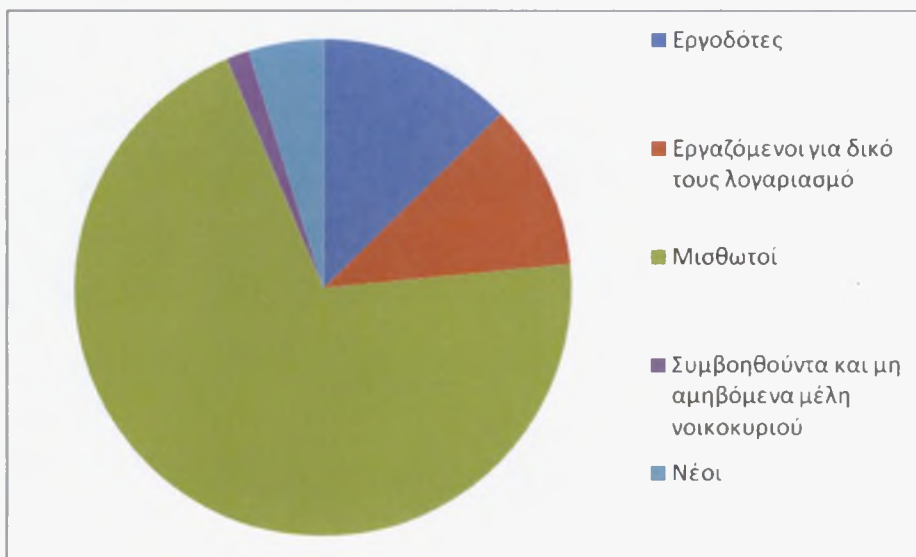
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.12: Θέση στο επάγγελμα στις Δ.Σ.Θ. το 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.13: Θέση στο επάγγελμα στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. το 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Όσον αφορά την θέση που κατέχουν οι απασχολούμενοι στο επάγγελμα το οποίο ασκούν και σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν δεδομένα που αποδεικνύουν και σε αυτόν τον τομέα του κοινωνικού προφίλ του Π.Σ.Θ. ότι οι Δ.Σ.Θ. διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό σε σχέση με το υπόλοιπο τμήμα του Π.Σ. (Κεντρικό και Ανατολικό). Στην περιοχή μελέτης, οι απασχολούμενοι διαρθρώνονται ως εξής: το 10,5% εξ' αυτών είναι εργοδότες, το 9,6% εργαζόμενοι

για δικό τους λογαριασμό, το 72,4% μισθωτοί, το 1,8% συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού και το 5,6% δηλώνουν νέοι. Αντίστοιχα και με σημαντικές διαφοροποιήσεις οι απασχολούμενοι του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. εργάζονται ως μισθωτοί σε ποσοστό 70,2% (διαφορά 2,2 ποσοστιαίων μονάδων, γεγονός που δείχνει πως οι περισσότεροι απασχολούμενοι των Δ.Σ.Θ. είναι μισθωτοί και μάλιστα), ως εργοδότες το 12,7%, ως εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό το 10,8%, ως συμβοηθούντα – μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού το 1,5% και οι νέοι αποτελούν το 4,9%.

2.8 Συλλογικά μέσα αναπαραγωγής

Η κατάσταση των κοινωνικών και οικιστικών υποδομών και η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος συνιστούν δείκτες της ανισότητας ανάμεσα στις υποπεριοχές του Π.Σ.Θ. και γνωρίσματα υποβάθμισης των περιοχών.

Σημαντικές ανεπάρκειες παρουσιάζουν οι Δ.Σ.Θ. στον τομέα των κοινωνικών υποδομών και αστικών εξυπηρετήσεων, καθώς και στον τομέα των υπηρεσιών πολιτισμού γενικότερα. Ο πλέον ανεπαρκής τομέας είναι η παροχή υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, γεγονός με σοβαρότατες επιπτώσεις για τις μειονεκτούσες κατηγορίες πληθυσμού, αλλά επίσης κρίσιμος για το σύνολο του πληθυσμού, εφόσον πρόκειται για εργατική περιοχή με υψηλή συγκέντρωση μεταποιητικών μονάδων.

Στο σύνολο των περίπου 335.000 κατοίκων (εκτιμήσεις για τον μόνιμο πληθυσμό του 2007), αναλογούν 25 παιδικοί σταθμοί, και 12 Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) , ενώ συμβουλευτικοί σταθμοί του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας λειτουργούν στους δήμους Αμπελοκήπων, Κορδελιού, Εύοσμου και Μενεμένης. Θα πρέπει ακόμη να επισημάνουμε ότι αρκετοί παιδικοί σταθμοί και Κ.Α.Π.Η. λειτουργούν σε μη κατάλληλους χώρους (διαμερίσματα ή καταστήματα πολυκατοικιών). Οι πρωτοβουλίες των Δήμων της περιοχής, σε συνεργασία με ειδικούς φορείς (ΕΟΠ, ΝΕΛΕ, ΠΙΚΠΑ κ.ά.) δεν επαρκούν για να βελτιώσουν αισθητά την κατάσταση.

Οι αστικές υποδομές και η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος παρέχουν έναν πολύ χαρακτηριστικό δείκτη της υποβάθμισης της περιοχής. Παρά το γεγονός ότι οι δείκτες κατοίκησης (εξοπλισμός κατοικίας, ποσοστά ιδιόκτητων προς ενοικιαζόμενες κατοικίες, μέγεθος κατοικιών, όπως επίσης κόστος κατασκευής και

αγοράς) δεν αποκλίνουν σημαντικά από εκείνους του Π.Σ.Θ. οι οικιστικές συνθήκες της περιοχής παρουσιάζονται ιδιαίτερα επιδεινωμένες σε σχέση με το κέντρο και τις ανατολικές συνοικίες.

Εκπαίδευση:

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν 298 σχολεία (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, ενιαία λύκεια, Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια, Επαγγελματικά Λύκεια). Απουσιάζουν παντελώς ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρά την ύπαρξη ανενεργών βιομηχανικών κελυφών και στρατιωτικών ιστορικών κτιρίων, κάλλιστα αξιοποιήσιμων για στέγαση των ασφυκτιούντων κατά τα άλλα τμημάτων του Πανεπιστημίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι προτάσεις για στέγαση της Σχολής Καλών Τεχνών σε διαθέσιμα κτίσματα του Δήμου Σταυρούπολης (καπναποθήκες και κτίσματα του στρατοπέδου Π. Μελά) δεν βρήκαν αποδέκτες, οι οποίοι τελικώς προτίμησαν να εγκατασταθούν στις ανατολικές περιοχές, επιτείνοντας την πολιτιστική απομόνωση των δυτικών συνοικιών. Ακολουθεί αναλυτικός πίνακας:

Πίνακας 2.22: Σχολεία ανά περιοχή του Π.Σ.Θ.

Περιοχή	Δ.Σ.Θ.	Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	Π.Σ.Θ.	Νομός Θεσ/νίκης
Νηπιαγωγεία	119	179	298	468
Δημοτικά	98	141	239	360
Γυμνάσια	39	74	113	155
Λύκεια	26	60	86	103
ΤΕΕ-ΕΠΑΛ	16	17	33	67
Σύνολο Σχολείων	298	471	769	1.153
Τμήματα	2.167	4.198	6.365	7.026
Πληθυσμός ατόμων ηλικίας 5-19 ετών	53.528	93.624	147.152	187.311
Μ.Ο. ατόμων ανά τάξη	24,7	22,3	23,1	26,6

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – Στοιχεία Δήμων – Στοιχεία Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων 2005- ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα τα οποία αποδεικνύουν ότι η σημαντική διαφοροποίηση στην εκπαίδευση που εντάσσεται στα συλλογικά μέσα αναπαραγωγής (Lefebvre,1974) εμπίπτει στα όρια της υποβάθμισης της περιοχής των Δ.Σ.Θ. Στο Δυτικό Τμήμα του Π.Σ.Θ. λειτουργούν συνολικά 298 σχολεία στα οποία υπάρχουν συνολικά 2.167

τμήματα – τάξεις σε κάθε ένα από τα 14 έτη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για ένα πληθυσμό 53.528 ατόμων από 5 έως 19 ετών. Αντίστοιχα στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. υπάρχουν συνολικά 471 σχολεία στα οποία λειτουργούν 4.198 τμήματα και εξυπηρετούν τον πληθυσμό των περιοχών αυτών από ηλικία 5 έως 19 ετών που ανέρχεται στα 93.624 άτομα. Σε μέσους αριθμούς τα δεδομένα δείχνουν ότι σε μία σχολική τάξη στις Δ.Σ.Θ. αντιστοιχούν 24,7 μαθητές ενώ στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. αντιστοιχούν 22,3 μαθητές. Τα αντίστοιχα δεδομένα σε σχολεία κυμαίνονται σε ένα σχολείο για κάθε 180 μαθητές στις Δ.Σ.Θ. και ένα σχολείο για κάθε 198 μαθητές στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. και φανερώνουν εντελώς αντίθετο συμπέρασμα. Η πραγματική κατάσταση αποτυπώνεται μόνο με τον αριθμό των τάξεων όπου αποδεικνύει ότι στις Δ.Σ.Θ. μία σχολική τάξη αντιστοιχεί σε 24,7 άτομα ηλικίας 5 – 19 ετών ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. μία σχολική τάξη αντιστοιχεί σε 22,3 άτομα ηλικίας 5 – 19 ετών. Μία διαφοροποίηση της τάξης των 2,4 ατόμων ανά τμήμα η οποία δείχνει την σημαντική έλλειψη υποδομών εκπαίδευσης στην περιοχή μελέτης και την ουσιαστική αρνητική διαφοροποίηση του Δυτικού Τμήματος στον τομέα αυτόν σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

Υγεία:

Στο τομέα της δημόσιας υγείας και περίθαλψης στην περιοχή μελέτης χωροθετούνται μόλις δύο νοσοκομεία: το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης στη Σταυρούπολη και το νέο νοσοκομείο Παπαγεωργίου - Δυτικών Συνοικιών. Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 2.23: Τα Νοσοκομεία του Π.Σ.Θ.

Νοσοκομείο	Περιοχή	Κλίνες
«ΑΧΕΠΑ»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	950
«Ιπποκράτειο»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	971
«Θεαγένειο»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	357
«Άγιος Παύλος»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	350
«Άγιος Δημήτριος»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	250
«Παπανικολάου»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	800
«Γ.Γεννηματάς»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	350
«Παναγία»	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	420
Δημόσιο Νοσοκομείο Ειδικών Παθήσεων	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	104
Νοσοκομείο Δερματικών και Αφροδίσιων Νόσων	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	60
«Παπαγεωργίου»	Δ.Σ.Θ.	625
Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης	Δ.Σ.Θ.	800

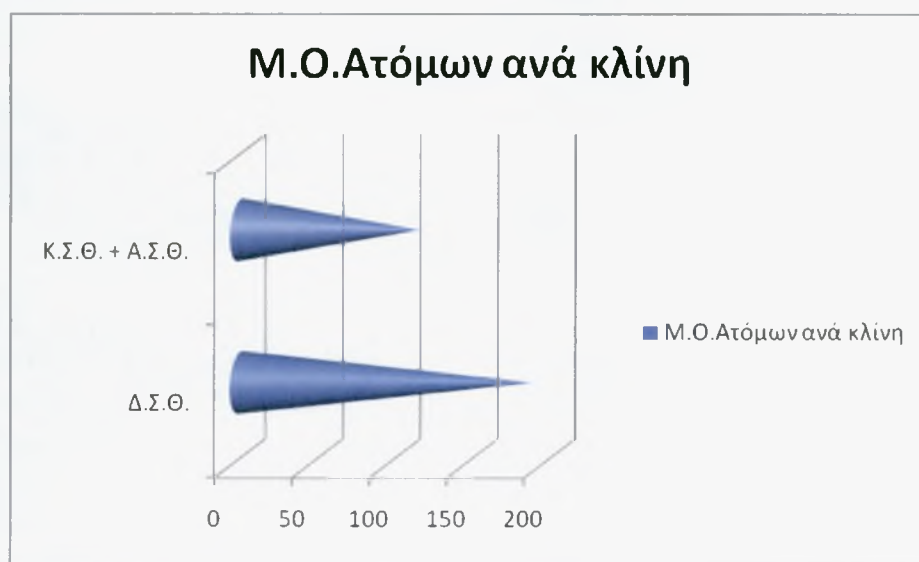
Πηγή: Ε.Κ.Α.Β. 2008 – Π.Ο.Ε.ΔΗ.Ν. 2008 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.24: Νοσοκομεία και άτομα ανά κλίνη στις περιοχές του Π.Σ.Θ.

Περιοχή	Νοσοκομεία	Κλίνες	Συνολικός Πληθυσμός	Μ.Ο. Ατόμων ανά Κλίνη
Δ.Σ.Θ.	2	1.425	268.723	188,57
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	10	4.612	532.041	115,36
Π.Σ.Θ.	12	6.037	800.764	132,64

Πηγή: Ε.Κ.Α.Β. 2008 – Π.Ο.Ε.ΔΗ.Ν. 2008 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.14: Άτομα ανά κλίνη στις Περιοχές του Π.Σ.Θ., 2008

Πηγή: Ε.Κ.Α.Β. 2008 – Π.Ο.Ε.ΔΗ.Ν. 2008 – ίδια επεξεργασία

Από τους δύο παραπάνω πίνακες και κυρίως το διάγραμμα διαπιστώνουμε πως οι παροχές του δημοσίου στον τομέα της υγείας στις Δ.Σ.Θ. είναι αρκετά πιο λίγες από τις αντίστοιχες παροχές του δημοσίου στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. Πιο συγκεκριμένα υπάρχει μία κλίνη σε δημόσιο νοσοκομείο για κάθε 188,57 κατοίκους του Δυτικού Τμήματος του Π.Σ.Θ. ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ. παρέχεται μία κλίνη ανά 115,36 κατοίκους. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί πως ο χαρακτήρας της χρήσης των νοσοκομείων είναι υπερτοπικός, δηλαδή οι κάτοικοι των Δ.Σ.Θ. εξυπηρετούνται από τα νοσοκομεία των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. και το αντίστροφο.

Αθλητισμός – Πολιτισμός:

Στον τομέα του αθλητισμού, υπάρχουν 8 κλειστά γυμναστήρια, αλλά τα περισσότερα διαθέσιμα γήπεδα μπάσκετ και βόλεϊ είναι ανοικτά. Δεν υπάρχουν επαρκείς χώροι κλασικού αθλητισμού και μαζικού αθλητισμού, και φυσικά ούτε κλειστό κολυμβητήριο. Σημαντικό είναι το αθλητικό κέντρο που οργανώνεται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) σε έκταση που παραχώρησε η ΕΚΟ στο Δήμο Εύοσμου, δυτικά των πρόσφατων επεκτάσεων του σχεδίου πόλης.

Στις δυτικές συνοικίες εντοπίζονται μία σειρά από υπερτοπικής ή διαδημοτικής σημασίας χρήσεις αθλητισμού, πολιτισμού, εκπαίδευσης και περίθαλψης, που καθορίζουν ή σύντομα μπορούν να καθορίσουν τη λειτουργία της ευρύτερης περιοχής που εντάσσονται. Αυτόν το ρόλο στον τομέα του αθλητισμού

παίζουν τα στάδια Μενεμένης, Αμπελοκήπων, Νεάπολης, το διαδημοτικό κολυμβητήριο και κλειστό γυμναστήριο Νεάπολης στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Στρεμπενιώτη, το αθλητικό κέντρο Σταυρούπολης, το αθλητικό κέντρο Εύοσμου, το αθλητικό πάρκο ΕΚΟ Ελευθερίου Κορδελιού, το διαδημοτικό αθλητικό κέντρο Μενεμένης - Εύοσμου. Στον τομέα της εκπαίδευσης, το ΙΕΚ Εύοσμου, το παράρτημα της Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ. στην Τερψιθέα Σταυρούπολης και το Τεχνικό λύκειο Νεάπολης. Στον τομέα του πολιτισμού το πολιτιστικό κέντρο Μονής Λαζαριστών (θέατρο, κρατικό μουσείο σύγχρονης τέχνης), το πολιτιστικό κέντρο Σταυρούπολης στην οδό Κωνσταντινουπόλεως, το υπαίθριο θέατρο Συκεών, το ανολοκλήρωτο πολιτιστικό κέντρο Μενεμένης, το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού.

Πίνακας 2.25: Βασικός κοινωνικός εξοπλισμός Δήμων των Δ.Σ.Θ.

ΔΗΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΜΕΝΕΜΕΝΗ	1 Παράρτημα Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης 1 ΚΑΠΗ 1 Πνευματικό Κέντρο 1 Παιδικός Σταθμός 1 Δημοτική πολιτιστική Επιχείρηση 1 Αθλητικό Κέντρο
ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ	2 Ιατρεία 1 Κέντρο Ψυχικής Υγείας 1 ΚΑΠΗ 1 Πνευματικό Κέντρο 1 Αθλητικό κέντρο 3 Δημοτικές Επιχειρήσεις

<p>ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ</p>	<p>1 Παράρτημα ΙΚΑ</p> <p>1 Δημοτικό Ιατρείο</p> <p>2 ΚΑΠΗ</p> <p>1 Πνευματικό Κέντρο</p> <p>1 Αθλητικό Κέντρο</p> <p>1 Συμβουλευτικός Σταθμός</p> <p>1 Δημοτική Επιχείρηση πολιτιστική</p>
<p>ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ – ΚΟΡΔΕΛΙΟ</p>	<p>1 Πολυϊατρείο ΙΚΑ</p> <p>1 ΚΑΠΗ</p> <p>1 Πνευματικό Κέντρο</p> <p>1 Αθλητικό Κέντρο</p> <p>1 Κέντρο Ποντιακής Οικογένειας</p>
<p>ΝΕΑΠΟΛΗ</p>	<p>1 Ιατρείο ΙΚΑ</p> <p>2 ΚΑΠΗ</p> <p>1 Πνευματικό Κέντρο</p> <p>1 Κέντρο Νεότητας</p> <p>2 Αθλητικά Δημοτικά Κέντρα</p> <p>2 Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί</p> <p>1 Δημοτική επιχείρηση τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης</p>

Πηγή: Δήμοι Δ.Σ.Θ. 2007 – ίδια επεξεργασία

Συμπεράσματα για τις Δυτικές Συνοικίες:

Καθώς το μεγαλύτερο μέρος των Δ.Σ.Θ. αναπτύχθηκε αυθαίρετα, έχει ενταχθεί στο σχέδιο πόλης τμηματικά με οριακή για το μέγεθος του πληθυσμού εξασφάλιση των απαραίτητων χώρων για κοινωνική υποδομή. Με τα Γ.Π.Σ. της δεκαετίας του '80 ορίστηκαν οι εκτάσεις για τον κοινωνικό εξοπλισμό στα συνεκτικά τμήματα του ιστού με εντάξεις αυθαιρέτων και εφαρμογή συνολικών ρυμοτομικών σχεδίων. Η κοινωνική υποδομή στις κεντρικές περιοχές και στους

αρχικούς πυρήνες των δήμων έχει στο μεγαλύτερο μέρος της ολοκληρωθεί. Ελλείμματα έχουν οι περιοχές που εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλης με τις τροποποιήσεις των Γ.Π.Σ. τη δεκαετία '90, όπου είτε δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη οι πράξεις εφαρμογής (δήμος Μενεμένης: Δενδροπόταμος και περιοχή Ο.Σ.Ε., δήμος Ελευθερίου Κορδελιού : Διαλογή και συνοικία άνωθεν της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού, δήμος Σταυρούπολης: Αμπελώνες και Νικόπολη, είτε οι περιοχές που δεν έχουν ακόμη οικοδομηθεί, ώστε η κοινωνική υποδομή να αποτελεί πρώτης προτεραιότητας έργο (δήμος Εύοσμου: περιοχές εκατέρωθεν της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού, δήμος Πολίχνης : περιοχή μεταξύ στρατοπέδου Καρατάσου και Ανατολικής Περιφερειακής Οδού). Σημαντικές ελλείψεις αντιμετωπίζει σε όλους τους τομείς η Κοινότητα Ν.Ευκαρπίας.

Στην περιοχή μελέτης στις εντός σχεδίου περιοχές υπάρχουν λιγοστές δημοτικές χαρακτηρισμένες εκτάσεις για κοινωνικό εξοπλισμό, που δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη. Αυτές εντοπίζονται κυρίως στο Δήμο Πολίχνης. Ωστόσο, η κοινωνική υποδομή στις Δ.Σ.Θ., τοπικής και υπερτοπικής σημασίας, εμφανίζει σημαντικά προβλήματα όσον αφορά στην οργάνωση της σε επίπεδο ένταξης στον αστικό ιστό, στη διαμόρφωση των ελεύθερων κοινοχρήστων χώρων που την περιβάλλουν και στις μεταξύ των κοινοχρήστων εγκαταστάσεων συνδέσεις.

2.9 Ποιότητα Δομημένου Περιβάλλοντος

2.9.1. Ανάλυση της ποιότητας του Δομημένου Περιβάλλοντος

Όπως ολόκληρη η χώρα έτσι και η Θεσσαλονίκη βγαίνει από τις μεταπολεμικές περιπέτειες της δεκαετίας του '40 με σοβαρές απώλειες, αναφορικά με το στεγαστικό της πλούτο και ειδικότερα με τις κατοικούμενες κανονικές κατοικίες. Η μεταπολεμική περίοδος όμως χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά γρήγορους ρυθμούς αύξησης και του αποθέματος και των κατοικούμενων περιοχών. Υπάρχουν ενδείξεις ότι η ποσοτική βελτίωση των συνθηκών στέγασης συνοδεύεται και από ποιοτική βελτίωση, ως προς την οποία, όμως, θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι περιορίζεται στις εσωτερικές λειτουργίες της κατοικίας. Αντίθετα η ποιότητα των συνθηκών κατοικίας από την πολεοδομική άποψη, από τη σκοπιά δηλαδή του περιβάλλοντος χώρου και της κοινωνικής επιρροής, μάλλον χειροτερεύει. Η κατάσταση αυτή όμως μεταβάλλεται ριζικά από το 1979 στη Θεσσαλονίκη, οπότε

και παρουσιάζεται σημαντική καθυστέρηση στην οικοδομική δραστηριότητα, η οποία έχει δύο χαρακτηριστικά: πρώτον, γενικεύεται και επεκτείνεται σε ολόκληρη την χώρα (ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα) και δεύτερον, διαρκεί επίμονα για όλα τα επόμενα χρόνια μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990 οπότε και σημειώνεται σημαντική ανάκαμψη της κατάστασης.

Πιο συγκεκριμένα, οι Δ.Σ.Θ. χαρακτηρίζονται από εντεινόμενη υποβάθμιση της αισθητικής του δημόσιου χώρου και της ποιότητας κατοικίας, και εν γένει υποβάθμιση της ποιότητας τόσο του δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής όσο και των φυσικών της στοιχείων. Συνοπτικά, έντονο πρόβλημα υποβάθμισης με κακή ποιότητα κατοικίας παρουσιάζουν η περιοχή με αυθαίρετες κατασκευές στην πρώην κοίτη του Δενδροποτάμου στον Εύοσμο και τη Σταυρούπολη, στους Αμπελώνες και στην περιοχή του ΑΓΝΟ, στην κοίτη των ρεμάτων Κρυονερίου, Πολίχνης και Ν. Ευκαρπίας, οι κατοικίες στην περιφέρεια του στρατοπέδου Παπακυριαζή, του καθολικού και συμμαχικού νεκροταφείου, ο προσφυγικός πυρήνας στο σταυροδρόμι του «Κόκορα», η περιοχή εργατικών κατοικιών Αμπελοκήπων, ο αυθαίρετος συνοικισμός της Αγ. Βαρβάρας σε άμεση γειτνίαση με τις εγκαταστάσεις πετρελαιοειδών, ο συνοικισμός Δενδροποτάμου, οι κατοικίες στο όριο της σιδηροδρομικής γραμμής στην περιοχή Δενδροποτάμου και οδού Επτανήσου. Ακολουθούν οι αναλυτικοί πίνακες και τα συμπεράσματα που εξέρχονται από αυτούς:

Πίνακας 2.26: Κανονικές κατοικίες ανάλογα με τις ανέσεις που διαθέτουν

Περιοχή	Σύνολο κανονικών κατοικιών ⁽¹⁾	Ανέσεις κανονικών κατοικιών						
		Κουζίνα	Ηλεκτρικό φως	Λουτρό ή ντους	Υδρευση	Κεντρική θέρμανση	Αποχωρητήριο	Αποχέτευση
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	491.724	489.514	487.503	486.825	491.132	279.445	491.203	491.348
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	186.992	186.616	186.452	186.355	186.909	111.412	186.961	186.959
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.704	3.690	3.682	3.680	3.704	1.479	3.699	3.701
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.295	38.183	38.115	38.198	38.285	23.678	38.261	38.273
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	5.019	5.012	4.982	5.016	5.017	4.670	5.017	5.017
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	9.053	8.971	8.966	8.950	9.012	6.967	9.047	9.044
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	16.872	16.775	16.725	16.720	16.865	7.589	16.855	16.864
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	5.255	5.251	5.237	5.242	5.255	2.952	5.255	5.255
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	17.832	17.811	17.773	17.792	17.831	8.872	17.832	17.832
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	8.215	8.197	8.132	8.184	8.197	6.068	8.208	8.212
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	22.931	22.856	22.720	22.840	22.908	15.619	22.906	22.918
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	8.315	8.261	8.167	8.192	8.310	5.202	8.297	8.300
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	5.440	5.389	5.381	5.284	5.430	2.703	5.427	5.428
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.680	13.582	13.629	13.608	13.679	5.018	13.674	13.676
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	14.815	14.723	14.579	14.619	14.793	8.864	14.765	14.794
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	17.606	17.547	17.459	17.498	17.596	11.001	17.591	17.596
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.372	2.336	2.280	2.333	2.366	1.681	2.360	2.367
Δ.Σ.Θ.	111.206	110.702	110.120	110.350	111.110	65.028	111.060	111.123
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	265.190	264.498	264.159	264.161	265.047	158.747	265.095	265.113
Π.Σ.Θ.	376.396	375.200	374.279	374.511	376.157	223.775	376.155	376.236

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.27: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τις ανέσεις που διαθέτουν

Περιοχή	Σύνολο κανονικών κατοικιών	Ανέσεις κανονικών κατοικιών						
		Κουζίνα	Ηλεκτρικό φως	Λουτρό ή ντους	Υδρευση	Κεντρική θέρμανση	Αποχωρητήριο	Αποχέτευση
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	99,55	99,14	99,00	99,88	56,83	99,89	99,92
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	99,84	99,75	99,70	99,99	59,60	99,98	99,99
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	99,62	99,41	99,35	100,00	39,93	99,87	99,92
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	99,71	99,53	99,75	99,97	61,83	99,91	99,94
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	99,86	99,26	99,94	99,96	93,05	99,96	99,96
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	100	99,09	99,04	98,86	99,55	76,96	99,93	99,90
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	99,43	99,13	99,10	99,96	44,98	99,90	99,95
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	99,92	99,66	99,75	100,00	56,18	100,00	100,00
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	99,88	99,67	99,78	99,99	49,75	100,00	100,00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ	100	99,78	98,99	99,62	99,78	73,86	99,91	99,96
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	99,67	99,08	99,60	99,90	68,11	99,89	99,94
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	100	99,35	98,22	98,52	99,94	62,56	99,78	99,82
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	99,06	98,92	97,13	99,82	49,69	99,76	99,78
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	99,28	99,63	99,47	99,99	36,68	99,96	99,97
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	99,38	98,41	98,68	99,85	59,83	99,66	99,86
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	99,66	99,17	99,39	99,94	62,48	99,91	99,94
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	98,48	96,12	98,36	99,75	70,87	99,49	99,79
Δ.Σ.Θ.	100	99,55	99,02	99,23	99,91	58,48	99,87	99,93
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	99,74	99,61	99,61	99,95	59,86	99,96	99,97
Π.Σ.Θ.	100	99,68	99,44	99,50	99,94	59,45	99,94	99,96

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

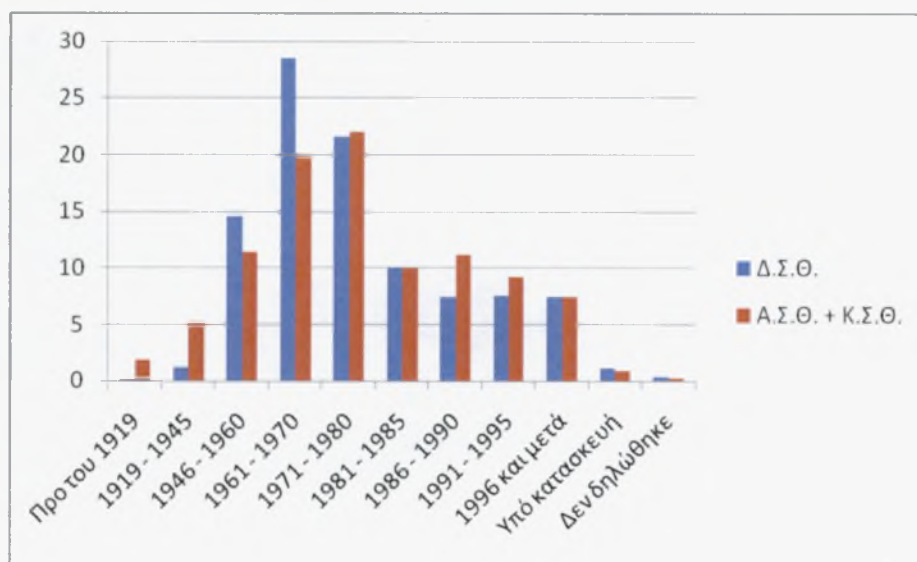
Όπως καταγράφεται στους δύο παραπάνω πίνακες το κοινωνικό – πολεοδομικό προφίλ της περιοχής των Δ.Σ.Θ. είναι έστω και λίγο, κατώτερο σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. στον τομέα «ανέσεις που διαθέτει η κάθε κατοικία». Στον πίνακα 2.29, στον οποίο καταγράφονται τα ποσοστά διαπιστώνουμε ότι σε όλες τις περιπτώσεις «ανέσεων» (κουζίνα, ηλεκτρικό φως, λουτρό ή ντους, ύδρευση, κεντρική θέρμανση, αποχωρητήριο, αποχέτευση) ένας από τους 9 Ο.Τ.Α. της περιοχής μελέτης κατέχει το μικρότερο ποσοστό κατοικιών που διαθέτουν την κάθε «άνεση», με την κοινότητα Ευκαρπίας να εμφανίζεται τις περισσότερες φορές να κατέχει το μικρότερο ποσοστό στη σύγκριση των 16 συνολικά Ο.Τ.Α. του Π.Σ.Θ. Στη συνολική σύγκριση μεταξύ Δ.Σ.Θ. και υπόλοιπου Π.Σ.Θ. παρατηρούμε ότι σε όλες τις περιπτώσεις οι Δ.Σ.Θ. καταγράφουν μικρότερο ποσοστό κατοικιών που διαθέτουν τις συγκεκριμένες «ανέσεις». Αυτό από τη μία αποτυπώνει την χειρότερη οικονομική κατάσταση των κατοίκων της περιοχής μελέτης σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. και από την άλλη ότι οι κρατικές δαπάνες για τις υποδομές στις Δ.Σ.Θ. είναι χαμηλότερες από ότι στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.

Πίνακας 2.28: Ποσοστό κτιρίων ανάλογα με την χρονική περίοδο κατασκευής

Χρονική περίοδος κατασκευής	Περιοχή		
	Δ.Σ.Θ.	Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	Π.Σ.Θ.
Σύνολο κτιρίων	100	100	100
Προ του 1919	0,1	1,9	1
1919 έως 1945	1,3	5,2	3,3
1946 έως 1960	14,5	11,4	12,9
1961 έως 1970	28,5	19,8	24
1971 έως 1980	21,6	22	21,8
1981 έως 1985	10	9,9	10
1986 έως 1990	7,4	11,2	9,4
1991 έως 1995	7,6	9,2	8,4
Υπό κατασκευή	1,1	1	1
Δε δηλώθηκε	0,3	0,2	0,3

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.15: Ποσοστό κτιρίων ανάλογα με την χρονική περίοδο κατασκευής

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Στον παραπάνω πίνακα καταγράφεται το ποσοστό κτιρίων ανάλογα με την περιοχή και την χρονική περίοδο κατασκευής. Στις Δ.Σ.Θ. το μεγαλύτερο ποσοστό των κτιρίων έχει ηλικία 39-48 έτη (κατασκευάστηκαν από το 1961 έως το 1970) ενώ στις υπόλοιπες Συνοικίες το μεγαλύτερο ποσοστό των κτιρίων έχει ηλικία 29-38 έτη. Θεωρούμε τρεις ηλικιακές κλίμακες για τα κτίρια: Α. Νέα (κατασκευή μετά το 1990) Β. Μεσαία (κατασκευάστηκαν ανάμεσα στο 1961 και το 1990) Γ. Παλαιά (κατασκευάστηκαν προ του 1960). Στις Δ.Σ.Θ. το ποσοστό των νέων κτιρίων ανέρχεται στο 16,16%, των μεσαίων στο 67,72% και των παλαιών στο 15,9%). Αντίστοιχα στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. το ποσοστό των νέων κτιρίων είναι 18,42%, των μεσαίων 64,07% και των παλαιών 17,26%. Παρατηρούμε ότι οι Δυτικές Συνοικίες έχουν μεγαλύτερο ποσοστό μέσης ηλικίας ενώ οι Ανατολικές και Κεντρικές, νέας και παλαιάς ηλικίας. Αυτό δείχνει από την μία ότι υπάρχουν πολλά παλαιά κτίρια, αφού ο πυρήνας της πόλης είναι παραδοσιακά το ιστορικό κέντρο της πόλης, του Δήμου Θεσσαλονίκης ο οποίος βρίσκεται στην συγκεκριμένη περιοχή, και από την άλλη ότι υπάρχει εντονότερη κίνηση ανέγερσης νέων κτιρίων λόγω της ύπαρξης των Δήμων Πυλαίας και Πανοράματος όπου υπάρχουν μεγάλες κενές εκτάσεις, έτοιμες για οικοδόμηση, πολλές από τις οποίες οικοδομήθηκαν ήδη ή οικοδομούνται αυτή την περίοδο. Στους υπόλοιπους δήμους δεν υπάρχει υψηλός αριθμός κενών οικοπέδων ώστε να υπάρξει κίνηση ανέγερσης νέων κτιρίων. Εξάλλου, οι πιο

πρόσφατα οικοδομήσιμες περιοχές είναι οι περιοχές του Δήμου Πυλαίας και του Δήμου Πανοράματος.

Πίνακας 2.29: Κανονικές κατοικίες ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν

Περιοχή	Σύνολο κανονικών κατοικιών	Δωμάτια		Κανονικές κατοικίες κατά αριθμό δωματίων				
		Σύνολο	Από αυτά, για επαγγελματικούς σκοπούς	1	2	3	4	5 και άνω
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	491.724	1.831.607	4.030	7.628	47.160	144.192	196.273	96.471
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	186.992	676.001	1.869	2.840	20.111	59.446	74.639	29.956
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.704	12.554	15	87	590	1.350	1.268	409
ΔΗΜΟΣ ΛΗΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	17.832	63.666	75	161	1.689	5.904	8.240	1.838
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	8.215	29.765	31	78	782	2.698	3.454	1.203
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	22.931	81.947	123	150	1.767	8.831	9.570	2.613
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	8.315	33.374	41	117	703	1.563	3.255	2.677
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.295	145.751	411	445	2.924	9.894	16.798	8.234
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	5.440	19.470	17	88	465	1.873	2.377	637
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.680	48.376	75	147	1.376	4.756	5.984	1.417
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	5.019	25.393	178	14	120	473	1.277	3.135
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	14.815	54.128	69	190	1.314	4.556	6.557	2.198
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	9.053	36.898	117	95	402	1.790	4.149	2.617
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	17.606	63.760	111	203	1.478	5.935	7.523	2.467
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	16.872	59.956	99	254	1.813	5.738	6.865	2.202
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	5.255	19.091	34	74	440	1.604	2.455	682
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.372	9.691	8	14	111	399	1.116	732
Δ.Σ.Θ.	111.206	404.177	550	1.148	9.685	36.515	48.076	15.782
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	265190	975644	2723	3809	26400	80295	107451	47235
Π.Σ.Θ.	376396	1379821	3273	4957	36085	116810	155527	63017

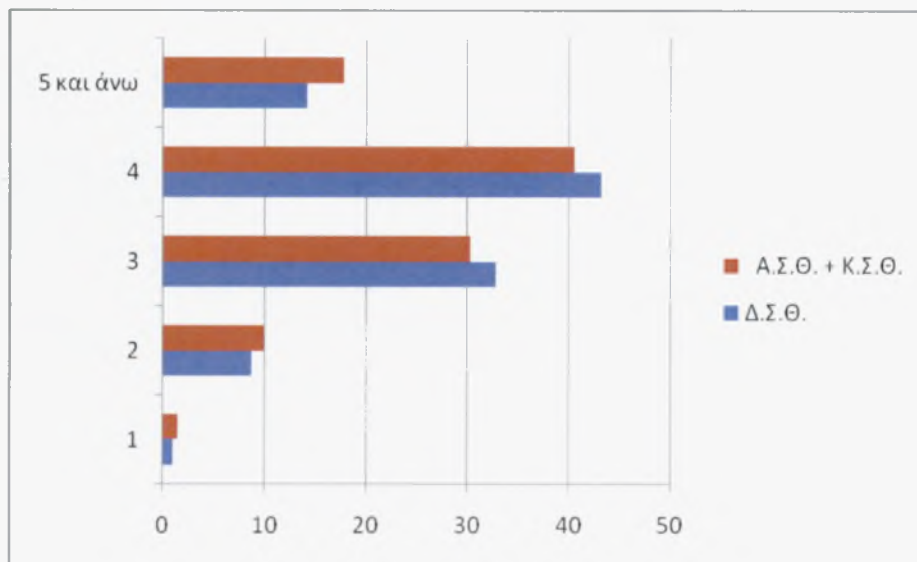
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.30: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν το 2001

Δωμάτια	Περιοχή		
	Δ.Σ.Θ.	Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	Π.Σ.Θ.
Σύνολο κανονικών κατοικιών	100	100	100
Από αυτά, για επαγγελματικούς σκοπούς	0,1	0,3	0,2
1	1	1,4	1,3
2	8,7	10	9,6
3	32,8	30,3	31
4	43,2	40,5	41,3
5 και άνω	14,2	17,8	16,7

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.16: Ποσοστό κανονικών κατοικιών ανάλογα με τον αριθμό των δωματίων που διαθέτουν

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

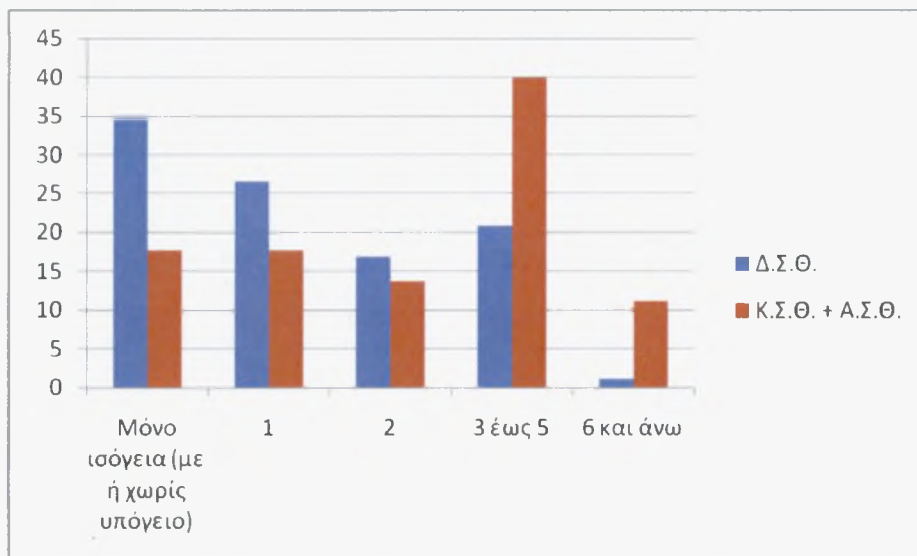
Οι δύο παραπάνω πίνακες και το διάγραμμα αποτυπώνουν τον αριθμό δωματίων που διαθέτει η κάθε κανονική κατοικία, ανάλογα με την περιοχή στην οποία βρίσκεται. Ο πρώτος πίνακας σε απόλυτους αριθμούς, ο δεύτερος και το διάγραμμα σε ποσοστά. Παρατηρώντας τον δεύτερο ποσοστιαίο πίνακα οι Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. κατέχουν υψηλότερα ποσοστά στα άκρα των κατηγοριών, δηλαδή στις κατοικίες με 1 δωμάτιο, 2 δωμάτια και 5 και άνω, ενώ οι Δ.Σ.Θ. κατέχουν υψηλότερα ποσοστά στις κατοικίες με 3 και 4 δωμάτια. Από την άλλη οι κατοικίες με 3 και 4 δωμάτια αποτελούν το 76,1% των κατοικιών στις Δ.Σ.Θ. και το 70,8% των κατοικιών στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. Η μεγάλη διαφοροποίηση καταγράφεται στις κατοικίες με πάνω από 4 δωμάτια (5 και άνω) όπου υπάρχει μια διαφορά της τάξεως του 3,6%.

Πίνακας 2.31: Ποσοστό κτιρίων κατά αριθμό ορόφων ανά περιοχή

Αριθμός κτιρίων	Περιοχή		
	Δ.Σ.Θ.	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	Π.Σ.Θ.
Σύνολο κτιρίων	100	100	100
Μόνο ισόγεια (με ή χωρίς υπόγειο)	34,5	17,6	25,7
1	26,6	17,6	21,9
2	16,9	13,7	15,2
3-5	20,9	40	30,9
6 και άνω	1,1	11,1	6,3

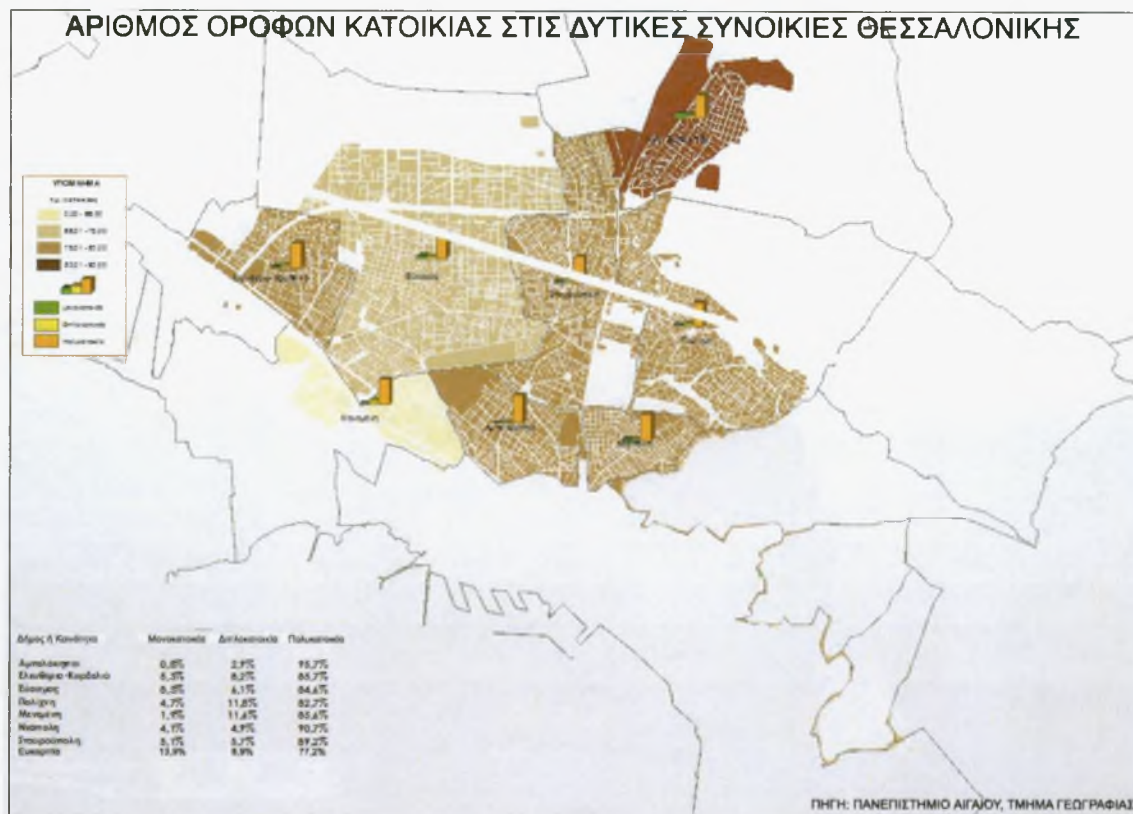
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.17: Ποσοστό κτιρίων κατά αριθμό ορόφων ανά περιοχή

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Χάρτης 2.13: Αριθμός ορόφων κατοικίας στις Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

Στον πίνακα 2.31 καταγράφονται τα ποσοστά των κτιρίων κατά αριθμό ορόφων ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. Η περιοχή των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. όντας πολύ πιο πυκνοκατοικημένη στο σύνολό της (λόγω της ύπαρξης του Δήμου Θεσσαλονίκης), στην οποία βρίσκεται το επιχειρηματικό κέντρο με τα πολυώροφα κτίρια και παρά την ύπαρξη περιοχών όπου κυριαρχεί η μονοκατοικία (Δήμος Πανοράματος και Πυλαίας, αν και η τάση για τις μεζονέτες και τις πολυτελείς βίλες πλέον είναι να χτίζονται με 2 έως 3 ορόφους) έχει ποσοστό τουλάχιστον 3όροφων κτιρίων που φτάνει στο 51,07% ενώ στις Δ.Σ.Θ. τα κτίρια με τουλάχιστον 3 ορόφους κατέχουν ποσοστό της τάξης του 37,23%.

Πίνακας 2.32: Κατανομή μελών των οικογενειών ανάλογα με την πυκνότητα κατοικήσεως

Περιοχή	Αριθμός ατόμων κατά δωμάτιο			
	Κάτω του 1	1 - 1,5	1,5 - 2	2 και άνω
Δ.Σ.Θ.	49,6	29,1	14,9	6,4
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	55,4	29,8	11,9	2,9
Π.Σ.Θ.	54,2	30,6	12,5	2,7

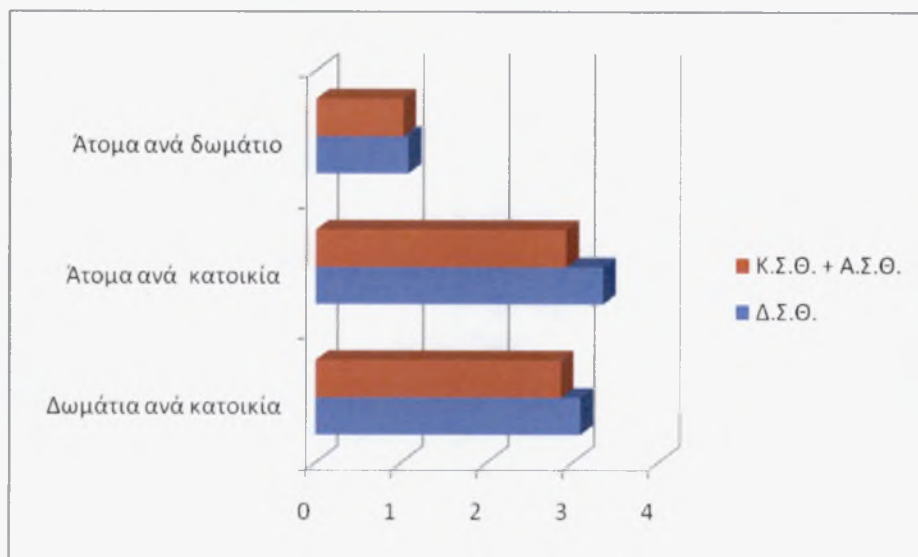
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.33: Δωμάτια ανά κατοικία και άτομα ανά κατοικία και ανά δωμάτιο

Περιοχή	Δωμάτια ανά κατοικία	Άτομα ανά κατοικία	Άτομα ανά δωμάτιο
Δ.Σ.Θ.	3,10	3,36	1,08
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	2,87	2,93	1,02
Π.Σ.Θ.	2,94	3,19	1,07

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.18: Δωμάτια ανά κατοικία και άτομα ανά κατοικία και ανά δωμάτιο

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Στον πίνακα 2.32 και 2.33 αποτυπώνονται τα δεδομένα για το πόσα δωμάτια έχει η κάθε κατοικία, πόσα άτομα έχει η κάθε κατοικία και τελικά πόσα άτομα αναλογούν σε κάθε δωμάτιο στις δύο περιοχές στις οποίες έχουμε χωρίσει το Π.Σ.Θ. για τις ανάγκες της μεθοδολογίας της παρούσας εργασίας.

Σύμφωνα με τα τελικά στοιχεία μπορούν να βγουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Στις Δ.Σ.Θ. οι κατοικίες, στις οποίες υπάρχουν πάνω από 2 άτομα σε ένα δωμάτιο, συγκεντρώνουν ποσοστό 6,4% ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. μόλις 2,9%. Ταυτόχρονα οι κατοικίες, οι οποίες έχουν κάτω του ενός ατόμου ανά δωμάτιο, καταγράφουν ποσοστό 55,4 % στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. ενώ στις Δ.Σ.Θ. καταγράφουν μικρότερο ποσοστό (49,6%).
2. Στην περιοχή μελέτης μπορεί να υπάρχουν κατά μέσο όρο περισσότερα δωμάτια ανά κατοικία σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. (3,1 δωμάτια έναντι 2,87) , συγκεντρώνουν όμως και περισσότερα άτομα ανά κατοικία (3,36 έναντι 2,93). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ο μέσος όρος των ατόμων ανά δωμάτιο στις Δ.Σ.Θ. να είναι 1,08 ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. είναι 1,02.

Χάρτης 2.14: Δωμάτια ανά κατοικία στις Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

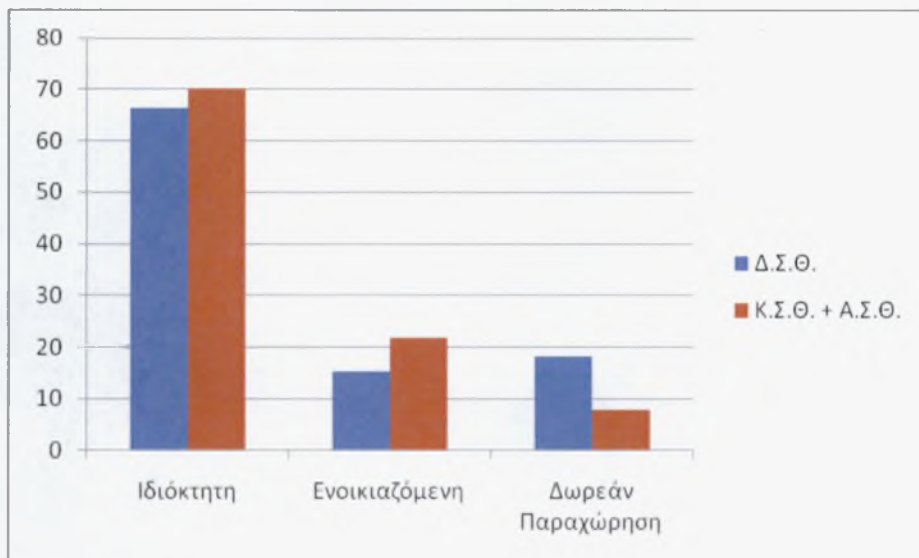
Συνολικά τα δεδομένα για τα δωμάτια και τα άτομα ανά κατοικία και τα άτομα ανά δωμάτιο τελικά μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως οι Δ.Σ.Θ. και σε αυτόν τον τομέα της ποιότητας κατοικίας διαφοροποιούνται αρνητικά σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

Πίνακας 2.34: Ποσοστό ιδιοκτητών και ενοικιαζόμενων κατοικιών ανά περιοχή

Περιοχή	Ιδιότητα	Ενοικιαζόμενη	Δωρεάν Παραχώρηση
Δ.Σ.Θ.	66,4	15,4	18,2
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	70,1	21,9	8,0
Π.Σ.Θ.	68,5	17,4	14,1

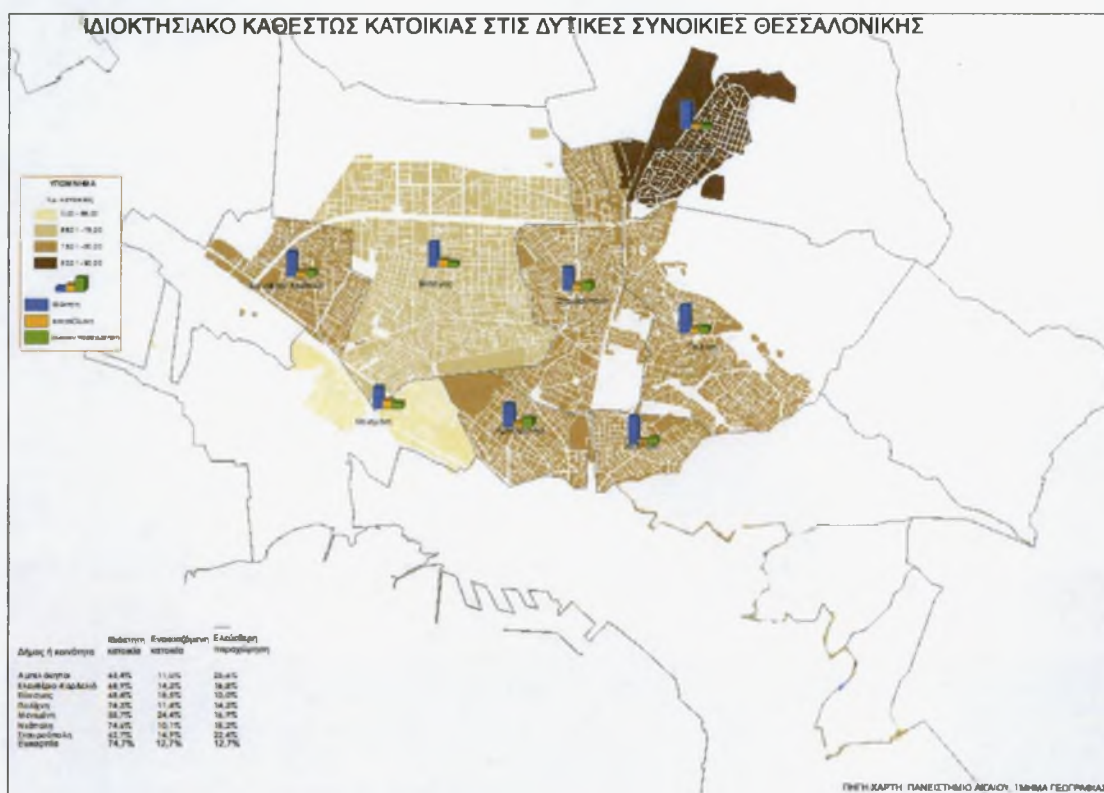
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.19: Ποσοστό ιδιόκτητων και ενοικιαζόμενων κατοικιών ανά περιοχή

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Χάρτης 2.15: Ιδιοκτησιακό καθεστώς κατοικίας στις Δ.Σ.Θ.

Πηγή: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, 2004

Με τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 2.34 και το διάγραμμα 2.19, και αφορούν το ποσοστό των ιδιόκτητων και ενοικιαζόμενων κατοικιών ανά περιοχή μπορούμε αποτυπώσουμε μια ακόμη εικόνα της οικονομικής δραστηριότητας και της οικονομικής κατάστασης των ατόμων που κατοικούν στην περιοχή μελέτης και στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

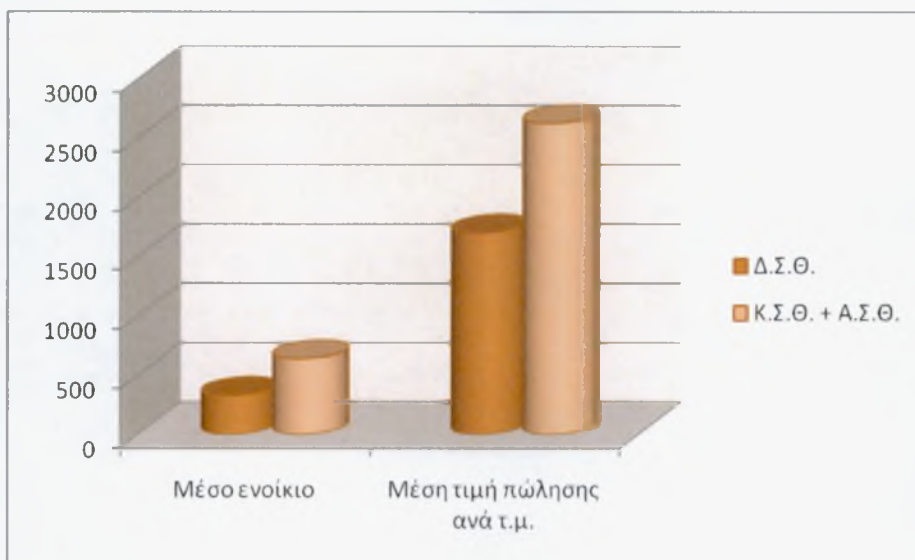
Στις Δ.Σ.Θ. οι κατοικίες που είναι ιδιόκτητες (και κατοικεί σε αυτές ο ιδιοκτήτης) αγγίζουν το ποσοστό του 66,4% ενώ ενοικιαζόμενες είναι σε ποσοστό 15,4%. Από την άλλη στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. οι ιδιόκτητες κατοικίες αποτελούν το 70,1% και οι ενοικιαζόμενες το 21,9%. Παρ' όλο που γενικά το βιοτικό και οικονομικό επίπεδο των κατοίκων των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. είναι υψηλότερο από αυτό των κατοίκων των Δ.Σ.Θ., παρατηρείται ότι το ποσοστό των ενοικιαζόμενων κατοικιών είναι κατά 6% υψηλότερο στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. (παρ' όλο που το ποσοστό των ιδιόκτητων είναι 5% χαμηλότερο στην περιοχή μελέτης). Αυτό μπορεί να εξηγηθεί σε μεγάλο βαθμό από την μία πλευρά από την παρουσία των φοιτητών στο κέντρο της πόλης και ειδικά στον Δήμο Θεσσαλονίκης και από την άλλη πλευρά από την καταγραφή ποσοστού 18,2% των κατοικιών ως δωρεάν παραχώρηση στις Δ.Σ.Θ. Οι φοιτητές ερχόμενοι στην πόλη για τις σπουδές τους τείνουν σχεδόν στο 98% των περιπτώσεων να νοικιάζουν την κατοικία τους.

Πίνακας 2.35: Μέσο ενοίκιο ανά περιοχή σε ευρώ

Περιοχή	Μέσο ενοίκιο	Μέσο ενοίκιο ανά τ.μ.	Μέση τιμή πώλησης ανά τ.μ.
Δ.Σ.Θ.	329,64	4,1	1699,6
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	639,80	7,86	2622,9
Π.Σ.Θ.	512,445	6,35	2135,8

Πηγή: Στατιστική Έρευνα της Ένωσης Μεσιτών Θεσσαλονίκης για την αγορά κατοικίας στο Π.Σ.Θ., 2005 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.20: Μέσο ενοίκιο ανά περιοχή σε ευρώ

Πηγή: Στατιστική Έρευνα της Ένωσης Μεσιτών Θεσσαλονίκης για την αγορά κατοικίας στο Π.Σ.Θ., 2005 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 2.36: Μέσο εμβαδό διαμερισμάτων ανά περιοχή

Περιοχή	Μέσο εμβαδό σε τ.μ.
Δ.Σ.Θ.	80,4
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	81,4
Π.Σ.Θ.	80,7

Πηγή: Στατιστική Έρευνα της Ένωσης Μεσιτών Θεσσαλονίκης για την αγορά κατοικίας στο Π.Σ.Θ., 2005 – ίδια επεξεργασία

Στον πίνακα 2.35 παρατίθενται οι αντικειμενικές αξίες των κατοικιών κατά το έτος 2005 όπως αυτές καταγράφηκαν στην στατιστική έρευνα για την αγορά κατοικίας στο Π.Σ.Θ. που πραγματοποιήθηκε από την ένωση μεσιτών του νομού Θεσσαλονίκης. Πριν την καταγραφή και επεξήγηση των δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων στον τομέα αυτό της ποιότητας κατοικίας, θα πρέπει να υπογραμμίσουμε πως τα στοιχεία είναι από το 2005, γεγονός που σημαίνει ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση δεν είχε ακόμη ξεκινήσει. Το υπογραμμίζουμε αυτό διότι από την αρχή του φθινοπώρου του 2008 όταν και ξέσπασε η οικονομική κρίση,

ειδικά ο τομέας της κατασκευής και της αγοράς κατοικίας δέχεται ασφυκτικά μεγάλες πιέσεις και πολύ λίγες περιοχές στα μεγάλα αστικά κέντρα πανελλαδικά καταφέρνουν να σταθούν στα ίδια επίπεδα πώλησης και ενοικίασης στα οποία βρισκόνταν και πριν την έναρξη της κρίσης.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα στοιχεία του πίνακα και της έρευνας το μέσο ενοίκιο στις Δ.Σ.Θ. είναι κατά 310,16 ευρώ χαμηλότερο από αυτό των Κ.Σ.Θ και Α.Σ.Θ. Εάν λάβουμε υπόψη και το γεγονός ότι το μέσο εμβαδό των διαμερισμάτων είναι 80,4 τ.μ στις Δ.Σ.Θ και 81,4 τ.μ. στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. μπορούμε να καταγράψουμε ως τιμή ενοικίου ανά τ.μ. τα 4,1 ευρώ στις Δ.Σ.Θ. και τα 7,86 ευρώ στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. Αντίστοιχα η τιμή πώλησης ανά τ.μ. στην περιοχή μελέτης διαρθρώνεται στα 1700 ευρώ περίπου ενώ στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. στα 2136 ευρώ.

Το συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε είναι πως η αντικειμενική αξία των κατοικιών και των κτιρίων στις Δ.Σ.Θ. είναι πολύ χαμηλότερη από αυτή των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ., μια κατάσταση που είναι απόρροια, αλλά και αιτία συγχρόνως, της υποβάθμισης της περιοχής μελέτης.

2.9.2. Συνολικά Συμπεράσματα για την ποιότητα Δομημένου Περιβάλλοντος

Αποτιμώντας συνολικά την παρουσίαση των δεδομένων, των στοιχείων και των ειδικών συμπερασμάτων για την ποιότητα κατοικίας μπορούμε να εκτιμήσουμε πως η περιοχή των Δ.Σ.Θ. είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή του σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. στον τομέα της κατοικίας αφού:

Α. Στον τομέα των «ανέσεων» οι Δ.Σ.Θ. καταγράφουν ελαφρώς μικρότερο ποσοστό κατοικιών που διαθέτουν τις συγκεκριμένες «ανέσεις»(κεντρική θέρμανση, αποχωρητήριο, αποχέτευση κ.α.).

Β. Στον τομέα του μέσου όρου των ατόμων ανά δωμάτιο στις Δ.Σ.Θ. ο αριθμός είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο του υπόλοιπου Π.Σ.Θ.

Γ. Στον τομέα της αντικειμενικής αξίας των κατοικιών και των κτιρίων στις Δ.Σ.Θ. η αξία αυτή είναι πολύ χαμηλότερη από αυτή των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.

Συνολικά, μετά την παράθεση – ανάλυση όλων των παραπάνω δεδομένων και την εξαγωγή των επιμέρους πορισμάτων, μπορούμε να συμπεράνουμε πως στον

τομέα της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος, και συγκεκριμένα της κατοικίας, οι Δ.Σ.Θ. συνιστούν το πιο υποβαθμισμένο τμήμα του Π.Σ.Θ.

2.10 Πολεοδομικά δεδομένα

Τα πολεοδομικά δεδομένα αντλήθηκαν από τα διαθέσιμα στοιχεία και μελέτες στις υπηρεσίες των δήμων των δυτικών συνοικιών και σε άλλους δημόσιους φορείς και οργανισμούς (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Ο.Ρ.ΘΕ., ΟΤΑ, Ο.Π.Π.Ε.Θ.'97, Α.Π.Θ. κ.α.).

2.10.1 Χρήσεις γης

Τα προβλήματα χρήσεων γης στις δυτικές συνοικίες σχετίζονται αφενός με τη διάρθρωση ολόκληρου του Π.Σ.Θ. και τη μεγάλη συγκέντρωση ασύμβατων με την κατοικία δραστηριοτήτων στο δυτικό τους τμήμα, αφετέρου με τη αποσπασματική και τυχαία οργάνωση των κέντρων εξυπηρέτησεων του πληθυσμού των εννέα Ο.Τ.Α. ως σύνολο.

Στις δυτικές συνοικίες συγκεντρώνονται οι βασικοί οδικοί άξονες εισόδου στην πόλη από τη Μακεδονία, τη Θράκη και από το νότιο τμήμα της χώρας (άξονες Κωνσταντινουπόλεως, Μοναστηρίου, και δυτικής εισόδου ΠΑΘΕ), και η δέσμη σιδηροδρομικών γραμμών και εγκαταστάσεων που ολοκληρώνουν τη σύνδεση της πόλης με το σιδηρόδρομο και το λιμάνι. Η παρουσία αυτών, αν και ιστορικά προσδιορισμένη, έχει καθορίσει τον χαρακτήρα ολόκληρων ζωνών περιοχών με την ανάπτυξη ειδικών δραστηριοτήτων (βιομηχανία, χονδρεμπόριο, κλπ.) που δεν σχετίζονται άμεσα με την κατοικία. Με τη διαρκή συσσώρευση πληθυσμού η ανάπτυξη του οικιστικού ιστού, κυρίως με αυθαίρετη δόμηση, έχει οδηγήσει σε μία σειρά συγκρούσεων χρήσεων γης. Τόσο το Ρ.Σ.Θ. και οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) για τις εκτός σχεδίου περιοχές, όσο και τα επί μέρους Γ.Π.Σ. των δήμων των Δυτικών Συνοικιών έχουν αποδεχτεί τον υφιστάμενο χαρακτήρα των περιοχών αυτών χωρίς ουσιαστική συνολική ρύθμιση για την βελτίωση της ποιότητας κατοικίας και του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος.

Οι δήμοι Ελευθερίου Κορδελιού, Μενεμένης και η κοινότητα Ν. Ευκαρπίας περιβάλλονται με ρυπογόνες και οχλούσες χρήσεις. Οι εγκαταστάσεις πετρελαιοειδών και τα βυρσοδεψεία στις εκβολές Δενδροποτάμου, η περιοχή της ΕΚΟ, ο αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος στους κύριους οδικούς άξονες, η ΒΙ.ΠΕ. Ωραιοκάστρου - Ευκαρπίας, τα εν λειτουργία νταμάρια ΤΙΤΑΝ, στις περιαστικές

περιοχές των δήμων περιορίζονται μέσα σε θεσμοθετημένες ζώνες ειδικών ρυθμίσεων με κύριο στόχο την εξασφάλιση ενός κυρίαρχου επιθυμητού χαρακτήρα ανάλογα με τον έως τώρα διαμορφωμένο, αλλά και τη σχετική θέση γειτνίασης της εκάστοτε περιοχής. Ωστόσο, σε επαφή με τις περιοχές αυτές εμφανίζεται αυθαίρετη κατοικία σε πυρήνες (Αγ. Βαρβάρα στη Μενεμένη, Διαλογή στο Ελευθέριο Κορδελιό) και διάσπαρτη (κατά μήκος του ρέματος στην Ν. Ευκαρπία).

Στον άξονα της Μοναστηρίου και παράλληλα με τη διερχόμενη σιδηροδρομική γραμμή συγκεντρώνονται χονδρεμπόριο, μηχανουργεία, αποθήκες και βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε επαφή με τις πρόσφατα ενταγμένες στο σχέδιο πόλης συνοικίες Διαλογής του Ελευθερίου Κορδελιού άνωθεν της περιφερειακής οδού και του Δενδροποτάμου. Η ζώνη της Μοναστηρίου παρουσιάζει σταδιακή εγκατάλειψη τα τελευταία χρόνια με μετακινήσεις των επιχειρήσεων αυτών προς τη ΒΙ.ΠΕ. Σίνδου, και την εγκατάσταση νέων εταιριών του τριτογενούς τομέα, που συχνά καταλαμβάνουν το προϋπάρχον κτιριακό απόθεμα.

Στην περιοχή της δυτικής εισόδου στη Μενεμένη αναπτύσσονται σημαντικές σε έκταση και κυκλοφοριακό φόρτο λειτουργίες εξυπηρέτησης του συνόλου του Π.Σ.Θ. χωρίς ειδικές μελέτες επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή και μεταξύ τους : οι εγκαταστάσεις πετρελαιοειδών, η κεντρική λαχαναγορά που σύντομα θα συμπεριλάβει και την κρεαταγορά της πόλης - που στεγάζεται τώρα στην αγορά Μοδιάνο στο κέντρο, οι χαρακτηρισμένοι χώροι για εγκατάσταση ιχθυαγοράς στη στροφή Καλοχωρίου και ανατολικότερα για διαμετακομιστικό σταθμό μεταφορών, ο σταθμός υπεραστικών λεωφορείων.

Η σιδηροδρομική γραμμή διαπερνά από τις περιοχές κατοικίας στο Ελευθέριο Κορδελιό, στον Εύοσμο, στην Μενεμένη και στους Αμπελόκηπους διακόπτοντας τον αστικό ιστό και προκαλώντας αλυσιδωτές δράσεις υποβάθμισης των περιοχών. Ο θόρυβος των διερχόμενων αμαξοστοιχιών, η μικρή απόσταση των σιδηροτροχιών από τα μέτωπα των κατοικιών χωρίς μέριμνα κάποιου είδους φράγματος, οι αφύλακτες διαβάσεις των δευτερευόντων γραμμών, η απουσία διαμόρφωσης και συντήρησης των εκτάσεων του Ο.Σ.Ε. (περιοχή οδού Επτανήσου Εύοσμου, περιοχή Μενεμένης και Αμπελοκήπων), καθώς και η συνεχιζόμενη εγκατάσταση λειτουργιών ασύμβατων με την κατοικία μέσα σε αυτές, αντί της συρρίκνωσης της ζώνης μέσα στον ιστό, καθιστά τον σιδηρόδρομο εμπόδιο, στοιχείο ασυνέχειας και υποβάθμισης των περιοχών κατοικίας που τον περιβάλλουν.

Στην Πολίχνη απ' όπου διέρχεται ο Ξηροπόταμος η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου, και το ιδιαίτερο τμήμα της που πρόσφατα εντάχθηκε στο σχέδιο πόλης σαν γεωργική γη χαμηλής παραγωγικότητας, χαρακτηρίζεται από νόμιμες διάσπαρτες κατοικίες εκτός σχεδίου, συνεργεία, κτηνοτροφικές μονάδες, καταπατήσεις δημοτικής γης και σημαντικής έκτασης αποθέσεις μπαζών. Στην περιοχή αυτή εντοπίζονται βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί νερόμυλοι μέσα σε τμήματα δημοτικής γης.

Η περιφέρεια των Δ.Σ.Θ. στο όριό της με την περιαστική ζώνη του Π.Σ.Θ. παρουσιάζει σημαντικές εντάσεις στις χρήσεις γης που δημιουργούν πλήθος περιβαλλοντικών προβλημάτων για τις περιοχές κατοικίας. Τα σημεία που θεωρούνται κρίσιμα για την συνολική αναδιάρθρωση τους εντάσσονται στον άξονα των Ορίων με τις Κεντρικές Συνοικίες (εκβολές Δενδροποτάμου, άξονας Μοναστηρίου, περιοχή Ν.Ευκαρπίας, Ζ.Ο.Ε. Πολίχνης) σε άμεση σύνδεση με το θαλάσσιο μέτωπο, και την περιαστική ζώνη πρασίνου του Π.Σ.Θ.

Οι δυτικές συνοικίες αν και στο μεγαλύτερό τους μέρος αποτελούν περιοχή κατοικίας στερούνται κεντρικών εξυπηρετήσεων του πληθυσμού. Τα κέντρα των δήμων που χαρακτηρίζονται ως περιοχές κεντρικών εξυπηρετήσεων στο μεγαλύτερό τους μέρος δεν ολοκληρώνουν αυτόν το χαρακτήρα, και λειτουργούν περισσότερο ως τοπικά κέντρα για τις καθημερινές ανάγκες. Γενικά δεν υπάρχει η έννοια της κεντρικότητας και των συνοδευτικών της εμπορικών λειτουργιών, αναψυχής, πολιτισμού, δημόσιων υπηρεσιών, κλπ., για το σύνολο των δυτικών συνοικιών.

Ο άξονας Λαγκαδά - Κωνσταντινουπόλεως αν και κατέχει κεντρική θέση στο σύνολο της έκτασης των δήμων των Δ.Σ.Θ. δεν παρουσιάζει χαρακτήρα συγκέντρωσης κεντρικών εξυπηρετήσεων των κατοίκων τους. Στον άξονα αυτό συγκεντρώνονται χρήσεις υπερτοπικού εμπορίου και χονδρεμπορίου, τόσο στο τμήμα της οδού Λαγκαδά έως το στρατόπεδο Παύλου Μελά, όσο γύρω από τον κόμβο της αερογέφυρας Σταυρούπολης και πάνω από την περιφερειακή οδό. Στο τμήμα μεταξύ του στρατοπέδου, του Δημαρχείου και του Πολιτιστικού Κέντρου Σταυρούπολης και γύρω από το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο έχουν αναπτυχθεί εξυπηρετήσεις τοπικού κέντρου.

Ως περιοχές με λειτουργίες - υπηρεσίες τοπικού κέντρου εξυπηρέτησης με την παρουσία κάποιων τοπικών παραρτημάτων δημόσιων υπηρεσιών (π.χ. ΙΚΑ

Εύοσμου, Δ.Ο.Υ. Αμπελοκήπων, Πολεοδομικό Γραφείο Εύοσμου) και με δημοτικές υπηρεσίες αναφέρονται οι περιοχές του πεζόδρομου Πέτρου Λεβαντή στο Ελευθέριο Κορδελιό, των οδών Αγ. Παρασκευής και Θ.Χατζίκου στη Μενεμένη, Καραολή Δημητρίου, Αριστοτέλους και Μεγ.Αλεξάνδρου στον Εύοσμο, οι οδοί Ελευθερίου Βενιζέλου, Μεγ. Αλεξάνδρου και Βασ. Γεωργίου που συμβάλλουν στην πλατεία Επταλόφου στους Αμπελόκηπους, οι οδοί Αγ. Στρατιώτου και Ελπίδος στην Πολίχνη. Οι άξονες αυτοί αν και δεν έχουν την ίδια βαρύτητα, ωστόσο αποτελούν κέντρα που δεν σχηματίζουν ένα πλήρες δίκτυο εξυπηρετήσεων, εφόσον έχουν αποσπασματικά και αυθόρμητα ανταποκριθεί στις ανάγκες των κατοίκων χωρίς να τις καλύπτουν επαρκώς. Ωστόσο, το σύνολο του αστικού ιστού παρουσιάζει θεμιτή ανάμειξη χρήσεων κατά μήκος των οδών και καθ' ύψος, χαρακτηριστικό που κάνει ακόμη και τις περιοχές αμιγούς κατοικίας να έχουν μία ζωντανή και ασφαλή εικόνα όλο το εικοσιτετράωρο.

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν εδώ και τα στρατόπεδα που βρίσκονται στα όρια των Δ.Σ.Θ., και ιδιαίτερα αυτά που βρίσκονται στα πυκνοδομημένα τμήματα του ιστού (Παπακυριαζή, Μεγ. Αλεξάνδρου, Παύλου Μελά), τα οποία αν και στο μεγαλύτερό τους μέρος ήδη αποδεδειγμένα, αποτελούν κλειστά σχήματα ειδικών χρήσεων μέσα στον ιστό που δεν αλληλεπιδρούν με την περιβάλλουσα αστική δομή.

2.10.2 Δημόσιοι ελεύθεροι χώροι

Η περιοχή των Δ.Σ.Θ. δεν έχει πολεοδομική οργάνωση, καθόσον προέκυψε από τις σταδιακές εντάξεις αυθαίρετων εγκαταστάσεων. Ο αστικός ιστός είναι άμορφος και διακόπτεται από τις μεγάλες ιστορικές εγκαταστάσεις των στρατοπέδων και νεκροταφείων. Το ποσοστό των διαμορφωμένων ελεύθερων χώρων (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές) είναι ελάχιστο - μόλις 2% της πολεοδομημένης έκτασης, και οι ελλείψεις σε κοινόχρηστους χώρους πράσινου, αναψυχής και κοινωφελών εγκαταστάσεων μεγάλες.

Οι λιγостоί διαμορφωμένοι ελεύθεροι χώροι στον άξονα των Δ.Σ.Θ. περιλαμβάνουν πάρκα, αστικό πράσινο, παιδικές χαρές, υπαίθριες διαμορφώσεις θεαμάτων, αθλητικά γήπεδα και χώρους στάθμευσης. Σ' αυτούς τους ελεύθερους χώρους κυριαρχούν το χαμηλό πράσινο μαζί με υπόλοιπα των δασών που κάποτε κάλυπταν την περιοχή, και οι στοιχειώδεις σκληρής επιφάνειας διαμορφώσεις. Ως

διαμορφωμένοι ελεύθεροι χώροι σημειώνονται τα ιστορικά νεκροταφεία - Ινδικό στη Μενεμένη, Εβραϊκό στη Σταυρούπολη, Συμμαχικό και Καθολικό στους Αμπελόκηπους, τα πάρκα αναχώματος του Δενδροποτάμου στο όριο Εύοσμου - Μενεμένης, οι διαμορφωμένοι ελεύθεροι χώροι του συγκροτήματος εργατικών κατοικιών Αμπελοκήπων, το πάρκο της οδού Γωγούση, το Πάρκο των Ρόδων, η μικρή πλατεία Εδέσσης και η γραμμική διαμόρφωση της οδού Κωνσταντινουπόλεως στη Σταυρούπολη, το βόρειο τμήμα του στρατοπέδου Παύλου Μελά, το Πάρκο Τζένη Καρέζη στην Πολίχνη, τμήματα του πρώην στρατοπέδου Στρεμπενιώτη στη Νεάπολη. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών βρίσκεται σε κακή κατάσταση χωρίς να καθορίζουν σημαντικά το χαρακτήρα της περιοχής που τους περιβάλλει και χωρίς να ενοποιούν το συνεχές του δημόσιου χώρου.

Οι διαμορφωμένοι χώροι στάθμευσης σημειώνονται σε μικρή έκταση μόνο στον περιβάλλοντα χώρο δημόσιας χρήσης κτιρίων. Επίσης αξίζει να αναφερθούν οι σημειακές διαμορφώσεις κεντρικότητας με πεζοδρομήσεις στο Ελευθέριο Κορδελιό, στην Τερψιθέα, στα Τείχη και η διευθέτηση των κλίσεων με αστικές σκάλες στην Πολίχνη.

Εν γένει, ο δημόσιος χώρος στις Δ.Σ.Θ., όπως και στις περισσότερες ελληνικές πόλεις, έχει απλά προκύψει ως συμπλήρωμα όποιων έργων χωρίς φροντίδα για τη λειτουργικότητά του και απουσία απόπειρας ενοποίησης του με ενιαίους χειρισμούς αστικού σχεδιασμού. Αποσπασματικές επεμβάσεις στα παρόδια πεζοδρόμια, στις διαβάσεις, στον αστικό εξοπλισμό, στον ηλεκτροφωτισμό ως μικροδιαμορφώσεις εντείνουν τον κατακερματισμό της εικόνας του αστικού χώρου και την αισθητική υποβάθμιση του συνόλου.

Το πράσινο είναι ελάχιστο στις Δ.Σ.Θ. Περιορίζεται στα νεκροταφεία, στις εκτεταμένες περιοχές αλσουλίων μέσα στα στρατόπεδα (Παύλου Μελά, Μεγ. Αλεξάνδρου, Καρατάσου και Ζιάκα, στην κοίτη των ρεμάτων που δηλώνουν ότι η περιοχή ήταν κάποτε κατάφυτη, και σε μερικές αξιόλογες δεντροστοιχίες κατά μήκος οδών. Στον άξονα των δυτικών συνοικιών σημειώνονται οι δεντροστοιχίες της λεωφόρου Δενδροποτάμου, της συνοικίας Τερψιθέας στη Σταυρούπολη, και της οδού Επταπυργίου, το Εθνικό Αθλητικό Πάρκο της ΕΚΟ και το δασύλλιο της οδού Ελπίδος.

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν αδόμητοι χώροι ασαφούς χαρακτήρα - δημοτικοί ως επί το πλείστον-, υπόλοιπα που έχουν προκύψει κυρίως από την αποσπασματική εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου και άλλων προτάσεων χώρου. Αυτοί εντοπίζονται κυρίως κατά μήκος των οδικών αξόνων, των ορίων των στρατοπέδων και των άλλων δημοσίων εκτάσεων με ιδιωτικές ιδιοκτησίες, στους οδικούς κόμβους, μεταξύ των ορίων των δήμων, κατά μήκος των ρεμάτων, καθώς και στα σημεία με ιδιαίτερα έντονο ανάγλυφο, όπου η αυθαίρετη δόμηση υπήρξε δύσκολη και η αδράνεια των δήμων σε έργα συνολικής διαμόρφωσης προφανής. Αυτοί οι χώροι έχουν σημαντικά υπολογίσιμη έκταση και αν αξιοποιηθούν κατάλληλα για δημιουργία πάρκων και χώρων πρασίνου και με ολική μέριμνα για την ενοποίηση των αστικών οικοσυστημάτων που μπορούν να φιλοξενήσουν, θα βελτιώσουν αισθητά την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος και την ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Σημειώνονται η σημαντική έκταση αδόμητων πρανών των ρεμάτων Πολίχνης -Κρυονερίου, Ανθοκήπων και Ν. Ευκαρπίας, το δασύλλιο της οδού Ελπίδος, η αδιαμόρφωτη περίμετρος του πρώην στρατοπέδου Στρεμπενιώτη που απαιτεί επεμβάσεις εξωραϊσμού και σύνδεσης με τον περιβάλλοντα αστικό ιστό, οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι του συγκροτήματος Πρόνοιας στη Νεάπολη, η ζώνη των ελεύθερων δημοτικών χώρων κατά μήκος της λεωφόρου Ακριτών, το βόρειο όριο του Συμμαχικού Νεκροταφείου, τα πρανή του Δενδροποτάμου στο μη εγκιβωτισμένο ακόμη τμήμα του, οι κόμβοι «Φιλίππου», «Μυτιληνάκια», Κωνσταντινουπόλεως-Περιφερειακής Οδού και Επταπυργίου.

Σύμφωνα με στοιχεία του Α.Π.Θ. και των Γ.Π.Σ. των Δήμων του Π.Σ.Θ. στις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. σε κάθε κάτοικο αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 3,86 τ.μ. πρασίνου ενώ στις Δ.Σ.Θ. αντιστοιχούν 0,91 τ.μ. πρασίνου. Επομένως, μπορούμε να αντιληφθούμε με σχετική ευκολία πως στον τομέα του πολεοδομικού περιβάλλοντος «διαθέσιμο πράσινο ανά κάτοικο» η περιοχή των Δ.Σ.Θ. είναι με μεγάλη διαφορά το πιο υποβαθμισμένο τμήμα του Π.Σ.Θ. και καταγράφει ίσως την μικρότερη αναλογία τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο σε όλη την Ευρώπη.

2.10.3 Μνημεία και τόποι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Στις δυτικές συνοικίες εν γένει παρατηρείται έλλειψη προστασίας και ανάδειξης των ιστορικών και αρχαιολογικών στοιχείων, αν και η αρχαιολογική και

ιστορική έρευνα δείχνει ότι η περιοχή έχει κατοικηθεί συνεχώς από τους προϊστορικούς χρόνους. Σημαντικά ευρήματα και αρχαιολογικοί τόποι προϊστορικής, κλασικής, ελληνιστικής, κλασικής, βυζαντινής και οθωμανικής εποχής εντοπίζονται στους δήμους Εύοσμου, Σταυρούπολης, Αμπελοκήπων, Νεάπολης, Πολίχνης και Ν. Ευκαρπίας σε εντός και εκτός σχεδίου περιοχές. Οι διαφορές μεταξύ των ιστορικών ευρημάτων και τόπων σε έκταση, κατάσταση και μνημειακότητα είναι σημαντικές. Ωστόσο, αν και μόνο μερικά από τα ευρήματα - μνημεία και ελάχιστοι ιστορικοί τόποι είναι αξιοποιήσιμοι με ενδιαφέρον για το ευρύτερο κοινό, η χαρτογράφηση στο σύνολό τους, η παροχή σχετικών πληροφοριών, η διακριτική ανάδειξη και επιτόπια σήμανση και συσχέτισή τους, μπορούν να αποδώσουν κατά τόπους ιστορικό περιεχόμενο στον απρόσωπο αστικό ιστό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα νεώτερα μνημειακά σύνολα των Μονών και νεκροταφείων του προηγούμενου αιώνα και των αρχών του 20ου. Τέλος, ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον έχουν τα στρατόπεδα με τα συγκροτήματα κτιρίων που περιλαμβάνουν, και τα μεταπολεμικά κτίσματα, οι καπναποθήκες, τα βιομηχανικά συγκροτήματα, οι βιοτεχνικοί και αποθηκευτικοί χώροι, που σφραγίζουν την νεώτερη ταυτότητα της περιοχής. Αυτά περιγράφονται παρακάτω ως σημαντικό εδαφικό και κτιριακό απόθεμα στην περιοχή, εφόσον χρήζουν μία εκ νέου οικειοποίηση από τη ζωή της πόλης.

Αεροφωτογραφία της περιοχής μελέτης όπου φαίνεται η έλλειψη πρασίνου

Αρχαιότητες προϊστορικής έως και οθωμανικής εποχής

Στο δήμο Εύοσμου έχει αποκαλυφθεί, χωρίς να έχει ανασκαφεί, μικρός ταφικός τύμβος με μακεδονικό ταφικό μνημείο στο εσωτερικό των κοιμητηρίων των δυτικών συνοικιών. Στο δήμο Σταυρούπολης βρέθηκε εκτεταμένο νεκροταφείο της εποχής σιδήρου νοτιοδυτικά της αερογέφυρας Σταυρούπολης. Αν και ο χώρος αποδίδεται στον οικισμό της τράπεζας Λεμπέτ, έχουν βρεθεί σποραδικά και τάφοι κλασσικής και ελληνιστικής εποχής. Επίσης έχουν εντοπιστεί ο πυρήνας νεολιθικού οικισμού στην συνοικία Ομόνοια χωρίς να έχει ανασκαφεί πλήρως, ένας πύργος ρωμαϊκής εποχής ανατολικά του εβραϊκού νεκροταφείου που έχει καταχωθεί στα θεμέλια οικοδομής και ένας ρωμαϊκός λιθόκτιστος αγωγός παροχής νερού. Στο δήμο Αμπελοκήπων έχει αποκαλυφθεί το δυτικό νεκροταφείο της Θεσσαλονίκη των ρωμαϊκών και βυζαντινών χρόνων. Στη συνοικία Αναγέννηση στο δήμο Νεάπολης μακεδονικός τάφος έχει διασωθεί στο υπόγειο πολυκατοικίας ώστε να είναι επισκέψιμος. Στον κεντρικό πυρήνα της κοινότητας Ν.Ευκαρπίας εντοπίστηκε νεκροταφείο εποχής σιδήρου χωρίς να έχει ανασκαφεί σε μεγάλη έκταση.

Στο δήμο Πολίχνης έχει εντοπιστεί αρχαίος οικισμός σε τραπεζιόσχημο λόφο, που χρονολογείται από την πρώιμη εποχή σιδήρου μέχρι την ύστερη κλασσική εποχή - η τράπεζα Λεμπέτ, και εκτεταμένο νεκροταφείο του οικισμού στη δυτική πλευρά του στρατοπέδου Καρατάσου. Στην Πολίχνη στην περιοχή της ανατολικής περιφερειακής οδού διασώζεται ένα από τα δύο σημαντικότερα υδρομυλικά συστήματα της βυζαντινής Θεσσαλονίκης. Στο Μυλοτόπι Πολίχνης οι βυζαντινοί νερόμυλοι, μοναδικά δείγματα της Τεχνολογίας της εποχής, συνυπάρχουν με μεταβυζαντινούς νερόμυλους, ακόμη και με αλευρόμυλους που λειτουργούσαν έως και το 1940. Σημαντικοί θεωρούνται 6 από τους 12 που υπάρχουν στην περιοχή, οι οποίοι διασώζονται σε καλή κατάσταση, αν και το φυσικό τοπίο γύρω τους αλλάζει με ταχύτατο και σχεδόν ανεξέλεγκτο τρόπο.

Τέλος, το βυζαντινό φρούριο του Επταπυργίου και τα δυτικά τείχη της Ακρόπολης του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης διασώζονται σε μεγάλο ύψος και σχετικά καλή κατάσταση αποτελώντας άρτια δείγματα όλων των φάσεων της βυζαντινής και οθωμανικής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής. Η μελέτη αποκατάστασης του φρουρίου άρχισε το 1990 μετά από την απομάκρυνση των φυλακών και διασφαλίζει την ταυτόχρονη παρουσία όλων των φάσεων του συγκροτήματος, αν και ακόμη δεν έχει αποφασισθεί η μελλοντική χρήση του. Το μνημειακό σύνολο του Επταπυργίου, αν και διοικητικά δεν ανήκει στις δυτικές συνοικίες εξετάζεται εδώ, καθώς είναι ορατό, τόσο από τις δυτικές όσο και από τις ανατολικές επεκτάσεις του πολεοδομικού συγκροτήματος. Στέκει ως χαρακτηριστικό σημείο αναφοράς και προσανατολισμού σηματοδοτώντας το υψηλότερο σημείο - όριο του ιστορικού κέντρου στα 200 μ. και μαζί το υψηλότερο άκρο του δυτικού τόξου μπροστά από το δάσος Σείχ-Σου.

Στον άξονα των Δυτικών Συνοικιών εντοπίζονται μεγάλης έκτασης νεκροταφεία και σημαντικές μονές ως νεώτερα μνημειακά σύνολα μέσα στον ιστό. Στην περιοχή υπάρχουν τρία από τα σημαντικότερα ιστορικά νεκροταφεία της πόλης. Πρόκειται για μοναδικούς μνημειακούς χώρους, με χαρακτηριστική ταφική διάταξη. Η αξία των χώρων αυτών, εκτός από την προφανή ιστορική και πολιτισμική, είναι σημαντικότερη ως εστίες πράσινου στην κατά τα άλλα συμφορημένη περιοχή.

Αρχαιότερο, το Καθολικό Νεκροταφείο του Αγίου Βικεντίου και Παύλου, δημιουργήθηκε μεταξύ 1860 και 1867 και εκεί μεταφέρθηκαν τα λείψανα από το παλαιότερο καθολικό νεκροταφείο που λειτουργούσε από τον 18^ο αιώνα έξω από την πύλη της Καλαμαριάς, στην ανατολική πλευρά. Η διάταξή του είναι παραδοσιακή και περιλαμβάνει αξιόλογα δείγματα ταφικής τέχνης, αγάλματα και ανάγλυφα. Η νέα θέση του νεκροταφείου σχετίζεται με την γαλλική παρουσία στην περιοχή (μονές Λαζαριστών και Αδελφών του Ελέους), αλλά και με την συστηματική τοποθέτηση των χώρων ταφής εκτός του αστικού χώρου, μέσα στο πλαίσιο νέων πολεοδομικών κανονισμών που εισάγονται από την οθωμανική διοίκηση.

Την ίδια περίοδο, 1875, δημιουργείται από την ελληνική κοινότητα (με φροντίδα της Φιλόπτωχου Αδελφότητας Κυριών) και το Ορθόδοξο νεκροταφείο της Αγίας Παρασκευής, το οποίο βρίσκεται επί της οδού Λαγκαδά, λίγο νοτιότερα και εκτός του ορίου της περιοχής ανάπτυξης. Σε άμεση επαφή με το Καθολικό, βρίσκεται το Συμμαχικό Νεκροταφείο του Ζεϊτενλίκ, με έκταση 10,9 εκτάρια. Δημιουργήθηκε στο τέλος του Πρώτου παγκοσμίου πολέμου για την ταφή των νεκρών των γαλλικών, βρετανικών, σερβικών και ιταλικών στρατευμάτων. Η συμφωνία για την ίδρυσή του χρονολογείται από το 1918, και η έκταση εξασφαλίστηκε από την ελληνική κυβέρνηση με διαδοχικές απαλλοτριώσεις, από το 1920. Πρόκειται για μίαν από τις σημαντικότερες διεθνείς πολεμικές νεκροπόλεις, διαμορφωμένη σε επί μέρους τμήματα κατά εθνικότητα. Το σερβικό τμήμα διαμορφώθηκε μεταξύ 1933-36 και το μνημείο φιλοτεχνήθηκε με ψηφιδωτά από την Ελένη Βοΐλα σε σχέδια του Αγήνορα Αστεριάδη (Λαζαρίδης:102). Ανάλογο νεκροταφείο για τους Βρετανούς πεσόντες στον ίδιο πόλεμο δημιουργήθηκε στην περιοχή της Καλαμαριάς που βρίσκεται απέναντι από το τοπικό νεκροταφείο.

Το Εβραϊκό Νεκροταφείο, με έκταση 1,7 εκτάρια, συνιστά μια από τις λίγες σήμερα μαρτυρίες για τη μακραίωνη παρουσία των Εβραίων στη Θεσσαλονίκη. Δημιουργήθηκε στην όχθη του Δενδροποτάμου μετά τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και την καταστροφή του παλιού εβραϊκού νεκροταφείου (στον σημερινό πανεπιστημιακό χώρο) από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Στον δήμο Μενεμένης υπάρχει ένα ακόμη ταφικό μνημείο της πόλης, το Ινδικό Νεκροταφείο, που δημιουργήθηκε για τους Ινδούς στρατιώτες του Πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

Η μορφή του ακολουθεί τα πρότυπα του αγγλικού τμήματος του νεκροταφείου του Ζεϊτενλίκ.

Μονή Λαζαριστών και Μονή Αδελφών του Ελέους

Το αξιόλογο αυτό ιστορικό μοναστηριακό σύνολο του 19ου αιώνα, περιλαμβάνει δύο από τα παλαιότερα κτίσματα των δυτικών συνοικιών, σημαντικότερα ιστορικά και αρχιτεκτονικά μνημεία, συνδεδεμένα με την ιστορία της παρουσίας των Γάλλων στην πόλη τον 19ο αιώνα. Η Μονή των Αδελφών του Ελέους, σε οικόπεδο 4,0 εκταρίων, περιελάμβανε σχολείο, μικρό νοσοκομείο και καθολική εκκλησία, χρονολογείται από το 1862. Οι Αδελφές μετακόμισαν εκεί από την αρχική εγκατάστασή τους σε κτίσματα του φραγκομαχαλά όπου ήταν εγκατεστημένες όταν ήλθαν στη Θεσσαλονίκη το 1855. Το κτίριο που σώζεται σήμερα κτίστηκε αργότερα, το 1890, σύμφωνα με την χρονολογία που αναγράφεται στην όψη του.

Απέναντι από την μονή, οι Λαζαριστές μοναχοί έκτισαν το 1886, το Σεμινάριό τους, με σχολείο και οικοτροφείο, με σχέδια του αρχιτέκτονα αδελφού Aubaueer σε μεγάλο κήπο 7,6 εκταρίων. Η γη αγοράστηκε από τους μοναχούς το 1859. Σήμερα το κτίριο του Σεμιναρίου καλύπτει περίπου 1.430 τ.μ. και το οικόπεδό του περίπου 1,1 εκτάρια. Για το συγκρότημα της Μονής Λαζαριστών έγινε αρχιτεκτονικός διαγωνισμός με αντικείμενο την ανάπλασή του σε πολιτιστικό κέντρο με εμβέλεια μητροπολιτική. Εντάχθηκε στο εθνικό σκέλος χρηματοδότησης και συγκαταλέχθηκε στα έργα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, έχει περατωθεί και βρίσκεται σε λειτουργία. (Χαστάογλου, 1997:39)

2.10.4 Εδαφικό και κτιριακό απόθεμα

Στην έκταση των Δυτικών Συνοικιών έχουν συμπεριληφθεί αξιόλογης επιφάνειας και έκτασης αποθέματα σε κτίρια και γη (στρατόπεδα, νεκροταφεία, δημόσιες εκτάσεις οργανισμών, διατηρητέα κτίρια, βιοτεχνικά και αποθηκευτικά κελύφη, καπναποθήκες, κ.α.), που αποτελούν σημαντικό απόθεμα ώστε το εγχείρημα της αστικής ανασυγκρότησης να είναι οικονομικά βιώσιμο.

Εδαφικό απόθεμα

Το Ρ.Σ.Θ. προβλέπει την εξασφάλιση ελεύθερων χώρων από την απομάκρυνση των στρατοπέδων με στόχο την αναδιοργάνωση του μητροπολιτικού χώρου και την ποιοτική αναβάθμιση της πόλης. Στα πλαίσια της κοινής συμφωνίας (1984) και του πρωτοκόλλου συνεργασίας (1997) των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. τα στρατόπεδα Ζιάκα, Μεγ.Αλεξάνδρου, Π.Μελά απελευθερώνονται σταδιακά και αποδίδονται στην πόλη, ενώ τα στρατόπεδα Παπακυριαζή, Καρατάσου και Κακιούση διατηρούν το στρατιωτική τους λειτουργία (Ζέικου, 1997 και Λιλιμπάκη, 1989).

Το στρατόπεδο Ζιάκα έχει λειτουργήσει ως χώρος στρατιωτικών αποθηκών κυρίως λόγω της σχετικής του θέσης με το σιδηροδρομικό δίκτυο και δεν συμπεριλαμβάνει αξιόλογα κτίσματα. Έχει έκταση 12,4 εκτάρια και η αποδέσμευση του από τη στρατιωτική χρήση έχει ξεκινήσει χωρίς να έχει αποδοθεί στην πόλη κάποιο τμήμα του. Ο δήμος Μενεμένης διεκδικεί έκταση του για υλοποίηση στεγαστικού προγράμματος χαμηλών εισοδηματικών τάξεων και χαρακτηρισμό της περιοχής ως Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας (ΖΕΠ) παρά το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. που την προδιαγράφει ως περιαστικό χώρο πρασίνου και αναψυχής.

Το στρατόπεδο “Παύλου Μελά”, παλαιός τουρκικός στρατώνας που ιδρύθηκε στο τέλος του 19ου αιώνα, καλύπτει σήμερα έκταση περίπου 39 εκταρίων (από τα 42,2 εκτάρια του 1940) και περιλαμβάνει αξιόλογα κτίσματα τα οποία χρονολογούνται από το 1890. Αποτελεί έναν από τους δύο νέους στρατώνες που ίδρυσαν οι οθωμανικές αρχές της πόλης στο τέλος του 19ου αιώνα, στις καινούριες επεκτάσεις της πόλης για τις ανάγκες εκσυγχρονισμού του στρατού. Η κατασκευή των νέων στρατώνων ακολούθησε ευρωπαϊκά πρότυπα, με πρόθεση την αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης και διαβίωσης του στρατού. Οι διαστάσεις τους είναι πολύ μεγάλες για την εποχή τους, και η διάταξη των κτισμάτων ιδιαίτερα κανονική γύρω από τον κεντρικό χώρο στρατωνισμού. Η κατασκευή των πρώτων κτιρίων άρχισε από το 1890 και σταδιακά προστέθηκαν τα κτίσματα των νεότερων φάσεων. Τα ιστορικά κτίσματα είναι κατασκευασμένα από πέτρα με κεραμοσκελείς ξύλινες στέγες και με εκλεκτικιστική μορφολογία. Η μεταφορά της λειτουργίας του στρατοπέδου είναι επικείμενη, γεγονός που θα αποδώσει στην περιοχή μια σημαντικότερη σε επιφάνεια και κτιριακό εξοπλισμό έκταση. Ήδη, από τον Ο.Ρ.Θ.Ε.

έχει προκηρυχθεί μελέτη αξιοποίησης - διαχείρισης, που προβλέπει τη χωροθέτηση λειτουργιών υπερτοπικού χαρακτήρα (πάρκο πόλης, αθλητισμός, πολιτισμός, εκπαίδευση, υπηρεσίες).

Νοτιότερα της συνοικίας της Τερψιθέας, ένθεν και ένθεν της λεωφόρου Δενδροποτάμου βρίσκονται τα δύο μεγάλα νεότερα στρατόπεδα “Μεγάλου Αλεξάνδρου” και “Παπακυριαζή”, με επιφάνεια 23,2 και 25 εκτάρια αντίστοιχα. Τα στρατόπεδα αυτά δημιουργήθηκαν σε θέσεις παλιότερων εγκαταστάσεων των γαλλικών στρατευμάτων της Entente στην τεράστια επιφάνεια του τότε Περιχαρακωμένου Στρατοπέδου. Το ρυθμιστικό σχέδιο της πόλης προβλέπει την αξιοποίηση του στρατοπέδου του Μ.Αλεξάνδρου ως διοικητικού κέντρου της δυτικής Θεσσαλονίκης με χαρακτήρα παραγωγικό - ελεγκτικό – ερευνητικό, και την αξιοποίηση τμήματος μόνο του στρατοπέδου Παπακυριαζή για Διαδημοτικό κέντρο. Από το στρατόπεδο Μεγ. Αλεξάνδρου έχουν ήδη αποδοθεί στο δήμο Αμπελοκήπων έκταση 49 στρεμμάτων για αθλητικές και εκπαιδευτικές λειτουργίες. Αν και το στρατόπεδο Παπακυριαζή δεν προβλέπεται να μετακινηθεί άμεσα, εντούτοις είναι πιθανόν ότι η πύκνωση των οικιστικών δραστηριοτήτων που το περιβάλλουν θα επιβάλει τη μετεγκατάσταση των στρατιωτικών χρήσεων στο μέλλον.

Το πρώην στρατόπεδο Στρεμπενιώτη, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ατυχούς διαχείρισεως και κατατεμαχισμού μιας μεγάλης αδόμητης διαθέσιμης επιφάνειας, πράγμα που καταδεικνύει την αναγκαιότητα σύνταξης περιοριστικών προδιαγραφών στις μελέτες διαμόρφωσης των αστικοποιούμενων στρατοπέδων εν γένει. Με έκταση 28,6 εκταρίων, αποδόθηκε για αστική χρήση μετά το 1985. Παρά την πολεοδομική μελέτη του 1988, η πολεοδόμησή του ακολούθησε τις αποσπασματικές πιέσεις των τριών όμορων Δήμων και η έκταση μοιράστηκε για χρήσεις εκπαίδευσης, αθλητισμού και εκκλησίας. Σήμερα έχει κορεσθεί από πλευράς χρήσεων και απαιτείται αναδιοργάνωση του δημόσιου χώρου. Το ισχύον διάταγμα ρυμοτομίας σε σχέση με τις καθορισμένες από το ΓΠΣ χρήσεις γης, κυρίως κοινωνικού εξοπλισμού και μάλιστα υπερτοπικού χαρακτήρα, δεν έλαβε υπόψη το ανάγλυφο του χώρου και τη συνολική διαμόρφωση του. Η εσωτερική του σύνθεση και η σύνδεσή του με τον περιβάλλοντα ιστό παραμένουν ιδιαίτερα προβληματικές, δεδομένου ότι οικοδομήθηκε με βάση γενικό σχέδιο πολεοδομικής διάταξης χωρίς μέριμνα στοιχείων αστικού σχεδιασμού.

Από το στρατόπεδο Καρατάσου αποδόθηκε το πεδίο βολής δυτικά της ανατολικής περιφερειακής οδού για τη δημιουργία του περιφερειακού νοσοκομείου δυτικών συνοικιών. Η γειτνίαση του με τον Ξηροπόταμο μπορεί να επιτρέψει περιβαλλοντική παρέμβαση εντός των ορίων του που δεν θα παραβιάζει τον στρατιωτικό του χαρακτήρα.

Στην περιοχή εντοπίζεται επίσης το στρατόπεδο Β. Κακιούση μεταξύ των εκβολών του Δενδροποτάμου στη θάλασσα και των εγκαταστάσεων βυρσοδεψείων. Λόγω στρατηγικής θέσης σε σχέση με το λιμάνι εξυπηρετεί λειτουργίες αποθήκευσης και ανεφοδιασμού καυσίμων, και ως εκ τούτου δεν υπάρχει πρόθεση να αποδοθεί στην πόλη.

Στον άξονα της περιοχής μελέτης έχουν ενταχθεί αδόμητες εκτάσεις οργανισμών και δημοσίων φορέων, που αποτελούν πρόσφορα αποθέματα σε γη και μπορούν να αξιοποιηθούν μέσα από το πρόγραμμα ανάπλασης καθιστώντας το οικονομικά βιώσιμο. Στις εκβολές του Δενδροποτάμου εντός των ορίων του δήμου Μενεμένης εντοπίζονται εκτάσεις του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (23,5 εκτ.), του Οργανισμού Σιδηρόδρομων Ελλάδος (7,5 εκτ.), της Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου (4,2 εκτ.), της ΑΓΕΤ Ηρακλής και δημοτική έκταση (17 εκτ.) χαρακτηρισμένη ως σταθμός εμπορευματικών μεταφορών (Μενεμένη ΑΕ). Στην περιοχή της Ν.Ευκαρπίας εντοπίζονται τα πρώην λατομεία ΤΙΤΑΝ και ανενεργή χωματερή, ενώ η περιοχή των βυζαντινών νερόμυλων στην Πολίχνη κυκλώνεται από δημοτικές εκτάσεις.

Κτιριακό απόθεμα

Στην περιοχή των δυτικών συνοικιών συμπεριλαμβάνεται μεγάλος αριθμός καπναποθηκών - 15 συνολικά, οικοδομήματα με πολύ ενδιαφέρουσα χρηστική κτιριακή τυπολογία και επιβλητικούς όγκους ρασιοναλιστικής αρχιτεκτονικής, τα οποία σηματοδοτούν την εικόνα της δυτικής πόλης, κυριαρχώντας πάνω στην κατακερματισμένη δόμηση της περιοχής. Μπορούν να θεωρηθούν “μνημεία” της μεταπολεμικής ακμής της καπνοβιομηχανίας στην πόλη. Στην πλειονότητά τους, κατασκευάστηκαν μεταξύ 1955 και 1965, στην περίοδο της ταχύρυθμης μεταπολεμικής ανάπτυξης. Η περιφέρεια της Θεσσαλονίκης αποτελούσε ήδη από τα χρόνια του μεσοπολέμου μια από τις κυριότερες καπνοπαραγωγούς περιοχές της χώρας, και δέχτηκε σημαντική ώθηση με την εγκατάσταση των προσφύγων του

1922, με αποτέλεσμα την ανοικοδόμηση μεγάλων και σύγχρονων καπναποθηκών στο ιστορικό κέντρο, κυρίως στην περιοχή γύρω από το λιμάνι και τον σιδηροδρομικό σταθμό. Μετά τον πόλεμο, άρχισαν να συγκεντρώνονται στις δυτικές επεκτάσεις.

Ο μεγαλύτερος αριθμός καπναποθηκών των Δυτικών Συνοικιών βρίσκονται συγκεντρωμένες στην είσοδο της πόλης εκατέρωθεν του άξονα της οδού Κωνσταντινουπόλεως, στη Ν.Ευκαρπία και στη συνοικία της Τερψιθέας, στο Δήμο Σταυρούπολης. Μία ακόμη εντοπίζεται στο δήμο Μενεμένης. Πρόκειται για κτίρια εντυπωσιακά για το μέγεθός τους, που καταλαμβάνουν ενίοτε ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα, με ευκρινείς όγκους, αυστηρή γεωμετρία όψεων και γραμμική διάταξη ανοιγμάτων. Συνιστούν έναν ιδιαίτερο τύπο κτιρίου, με μεγάλες επιφάνειες ορόφου, ευρείς αποθηκευτικούς χώρους με ελεύθερα φατνώματα. Σήμερα, μετά την αποβιομηχάνιση της πρόσφατης περιόδου και την ύφεση της καπνοβιομηχανίας, τα περισσότερα υπολειπονται ή είναι ανενεργά και στεγάζουν νέες χρήσεις, βιοτεχνικές ή δημοτικές. Ενδεικτική είναι η στέγαση εργαστηρίων της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ., όπως και η στέγαση δραστηριοτήτων επιμόρφωσης του Δήμου Σταυρούπολεως στις καπναποθήκες επί της οδού Ακριτών στη Σταυρούπολη.

Εκτός των αξιόλογων κτιρίων των καπνομάγαζων και των ιστορικών μονών, στην περιοχή εντοπίζονται μία σειρά από μεγάλης επιφάνειας χώρους που αρχικά προορίζονταν για βιοτεχνική, βιομηχανική ή αποθηκευτική χρήση, και τώρα βρίσκονται σε εγκατάλειψη ή τείνουν να εγκαταλειφθούν. Τα κτίσματα αν και δεν αποτελούν σημαντικά μνημεία αρχιτεκτονικής είναι όμως σημαντικό κτιριακό απόθεμα ιδιαίτερης κλίμακας και χαρακτήρα με σημαντικής έκτασης συνήθως ελεύθερο περιβάλλοντα χώρο. Εύκολα μπορεί να αντιμετωπιστούν ως εν δυνάμει κελύφη μίας πληθώρας λειτουργιών δημόσιου χαρακτήρα, και να μετατραπούν έτσι ώστε να καλύπτουν νέες ανάγκες.

Αναφέρονται οι εγκαταλελειμμένες βιοτεχνικές και αποθηκευτικές εγκαταστάσεις κατά μήκος της οδού Καραολή Δημητρίου στον Εύοσμο, στην περιοχή του κεραμοποιείου Φιλίππου και Μύλου Μελισσάρη στο Ελευθέριο-Κορδελιό, οι αγροτικές αποθήκες δίπλα στις σιδηροδρομικές γραμμές στη Μενεμένη, το κίτρο του ταχυδρομείου, το σιλό και οι Μύλοι Αγ. Γεωργίου επί της Μοναστηρίου στον Εύοσμο και το συγκρότημα ΑΓΝΟ στη Σταυρούπολη. Το

συγκρότημα ΑΓΝΟ (Παπαμίχος, 1995:62), μεγάλο βιομηχανικό συγκρότημα με επιφάνεια 15 στρ. το πρώτο που λειτούργησε στην περιοχή (1953-54), διαθέτει σημαντικό απόθεμα κτιριακών εγκαταστάσεων και μεγάλη έκταση. Το Γ.Π.Σ. προβλέπει τη μετατροπή του σε διοικητικό κέντρο του Δήμου Σταυρούπολης και ανάπτυξη νέων χρήσεων στο οικόπεδο μετά την απομάκρυνση της βιομηχανικής λειτουργίας σε συνδυασμό με την απόδοση σε δημόσια χρήση μέρους της έκτασης. Στο Ελευθέριο Κορδελιό σημαντική έκταση του κεραμοποιείου Φιλίππου είναι χαρακτηρισμένη από το Γ.Π.Σ. ως αστικό πράσινο - στις πλευρές εκείνες που υπάρχουν μέτωπα κατοικίας. Ήδη έχει κατασκευαστεί παιδική χαρά στη λογική της αποσπασματικής παρέμβασης χωρίς σημαντικό αποτέλεσμα. Υπάρχει δε πρόταση για εξ ολοκλήρου απομάκρυνση του Κεραμοποιείου από το Δήμο και αξιοποίηση του συγκροτήματος.

Όλοι αυτοί οι αδόμητοι χώροι, οι ανεκμετάλλευτες εκτάσεις, οι κακομεταχειρισμένες και διαχειρισμένες δημόσιες περιουσίες σε εδαφικό και κτιριακό απόθεμα αναδεικνύουν σε μεγάλο βαθμό την μεγάλη υποβάθμιση του αστικού χώρου και της περιοχής των δυτικών συνοικιών.

2.11 Τεχνικές υποδομές και κατάσταση περιβάλλοντος

2.11.1 Δίκτυα ύδρευσης

Οι Δ.Σ.Θ. υδροδοτούνται κυρίως μέσω της Δεξαμενής Διαβατών. Η Δεξαμενή Διαβατών τροφοδοτείται με φυσική ροή από το Υδραγωγείο Νάρρες, από το Υδραγωγείο Αξιού, Αραβησσού ή με άντληση από το αντλιοστάσιο Καλοχωρίου. Προβλήματα ύδρευσης παρουσιάζονται σε διάφορες συνοικίες των Δήμων. Υπάρχουν συνοικίες που υδρεύονται από ιδιωτικό δίκτυο, όπως στην Πολίχνη και στη Σταυρούπολη (δίκτυο ύδρευσης Κεφαλίδη), ενώ ο σημερινός Οργανισμός Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΟΥΑΘ) κατασκευάζει σε ορισμένες συνοικίες νέο δίκτυο.

2.11.2 Δίκτυα αποχέτευσης

Το μεγαλύτερο μέρος των Δήμων είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο αποχέτευσης της πόλης του Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΟΑΘ). Προβλήματα παρουσιάζονται σε ορισμένες περιοχές που δε διαθέτουν αποχετευτικό δίκτυο και εξυπηρετούνται με βόθρους (όπως η Νικόπολη και οι Αμπελώνες στο Δήμο Σταυρούπολης, τα Μετέωρα στο Δήμο Πολίχνης και η Διαλογή στο Δήμο

Ελευθερίου - Κορδελιού) και στις περιοχές των πρόσφατων επεκτάσεων (κοινότητα Ν. Ευκαρπίας, περιοχή Διαλογής στο δήμο Ελευθερίου Κορδελιού). Προβλήματα υπάρχουν επίσης στα δίκτυα των όμβριων και στις παράνομες συνδέσεις με τους υπονόμους (Δήμος Πολίχνης). Ιδιαίτερες δυσκολίες αντιμετωπίζονται στην περιοχή της δυτικής εισόδου όπου τα υψόμετρα του εδάφους είναι χαμηλά σε σχέση με τη στάθμη της θάλασσας. Ο Ο.Α.Θ. είναι αρμόδιος για τη διευθέτηση των χειμάρρων και εκπονεί παράλληλα με τη μελέτη του Ο.Ρ.ΘΕ. μελέτες διευθέτησης (χειμάρρος Ξηροποτάμου - Πεύκων και χείμαρρος Ευκαρπίας).

2.11.3 Δίκτυα ηλεκτρισμού

Σημαντικό πρόβλημα παρουσιάζεται με την ύπαρξη πυλώνων υψηλής τάσης, οι οποίοι ξεκινούν από τον κόμβο Κ5 των Μετεώρων και καταλήγουν μέσα από τους Δήμους Πολίχνης και Σταυρούπολης στο Δήμο Εύοσμου. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) πρόκειται να μεταφέρει τους πυλώνες αυτούς από τη βόρεια μεριά της περιφερειακής οδού.

2.11.4 Δίκτυο διαχείρισης οικιακών απορριμμάτων

Την ευθύνη της διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων των Δ.Σ.Θ. έχει ο Σύνδεσμος Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Μείζονος Περιοχής Θεσσαλονίκης και η διάθεσή τους γίνεται στο χώρο υγειονομικής ταφής και απόθεσης στους Ταγαράδες, 35 χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης. Το γεγονός αυτό, της μεγάλης απόστασης μεταφοράς, δημιουργεί προβλήματα καθυστερήσεων και κόστους και υπάρχει πρόταση χωροθέτησης σταθμού μεταφόρτωσης απορριμμάτων στο χώρο των κοιμητηρίων.

2.11.5 Κυκλοφοριακή διαχείριση και συγκοινωνιακή υποδομή

2.11.5.1 Ιεράρχηση οδικού δικτύου

Το οδικό δίκτυο οριοθετείται από τις ακόλουθες πρωτεύουσες (κύριες) αρτηρίες, οι οποίες λειτουργούν συνδεδεμένα με την υπόλοιπη Ελλάδα (αποτελούν δηλαδή προέκταση του εθνικού δικτύου στην πόλη και είναι μεγάλοι μήκους), με το Π.Σ.Θ. καθώς και την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης: Εσωτερική Περιφερειακή, 28^{ης} Οκτωβρίου, Μοναστηρίου και Λαγκαδά - Κωνσταντινουπόλεως (πλάτους 14,0 μ, υποβαθμισμένης οδού, οριακού πλάτους).

Οι οδικοί άξονες που συνδέουν τις διάφορες παρεμβάσεις των Δ.Σ.Θ. (πρόσβαση-προσπέλαση) εσωτερικά (από το Επταπύργιο ως το λιμάνι και τη θάλασσα) και λειτουργούν συνδεδετικά με τις παραπάνω αρτηρίες (διασταυρώσεις) περιλαμβάνουν τις ακόλουθες συλλεκτήριες οδούς: (σε ορισμένες περιπτώσεις στο βαθμό που διοχετεύουν την κυκλοφορία στις πρωτεύουσες αρτηρίες και είναι μεσαίου μήκους μπορούν να θεωρηθούν δευτερεύουσες αρτηρίες, που όμως και σ' αυτήν την περίπτωση παρουσιάζονται περιορισμοί όπως με την οδό Ανθέων, η οποία συνδέει την Επταπυργίου και τη Βενιζέλου με την περιφερειακή στον προβλεπόμενο ανισόπεδο κόμβο του Επταπυργίου):

Χάρτης 2.16: Οι Δ.Σ.Θ. και οι βασικές οδικές αρτηρίες

Πηγή: <http://www.maps.live.com>

- 1.Επταπυργίου (πλάτους 12,0 μ.)
- 2.Διγενή (πλάτους 6,0 μ.)
- 3.Ελπίδος (πλάτους 7,0 μ.)
- 4.Ακριτών (πλάτους 16,0 μ.) και Δαβάκη (πλάτους 20,0 μ. από Λαγκαδά έως Αγν. Στρατιώτη)
- 5.Δενδροποτάμου (πλάτους 18,0 μ)
- 6.Ιατρού Γωγούση
7. Ελ. Βενιζέλου
8. Παπανδρέου
9. Ωραιοκάστρου (πλάτους 11,0 μ.)
10. Αμπελοκήπων
11. Εθνικής Αντίστασης
12. Καραολή Δημητρίου (πλάτους 8,0 μ.)

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι σημαντικοί δρόμοι για τη διέλευση μέσα στις δυτικές συνοικίες, σύμφωνα με την ιεράρχηση του οδικού δικτύου, παρουσιάζουν μικρό πλάτος. Σε κάθε περίπτωση το οδικό δίκτυο δεν αντιμετωπίζεται ενιαία για τις Δ.Σ.Θ. αφού για παράδειγμα δεν εξασφαλίζει την πρόσβαση-προσπελασιμότητα και παραμονή στους χώρους πολιτιστικών ή κοινωνικών λειτουργιών, εκτός από τους παρακάτω κάθετους άξονες της περιοχής μελέτης που μπορούν να θεωρηθούν, ως συλλεκτήριοι ή τοπικοί δρόμοι, και οδηγούν:

- 1.στους βυζαντινούς Νερόμυλους της Πολίχνης και στο δασύλλιο, μέσα από την οδό Δασυλλίου (τοπικός δρόμος) και Αγν. Στρατιώτη (πλάτους 7,0μ. συλλεκτήριο δρόμος)
- 2.στη Μονή Λαζαριστών από την οδό Κολοκοτρώνη (πλάτους 11,0 μ.).

Η κατάσταση του τοπικού οδικού δικτύου δείχνει: α. τους αδιαμόρφωτους δρόμους (χωματόδρομοι, αδιέξοδα, κακή διαχείριση, κακή ποιότητα επίστρωσης), β. τους αδιαμόρφωτους δρόμους στις πλευρές (χωρίς πεζοδρόμιο, κακή κατάσταση

πεζοδρομίου), γ. τη μεγάλη υψομετρική διαφορά και τις σκάλες και τέλος δ. τους διαμορφωμένους πεζόδρομους.

Πιο συγκεκριμένα στοιχεία υποβάθμισης παρουσιάζονται σε αδιαμόρφωτους δρόμους όπως είναι η Επτανήσου (στο Δήμο Εύοσμου) και στους δρόμους που διασταυρώνονται με αυτήν, όπως προς τη διασταύρωση με τη Δενδροποτάμου και την Ελ. Βενιζέλου. Επίσης στους δρόμους που βρίσκονται:

α. γύρω από τη Μονή Λαζαριστών, όπου υπάρχουν αδιαμόρφωτοι δρόμοι από τη μεριά της οδού Ακριτών αλλά και πεζόδρομοι

β. γύρω από τα κοιμητήρια, όπως το Συμμαχικό- το Καθολικό και το Εβραϊκό

γ. που περιβάλλουν τα στρατόπεδα Παπακυριαζή (Ιπποδρομίου, αδιαμόρφωτος, αδιάνοικτος δρόμος), Μ. Αλεξάνδρου (αδιαμόρφωτος, αδιάνοικτος δρόμος), βορειοανατολικά του Π. Μελά

δ. που βρίσκονται σε υποβαθμισμένες συνοικίες, όπως είναι αυτές ανατολικά και νότια του στρατοπέδου Παπακυριαζή, καθώς και του ανατολικού άξονα του Δενδροποτάμου δίπλα από το πρώην εργοστάσιο ΑΓΝΟ αλλά και όλου του άξονα του Δενδροποτάμου από την Ομόνοια της Σταυρούπολης στην περιοχή Ανθοκήπων Πολίχνης, στην Τούμπα Πολίχνης μέχρι την περιοχή της Ν. Ευκαρπίας με τους δύο κλάδους του Δενδροποτάμου, βόρεια από το στρατόπεδο Στρεμπενιώτη.

Ως γενικό συκοινωνιακό πρόβλημα των Δ.Σ.Θ. επισημαίνονται τέλος τα αδιάνοικτα τμήματα σημαντικών οδών, όπως η οδός Δενδροποτάμου (κύρια αρτηρία, σύμφωνα με τη "Γενική Μελέτη Μεταφορών και Κυκλοφορίας της Θεσσαλονίκης") στο Δήμο της Σταυρούπολης και Μενεμένης, η οδός Ελπίδος (πρωτεύουσα συλλεκτήρια, ό.π.) και η οδός Διγενή (δευτερεύουσα συλλεκτήρια, ό.π.) στα όρια του Δήμου Πολίχνης. Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί ακόμη η σύνδεση με τον περιφερειακό δρόμο δυτικά από την αερογέφυρα της Σταυρούπολης.

2.11.5.2 Μέσα μαζικής μεταφοράς

Επισημαίνουμε το πρόβλημα της αναδιάρθρωσης των λεωφορειακών γραμμών, όπως αυτό εξετάζεται ήδη από τον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) και ακόμη με την προβλεπόμενη επέκταση του Μετρό προς τις Δ.Σ.Θ.. Η ύπαρξη μόνο τεσσάρων διαμπερών λεωφορειακών γραμμών (πρόκειται

για τις γραμμές: 18, 29, 51, 27), οι οποίες έχουν και διαδημοτικό χαρακτήρα δείχνει ένα μέρος του προβλήματος αυτού. Ορισμένοι Δήμοι καταβάλλουν προσπάθεια για τη βελτίωση των συγκοινωνιακών συνθηκών, όπως γίνεται με τα δύο δημοτικά λεωφορεία του Κορδελιού και της Μενεμένης.

Χάρτης 2.17: Οι λεωφορειακές γραμμές στο Π.Σ.Θ.

Πηγή: Ο.Α.Σ.Θ. – ίδια επεξεργασία

Όπως φαίνεται στον παραπάνω χάρτη οι λεωφορειακές γραμμές στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι πολύ πυκνότερες και καλύπτουν πολλά περισσότερα χιλιόμετρα (τόσο συνολικά όσο και ανά κάτοικο), γεγονός που μπορεί να αιτιολογηθεί από το ότι το κέντρο της πόλης βρίσκεται σε αυτή την υποπεριοχή του Π.Σ.Θ.

Από την άλλη πλευρά στην πρώτη μελέτη και έναρξη της κατασκευής του μετρό της πόλης, οι Δ.Σ.Θ. δεν εξυπηρετούνται από αυτό το μέσο σταθερής τροχιάς. Οι κάτοικοι των Δ.Σ.Θ. θα πρέπει να διακινούνται μέσω των αστικών λεωφορείων του Ο.Α.Σ.Θ. έτσι ώστε να προσεγγίσουν το ένα άκρο του μετρό που βρίσκεται στο Σιδηροδρομικό Σταθμό της Θεσσαλονίκης (είναι ο κοντινότερος σταθμός στην περιοχή μελέτης). Υπάρχει, τέλος, μελέτη, η οποία, όμως, δεν έχει εγκριθεί και δημοπρατηθεί ακόμη, που προβλέπει την επέκταση του μετρό και στις Δ.Σ.Θ.,

γεγονός που θα αποφορτίσει και θα ανακουφίσει σε μεγάλο ποσοστό την περιοχή μελέτης.

Χάρτης 2.18: Το μετρό της Θεσσαλονίκης και οι περιοχές κάλυψης

Πηγή: ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε., 2003

2.11.6 Περιβαλλοντικά ζητήματα: Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγρά απόβλητα

Σύμφωνα με τα συγκοινωνιακά και πολεοδομικά στοιχεία, οι στενοί δρόμοι, η κυκλοφορία των οχημάτων, η ταχύτητά τους, το ύψος των κτιρίων, η πυκνοκατοίκηση και οι ελάχιστοι ανοικτοί χώροι συμβάλλουν στη συσσώρευση ρύπων στην ατμόσφαιρα. Η εμφάνιση του φαινομένου της "οδικής χαράδρας" σε δρόμους της πόλης καθορίζει επίσης τις εμφανιζόμενες υψηλές τιμές ρύπανσης (Νικολάου, 1997).

Η Μέση Ημερήσια Κυκλοφορία οχημάτων για κάθε δρόμο της περιοχής των σταθμών μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι μεγαλύτερη για το Κορδελιό, ενώ στη σύνθεση της κυκλοφορίας παρουσιάζεται ο μεγαλύτερος αριθμός φορτηγών και ο σταθμός κατατάσσεται δεύτερος στη συνολική Μέση Ημερήσια Κυκλοφορία, μετά την περιοχή του σταθμού της Πλατείας Δημοκρατίας.

Στο θέμα λοιπόν της κυκλοφορίας των οχημάτων σε σχέση με τη ρύπανση, οι δυτικές συνοικίες παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλές τιμές του κυκλοφοριακού φόρτου

για τα πετρελαιοκίνητα οχήματα (τις υψηλότερες για τα φορτηγά) και για τα επιβατικά ΙΧ.

Το κύριο πρόβλημα παρουσιάζεται «στα ολικά αιωρούμενα σωματίδια-TSP, τα οποία ξεπερνούν κατά πολύ τις οριακές τιμές», όπως προκύπτει για τις Δ.Σ.Θ. από τις μετρήσεις του σταθμού του Κορδελιού. Επιδείνωση υπάρχει στο φωτοχημικό νέφος (NO₂, O₃), ενώ μια μικρή βελτίωση παρουσιάζεται στους ατμοσφαιρικούς ρύπους SO₂ και CO. Πιο συγκεκριμένα η διαχρονική μεταβολή των ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως φαίνεται από το σταθμό μέτρησης του Κορδελιού, παρουσιάζει μεγέθη αντίστοιχα με τις περιοχές του κέντρου, με την ίδια περίπου τάση μείωσης στο SO₂, στον καπνό, στο TSP, στο CO, στο NO₂ και στο O₃ (Χειρακάκη, 1995).

Χωρικά οι οδικοί εισοδοί των Δυτικών Συνοικιών από τις οδούς Λαγκαδά και Μοναστηρίου, μέσα από την πλατεία Δημοκρατίας, παρουσιάζουν τους μεγαλύτερους ατμοσφαιρικούς ρύπους και τις υψηλότερες στάθμες θορύβου. Ένα στοιχείο σοβαρής υποβάθμισης είναι πως ακόμη σε σύγκριση με τις περιοχές του κέντρου Θεσσαλονίκης και τις Κ.Σ.Θ. η περιοχή που γειτνιάζει με τους Δήμους Νεάπολης και Αμπελοκήπων παρουσιάζει τη χειρότερη επάρκεια κάδων των απορριμμάτων με μια «μέτρια» (ούτε «εύκολη», ούτε «δύσκολη») πρόσβαση σε αυτούς.

Οι εγκατεστημένες βιομηχανικές μονάδες στα δυτικά και βορειοδυτικά της πόλης ρυπαίνουν κυρίως την ατμόσφαιρα με αδρανή, SO₂, NO_x σκόνη κλπ. Πέρα από τις μεγάλες βιομηχανίες Φιλίππου, TITAN, Χημικές Βιομηχανίες Β.Ε., SICNG, ΔΙΑΝΑ και ΕΚΟ και τις εγκαταστάσεις καυσίμων λειτουργεί μια πληθώρα μεσαιών βιομηχανικών μονάδων που γειτνιάζουν με τις περιοχές κατοικίας και παρουσιάζουν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία θα έπρεπε να είχαν ρυθμιστεί με τις προβλεπόμενες Ειδικές Ζώνες από το παλιό πλέον Ρυθμιστικό Σχέδιο.

Σε ότι αφορά τις εκπομπές ρύπων από βιομηχανικές-βιοτεχνικές πηγές (Χειρακάκη και Δήμος Σταυρούπολης 1996) στις δυτικές συνοικίες παράγεται (εκπέμπεται) σε σχέση με το σύνολο της Ε.Π.Θ. το 97% των πτητικών οργανικών ενώσεων (VOC), το 82% των οξειδίων του αζώτου (NO_x), το 71% του διοξειδίου του θείου (SO₂), το 73,5% του μονοξειδίου του άνθρακα (CO), το 62% της αιθάλης και το 28% των στερεών σωματιδίων (σκόνης). Ακόμη λόγω της βιομηχανικής συγκέντρωσης εκπέμπονται μια σειρά ειδικών ρύπων που προκαλούν δυσάρεστες οσμές κλπ, γεγονός που υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής σε αυτές τις περιοχές.

Σε ότι αφορά τη συμμετοχή κάθε επιμέρους πηγής στο σύνολο των ρύπων που εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα από πηγές-δραστηριότητες που ασκούνται στις Δ.Σ.Θ.:

- η βιομηχανία-βιοτεχνία "ευθύνεται" για τις εκπομπές του 96,5% του SO₂ της Ε.Π.Θ., του 96,6% των στερεών σωματιδίων, του 68% των Νο_x, του 65,7% των VOC και του 59,4% της αιθάλης,
- η θέρμανση "ευθύνεται" για τις εκπομπές του 6,8% της αιθάλης, του 4,2% των Νο_x και του 2,8% του SO₂
- η κυκλοφορία των οχημάτων ευθύνεται για τις εκπομπές του 98,4% του CO, του 33,4% των VOC, του 27,9% των NO_x και του 33,8% της αιθάλης (βλ. Χειρακάκη)

Τέλος, δεν είναι μικρά τα προβλήματα που δημιουργούνται από τα υγρά (πχ στο Δενδροποτάμο) και στερεά βιομηχανικά απόβλητα (βλ. Δήμος Σταυρούπολης 1994 και 1996).

Μετρήσεις της ποιότητας των νερών του χειμάρρου Δενδροποτάμου από τον Ο.Α.Θ. μαρτυρούν την αλλαγή του χαρακτήρα του χειμάρρου, ο οποίος από συλλέκτης όμβριων υδάτων έχει μεταβληθεί σε αποδέκτη βιομηχανικών αποβλήτων και οικιακών λυμάτων. Η επιβάρυνση από αυτές τις δραστηριότητες δεν περιορίζεται μόνο στα επιφανειακά ύδατα, καθώς σε πολλές περιπτώσεις η διάθεση των λυμάτων σε απορροφητικούς βόθρους, αλλά και η απορρόφηση των υγρών από το ίδιο το έδαφος των χειμάρρων, συνεπάγεται τον κίνδυνο της ρύπανσης του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ιδιαίτερα στην περίπτωση τοξικών αποβλήτων, με όλες τις δυσμενείς συνέπειες που μπορεί να φέρει στην υγεία των ανθρώπων και του οικοσυστήματος. Η ανεξέλεγκτη διάθεση των βιομηχανικών υγρών και στερεών αποβλήτων, καθώς και των αστικών απορριμμάτων, στα υδρορέματα αλλά και στην επιφάνεια ή σε μικρό βάθος στο έδαφος, σχετίζεται με τις υψηλές συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων που παρατηρούνται στο έδαφος της περιοχής

Τα έργα διευθέτησης των χειμάρρων της περιοχής Θεσσαλονίκης κατασκευάστηκαν σταδιακά την τελευταία 40ετία από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., το Δήμο Θεσσαλονίκης και τον Ο.Α.Θ., με κλειστούς κατά κανόνα αγωγούς και μέσα σε στενά οικονομικά πλαίσια. Έτσι, όλα τα έργα (πλην του κυρίως Δενδροποτάμου) έχουν υπολογισθεί και κατασκευασθεί με συχνότητα επαναφοράς βροχών της τάξεως 2 έως 5 ετών για λόγους οικονομίας. Αν ληφθεί πρόσθετα υπόψη, ότι με τις

επεκτάσεις των ρυμοτομικών σχεδίων οι χρήσεις γης μεταβλήθηκαν, η αύξηση των συντελεστών απορροής κατέστησε ακόμη πιο ανεπαρκή τα αντιπλημμυρικά έργα ως προς τις μεγάλης έντασης βροχοπτώσεις. Επιδείνωση της κατάστασης επέρχεται από παράνομες καταλήψεις τμημάτων της κοίτης των χειμάρρων και τη συστηματική ρήψη μπαζών και απορριμμάτων (π.χ. Δενδροπόταμος).

2.11.7 Συμπεράσματα τεχνικών υποδομών και κατάστασης φυσικού περιβάλλοντος

Συμπερασματικά για τις τεχνικές υποδομές διαφαίνεται μια κατάσταση (όπως αποτυπώνεται και στις «ανέσεις» που έχει η κάθε κατοικία στις περιοχές του Π.Σ.Θ.) όπου οι Δ.Σ.Θ. υστερούν σε μικρό αλλά σημαντικό βαθμό σε σχέση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ., τόσο όσον αφορά τα δίκτυα (ηλεκτρισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης) όσο και όσον αφορά το οδικό δίκτυο. Οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα στοιχεία των κατηγοριών αυτών (όπως καταγράφηκαν για την περιοχή μελέτης στον παρόν υποκεφάλαιο 2.11.Τεχνικές υποδομές και κατάσταση φυσικού περιβάλλοντος και για το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. στο υποκεφάλαιο 1.5. Υποδομές και ποιότητα ζωής) είναι αρκετά σημαντικές ώστε να μας οδηγήσουν στο συμπέρασμα πως στους τομείς αυτούς η περιοχή μελέτης είναι διαφοροποιημένη με αρνητικό πρόσημο ως προς το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

Στον τομέα του Φυσικού Περιβάλλοντος η δραστηριότητα της περιοχής μελέτης είναι υπεύθυνη για την παραγωγή του 96,5% του SO₂ σε όλο το Π.Σ.Θ., του 96,6% των στερεών σωματιδίων και του 98,4% του CO. Και μόνο από αυτά τα στοιχεία μπορούμε να συμπεράνουμε ότι (όταν αυτά αρχικά εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα της περιοχής μελέτης σε συγκεκριμένη επιφάνεια και επηρεάζουν αρχικά συγκεκριμένο αριθμό ατόμων – κατοίκων της περιοχής) πως το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, κυρίως λόγω της εξαιρετικά σημαντικής και μεγάλης βιομηχανικής δραστηριότητας που καταγράφεται σε αυτήν, είναι σε πολύ χειρότερη κατάσταση σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. και μάλιστα εντείνει στην χειροτέρευση αυτού (δηλαδή του φυσικού περιβάλλοντος συνολικά του Π.Σ.Θ.).

2.12 Συνολική Σύγκριση Δ.Σ.Θ. με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

Μετά την παράθεση – επεξεργασία – ανάλυση όλων των στοιχείων και δεδομένων και την εξαγωγή ειδικών πορισμάτων μας δίνεται η δυνατότητα να ειδικεύσουμε την σύγκριση μεταξύ της περιοχής μελέτης και του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. σε 10 κρίσιμες μεταβλητές:

Α.ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ:

1. ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ:

Πυκνότητα κατοίκησης στις Δ.Σ.Θ.: 135,2 κάτοικοι ανά τετραγωνικό εκτάριο

Πυκνότητα κατοίκησης στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 87,6 κάτοικοι ανά τετραγωνικό εκτάριο

2. ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ:

Δείκτης Ανεργίας στις Δ.Σ.Θ. : 6,8% (1981), 9,2% (1991), 13,3% (2001)

Δείκτης Ανεργίας στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 5,9% (1981), 7,8% (1991), 11,1% (2001)

3. ΜΕΣΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ:

Μέσο οικογενειακό δηλωθέν εισόδημα Δ.Σ.Θ.: 706,8 ευρώ

Μέσο οικογενειακό δηλωθέν εισόδημα στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 1356,9 ευρώ

Ποσοστό φτώχειας στις Δ.Σ.Θ.: 26,3% (70.591 άτομα) ζουν με λιγότερα από 387,77 ευρώ μηνιαίο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα.

Ποσοστό φτώχειας στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 19,8% (105.176 άτομα) ζουν με λιγότερα από 814,14 ευρώ μηνιαίο δηλωθέν οικογενειακό

4. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: Παρατηρώντας προσεκτικά τις πυραμίδες πληθυσμού – εκπαίδευσης μπορούμε να διαπιστώσουμε και να συμπεράνουμε ότι σε κάθε ηλικιακή ομάδα οι Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης: από την μία πλευρά έχουν υψηλότερα ποσοστά από τις Δ.Σ.Θ. στον πληθυσμό ο οποίος βρίσκεται στις υψηλά εκπαιδευμένες ομάδες πληθυσμού «απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης – κάτοχοι διδακτορικού τίτλου» και από την άλλη πλευρά έχει χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με τις Δ.Σ.Θ. στις χαμηλά εκπαιδευμένες ομάδες πληθυσμού «απόφοιτοι τεχνικών λυκείων –δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση».

5. ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

Διάρθρωση της θέσης στο επάγγελμα των απασχολούμενων στις Δ.Σ.Θ.:
εργοδότες→10,5%, εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό→9,6%,
μισθωτοί→72,4% συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού→1,8%,
νέοι→5,6%.

Διάρθρωση της θέσης στο επάγγελμα των απασχολούμενων στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.:
εργοδότες→12,7%, εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό→10,8%,

μισθωτοί→70,2% συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού→1,5%,
 νέοι→4,9%.

B. ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ:

1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:

Άτομα ηλικίας 5 – 19 ετών ανά τμήμα – τάξη στις Δ.Σ.Θ.: 24,7

Άτομα ηλικίας 5 – 19 ετών ανά τμήμα – τάξη στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 22,3

2. ΠΑΡΟΧΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ:

Κάτοικοι στους οποίους αντιστοιχεί μία κλίνη δημόσιου Νοσοκομείου στις Δ.Σ.Θ.: 188,57

Κάτοικοι στους οποίους αντιστοιχεί μία κλίνη δημόσιου Νοσοκομείου στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 115,36

3. ΚΑΤΟΙΚΙΑ:

Α. Στον τομέα των «ανέσεων» οι Δυτικές Συνοικίες καταγράφουν μικρότερο ποσοστό κατοικιών που διαθέτουν τις συγκεκριμένες «ανέσεις»(κεντρική θέρμανση, αποχωρητήριο, αποχέτευση κ.α.).

Β.Αριθμός ατόμων ανά δωμάτιο κατοικίας στις Δ.Σ.Θ.: 1,02

Αριθμός ατόμων ανά δωμάτιο κατοικίας στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 1,08

Γ. Μέση τιμή ενοικίου ανά τ.μ. στις Δ.Σ.Θ.: 4,1 ευρώ

Μέση τιμή ενοικίου ανά τ.μ. στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 7,86 ευρώ

Μέση τιμή πώλησης ανά τ.μ. στις Δ.Σ.Θ.: 1699,6 ευρώ

Μέση τιμή πώλησης ανά τ.μ. στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 2622,9 ευρώ

4. **ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:** Στον τομέα του Φυσικού Περιβάλλοντος η δραστηριότητα της περιοχής μελέτης είναι υπεύθυνη για την παραγωγή του 96,5% του SO₂ σε όλο το Π.Σ.Θ., του 96,6% των στερεών σωματιδίων και του 98,4% του CO. Και μόνο από αυτά τα στοιχεία μπορούμε να συμπεράνουμε ότι (όταν αυτά αρχικά εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα της περιοχής μελέτης σε συγκεκριμένη επιφάνεια και επηρεάζουν αρχικά συγκεκριμένο αριθμό ατόμων – κατοίκων της περιοχής) πως το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, κυρίως λόγω της εξαιρετικά σημαντικής και μεγάλης βιομηχανικής δραστηριότητας που καταγράφεται σε αυτήν,

είναι σε πολύ χειρότερη κατάσταση σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. και μάλιστα εντείνει στην χειροτέρευση αυτού.

5. ΕΚΤΑΣΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΠΟΥ ΑΝΑΛΟΓΕΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΚΑΤΟΙΚΟ:

Στις Δ.Σ.Θ.: 0,91 τ.μ. πρασίνου

Στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ.: 3,86 τ.μ. πρασίνου

2.13 Συνολικό Συμπέρασμα για την διαφοροποίηση των περιοχών μέσα στο Π.Σ.Θ.:

Σε όλο το παραπάνω τμήμα της εργασίας έγινε προσπάθεια να καταγραφούν, επεξεργαστούν και αναλυθούν όλα τα προσβάσιμα δεδομένα και στοιχεία που υπάρχουν για το Π.Σ.Θ., διαχρονικά, είτε αυτά αφορούν το δημογραφικό και κοινωνικό προφίλ των κατοίκων τους είτε τις υποδομές και το αστικό περιβάλλον (δομημένο, αδόμητο, φυσικό, ανθρωπογενές) αυτών κάθε αυτών των περιοχών του Π.Σ.Θ.

Μετά την ανάλυση των δεδομένων και την εξαγωγή ειδικών πορισμάτων και ειδικών συμπερασμάτων μπορούμε να εξάγουμε το γενικό συμπέρασμα που βασίζεται στα παραπάνω επιστημονικά εργαλεία της ανάλυσης μας. Το Π.Σ.Θ. διχοτομείται και διαφοροποιείται σε δύο μέρη: από τη μία πλευρά το Δυτικό μέρος και από την άλλη το Κεντρικό και Ανατολικό. Οι δύο αυτές περιοχές όσον αφορά το κοινωνικό και δημογραφικό προφίλ τους διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό με τις Δ.Σ.Θ. να συγκεντρώνουν σχεδόν σε όλες τις κατηγορίες «αρνητικό πρόσημο» σε σχέση με τις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.

Το σύνολο των Δ.Σ.Θ. εμφανίζει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά υποβάθμισης όπως: έλλειψη συνοχής του αστικού ιστού ο οποίος εμφανίζεται άμορφος, καταγράφονται απουσία κεντρικότητας, πενιχρές κεντρικές λειτουργίες, ελλιπής κοινωνικός εξοπλισμός και παροχή υποδομών γενικότερα που αντανακλούν την έλλειψη σχεδίου και τέλος ο αποσπασματικός και απρογραμματίστος τρόπος της αρχικής ανάπτυξης. Η κατάσταση επιδεινώνεται λόγω της ύπαρξης μεγάλων υπεραστικών οδών και σιδηροδρομικών αξόνων και της συγκέντρωσης της βιομηχανίας, που λειτουργούν ως εμπόδια – φραγμοί στην κοινωνικο – χωρική συγκρότηση της περιοχής.

Τα στοιχεία που αναφέρονται στην κατηγορία των υποδομών και του περιβάλλοντος των περιοχών του Π.Σ.Θ. αφήνουν να διαφανεί πως η περιοχή των Δ.Σ.Θ. είναι το πιο υποβαθμισμένο τμήμα. Εάν προσθέσουμε σε αυτό το συμπέρασμα και την διαφοροποίηση στο κοινωνικό προφίλ με αρνητικό πρόσημο για τις Δ.Σ.Θ. μπορούμε να φτάσουμε στο παρακάτω συμπέρασμα: το Π.Σ.Θ. διχοτομείται σε δύο μέρη, το Δυτικό και το Κεντροανατολικό. Το Δυτικό τμήμα είναι πιο υποβαθμισμένο από ότι το Κεντροανατολικό, άρα είναι η περιοχή που συγκεντρώνει εκείνα τα στοιχεία – δεδομένα ώστε να θεωρηθεί και η πιο υποβαθμισμένη περιοχή του Π.Σ.Θ.

3. Μελέτη και ανάλυση του ανθρώπινου δυναμικού της Δυτικής Θεσσαλονίκης και συνολικά του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της πόλης

3.1 Το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής μελέτης

Οι Δ.Σ.Θ. διακρίνονται έντονα από την κεντρική και ανατολική πόλη και ως προς την οικονομική δραστηριότητα και την τοπική αγορά εργασίας τους. Έχουν σαφή χαρακτηριστικά αστικών περιοχών με έντονη μεταποιητική δραστηριότητα και υψηλή ανεργία, η οποία συνδέεται με τα κοινωνικά προβλήματα που αναφέραμε προηγουμένως.

Στο παρόν κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να αποτυπώσουμε τα χαρακτηριστικά της παραγωγικής διαδικασίας που συντελείται από το ανθρώπινο δυναμικό τόσο της περιοχής μελέτης, των άλλων υποπεριοχών του Π.Σ.Θ. όσο και συνολικά του Π.Σ.Θ. Σε ποιους τομείς συμμετέχουν, ποιος είναι ο ρόλος τους στην παραγωγική διαδικασία. Σε ποιους κλάδους συντελούν περισσότερο οι απασχολούμενοι των περιοχών και ποια η συμμετοχή τους σε αυτούς. Θα συγκριθούν αναλυτικά η συμμετοχή του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού στην απασχόληση και στην ανεργία ανάλογα και με την συμμετοχή τους στο σύνολο του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. Τέλος θα γίνει παρουσίαση της συμμετοχής των απασχολούμενων ανά ομάδα ατομικών επαγγελμάτων και θέσης στο επάγγελμα ανάλογα με την περιοχή που δηλώνουν ως μόνιμο τόπο κατοικίας και με το ειδικό βάρος που συμμετέχει το σύνολο των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στη συνολική διάρθρωση των επαγγελμάτων στο Π.Σ.Θ.

Ο ρόλος που παίζει το ανθρώπινο κι εργατικό δυναμικό σε μια αστική περιοχή – και δη μητροπολιτική, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης – είναι εξαιρετικά σημαντικός, αφού ανάλογα με τα κοινωνικά, δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του συντελεί μαζί με τις υποδομές στον άξονα που ονομάζεται παραγωγική – οικονομική δραστηριότητα της περιοχής. Ειδικά για το Π.Σ.Θ. ο ρόλος του ανθρώπινου δυναμικού είναι ιδιαίτερα σημαντικός λόγω και της ιστορίας και της παράδοσης της πόλης στην εμπορική, οικονομική και παραγωγική δραστηριότητα.

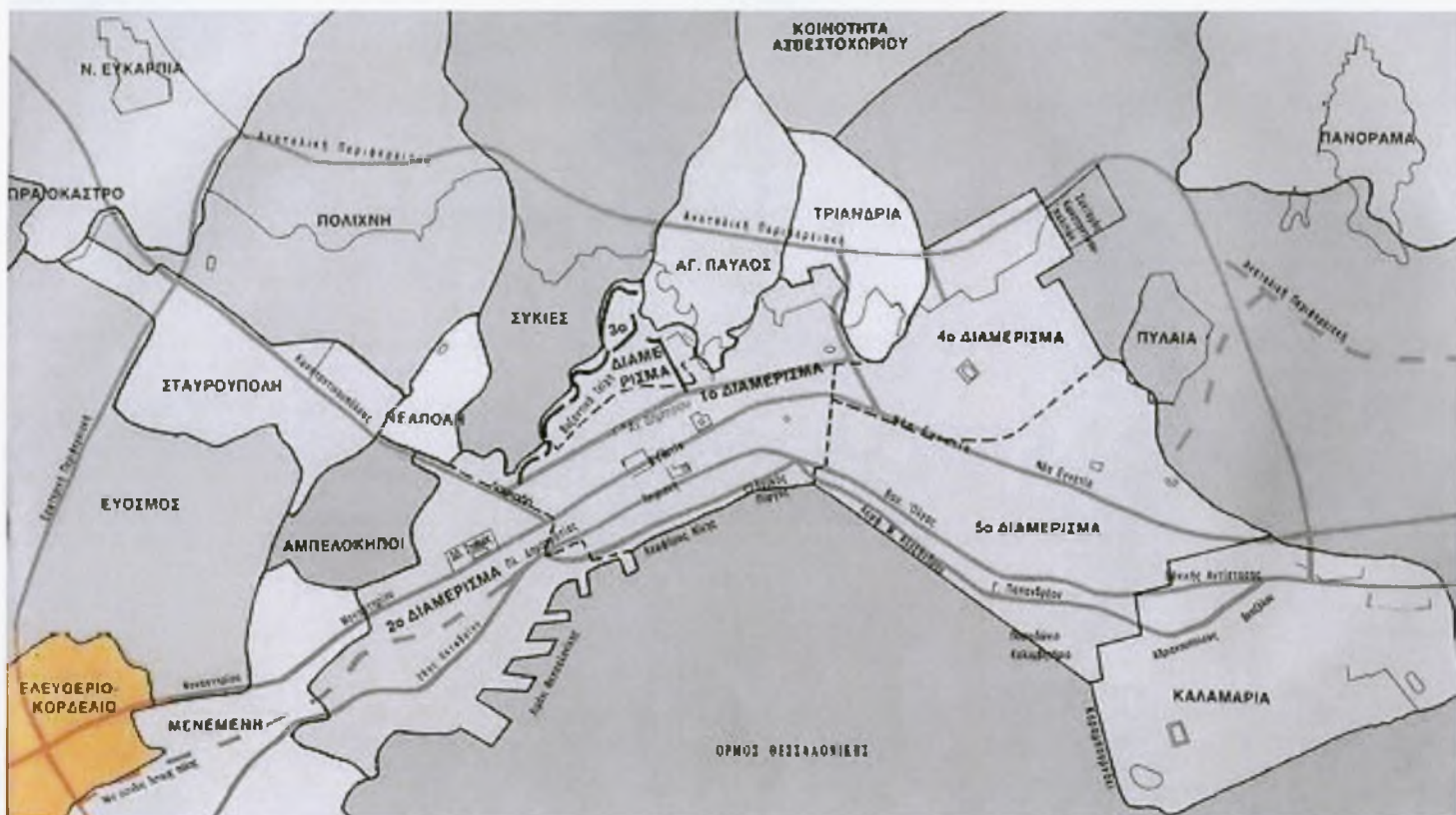
Τέλος αναλύεται εάν ο ρόλος και η συμμετοχή στην παραγωγική δραστηριότητα του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής μελέτης είναι ανάλογος με

την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η περιοχή, η οποία αποδείχθηκε πως διαφοροποιείται έντονα από το υπόλοιπο τμήμα του Π.Σ.Θ.

3.2 Οι παραγωγικοί τομείς της απασχόλησης

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη από το 1981 έως το 2001 των απασχολούμενων ανά παραγωγικό τομέα (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή), κατά Ο.Τ.Α. και περιοχή του Π.Σ.Θ. Οι πίνακες παρουσιάζουν τα δεδομένα τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και με ποσοστά.

Χάρτης 3.1: Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης

Πηγή: Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης, 1997

Πίνακας 3.1: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1981

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικά ενεργοί					
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογενής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	141.036	132.634	1351	47005	80926	8.402
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	2.250	2.130	100	870	1240	120
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	13.903	12.813	200	7840	5163	1.090
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	4.610	4.400	60	3030	1280	210
ΔΗΜΟΣ ΕΥΘΟΣΜΟΥ	9.255	8.525	140	5730	2805	730
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	5.987	5.807	1800	2700	1367	180
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	16.941	15.867	277	6939	8881	1.074
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	3.913	3.653	60	2050	1623	260
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	11.474	10.624	50	5470	5244	850
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	1.260	1.230	22	313	891	30
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	7.820	7.280	150	4660	2630	540
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	3.982	3.772	80	1810	1932	210
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	10.738	9.977	140	6650	3407	761
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	11.352	10.801	90	6460	4371	551
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	3.500	3.220	30	1620	1600	280
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	920	890	100	550	240	30
Δ.Σ.Θ.	68.620	63.969	2.700	38.680	23.759	4.651
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	180.321	169.654	1.950	65.017	99.841	10.667
Π.Σ.Θ.	248.941	233.623	4.650	103.697	123.600	15.318
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	304.526	287.536	-	-	-	16.990

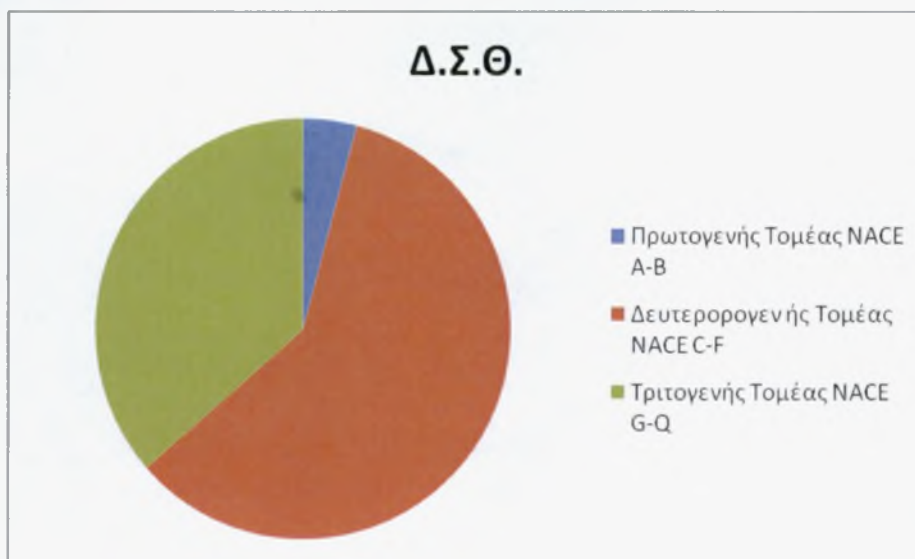
Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.2: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1981

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικές ενεργείες					
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογενής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	94,0	1	33,3	57,4	6
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	94,7	4,4	38,7	55,1	5,3
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	92,2	1,4	56,4	37,1	7,8
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	95,4	1,3	65,7	27,8	4,6
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	92,1	1,5	61,9	30,3	7,9
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	97	30,1	45,1	22,8	3
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	93,7	1,6	41	52,4	6,3
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	93,4	1,5	52,4	41,5	6,6
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	92,6	0,4	47,7	45,7	7,4
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	97,6	1,7	24,8	70,7	2,4
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	93,1	1,9	59,6	33,6	6,9
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	100	94,7	2	45,4	48,5	5,3
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	92,9	1,3	61,9	31,7	7,1
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	95,1	0,8	56,9	38,5	4,8
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΦΡΙΑΣ	100	92	0,9	46,3	45,7	8
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	96,7	10,9	59,8	26,1	3,3
Α.Σ.Θ.	100	93,2	3,9	56,4	34,6	6,8
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	100	94,1	1,1	36,1	55,4	5,9
Π.Σ.Θ.	100	93,8	1,9	41,7	49,6	6,1
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	94,4	-	-	-	5,6

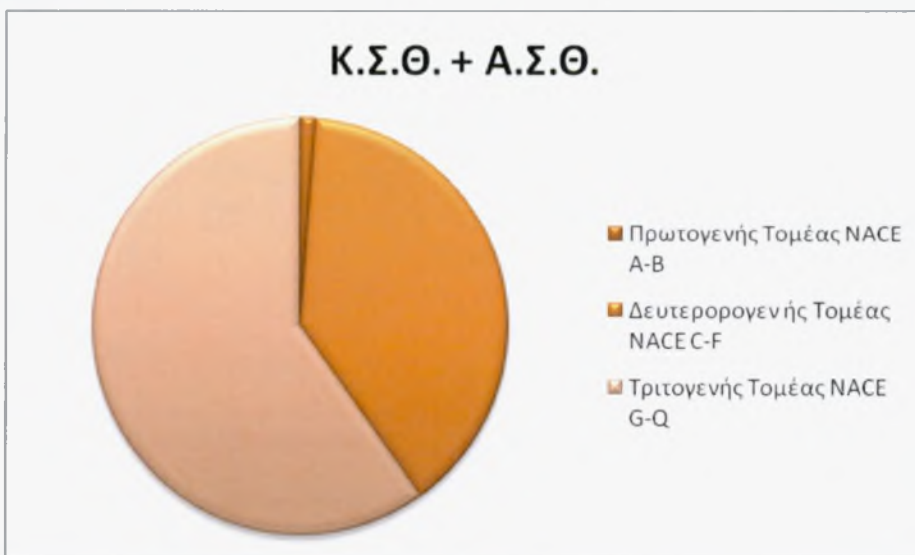
Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.1: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.2: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.3: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1991

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικά ενεργοί					
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογενής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	147.931	135.757	900	34923	91232	12.174
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	2.768	2.492	8	843	1516	276
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	16.043	14.679	97	6035	7506	1.364
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	6.659	6.047	51	3024	2422	612
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	11.752	10.553	136	4959	4660	1.199
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	7.709	7.045	979	3165	2497	664
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	31.663	29.488	482	7736	19840	2.175
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	5.047	4.541	51	1925	2348	506
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	12.266	11.210	31	4573	6043	1.056
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	4.181	4.040	35	701	2619	141
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	11.568	10.396	72	4697	4876	1.172
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	8.309	7.831	125	2278	5017	478
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	15.379	13.976	81	6624	6307	1.403
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	14.694	13.528	83	5530	7040	1.166
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.439	4.099	16	1386	2442	340
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	1.432	1.336	45	696	487	96
Δ.Σ.Θ.	87.855	79.783	1543	35698	37146	8.072
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	213.985	197.235	1649	53397	129706	16.750
Π.Σ.Θ.	301.840	277.018	3192	89095	166852	24.822
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	374.762	346.118	22474	110915	190901	28.644

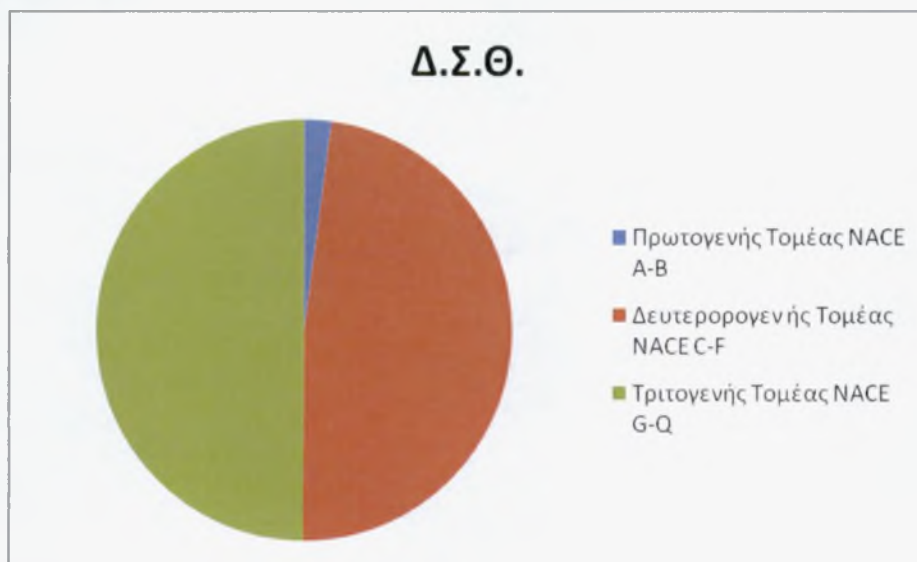
Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.4: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 1991

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί					
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				Ανεργοί
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογενής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	91,8	0,6	23,6	61,7	8,2
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100,0	90,0	0,3	30,5	54,8	10,0
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100,0	91,5	0,6	37,6	46,8	8,5
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100,0	90,8	0,8	45,4	36,4	9,2
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100,0	89,8	1,2	42,2	39,7	10,2
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100,0	91,4	12,7	41,1	32,4	8,6
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100,0	93,1	1,5	24,4	62,7	6,9
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100,0	90,0	1,0	38,1	46,5	10,0
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100,0	91,4	0,3	37,3	49,3	8,6
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100,0	96,6	0,8	16,8	62,6	3,4
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100,0	89,9	0,6	40,6	42,2	10,1
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	100,0	94,3	1,5	27,4	60,4	5,8
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100,0	90,9	0,5	43,1	41,0	9,1
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100,0	92,1	0,6	37,6	47,9	7,9
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100,0	92,3	0,4	31,2	55,0	7,7
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100,0	93,3	3,1	48,6	34,0	6,7
Δ.Σ.Θ.	100,0	90,8	1,8	40,6	42,3	9,2
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	100,0	92,2	0,8	25,0	60,6	7,8
Π.Σ.Θ.	100,0	91,8	1,1	29,5	55,3	8,2
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	92,4	6,0	29,6	50,9	7,6

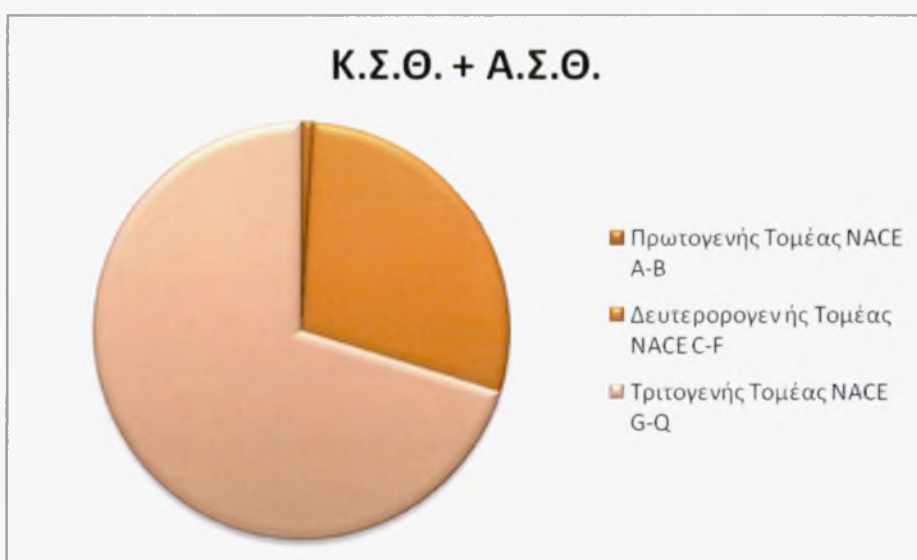
Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.3: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 1991

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.4: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 1991

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.5: Απασχολούμενοι ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί						
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Ανεργοί Σύνολο
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογεν- ής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Δε. δήλωναν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	162.989	145.054	1.222	32.307	104.552	6.973	17.935
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.658	3.199	22	885	2.122	170	459
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	19.311	16.537	191	5.522	9.999	825	2.774
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	10.150	8.722	103	3.365	4.670	584	1.428
ΔΗΜΟΣ ΕΥΘΟΣΜΟΥ	25.147	21.981	271	7.421	12.964	1.325	3.166
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	10.128	9.040	1.091	3.348	4.013	588	1.088
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	40.255	36.334	538	7.100	26.643	2.053	3.921
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.428	5.463	64	1.856	3.175	368	965
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	14.074	12.291	114	3.990	7.373	814	1.783
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.498	6.046	57	865	4.479	645	452
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	16.672	14.508	154	5.058	8.464	832	2.164
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	10.242	9.233	114	2.000	6.610	509	1.009
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	19.457	16.955	198	6.317	9.544	896	2.502
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	19.202	16.760	125	5.017	10.531	1.087	2.442
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΑΡΙΑΣ	4.981	4.392	25	1.096	3.117	154	589
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.844	2.394	39	1.113	1.072	170	450
Δ.Σ.Θ.	124.211	107.891	2.225	37.990	61.274	6.402	16.320
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	247.825	221.018	2.103	49.270	158.054	11.591	26.807
Π.Σ.Θ.	372.036	328.909	4.328	87.260	219.328	17.993	43.127
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	469.522	416.342	20.998	111.024	261.294	23.026	53.180

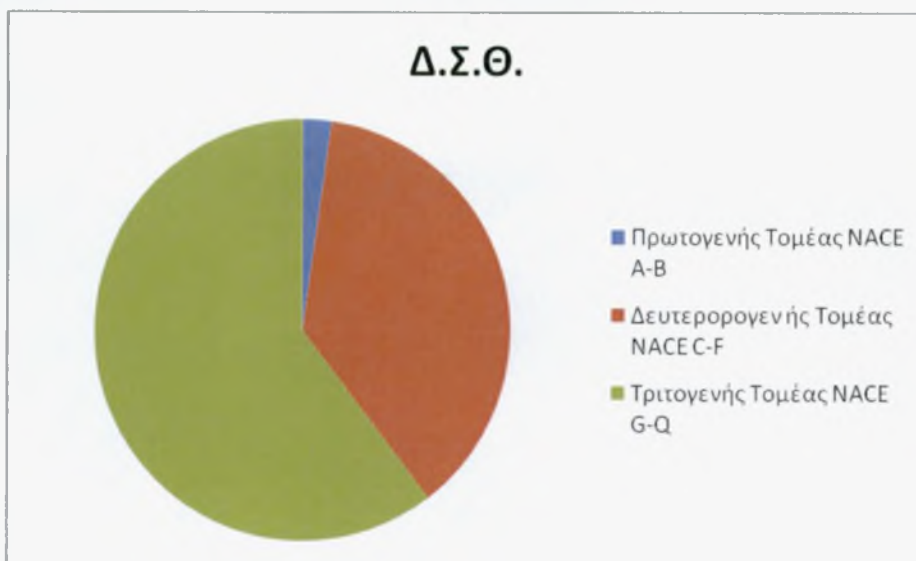
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.6: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα και ανά περιοχή στο Π.Σ.Θ. το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικά ενεργοί					
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE Α-Β	Δευτερογενής ής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Δε δήλωσαν κλαδο οικονομικής δραστηριότητας
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	89,0	0,8	19,8	64,2	4,3
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100,0	87,5	0,6	24,2	58,0	4,7
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100,0	85,6	1,0	28,6	51,8	4,3
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100,0	85,9	1,0	33,2	46,0	5,8
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100,0	87,4	1,1	29,5	51,6	5,3
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100,0	89,3	10,8	33,1	39,6	5,8
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100,0	90,3	1,3	17,6	66,2	5,1
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100,0	85,0	1,0	28,9	49,4	5,7
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100,0	87,3	0,8	28,4	52,4	5,8
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100,0	93,0	0,9	13,3	68,9	9,9
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100,0	87,0	0,9	30,3	50,8	5,0
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	100,0	90,2	1,1	19,5	64,5	5,0
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100,0	87,1	1,0	32,5	49,1	4,6
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100,0	87,3	0,7	26,1	54,8	5,7
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΣΡΙΑΣ	100,0	88,2	0,5	22,0	62,6	3,1
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100,0	84,2	1,4	39,1	37,7	6,0
Δ.Σ.Θ.	100,0	86,9	1,8	30,6	49,3	5,2
Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	100,0	89,0	1,0	20,0	64,0	5,0
Π.Σ.Θ.	100,0	88,4	1,2	23,5	59,0	4,8
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	88,7	4,5	23,7	55,7	4,9

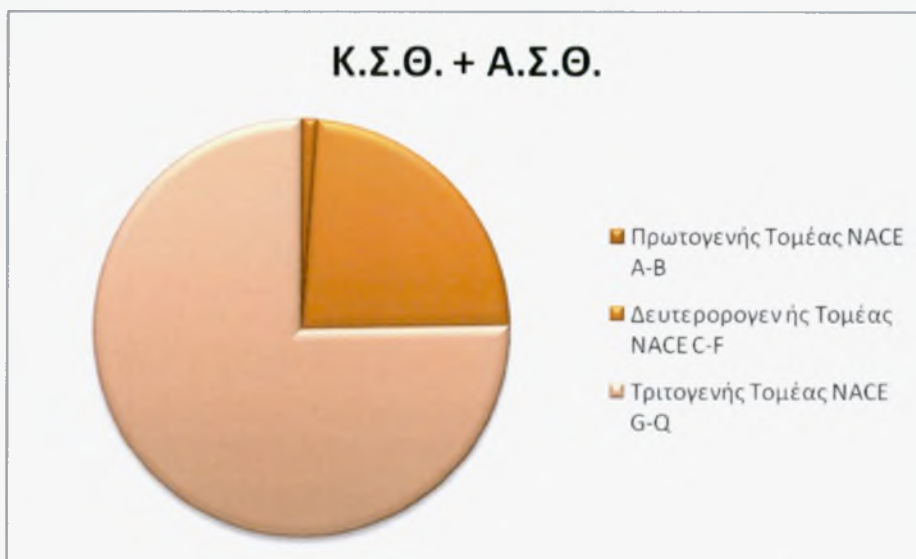
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.5: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Δ.Σ.Θ., 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.6: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τους παραπάνω πίνακες και όσον αφορά την διάρθρωση της απασχόλησης σε κάθε παραγωγικό τομέα στην περιοχή των Δ.Σ.Θ. μπορεί να καταγραφεί: Στον πρωτογενή τομέα μία πτώση σε απόλυτους αριθμούς από το 1981 στο 1991 (από 2.700 σε 1.543) και αμέσως αύξηση από το 1991 στο 2001 (από 1.543

σε 2.225). Σε ποσοστό του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού των Δ.Σ.Θ. το 1981 εργάζονταν στον πρωτογενή το 3,9%, το 1991 το 1,8% και το 2001 το 1,8%. Το σημαντικότερο είναι πως το ποσοστό του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. που εργάζονται στον πρωτογενή τομέα είναι διαχρονικά συνεχώς μεγαλύτερο από το ποσοστό του Ο.Ε.Π. του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα (3,9% έναντι 1,1% το 1981, 1,8% έναντι 0,8% το 1991 και 1,8% έναντι 1% το 2001), και μάλιστα τα 1981 και το 2001 είναι μεγαλύτερος ο αριθμός του Ο.Ε.Π. και σε απόλυτους αριθμούς (2.700 έναντι 1.950 το 1981 και 2.225 έναντι 2.103 το 2001).

Στον δευτερογενή τομέα παρατηρείται και πάλι ότι το ποσοστό του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. που απασχολούνται στον τομέα αυτό είναι διαχρονικά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό του Ο.Ε.Π. του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. (56,4% έναντι 36,1% το 1981, 40,6% έναντι 24,9% το 1991 και 30,6% έναντι 20% το 2001). Από την άλλη στον τριτογενή τομέα διαφαίνεται μία εξαιρετικά σημαντική αύξηση τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και σε ποσοστά του Ο.Ε.Π. και των δύο περιοχών (Δ.Σ.Θ. και υπόλοιπο Π.Σ.Θ.) από το 1981 στο 2001. Συγκεκριμένα για τις Δ.Σ.Θ. το 1981 οι περισσότεροι απασχολούμενοι εργάζονται στον δευτερογενή τομέα σε ποσοστό πλέον του 50% (56,4%) και του 30% στον τριτογενή (34,6%). Το 1991 ο τριτογενής τομέας σημειώνει αύξηση της τάξης του 8%(42,3%) και ο δευτερογενής μείωση 16%(40,6%). Το 2001, τέλος, στον τριτογενή τομέα απασχολείται περίπου το μισό του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. (49,3%) και στον δευτερογενή το ένα τρίτο (30,6%). Την τριτογενοποίηση της περιοχής επιβεβαιώνει η διαχρονική εξέλιξη της διάρθρωσης της απασχόλησης στους παραγωγικούς τομείς από το 1981 έως το 2001: ο πρωτογενής τομέας μειώνεται κατά 2%, ο δευτερογενής κατά 26% ενώ ο τριτογενής τομέας αυξάνεται κατά 15% του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού.

Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα είναι εξαιρετικά περιορισμένη για τον Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. και διενεργείται μόνο στον υπόλοιπο Νομό Θεσσαλονίκης. Ο δευτερογενής τομέας θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο. Η οικονομική και οικιστική ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης συνδέεται πρωταρχικά με την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων πρωτεύοντα ρόλο παίζει ο δευτερογενής τομέας και κυρίως ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας της βιομηχανίας – βιοτεχνίας. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν το ρόλο της βιομηχανίας, αλλά και τη σημαντική παρουσία του τριτογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ. Στο Π.Σ.Θ. ο τριτογενής τομέας καλύπτει πάνω από το μισό του Ο.Ε.Π. το 1981 και περίπου τα

δύο τρίτα το 2001, ποσοστό πολύ υψηλότερο από το σύνολο της χώρας, αλλά χαμηλότερο από το Π.Σ. Αθήνας. Η αύξηση του τριτογενούς τομέα την περίοδο 1981 – 1991 ήταν πολύ υψηλότερη στο Π.Σ.Θ. από ότι στο Π.Σ. Αθήνας. Παράλληλα, η συμμετοχή της μεταποίησης έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία στο Π.Σ.Θ. και μάλιστα, ενώ υπάρχει σημαντική πτωτική τάση την περίοδο 1981 – 1991 στο σύνολο της χώρας και ιδίως στο Π.Σ. Αθήνας, η τάση αυτή είναι σαφώς μικρότερη στο Π.Σ.Θ. Όπως δείχνουν τα στοιχεία, η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη περισσότερο βιομηχανική από την Αθήνα, χωρίς τις έντονες τάσεις αποβιομηχάνισης που έχουν παρουσιαστεί εκεί, αλλά και με σημαντική παρουσία του τριτογενούς τομέα, ο οποίος παρουσιάζει σημαντικές τάσεις αύξησης.

Με σκοπό να διαφανεί και να επεξηγηθεί με τον πιο πραγματικό τρόπο η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κατά περιοχή του Π.Σ.Θ., διαχρονικά, σε κάθε έναν από τους τρεις παραγωγικούς τομείς, επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα της ΕΣΥΕ και δημιουργήσαμε τους παρακάτω πίνακες.

Οι τρεις παρακάτω πίνακες (3.7, 3.8, 3.9) σκιαγραφούν με τον πιο πραγματικό (στα όρια του δυνατού) τρόπο την συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην συνολική απασχόληση του κάθε τομέα ανάλογα και με την συμμετοχή της κάθε περιοχής στην διάρθρωση του συνολικού οικονομικώς ενεργού πληθυσμού του Π.Σ.Θ. Για τον σκοπό αυτό παραθέσαμε στις τρεις πρώτες γραμμές του κάθε πίνακα (ένας για κάθε απογραφή) τους απόλυτους αριθμούς της κάθε περιοχής σε Ο.Ε.Π. και σε απασχολούμενους ανά παραγωγικό τομέα. Στην αμέσως επόμενη γραμμή του κάθε πίνακα υπολογίζεται το ποσοστό του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού που απασχολείται στον κάθε τομέα και όπου δηλώνει ως μόνιμη κατοικία την περιοχή των Δ.Σ.Θ., δηλαδή το ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνται στον κάθε τομέα και κατοικούν στις Δ.Σ.Θ. ενώ υπολογίζεται και συνολικά το ποσοστό του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού που κατοικεί στις Δ.Σ.Θ.

Στη συνέχεια υπολογίζεται ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής⁸ του Ο.Ε.Π. που κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ. σε κάθε τομέα. Έτσι

⁸ Δηλαδή το ποσοστό του Ο.Ε.Π. που απασχολείται στον κάθε τομέα και κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. προς το ποσοστό του Ο.Ε.Π. που κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. Υπολογίζεται μέσω του

παρατηρούμε το πόσο συμμετέχουν οι Δ.Σ.Θ. στην διάρθρωση του κάθε τομέα του Π.Σ.Θ. προς το πόσο συμμετέχουν στην διάρθρωση συνολικά του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. Ανάλογα ποσοστά και συντελεστές υπολογίζουμε και για τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. του Π.Σ.Θ. ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση ανάμεσα στις δύο υποπεριοχές.

Πίνακας 3.7: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 1981

Περιοχή	1981			
	Ο.Ε.Π.	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας
Δ.Σ.Θ.	68.620	2.700	38.680	23.759
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	180.321	1.950	65.017	99.841
Π.Σ.Θ.	248.941	4.650	103.697	123.600
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ.(%)	27	58	38	20
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	2,14	1,40	0,74
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	73	42	62	80
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	0,57	0,84	1,09

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

τύπου:

$$E.S.S. = \frac{\frac{O.E.P. \text{ υποπεριοχής που συμμετέχουν στην } x \text{ μεταβλητή}}{O.E.P. \text{ συνόλου του Π.Σ.Θ. που συμμετέχει στην ίδια μεταβλητή}}}{\frac{O.E.P. \text{ της υποπεριοχής}}{O.E.P. \text{ του συνόλου του Π.Σ.Θ.}}}$$

Πίνακας 3.8: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 1991

Περιοχή	1991			
	Ο.Ε.Π.	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας
Δ.Σ.Θ.	87.855	1.543	35.698	37.146
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	213.985	1.649	53.397	129.706
Π.Σ.Θ.	301.840	3.192	89.095	166.852
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. (%)	29	48	40	22
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	1,65	1,37	0,75
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	71	52	60	78
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	0,73	0,84	1,09

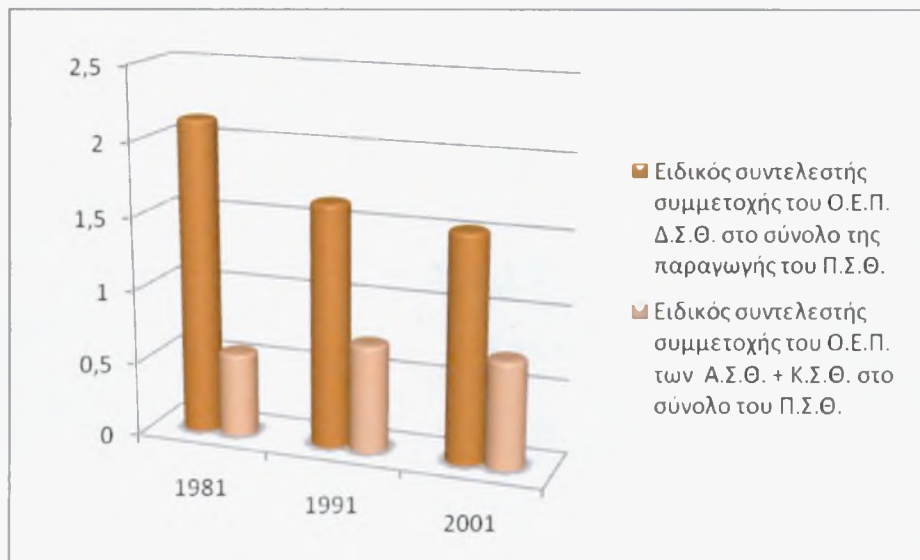
Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.9: Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στους παραγωγικούς τομείς το 2001

Περιοχή	2001			
	Ο.Ε.Π.	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας
Δ.Σ.Θ.	124.211	2.225	37.990	61.274
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	247.825	2.103	49.270	158.054
Π.Σ.Θ.	372.036	4.328	87.260	219.328
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. (%)	33	51	43	28
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	1,54	1,3	0,84
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	67	49	57	72
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	0,73	0,85	1,07

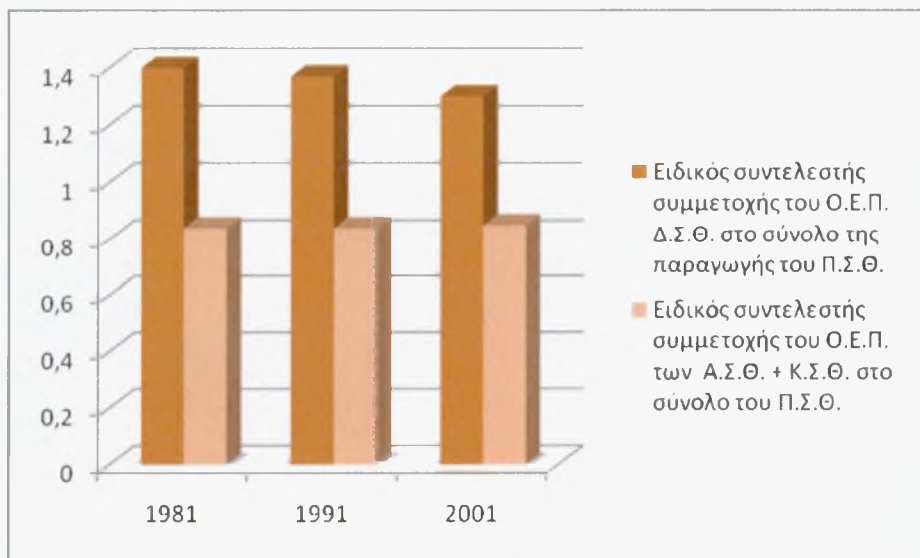
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.7: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον πρωτογενή τομέα διαχρονικά

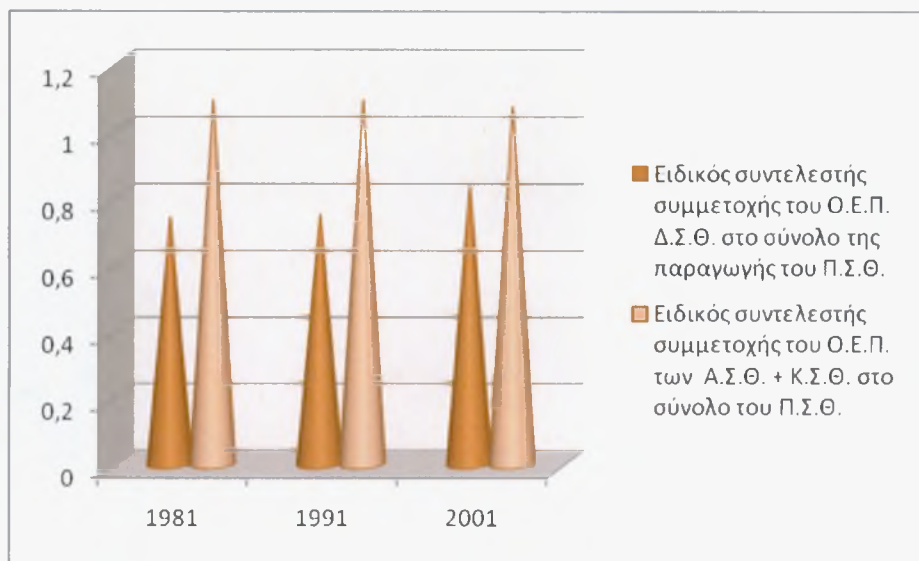
Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.8: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον δευτερογενή τομέα διαχρονικά

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.9: Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στον τριτογενή τομέα διαχρονικά

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Μέσα από την παραπάνω διαδικασία είναι δυνατή η απεικόνιση και καταγραφή της πραγματικής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής σε κάθε τομέα συνολικά του Π.Σ.Θ. Έτσι το 1981 ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός που κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. είναι το 27% του συνολικού Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. όμως ο Ο.Ε.Π. που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα και κατοικεί στις Δ.Σ.Θ. αποτελεί το 58% του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Έτσι, ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο 2,14, δηλαδή οι Δυτικές Συνοικίες συμμετέχουν 2,14 φορές περισσότερο στον πρωτογενή τομέα του Π.Σ.Θ. από ότι συμμετέχουν στον Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. άρα έχουν εξαιρετικά σημαντική συμμετοχή στον πρωτογενή τομέα.

Για να αναλύσουμε και τα υπόλοιπα δεδομένα γίνεται κατανοητό πως η συμμετοχή μιας περιοχής σε κάποιον τομέα είναι πολύ σημαντική ή «περισσότερο του αναμενομένου» όταν ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής είναι πάνω από την μονάδα, ενώ όταν ο συντελεστής είναι κάτω από την μονάδα η περιοχή δεν συμμετέχει σε σημαντικό βαθμό στην διάρθρωση του συγκεκριμένου τομέα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η περιοχή μελέτης έχει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο και συμμετέχει σε πολύ αυξημένο βαθμό στον πρωτογενή και κυρίως στον δευτερογενή τομέα του οποίου ο ειδικός συντελεστής κυμαίνεται διαχρονικά στην

εικοσαετία 1981-2001 ανάμεσα στο 1,3 και στο 1,4. Από την άλλη στον τριτογενή τομέα η περιοχή μελέτης έχει μόνιμα συντελεστή κάτω από την μονάδα (από 0,75 έως 0,85 διαχρονικά) κάτι που σημαίνει πως η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. στο συνολικό τριτογενή τομέα του Π.Σ.Θ. είναι μικρή.

Στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. η συμμετοχή των απασχολούμενων στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα είναι δυσανάλογη και μάλιστα κατώτερη από την συμμετοχή τους στη διάρθρωση του Ο.Ε.Π. συνολικά του Π.Σ.Θ. ενώ στον τριτογενή τομέα η συμμετοχή τους είναι πολύ σημαντική αφού διαχρονικά ο συντελεστής κυμαίνεται γύρω στο 1,10.

Συμπερασματικά για τη συμμετοχή στους παραγωγικούς τομείς, ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχει σε πολύ σημαντικό βαθμό και έχει εξέχοντα ρόλο για τη συνολική διάρθρωση των τομέων αυτών του Π.Σ.Θ. ενώ υστερεί σημαντικά στην διάρθρωση του τριτογενή τομέα του Π.Σ.Θ., εκεί όπου ο Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. έχει πολύ μεγάλη συμβολή.

3.3 Οι κλάδοι δραστηριότητας των απασχολούμενων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται η συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής το 2001 στους κλάδους δραστηριότητας. Οι πίνακες παρουσιάζουν τα δεδομένα τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και σε ποσοστά.

Πίνακας 3.10: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Α των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	Αλιεία	Ορυχεία και λατομεία	Μεταλλοιτικές βιομηχανίες	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	153.609	1.094	124	76	22.480	699	10.156	26.264
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.544	19	4	1	619	11	319	636
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	18.335	21	7	9	4.367	57	1.451	3.263
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	9.794	98	18	2	2.624	29	954	1.718
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	24.078	256	29	13	5.687	89	2.060	4.426
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΛΩΡΟΥ	10.051	1.110	16	8	2.751	18	783	1.722
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.833	249	323	15	5.288	215	1.855	7.420
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.234	50	9	3	1.396	18	559	1.367
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.366	94	13	4	2.974	43	1.141	2.403
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.512	58	1	6	665	26	229	1.257
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	15.970	157	14	6	3.539	62	1.742	2.610
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	10.071	116	2	4	1.485	68	529	1.766
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ-ΠΟΛΕΩΣ	18.552	226	18	11	4.699	72	1.883	3.023
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	18.632	129	10	13	3.694	81	1.484	3.450
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΑΡΙΑΣ	4.758	25	1	2	843	33	257	844
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.830	51	0	3	837	7	377	396
Α.Σ.Θ.	119.210	2.253	124	59	28.874	395	10.950	20.928
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	1.686	465	117	35.074	1.133	14.829	41.637
Π.Σ.Θ.	355.169	3.939	589	176	63.948	1.528	25.779	62.565
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	457.052	20.438	1.706	353	81.789	1.880	33.963	77.581

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.11: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Β των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	Εκπαίδευση.
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	153.609	9.273	8.624	4.515	13.296	8.760	14.229
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.544	209	198	77	258	169	228
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	18.335	1.155	1.332	217	1.028	786	769
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	9.794	536	657	104	492	385	261
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	24.078	1.306	1.742	330	1.269	1.262	1.024
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	10.051	423	520	91	425	263	250
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.833	2.182	2.186	1.417	3.194	2.531	3.862
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.234	335	445	58	262	231	151
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.366	753	897	223	756	639	610
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.512	212	222	271	745	279	752
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	15.970	837	1.035	216	860	908	691
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	10.071	428	547	306	803	652	1.201
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	18.552	1.060	1.340	239	902	859	742
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	18.632	1.085	1.235	350	1.131	844	1.059
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.758	267	330	114	310	312	442
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.830	156	152	16	115	76	71
Δ.Σ.Θ.	119.210	6.561	8.124	1.494	6.109	5.409	4.569
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	13.656	13.342	7.050	19.737	13.547	21.773
Π.Σ.Θ.	355.169	20.217	21.466	8.544	25.846	18.956	26.342
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	457.052	24.884	26.785	10.009	30.302	23.455	31.223

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.12: Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας Γ των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα	Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	Νέοι	Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	153.609	9.517	6.443	3.232	35	7.614	7.178
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	3.544	167	153	67	1	223	185
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	18.335	711	645	279	0	1.151	897
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	9.794	310	277	102	1	563	663
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	24.078	966	755	158	0	1.284	1.422
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	10.051	197	239	59	1	517	658
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	38.833	2.234	1.746	269	7	1.714	2.126
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	6.234	168	196	75	0	521	390
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	13.366	585	420	226	0	734	851
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	6.512	611	217	72	7	201	681
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	15.970	801	592	173	2	836	885
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	10.071	697	406	64	1	434	562
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	18.552	836	562	183	1	937	959
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	18.632	856	679	227	0	1.127	1.182
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	4.758	309	215	33	2	259	160
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	2.830	89	89	13	0	187	195
Δ.Σ.Θ.	119.210	4.663	3.775	1.268	5	6.730	6.920
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	14.391	9.859	3.964	53	11.572	12.074
Π.Σ.Θ.	355.169	19.054	13.634	5.232	58	18.302	18.994
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	457.052	22.346	16.376	5.793	62	23.335	24.772

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.13: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Α των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	Αλιεία.	Ορυχεία και λατομεία.	Μεταποιητικές βιομηχανίες.	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	Κατασκευές.	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	0,7	0,1	0,1	14,6	0,5	6,6	17,1
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100,0	0,5	0,1	0,0	17,5	0,3	9,0	18,0
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100,0	1,2	0,0	0,1	23,8	0,3	7,9	17,8
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100,0	1,0	0,2	0,0	26,8	0,3	9,7	17,5
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100,0	1,1	0,1	0,1	23,6	0,4	8,6	18,4
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100,0	11,0	0,2	0,1	27,4	0,2	7,8	17,1
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100,0	0,6	0,8	0,0	13,6	0,6	4,8	19,1
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100,0	0,8	0,1	0,1	22,4	0,3	9,0	21,9
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100,0	0,7	0,1	0,0	22,3	0,3	8,5	18,0
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑ-ΜΑΤΟΣ	100,0	0,9	0,0	0,1	10,2	0,4	3,5	19,3
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100,0	1,0	0,1	0,0	22,2	0,4	10,9	16,3
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ	100,0	1,2	0,0	0,0	14,8	0,7	5,3	17,5
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ-ΠΟΛΕΩΣ	100,0	1,2	0,1	0,1	25,3	0,4	10,2	16,3
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100,0	0,7	0,1	0,1	19,8	0,4	8,0	18,5
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100,0	0,5	0,0	0,0	17,7	0,7	5,4	17,7
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100,0	1,8	0,0	0,1	29,6	0,3	13,3	14,0
Δ.Σ.Θ.	100,0	1,9	0,1	0,1	24,2	0,3	9,2	17,6
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100,0	0,7	0,2	0,1	14,9	0,5	6,3	17,7
Π.Σ.Θ.	100,0	1,1	0,2	0,1	18,0	0,4	7,3	17,6
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100,0	4,5	0,4	0,1	17,9	0,4	7,4	17,0

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.14: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Β των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Ξενοδο- χεία και εστιατό- ρια.	Μετα- φορές, αποθή- κευση και επικoi- ωνίες.	Ενδιάμεσοι χρηματοπι- στωτικοί οργανισμοί.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρημα- τικές δραστηριό- τητες.	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεω- τική κοινωνική ασφάλιση.	Εκπαίδευση.
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	6,0	5,6	2,9	8,7	5,7	9,3
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	5,9	5,6	2,2	7,3	4,8	6,4
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	6,3	7,3	1,2	5,6	4,3	4,2
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ- ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	5,5	6,7	1,1	5	3,9	2,7
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	5,4	7,2	1,4	5,3	5,2	4,2
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	4,2	5,2	0,9	4,2	2,6	2,5
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	5,6	5,6	3,6	8,2	6,5	9,9
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	5,4	7,1	0,9	4,2	3,7	2,4
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	5,6	6,7	1,7	5,7	4,8	4,6
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	3,3	3,4	4,2	11,4	4,3	11,5
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	5,2	6,5	1,3	5,4	5,7	4,3
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	4,2	5,4	3	8	6,5	11,9
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	5,7	7,2	1,3	4,9	4,6	4
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	5,8	6,6	1,9	6,1	4,5	5,7
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	5,6	6,9	2,4	6,5	6,6	9,3
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	5,5	5,4	0,6	4,1	2,7	2,5
Δ.Σ.Θ.	100	5,5	6,8	1,2	5,1	4,5	3,8
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	5,8	5,6	3	8,4	5,7	9,2
Π.Σ.Θ.	100	5,7	6	2,4	7,3	5,3	7,4
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	5,4	5,9	2,2	6,6	5,1	6,8

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.15: Τα ποσοστά κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας Γ των απασχολούμενων ανά περιοχή το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα	Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	Νέοι	Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	6,2	4,2	2,1	0,02	5	4,7
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	100	4,7	4,3	1,9	0,03	6,3	5,2
ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	100	3,9	3,5	1,5	0,00	6,3	4,9
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ (ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ)	100	3,2	2,8	1	0,01	5,7	6,8
ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	100	4	3,1	0,7	0,00	5,3	5,9
ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΔΩΡΟΥ	100	2	2,4	0,6	0,01	5,1	6,5
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	100	5,7	4,5	0,7	0,02	4,4	5,5
ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	100	2,7	3,1	1,2	0,00	8,4	6,3
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	100	4,4	3,1	1,7	0,00	5,5	6,4
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	100	9,4	3,3	1,1	0,11	3,1	10,5
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	100	5	3,7	1,1	0,01	5,2	5,5
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΛΙΑΣ	100	6,9	4	0,6	0,01	4,3	5,6
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	100	4,5	3	1	0,01	5,0	5,2
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	100	4,6	3,6	1,2	0,00	6,0	6,3
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ	100	6,5	4,5	0,7	0,04	5,4	3,4
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	100	3,1	3,1	0,5	0,00	6,6	6,9
Δ.Σ.Θ.	100	3,9	3,2	1,1	0,00	5,6	5,8
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	100	6,1	4,2	1,7	0,02	4,9	5,1
Π.Σ.Θ.	100	5,4	3,8	1,5	0,02	5,1	5,3
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	100	4,9	3,6	1,3	0,01	5,1	5,4

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Στις Δ.Σ.Θ. το μεγαλύτερο ποσοστό του Ο.Ε.Π. απασχολείται το 2001 στον κλάδο «Μεταποιητικές βιομηχανίες» σε ποσοστό 24,22%, στον κλάδο «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών

ατομικής και οικιακής χρήσης» σε ποσοστό 17,6% και στον κλάδο «Κατασκευές» σε ποσοστό 91,9%. Τα χαμηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στον κλάδο «Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα» (μόλις 5 απασχολούμενοι, ποσοστό 0,04%), στον κλάδο «Ορυχεία και λατομεία» (0,05%) και στον κλάδο «Αλιεία» (0,1%).

Στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. το μεγαλύτερο ποσοστό του Ο.Ε.Π. απασχολείται το 2001 στον κλάδο «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης» σε ποσοστό 17,6%, στον κλάδο «Μεταποιητικές βιομηχανίες» σε ποσοστό 14,9% και στον κλάδο «Εκπαίδευση» σε ποσοστό 9,2%. Τα χαμηλότερα ποσοστά εντοπίζονται, ακριβώς όπως και στις Δυτικές Συνοικίες, στον κλάδο «Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα» (0,02%), στον κλάδο «Ορυχεία και λατομεία» (0,05%) και στον κλάδο «Αλιεία» (0,2%).

Με σκοπό να διαφανεί και να επεξηγηθεί με τον πιο πραγματικό τρόπο η συμμετοχή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. σε κάθε έναν από τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας το 2001, επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα της ΕΣΥΕ και δημιουργήσαμε τους τρεις παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 3.16: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Α το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο Απασχολούμενων	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	Αλιεία	Ορυχεία και λατομεία.	Μεταλλο-τικές βιομηχανίες.	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	Κατασκευές.	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.
Δ.Σ.Θ.	119.210	2.253	124	59	28.874	395	10.950	20.928
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	1.686	465	117	35.074	1.133	14.829	41.637
Π.Σ.Θ.	355.169	3.939	589	176	63.948	1.528	25.779	62.565
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Δ.Σ.Θ.(%)	33	57,2	21	33,5	45,1	25,8	42,5	33,4
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	1,73	0,64	1,02	1,37	0,78	1,29	1,01
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	67	42,8	78,9	66,5	54,8	74,1	57,5	66,5
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	0,64	1,18	0,99	0,82	1,11	0,86	0,99

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.17: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Β το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο Απασχολούμενων	Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	Εκπαίδευση.
Α.Σ.Θ.	119.210	6.561	8.124	1.494	6.109	5.409	4.569
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	13.656	13.342	7.050	19.737	13.547	21.773
Π.Σ.Θ.	355.169	20.217	21.466	8.544	25.846	18.956	26.342
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ.(%)	33	32,4	37,8	17,5	23,6	28,5	17,3
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων Α.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,98	1,15	0,53	0,72	0,86	0,53
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	67	67,5	62,1	82,5	76,4	71,5	82,7
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,01	0,93	1,23	1,14	1,07	1,23

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.18: Συμμετοχή των απασχολούμενων της κάθε περιοχής στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας Γ το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο Απασχολούμενων	Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	Νέοι	Αήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
Δ.Σ.Θ.	119.210	4.663	3.775	1.268	5	6.730	6.920
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	14.391	9.859	3.964	53	11.572	12.074
Π.Σ.Θ.	355.169	19.054	13.634	5.232	58	18.302	18.994
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Δ.Σ.Θ.(%)	33	24,5	27,7	24,2	8,6	36,8	36,4
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,74	0,84	0,73	0,26	1,11	1,10
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	67	75,5	72,3	75,8	91,4	63,2	63,6
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,13	1,08	1,13	1,36	0,94	0,95

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Ακολουθήσαμε την ίδια μεθοδολογία με αυτήν που εφαρμόσαμε και παραπάνω προσπαθώντας να ανιχνεύσουμε την πραγματική συμμετοχή της κάθε περιοχής σε κάθε έναν από τους παραγωγικούς τομείς. Από τα στοιχεία των παραπάνω πινάκων και παρατηρώντας σε ποιους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ο ειδικός συντελεστής των Δ.Σ.Θ. ξεπερνάει την μονάδα μπορούμε να συμπεράνουμε πως η περιοχή μελέτης συμμετέχει σε πολύ σημαντικό βαθμό στην διάρθρωση του συνολικού Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. στους εξής παρακάτω κλάδους: την συμμετοχή με τον υψηλότερο βαθμό σημασίας για όλο το Π.Σ.Θ. στον κλάδο (του δευτερογενούς τομέα) «Μεταποιητικές Βιομηχανίες» (ειδικός συντελεστής συμμετοχής 1,37) και στον κλάδο «γεωργία» (πρωτογενής τομέας με 1,73) και ακόμη στους κλάδους «Κατασκευές» (1,29), «Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες» (1,15) και «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης» (1,01).

Από την άλλη μεριά οι περιοχές του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. συμμετέχουν στον μέγιστο βαθμό στους κλάδους του τριτογενή τομέα «Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα» (1,36), «Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί» (1,23) και «Εκπαίδευση» (1,23).

3.4 Ανεργία και απασχόληση – Η ποσοτική και ποιοτική συμμετοχή του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού της κάθε περιοχής

Με σκοπό να διαφανεί και να επεξηγηθεί με εξίσου πραγματικό τρόπο η συμμετοχή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. στην απασχόληση και στην ανεργία, διαχρονικά, επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα της ΕΣΥΕ και δημιουργήσαμε τους τρεις παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 3.19: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 1981

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί 1981		
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Ανεργοί
Δ.Σ.Θ.	68.620	63.969	4.651
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	180.321	169.654	10.667
Π.Σ.Θ.	248.941	233.623	15.318
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ.(%)	27,6	27,4	30,4
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,99	1,10
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	72,4	72,6	69,6
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,00	0,96

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.20: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 1991

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί 1991		
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι
Δ.Σ.Θ.	87.855	79.783	8.072
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	213.985	197.235	16.750
Π.Σ.Θ.	301.840	277.018	24.822
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ.(%)	29,1	28,8	32,5
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,99	1,12
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	70,9	71,2	67,5
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,00	0,95

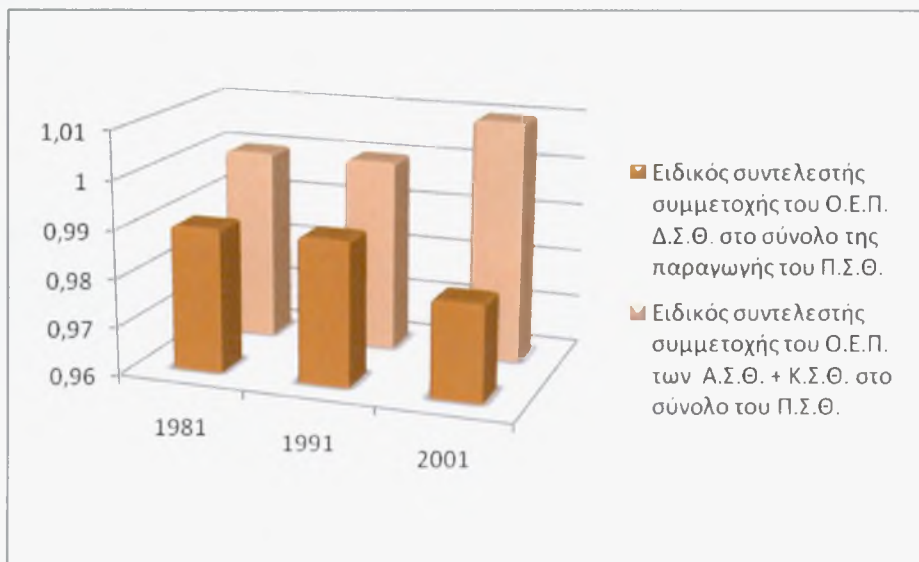
Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3.21: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. κάθε περιοχής στην απασχόληση και την ανεργία, 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργοί 2001		
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι
Δ.Σ.Θ.	119.210	103.293	15.917
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	207.177	184.187	22.990
Π.Σ.Θ.	326.387	287.480	38.907
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ.(%)	36,5	35,9	40,9
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,98	1,12
Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	63,5	64,1	59,1
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,01	0,93

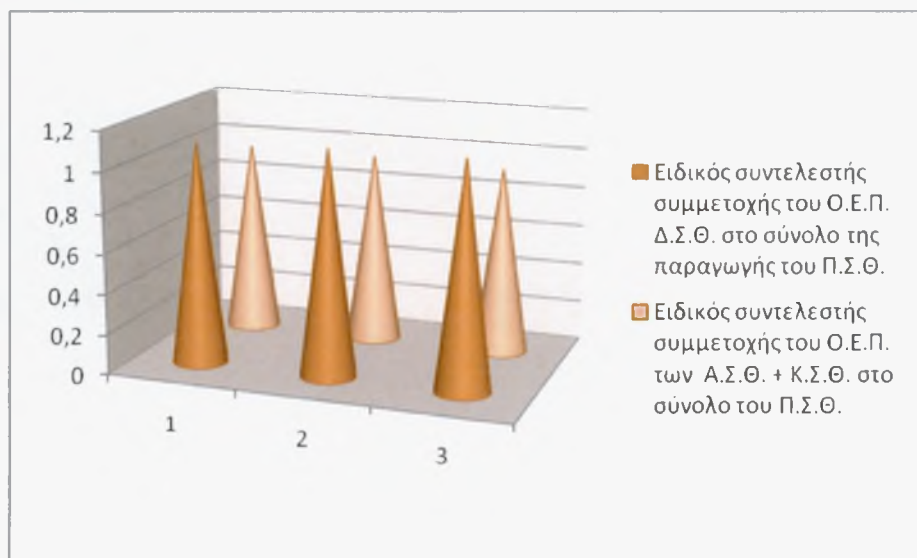
Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.10: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην απασχόληση διαχρονικά

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.11: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην ανεργία διαχρονικά

Πηγή: ΕΣΥΕ 1981, 1991, 2001 – ίδια επεξεργασία

Ακολουθήσαμε την ίδια μεθοδολογία με αυτήν που εφαρμόσαμε και παραπάνω προσπαθώντας να ανιχνεύσουμε την πραγματική συμμετοχή της κάθε περιοχής σε κάθε έναν από τους παραγωγικούς τομείς και τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Τα συμπεράσματα τα οποία μπορούν να εξαχθούν είναι τα εξής:

διαχρονικά από το 1981 έως το 2001 η τιμή του ειδικού συντελεστή συμμετοχής της απασχόλησης του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. είναι σταθερή και μικρότερη της μονάδας (περίπου 0,98 σε κάθε απογραφή) ενώ Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι σταθερή και περίπου ίση με την μονάδα. Αυτό σημαίνει ότι οι Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συμμετέχουν το ίδιο στην διάρθρωση τόσο του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. όσο και της απασχόλησης ενώ οι Δ.Σ.Θ. συμμετέχουν στην διάρθρωση της απασχόλησης του Π.Σ.Θ. ελαφρώς λιγότερο από όσο συμμετέχουν στην διάρθρωση του συνολικού Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ.

Στον τομέα της ανεργίας ο ειδικός συντελεστής των Δ.Σ.Θ. είναι σταθερά γύρω στο 1,12 ενώ των υπόλοιπων συνοικιών του Π.Σ.Θ. είναι σταθερά στο 0,95. Αυτό σημαίνει ότι οι Δ.Σ.Θ. συμμετέχουν σημαντικά περισσότερο από όσο συμμετέχουν οι υπόλοιπες συνοικίες του Π.Σ.Θ. στην διάρθρωση της ανεργίας στο πολεοδομικό συγκρότημα της πόλης.

3.5 Τα επαγγέλματα του Ο.Ε.Π. και η θέση τους στο επάγγελμα στις Δ.Σ.Θ. σε σύγκριση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ.

Επεξεργαστήκαμε, εκ νέου, τα δεδομένα της ΕΣΥΕ και δημιουργήσαμε τους τρεις παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 3.22: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής σε κάθε ομάδα επαγγελματιών (2001)

Περιοχή	Α.Σ.Θ.	Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ.	Σύνολο Π.Σ.Θ.	Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ.(%)	Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων Α.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	
Σύνολο Οικονομικός Ενεργών	124.211	247.825	342.360	36,3	-	72,4	-	
Ομάδες ατομικών επαγγελματιών	Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	9.109	26.439	35.548	25,6	0,71	1,03	
	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	7.382	44.171	51.553	14,3	0,39	1,18	
	Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	10.370	27.699	38.069	27,2	0,75	1,01	
	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	9.145	24.801	33.946	26,9	0,74	1,01	
	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	17.591	34.396	51.987	33,8	0,93	0,91	
	Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	2.112	2.159	4.271	49,4	1,36	0,7	
	Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	28.141	34.526	62.667	44,9	1,24	0,76	
	Χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμολογητές	14.490	14.234	28.724	50,4	1,39	0,68	
	Ανεπίδοκτοι εργάτες χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	13.485	17.226	30.711	43,9	1,21	0,77	
	Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους	3.006	5.278	8.284	36,3	1	63,7	0,88
	«Νέου»	6.899	12.183	19.082	36,1	1	63,8	0,88
	Δε δήλωσαν επάγγελμα	2.481	4.713	7.194	34,5	0,95	65,5	0,9

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Ακολουθώντας την μέθοδο με τον υπολογισμό του ειδικού συντελεστή συμμετοχής στην κατηγορία των ομάδων ατομικών επαγγελμάτων το 2001 τα στοιχεία και οι υπολογισμοί εμφανίζουν μία πολύ καθαρή εικόνα της υπάρχουσας κατάστασης: ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. της περιοχής μελέτης στις τέσσερις πρώτες ομάδες ατομικών επαγγελμάτων (οι οποίες θεωρούνται κατά βάση οι ανώτερες ομάδες ατομικών επαγγελμάτων, όλες τους ενταγμένες στην «πνευματική» εργασία) είναι πολύ κάτω από την μονάδα ενώ αντίθετα ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής του Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι πολύ πάνω από την μονάδα. Υπάρχει η ομάδα «Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές» όπου ο συντελεστής είναι περίπου ίδιος και στις δύο περιοχές (0,93 και 0,91) και στις υπόλοιπες έξι ομάδες (οι λεγόμενες κατώτερες ομάδες ατομικών επαγγελμάτων, όλες ενταγμένες στην χειρωνακτική εργασία), ο ειδικός συντελεστής συμμετοχής των Δ.Σ.Θ. είναι ίσος ή και πολύ μεγαλύτερος από την μονάδα. Στις ίδιες ομάδες ο ειδικός συντελεστής των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι κατά πολύ μικρότερος της μονάδας.

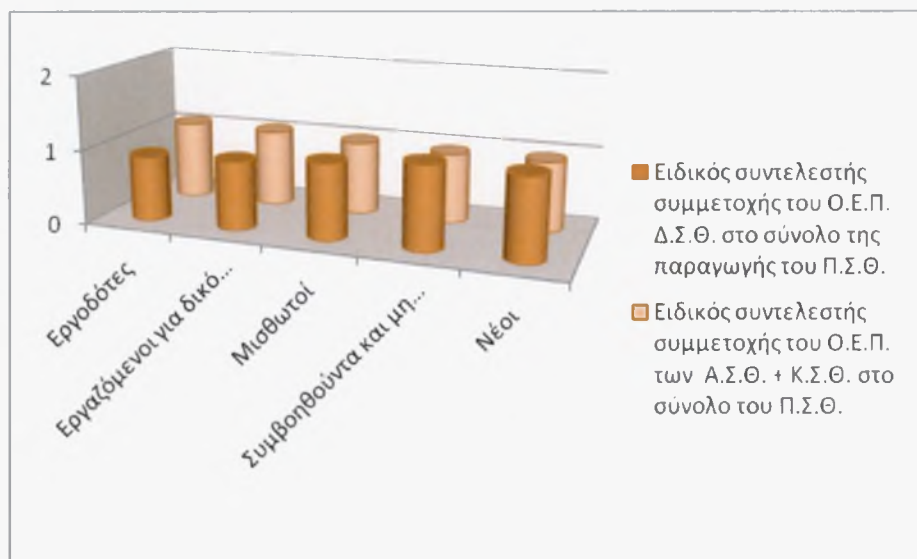
Τα στοιχεία και οι υπολογισμοί του παραπάνω πίνακα μας δίνουν τη δυνατότητα να συμπεράνουμε πως ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχουν με πολύ μεγαλύτερο ειδικό βάρος από ότι ο Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στην διάρθρωση και την απασχόληση στις ομάδες επαγγελμάτων που θεωρούνται υποβαθμισμένες και κατώτερες και που ανήκουν στην χειρωνακτική εργασία ενώ στη διάρθρωση των ομάδων ατομικών επαγγελμάτων που θεωρούνται ανώτερες και ανήκουν στην πνευματική εργασία συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο.

Πίνακας 3.23: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην θέση στο επάγγελμα το 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ	Σύνολο	Θέση στο επάγγελμα				
		Εργοδότες	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού	Νέοι
Δ.Σ.Θ.	119.210	12.554	11.452	86.362	2.112	6.730
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	235.959	29.923	25.434	165.541	3.489	11.572
Π.Σ.Θ.	355.169	42.477	36.886	251.903	5.601	18.302
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Δ.Σ.Θ.(%)	33,6	29,5	31,0	34,3	37,7	36,8
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων Δ.Σ.Θ. στο σύνολο της παραγωγής του Π.Σ.Θ.	-	0,88	0,93	1,02	1,12	1,10
Συμμετοχή των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. (%)	66,44	70,4	68,9	65,7	62,3	63,2
Ειδικός συντελεστής συμμετοχής των απασχολούμενων των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στο σύνολο του Π.Σ.Θ.	-	1,06	1,04	0,99	0,94	0,95

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.12: Η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. της κάθε περιοχής στην θέση στο επάγγελμα, 2001

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 – ίδια επεξεργασία

Αναλύοντας τα δεδομένα και τους υπολογισμούς του παραπάνω πίνακα μπορούμε να διαπιστώσουμε πως ο ειδικός συντελεστής του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. στη διάρθρωση της θέσης στο επάγγελμα «Εργοδότες» το 2001 είναι 0,88 ενώ των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι 1,06, τα αντίστοιχα μεγέθη για τους «μισθωτούς» είναι 1,02 για τις Δ.Σ.Θ και 0,99 για τις Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. και για την θέση «Εργαζόμενοι για

δικό τους λογαριασμό» 0,93 για την περιοχή μελέτης και 1,04 για τις συνοικίες του υπόλοιπου Π.Σ.Θ.

Συμπερασματικά μπορούμε να διαπιστώσουμε πως ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχει με μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην διάρθρωση της θέσης «Μισθωτοί» ενώ ο Ο.Ε.Π. των Κ.Σ.Θ. και Α.Σ.Θ. συμμετέχει με μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην διάρθρωση της θέσης «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό».

3.6 Ο ρόλος του Ο.Ε.Π. της περιοχής μελέτης στην παραγωγική δραστηριότητα και διάρθρωση συνολικά – Τα συμπεράσματα

Μετά την παράθεση – επεξεργασία – ανάλυση όλων των στοιχείων και δεδομένων και την εξαγωγή ειδικών πορισμάτων μας δίνεται η δυνατότητα να ειδικεύσουμε την σύγκριση μεταξύ της περιοχής μελέτης και του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. στις παρακάτω κρίσιμες μεταβλητές:

1.ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ:

Ειδικός συντελεστής Δ.Σ.Θ. δευτερογενή τομέα: 1981-2001 ανάμεσα στο 1,3 και στο 1,4. Από την άλλη στον τριτογενή τομέα η περιοχή μελέτης έχει μόνιμα συντελεστή κάτω από την μονάδα (από 0,75 έως 0,85 διαχρονικά) κάτι που σημαίνει πως η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. στη συνολική παραγωγή του τριτογενή τομέα του Π.Σ.Θ. είναι μικρή.

Στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. η συμμετοχή των απασχολούμενων στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα είναι δυσανάλογη και μάλιστα κατώτερη από την συμμετοχή τους στη διάρθρωση του Ο.Ε.Π. συνολικά του Π.Σ.Θ. ενώ στον τριτογενή τομέα η συμμετοχή τους είναι πολύ σημαντική αφού διαχρονικά ο συντελεστής κυμαίνεται γύρω στο 1,10.

2.ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:

Συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. με τον υψηλότερο βαθμό χωροθέτησης για όλο το Π.Σ.Θ. στον κλάδο (του δευτερογενούς τομέα) «Μεταποιητικές Βιομηχανίες» (ειδικός συντελεστής συμμετοχής 1,37) και στον κλάδο «γεωργία» (πρωτογενής τομέας με 1,73) και ακόμη στους κλάδους «Κατασκευές» (1,29), «Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες» (1,15) και «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης» (1,01).

Από την άλλη μεριά οι περιοχές του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. συμμετέχουν στον μέγιστο βαθμό στους κλάδους του τριτογενή τομέα «Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα» (1,36), «Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί» (1,23) και «Εκπαίδευση» (1,23).

3.ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ:

Διαχρονικά από το 1981 έως το 2001 η τιμή του ειδικού συντελεστή της απασχόλησης του Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. είναι σταθερή και μικρότερη της μονάδας (περίπου 0,98 σε κάθε απογραφή) ενώ των Ανατολικών Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. είναι σταθερή και περίπου ίση με την μονάδα. Αυτό σημαίνει ότι οι Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συμμετέχουν το ίδιο στην διάρθρωση τόσο του Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ. όσο και της απασχόλησης ενώ οι Δ.Σ.Θ. συμμετέχουν στην διάρθρωση της απασχόλησης του Π.Σ.Θ. ελαφρώς λιγότερο από όσο συμμετέχουν στην διάρθρωση του συνολικού Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ.

Στον τομέα της ανεργίας ο ειδικός συντελεστής των Δ.Σ.Θ. είναι σταθερά γύρω στο 1,12 ενώ των υπόλοιπων συνοικιών του Π.Σ.Θ. είναι σταθερά στο 0,95. Αυτό σημαίνει ότι οι Δ.Σ.Θ. συμμετέχουν περισσότερο από όσο συμμετέχουν οι υπόλοιπες συνοικίες του Π.Σ.Θ. στην διάρθρωση της ανεργίας στο πολεοδομικό συγκρότημα της πόλης.

4.ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ:

Ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχει με πολύ μεγαλύτερο ειδικό βάρος από ότι ο Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. στην διάρθρωση και την απασχόληση στις ομάδες επαγγελματιών που θεωρούνται υποβαθμισμένες και κατώτερες και που ανήκουν στην χειρωνακτική εργασία ενώ στη διάρθρωση των ομάδων ατομικών επαγγελματιών που θεωρούνται ανώτερες και ανήκουν στην πνευματική εργασία συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο.

5.ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

Ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχει με μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην διάρθρωση της θέσης «Μισθωτοί» ενώ των Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συμμετέχουν με μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην διάρθρωση της θέσης «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό».

3.7 Το συνολικό συμπέρασμα για την διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού στο Π.Σ.Θ.

Στη λογική εξαγωγής ενός συνολικού συμπεράσματος για την διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού συνολικά στο Π.Σ.Θ. μετά τα παραπάνω πορίσματα και ειδικά συμπεράσματα, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως:

Ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός που δηλώνει έως τόπο κατοικίας τις Δ.Σ.Θ. συμμετέχει με πολύ μεγάλο ειδικό βάρος στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, στην ανεργία και στην θέση στο επάγγελμα «Μισθωτοί». Υστερεί στην συμμετοχή στον τριτογενή τομέα, την απασχόληση και την θέση στο επάγγελμα «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό».

Ο Ο.Ε.Π. που δηλώνει έως τόπο κατοικίας τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συμμετέχει με πολύ μεγάλο ειδικό βάρος στον τριτογενή τομέα, την απασχόληση και την θέση στο επάγγελμα «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό». Υστερεί σε συμμετοχή στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, στην ανεργία και στην θέση στο επάγγελμα «Μισθωτοί».

Επομένως, η μεγαλύτερη «ειδική» χωροθέτηση (σε σχέση πάντα με την συμμετοχή του Ο.Ε.Π. των περιοχών στο συνολικό Ο.Ε.Π. του Π.Σ.Θ.) του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, της ανεργίας και των «μισθωτών» καταγράφεται στις Δ.Σ.Θ. Αντιθέτως, η μεγαλύτερη «ειδική» συγκέντρωση του τριτογενούς τομέα, της απασχόλησης και των «εργοδοτών» και των «εργαζομένων για δικό τους λογαριασμό» στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.

Συνολικά, λοιπόν, διαπιστώνουμε πως ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. κατοικεί στην περιοχή η οποία σε σύγκριση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα, τις λιγότερες υποδομές και γενικότερα διαφαίνεται πως είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή του Π.Σ.Θ. Ενώ ο Ο.Ε.Π. των Α.Σ.Θ. κατοικεί σε μια περιοχή η οποία συγκεντρώνει τα παραπάνω χαρακτηριστικά, συμμετέχει δυσανάλογα με την κατάσταση αυτή, στην διάρθρωση του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού της πόλης, όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω.

4. Η διάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ.

4.1 Ο δευτερογενής τομέας

Ο Νομός Θεσσαλονίκης και ειδικά το Π.Σ.Θ. αποτελεί σε όλη την μεταπολεμική περίοδο την δεύτερη μεγαλύτερη συγκέντρωση βιομηχανικής δραστηριότητας στη χώρα, η οποία και αυξάνεται συνεχώς από το 1973 έως και σήμερα, φτάνοντας τελικά να αποτελεί σήμερα περίπου το 17% της εθνικής παραγωγής. Στο διάστημα 1958 – 1984 οι ρυθμοί ανάπτυξης της βιομηχανίας στο Π.Σ.Θ. ήταν πολύ υψηλότεροι από αυτούς της χώρας αλλά και της Αθήνας. Στο διάστημα 1984 – 1990 παρουσιάζεται επιβράδυνση των αυξητικών τάσεων που όμως δεν φτάνουν ακόμα και τότε στα επίπεδα αποβιομηχάνισης άλλων περιοχών της χώρας (Λαμπριανίδης, 2000γ).

Έκτοτε όμως, μέχρι και σήμερα, η μείωση του ποσοστού της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα, για τεχνολογικούς λόγους (τεχνολογική ανεργία), και η αποβιομηχάνιση της περιοχής παρουσιάζονται ραγδαίες με τάσεις εντυπωσιακής αύξησης της ανάπτυξης και της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα (Λαμπριανίδης, 2000γ).

Η ραγδαία αυτή πτώση είναι αποτέλεσμα γενικότερων οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης οι εξελίξεις αυτές οδηγούν αφενός μεν στην απομάκρυνση των μονάδων εντάσεως εργασίας σε περιοχές και χώρες με φτηνό εργατικό δυναμικό, αφετέρου δε στην υποκατάσταση μέρους του απαιτούμενου εργατικού δυναμικού με νέα τεχνολογία (ανάπτυξη εξέλιξης της τεχνολογίας σημαίνει μείωση των θέσεων εργασίας στον σημερινό κοινωνικοοικονομικό σχηματισμό).

4.2 Διαχρονική εξέλιξη του δευτερογενούς τομέα

Το 1978 στο Νομό Θεσσαλονίκης δραστηριοποιούνται 13.082 βιοτεχνικές και βιομηχανικές μονάδες με απασχόληση 82.886 άτομα. Την περίοδο αυτή η μεγαλύτερη συγκέντρωση απασχολούμενων και καταστημάτων παρουσιάζεται στις Δ.Σ.Θ. και ειδικά στην περιοχή της Σίνδου, στον Δήμο Εχεδώρου, η οποία συνοδεύεται με τα μεγαλύτερα μεγέθη εγκαταστάσεων και απασχολούμενων. (Ανδρικοπούλου 1985: 21)

Ισχυρή βάση προσφέρει ακόμη η μικρομεσαία και μεγάλη βιομηχανία που καλύπτει σε ικανοποιητική κλίμακα τις ανάγκες της τοπικής και περιφερειακής

αγοράς, με εξωστρεφή προσανατολισμό στην ευρύτερη εθνική, την βαλκανική και τη διεθνή αγορά. Υπάρχει σημαντικό απόθεμα βιομηχανικής τεχνογνωσίας και παράδοσης. Σε κλάδους έντασης εργασίας, αναμένεται ακόμη μεγαλύτερη μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και της απασχόλησης, ενώ παράλληλα εκδηλώνεται σε γενικότερο επίπεδο ένας εξαγωγικός δυναμισμός κυρίως στον κλάδο διατροφής και σε ενδιάμεσα αγαθά, και πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις με προορισμό την βαλκανική ενδοχώρα.

4.3 Η σημερινή κατάσταση

Παρόλα αυτά όμως ο δευτερογενής τομέας εξακολουθεί να διαδραματίζει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην παραγωγική δραστηριότητα του Π.Σ.Θ. Παρόλη την τριτογενοποίηση της οικονομίας της πόλης, ο δευτερογενής τομέας εξακολουθεί και θα εξακολουθήσει και στο μέλλον, κατά τα φαινόμενα, να έχει ουσιαστικό ρόλο στην διάρθρωση του ακαθάριστου προϊόντος του πολεοδομικού συγκροτήματος. Και αυτό διότι στον αστικό χώρο της Θεσσαλονίκης υπάρχει απόθεμα βιομηχανικής τεχνογνωσίας και παράδοσης και μία κρίσιμη μάζα βιομηχανικής συγκέντρωσης. Επίσης, παρατηρούνται κλάδοι με εξωστρεφή προσανατολισμό στην εθνική και την ευρύτερη βαλκανική και διεθνή αγορά. Και εξαιτίας αυτής της κατάστασης στο παρόν κεφάλαιο εξετάζουμε την χωρική, κυρίως, διάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ.

Πίνακας 4.1: Αριθμός επιχειρήσεων κατά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας το 2002 στο Νομό Θεσσαλονίκης

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΣΥΝΟΛΟ	90.646	100
A	1.400	1,54
B	144	0,16
Γ	39	0,04
Δ	12.875	14,20
E	43	0,05
ΣΤ	6.259	6,90
Z	34.326	37,87
H	6.189	6,83
Θ	4.778	5,27
I	375	0,41
K	13.502	14,90
Λ	58	0,06
M	581	0,64
N	425	0,47
Ξ	4.291	4,73
O	2	0,00
Π	0	0,00
X	5.359	5,91

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ / ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ 2002 – ίδια επεξεργασία

Επεξήγηση κατηγοριών οικονομικής δραστηριότητας:

A: ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΘΗΡΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ

B: ΑΛΙΕΙΑ

Γ: ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

Δ: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

Ε: ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ

ΣΤ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Z: ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

Η: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ, ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ

Θ: ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

I: ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

K: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ,

ΕΚΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Λ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ, ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

M: ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

N: ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΜΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΓΙΑ ΙΔΙΑ ΧΡΗΣΗ

Ξ: ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ Ή ΑΤΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ο: ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Π: ΕΤΕΡΟΔΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ

Χ: ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

(ΚΑΤΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΙ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ Η ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΙΚΟΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ)

Με βάση τα Μητρώα των επιμελητηρίων και την ίδια επεξεργασία προκύπτουν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

Στο Β.Ε.Θ. είναι εγγεγραμμένες 15.860 επιχειρήσεις στο Π.Σ. Θεσσαλονίκης, οι οποίες στην πολύ μεγάλη πλειονότητά τους είναι μικρές βιοτεχνικές (συντά επισκευαστικές) ατομικές επιχειρήσεις – εργαστήρια, ενώ ένα τμήμα δραστηριοποιείται στον τομέα των υπηρεσιών εξυπηρέτησης. Από το σύνολο των επιχειρήσεων οι 9.161 εξ' αυτών βρίσκεται στις κεντρικές και ανατολικές συνοικίες ενώ οι υπόλοιπες στις δυτικές. Η ένταση της συγκέντρωσης ακολουθεί σε γενικές γραμμές την πληθυσμιακή κατανομή στους Δήμους με εξαίρεση τις Δυτικές Συνοικίες όπου υπάρχει υψηλή συγκέντρωση επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με το Ε.Β.Ε.Θ. στο Π.Σ.Θ. χωροθετούνται 110 επιχειρήσεις βαριάς βιομηχανίας από τις οποίες οι 36 είναι χωροθετημένες στις Α.Σ.Θ. + Κ.Σ.Θ. ενώ οι υπόλοιπες 74 χωροθετούνται στις Δ.Σ.Θ.

Στο Σ.Β.Β.Ε., όπου υπάρχουν οι κατά τεκμήριο μεγαλύτερες βιομηχανίες, είναι γραμμένες 479 εκ των οποίων οι 292 ανήκουν στο Νομό Θεσσαλονίκης. Από αυτές οι 120 περίπου χωροθετούνται στο Π.Σ.Θ., οι 18 στις κεντρικές και ανατολικές Συνοικίες και οι υπόλοιπες 102 στις Δυτικές.

Πιο συγκεκριμένα στην Α' ΒΙ.ΠΕ. Θεσσαλονίκης, η οποία ανήκει στον Δήμο Εχεδώρου άρα και στις Δ.Σ.Θ. και είναι έκτασης 10.000 στρεμμάτων, είναι εγκατεστημένες περίπου 751 επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι 121 είναι μικρές ή πολύ μικρές επιχειρήσεις σε πωλούμενους χώρους σε έτοιμα βιοτεχνικά κτίρια. Η μέση έκταση της κάθε επιχείρησης εκτιμάται στα 12 – 13 στρέμματα ενώ μόνο 20 από αυτές δεσμεύουν έκταση μεγαλύτερη των 50 στρεμμάτων.

Σε σύγκριση όχι μόνο με το σύνολο του Π.Σ.Θ. αλλά και με ολόκληρο το Νομό Θεσσαλονίκης εκτιμάται ότι η ΒΙ.ΠΕ. Σίνδου συγκεντρώνει ένα πολύ μεγάλο τμήμα της βιομηχανικής δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 4.2: Διάρθρωση των βιομηχανικών ανά περιοχή του Π.Σ.Θ. και ανά κλάδο

Κλάδος	Δ.Σ.Θ.	Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	Π.Σ.Θ.
Τρόφιμα	61	29	90
Ποτά	9	3	12
Καπνά	14	1	15
Κλωστοϋφαντουργία	36	13	49
Ένδυσης	9	0	9
Δέρμα	8	0	8
Ξύλο – Φελλός	2	3	5
Χαρτί	7	4	11
Εκτυπώσεις - Εκδόσεις	4	1	4
Έπιπλα	6	2	8
Μη μεταλλικά ορυκτά	17	34	51
Πλαστικά- Ελαστικά	24	10	34
Χημικά	38	2	40
Εμφιάλωση Υγραερίου	6	0	6
Μεταλλουργικές	4	0	4
Μεταφορικά Μέσα	17	10	27
Μηχανών-Συσκευών	20	2	22
Μέταλλο	2	3	5
Είδη εφαρμογής ηλεκτρισμού	10	3	13
Διάφορες βιομηχανίες	5	0	5
ΣΥΝΟΛΟ	294	124	418

Πηγή: Παπαγεωργίου, 1995

Πίνακας 4.3: Χωρική διάρθρωση βιομηχανιών και των απασχολούμενων σε αυτές στο Π.Σ.Θ. το 1995

Περιοχή	Βιομηχανίες	Απασχολούμενοι
Δ.Σ.Θ.	294	21.378
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	124	12.122
Π.Σ.Θ.	418	33.500

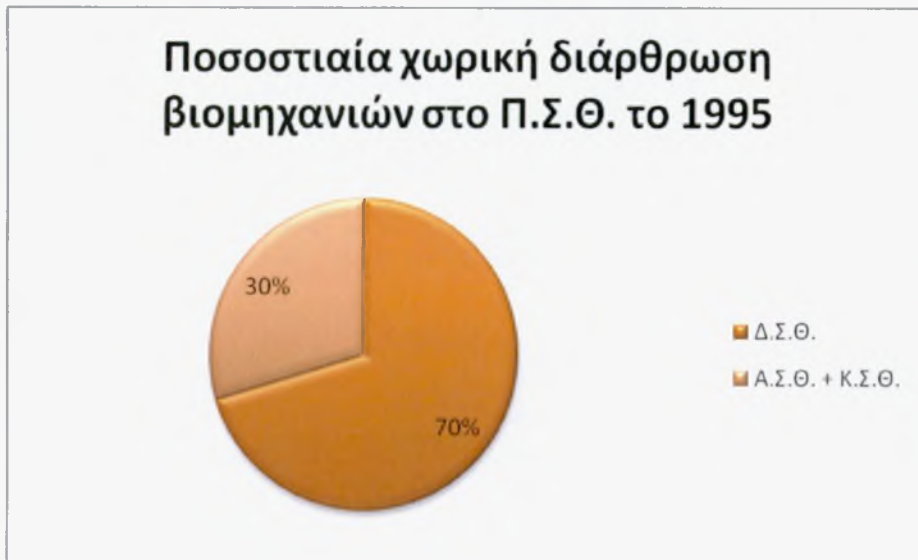
Πηγή: Παπαγεωργίου, 1995 – ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4.4: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση βιομηχανιών και των απασχολούμενων σε αυτές στο Π.Σ.Θ. το 1995

Περιοχή	Βιομηχανίες	Απασχολούμενοι
Δ.Σ.Θ.	70,3	63,8
Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.	29,7	36,2
Π.Σ.Θ.	100	100

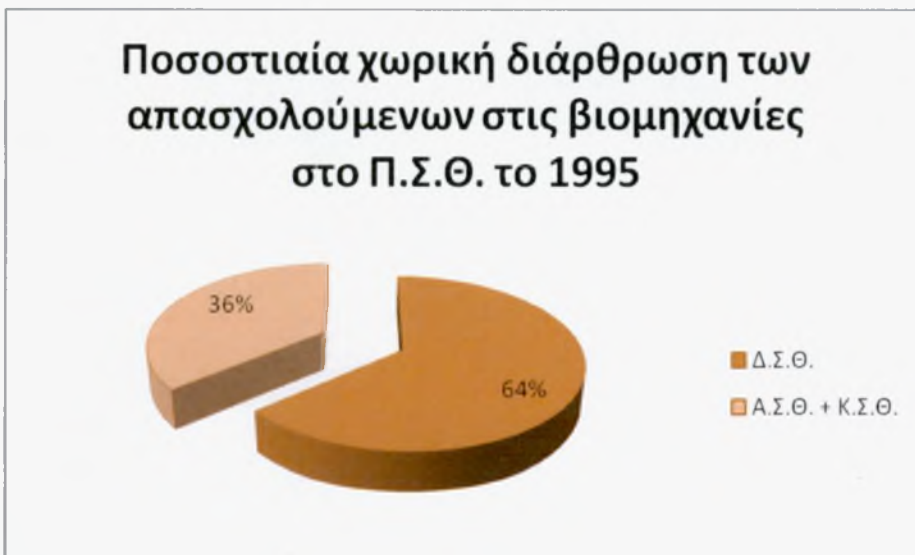
Πηγή: Παπαγεωργίου, 1995 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 4.1: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση βιομηχανιών στο Π.Σ.Θ., 1995

Πηγή: Παπαγεωργίου, 1995 – ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 4.2: Ποσοστιαία χωρική διάρθρωση των απασχολούμενων στις βιομηχανίες στο Π.Σ.Θ., 1995

Πηγή: Παπαγεωργίου, 1995 – ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τους δύο παραπάνω πίνακες μπορούμε να συμπεράνουμε πως το 70% των μεγάλων βιομηχανικών μονάδων του Π.Σ.Θ. χωροθετούνται στις Δ.Σ.Θ. (294 από τις 418 συνολικά) ενώ το υπόλοιπο 30 % (124 μονάδες) συγκεντρώνεται στις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ.

Από την άλλη οι βιομηχανίες που έχουν ως έδρα τις Δ.Σ.Θ. απασχολούν 21.378 εργαζόμενους (το 63,8% των εργαζομένων στις μεγάλες βιομηχανίες) από το σύνολο των 33.500 εργαζομένων. Στις βιομηχανίες που έχουν έδρα στο υπόλοιπο Π.Σ.Θ. απασχολούνται 12.122 εργαζόμενοι, ήτοι το 36,2% του συνόλου των εργαζομένων στην βιομηχανία στο Π.Σ.Θ. Φαίνεται, από τα παραπάνω πορίσματα, πως η μεγάλη πλειοψηφία τόσο των μεγάλων βιομηχανιών όσο και των εργαζομένων σε αυτές συγκεντρώνεται στην περιοχή μελέτης.

4.4 Συμπεράσματα

Το κύριο μέρος της βιομηχανίας είναι χωροθετημένο στη δυτική ζώνη. Και μάλιστα αναμένεται πως η βαριά βιομηχανία θα παραμείνει συγκεντρωμένη εκεί. Γενικότερα για τον δευτερογενή τομέα και ειδικά τον βιομηχανικό, αυτός θα εξακολουθήσει να έχει ουσιαστικό ρόλο στην διαμόρφωση του ακαθάριστου νομαρχιακού προϊόντος. Εκτός από τους λόγους που ειπώθηκαν πιο πάνω θα πρέπει να προσθέσουμε πως ακόμη και η ίδια η ύπαρξη της Θεσσαλονίκης βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη βιομηχανική δραστηριότητα. Κλάδοι αιχμής είναι η διατροφή – ποτά, το έπιπλο, τα μεταλλικά προϊόντα, τα μηχανήματα και τα χημικά.

5.Συνολικά συμπεράσματα – προοπτικές

5.1 Τα συμπεράσματα

Το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας όπως αυτό αρχικά έχει τεθεί είναι η ποσοτική και ποιοτική διαφοροποίηση των Δ.Σ.Θ. σε σχέση το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. Αφού παρουσιάσαμε την εικόνα και την πραγματικότητα συνολικά τόσο του Νομού της Θεσσαλονίκης όσο και ολόκληρου του Π.Σ.Θ. στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρήσαμε, στο δεύτερο, μια σκιαγράφηση της κατάστασης τόσο στο κοινωνικό προφίλ των κατοίκων όσο και στις υποδομές των δύο τμημάτων στα οποία τελικά διχοτομείται το Π.Σ.Θ., το οποίο τελικά διαφοροποιείται ποσοτικά και ποιοτικά σε μεγάλο βαθμό στο εσωτερικό του.

Μετά την παράθεση και ανάλυση όλων των στοιχείων επετεύχθη και η εξαγωγή συμπερασμάτων σε δέκα κρίσιμες μεταβλητές, τόσο για το δημογραφικό και κοινωνικό προφίλ των κατοίκων (πυκνότητα κατοίκησης, δείκτης ανεργίας, μέσο εισόδημα – δείκτης φτώχειας, επίπεδο εκπαίδευσης, θέση στο επάγγελμα) όσο και για τις υποδομές και το δομημένο περιβάλλον (υποδομές εκπαίδευσης, παροχές υγείας και περίθαλψης, κατοικία, φυσικό περιβάλλον, έκταση πρασίνου που αναλογεί σε κάθε κάτοικο). Οι τιμές όλων των παραπάνω μεταβλητών για τις Δ.Σ.Θ. είναι πολύ κατώτερες από τις τιμές του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. Βάσει αυτού του φαινομένου, η κατάσταση που υπάρχει αυτή τη στιγμή στο Π.Σ.Θ. αλλά και διαχρονικά από το 1980 κι έπειτα είναι η εξής: Το Π.Σ.Θ. διχοτομείται και διαφοροποιείται σε δύο μέρη: από τη μία πλευρά το Δυτικό μέρος και από την άλλη το Κεντρικό και Ανατολικό.

Στο τρίτο κεφάλαιο έγινε προσπάθεια για την μελέτη και ανάλυση του ανθρώπινου δυναμικού των Δ.Σ.Θ. και συνολικά του Π.Σ.Θ., κυρίως όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της παραγωγικής δραστηριότητας. Αποπειραθήκαμε να σκιαγραφήσουμε το ρόλο και τα χαρακτηριστικά του Ο.Ε.Π. της περιοχής μελέτης στην παραγωγική διάρθρωση και σύγκριση με τον Ο.Ε.Π. του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. στις παρακάτω κρίσιμες μεταβλητές: συμμετοχή στους παραγωγικούς τομείς, συμμετοχή στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, συμμετοχή στην απασχόληση και στην ανεργία, συμμετοχή στις ομάδες ατομικών επαγγελμάτων και συμμετοχή στην θέση στο επάγγελμα. Το αποτέλεσμα της παράθεσης και της σύγκρισης των στοιχείων αυτών είναι το παρακάτω:

Ο Ο.Ε.Π. που δηλώνει ως τόπο κατοικίας τις Δ.Σ.Θ. συμμετέχει με πολύ μεγάλο ειδικό βάρος στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, στην ανεργία και στην θέση στο επάγγελμα «Μισθωτοί». Υστερεί στην συμμετοχή στον τριτογενή τομέα, την απασχόληση και την θέση στο επάγγελμα «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό».

Ο Ο.Ε.Π. που δηλώνει έως τόπο κατοικίας τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ. συμμετέχει με πολύ μεγάλο ειδικό βάρος στον τριτογενή τομέα, την απασχόληση και την θέση στο επάγγελμα «Εργοδότες» και «Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό». Υστερεί σε συμμετοχή στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, στην ανεργία και στην θέση στο επάγγελμα «Μισθωτοί».

Συνολικά, λοιπόν, διαπιστώνουμε πως ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. κατοικεί στην περιοχή η οποία σε σύγκριση με το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα, τις λιγότερες υποδομές και γενικότερα διαφαίνεται πως είναι η πιο υποβαθμισμένη περιοχή του Π.Σ.Θ. Ενώ ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. κατοικεί σε μια περιοχή η οποία συγκεντρώνει τα παραπάνω χαρακτηριστικά, συμμετέχει δυσανάλογα με την κατάσταση αυτή, στην διάρθρωση του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού της πόλης, όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω.

Από την άλλη και με βάση τα παραπάνω η συμμετοχή του Ο.Ε.Π. είναι δυσανάλογη για τις δύο υποπεριοχές. Δηλαδή, ο Ο.Ε.Π. των Δ.Σ.Θ. συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία με τρόπο, ρόλο και ποσοτικά, δυσανάλογα με την κατάσταση της περιοχής στην οποία κατοικεί και τις παροχές που του προσφέρονται. Από την άλλη ο Ο.Ε.Π. του υπόλοιπου Π.Σ.Θ. συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία με τρόπο και ρόλο σχεδόν ανάλογο με την κατάσταση της περιοχής στην οποία κατοικεί και της παροχές που του προσφέρονται.

Στο τέταρτο κεφάλαιο τέλος, έγινε καταγραφή της διάρθρωσης του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ. Η επιλογή του δευτερογενούς τομέα δεν έγινε τυχαία, αφού παρ' όλη την τριτογενοποίηση της οικονομίας της πόλης και την μείωση της συνολικής συνεισφοράς του δευτερογενούς τομέα στην διάρθρωση του ακαθάριστου προϊόντος της πόλης, εξακολουθεί να διαδραματίζει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην παραγωγική δραστηριότητα του Π.Σ.Θ. Ο συγκεκριμένος τομέας εξακολουθεί και θα εξακολουθήσει και στο μέλλον, κατά τα φαινόμενα, να έχει ουσιαστικό ρόλο στην διάρθρωση του ακαθάριστου προϊόντος του Π.Σ.Θ. Και

αυτό διότι στον αστικό χώρο της Θεσσαλονίκης υπάρχει απόθεμα βιομηχανικής τεχνολογίας και παράδοσης και μία κρίσιμη μάζα βιομηχανικής συγκέντρωσης .

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι το παρακάτω: το κύριο μέρος της βιομηχανίας είναι χωροθετημένο στη δυτική ζώνη και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό (περίπου το 70%). Και μάλιστα αναμένεται πως η βαριά βιομηχανία θα παραμείνει συγκεντρωμένη εκεί. Γενικότερα για τον δευτερογενή τομέα και ειδικά τον βιομηχανικό, αυτός θα εξακολουθήσει να έχει ουσιαστικό ρόλο στην διαμόρφωση του ακαθάριστου νομαρχιακού προϊόντος.

Συνολικά, λοιπόν, μπορούμε να συμπεράνουμε πως από την μία πλευρά το Π.Σ.Θ. διχοτομείται σε κοινωνικό – δημογραφικό προφίλ και παροχή υποδομών ανάμεσα στις Δ.Σ.Θ. και το υπόλοιπο Π.Σ.Θ. με την περιοχή μελέτης να έχει κατώτερες τιμές στις κρίσιμες μεταβλητές και να τείνει να θεωρείται ως το υποβαθμισμένο κομμάτι του Π.Σ.Θ. Από την άλλη πλευρά κι ενώ στις Δυτικές Συνοικίες επικρατεί αυτή η κατάσταση, ο Ο.Ε.Π. της περιοχής συμμετέχει με δυσανάλογο τρόπο στην παραγωγική δραστηριότητα, δηλαδή με μεγαλύτερη ειδική συμμετοχή από ότι θα αναμέναμε λόγω των συνθηκών που επικρατούν στην περιοχή, καταρχάς στον δευτερογενή και δευτερευόντως στον πρωτογενή. Τέλος, στην περιοχή μελέτης συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων του Π.Σ.Θ. σε συντριπτικά μεγάλο ποσοστό (70% περίπου).

Επομένως, οι Δ.Σ.Θ. παρόλο που παρουσιάζουν κατώτερες τιμές στις μεταβλητές που σκιαγραφούν την κατάσταση στο κοινωνικό προφίλ και τις υποδομές, σε σχέση με τις Α.Σ.Θ. και Κ.Σ.Θ., συμμετέχει δυσανάλογα τόσο στην διάρθρωση του ανθρώπινου δυναμικού όσο και στην, χωρική κυρίως, διάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στο Π.Σ.Θ. με την συντριπτική πλειοψηφία των μονάδων να έχουν ως έδρα τις Δ.Σ.Θ.

5.2 Οι προοπτικές

Η Θεσσαλονίκη καλείται να λειτουργήσει σε ένα υπερτοπικό επίπεδο, ως πύλη εισόδου της Ελλάδος στα Βαλκάνια και στην νοτιοανατολική Ευρώπη γενικότερα. Αυτός ο ρόλος απαιτεί καλύτερη οργάνωση και προγραμματισμό σε όλα τα επίπεδα.

Ένα από αυτά τα επίπεδα αφορά τον σχεδιασμό της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Η πόλη ως περιφερειακή πόλη χαμηλής βαθμίδας καλείται να επιβιώσει σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Μόνος τρόπος για να επιτύχει είναι να αναδείξει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και να προσπαθήσει να προωθήσει καινοτόμες ενέργειες που θα ενισχύσουν την οικονομία της περιοχής.

Παρατηρείται σαφής οικονομική ενδυνάμωση του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως βασικού οικονομικού και αναπτυξιακού πόλου, η οποία όμως δεν βελτιώνει τη θέση της στην παραγωγική δομή της χώρας, ενώ συνοδεύεται από μέτριες έως σχεδόν στάσιμες επιδόσεις των νομών που την περιβάλλουν. Η διαπίστωση αυτή είναι σημαντική διότι η λειτουργία ενός μητροπολιτικού κέντρου ως πόλου ανάπτυξης για όλη τη βορειοανατολική Ελλάδα πρέπει να είναι η διάχυση της ανάπτυξης στις περιοχές επιρροής και όχι η απορρόφηση της ανάπτυξης από αυτή. Κι εκεί θα πρέπει να εισέρθει η λειτουργία της περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα και ο ρόλος - σκοπός της περιφερειακής ανάπτυξης.

Παράλληλα όσον αφορά το βιοτικό επίπεδο πρέπει να γίνουν όλες εκείνες οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να ενισχυθούν οι κοινωνικά ασθενείς ομάδες και περιοχές, που όπως αποδείχθηκε παραπάνω στην πλειοψηφία τους είναι οι Δυτικές Συνοικίες της πόλης και οι κάτοικοι αυτών, ενώ παράλληλα πρέπει να κατασκευαστούν όλα εκείνα τα προγραμματιζόμενα έργα υποδομής, τα οποία αποσκοπούν στην βελτίωση των όρων ζωής της πλειοψηφίας των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Άρα ως πρωταρχική κατευθυντήρια λογική για το Π.Σ.Θ. για να πετύχει συνολικά τους στόχους που διανοίγονται μπροστά του αλλά και για να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σύγκλιση των περιοχών μέσα σε αυτό και η μεγαλύτερη δυνατή χωρική και κοινωνικοοικονομική συνοχή του Π.Σ.Θ.

Αν αξιοποιηθούν κατάλληλα οι παρούσες συνθήκες, η Θεσσαλονίκη, ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής χωρικής ολοκλήρωσης της ΝΑ Ευρώπης, μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των πλεονεκτημάτων της περιοχής και να έχει πολλαπλά αποτελέσματα για τη Βόρεια Ελλάδα και τη χώρα συνολικά.

Εν κατακλείδι, οι στόχοι που θα πρέπει να εισαχθούν στην αναπτυξιακή στρατηγική της Θεσσαλονίκης είναι οι παρακάτω:

1.περιορισμός έως κι εξάλειψη των κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων μέσα στο Π.Σ.Θ.

2.ενίσχυση του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως «πόλης-πύλης» και ως «περιφερειακού μητροπολιτικού πόλου της Ευρώπης»

3.Προώθηση του ρόλου της ως επιχειρηματικού/εμπορικού συνδέσμου της Ευρώπης με τις χώρες του Εύξεινου Πόντου

4.Ανάδειξή της ως Βαλκανικού Πόλου έρευνας και καινοτομίας, κόμβου μεταφορών και διαμετακόμισης

5. Ανάδειξή της ως Βαλκανικού μεταποιητικού και βιομηχανικού Κέντρου

5.3 Επίλογος

Η μελέτη αυτή τελικά κατόρθωσε να εντοπίσει την ποσοτική και ποιοτική διαφοροποίηση που καταγράφεται μέσα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης κατά την διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών.

Έγινε προσπάθεια να καταγραφούν όλες οι περιοχές του Δυτικού, κυρίως, μέρους του Π.Σ.Θ., η κατάσταση που υπάρχει σε αυτές, το κοινωνικό και δημογραφικό προφίλ τους και οι υποδομές που τους παρέχονται. Η σύγκριση αυτών με τις υπόλοιπες περιοχές του Π.Σ.Θ. και η ποσοτική και ποιοτική συμβολή των εργαζομένων στην παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα συνολικά του Πολεοδομικού Συγκροτήματος. Ελπίζουμε τα συμπεράσματα τα οποία εξήχθησαν στην παρούσα εργασία αλλά και συνολικά η δομή και το περιεχόμενό της να βοηθήσουν να προχωρήσει λίγο παραπάνω η επίλυση των μεγάλων προβλημάτων και ανισοτήτων που παρουσιάζονται στο εσωτερικό του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης.

Η παρούσα εργασία, τέλος, συνέβαλε στον δημόσιο διάλογο και στην βιβλιογραφία αναφορικά με την Θεσσαλονίκη και την διαχρονική της εξέλιξη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΩΝ:

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΑΠΘ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΣΘ: Ανατολικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης

ΒΕΘ: Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης

ΒΙΠΕ: Βιομηχανική Περιοχή

ΓΓΑ: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

ΓΠΣ: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

ΔΕΗ: Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού

ΔΣΘ: Δυτικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης

ΕΒΕΘ: Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΑΒ: Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας

ΕΚΚΕ: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

ΕΟΠ: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος

ΕΠΑ: Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης

ΕΠΑΛ: Επαγγελματικό Λύκειο

ΕΠΘ: Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης

ΕΣΣ: Ειδικός Συντελεστής Συμμετοχής

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

ΖΕΠ: Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας

ΖΟΕ: Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου

ΙΚΑ: Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων

κα: και άλλα

ΚΑΠΗ: Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΚΣΘ: Κεντρικές Συνοικίες Θεσσαλονίκης

ΛΠΘ: Λοιπή Περιοχή Θεσσαλονίκης

μΧ: μετά Χριστόν

ΝΕΛΕ: Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού

ΟΑΘ: Οργανισμός Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης

ΟΑΣΘ: Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης

ΟΕΠ: Οικονομικός Ενεργός Πληθυσμός

όπ: όπως παραπάνω

ΟΠΠΕΘ '97: Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης Θεσσαλονίκη 1997

ΟΡΘΕ: Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης

ΟΣΕ: Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας

ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΟΥΑΘ: Οργανισμός Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης

ΠΑΘΕ: Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι

ΠΓΔΜ: Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

ΠΖΘ: Περιαστική Ζώνη Θεσσαλονίκης

ΠΙΚΠΑ: Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως

ΠΟΕΔΗΝ: Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων στα Δημόσια Νοσοκομεία

ΠΣ: Πολεοδομικό Συγκρότημα

ΠΣΘ: Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης

πχ: παραδείγματος χάρη

πΧ: προ Χριστού

ΡΣΘ: Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης

ΣΒΒΕ: Σύνδεσμος Βιομηχάνων Βορείου Ελλάδος

ΤΕΕ: Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο

ΥΠΕΠΘ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

Βιβλιογραφία:

Ελληνική Βιβλιογραφία:

Αγοραστάκης Μ., Κοτζαμάνης Β., Πηλείδης Α., Σταθάκης Δ. (2006), Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα, Βόλος, Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 2006

Αναπτυξιακή Εταιρία Βορειοδυτικής Θεσσαλονίκης (2004), Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης ΒΔ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2004

Ανδρικοπούλου Ελένη (1988) Οργάνωση του Χώρου. Αστική και περιφερειακή θεωρία, Διδακτικές σημειώσεις, Θεσσαλονίκη, Επιτροπή Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ., 1988

Ανδρικοπούλου Ε. , Καυκαλάς Γρ. , Λαγόπουλος Α. , Σεφερτζή Ε. (1985), Βιομηχανία στη Θεσσαλονίκη. Κλαδική και χωροθετική ανάλυση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Τομέας Πολεοδομίας – Χωροταξίας, Θεσσαλονίκη, 1985

Αραβαντινός Αθανάσιος (1997) Πολεοδομικός Σχεδιασμός: για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου, Συμμετρία, 1997

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1993), Στρατηγικές επιλογές ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 1993

Βαϊου Ντίνα, Λαμπριανίδης Λότης, Χατζημιχάλης Κωστής, Χρονάκη Ζώγια (1991), Διάχυτη εκβιομηχάνιση στο Π.Σ.Θ. και στην Ε.Π.Θ. Επιπτώσεις στην ανάπτυξη της πόλης, Γ' Φάση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Οργανισμός Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 1991

Βελέντζας Κώστας, Καλογήρου Νίκος, Καραγιάννη Στέλλα, Κατσίκας Ηλίας, Παπαμίχος Νίκος, Χατζηπροκοπίου Μιχάλης, Χλωμούδης Κώστας (1996) Η Αγορά κατοικίας στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, Παρατηρητής, 1996

Βυζοβίτη Σ., Καραμανλή Θ., Κατσαβουνίδου Γ., Κούρτη Γ., Μπασιάκου Ν., Ράσκου Μ., Τσιτσελίκης Κ. (2006), Αρχιτεκτονικοί και πολεοδομικοί μετασχηματισμοί στη Θεσσαλονίκη λόγω του φαινομένου της μετανάστευσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, Μόνιμη επιτροπή Αρχιτεκτονικών Θεμάτων, Τ.Ε.Ε., Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2006

Γερολύμπου Αλεξάνδρα, Καυκούλα Κυριακή, Παπαμίχος Νίκος, Χαστάογλου Βίλμα και Χατζημιχάλης Κώστας (1995) Η Θεσσαλονίκη στον 21ο Αιώνα, Ανάπτυξη – Περιβάλλον – Πολιτισμός. Συμβολή στο Στρατηγικό Σχέδιο, Ερευνητικό Πρόγραμμα, Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.–Ο.Ρ.Θ.Ε.–Α.Π.Θ., Τομέας Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, 1995

Γετίμης Π., Κουακλάς Γρ. (2003) Οι Ευρωπαϊκές Μητροπόλεις και το ζήτημα της πολυεπίπεδης χωρικής διακυβέρνησης, ΙΑΠΑΔ, Αθήνα, 2003

Γραφείο Δοξιάδη (2002), Τεχνικοοικονομική μελέτη αξιοποίησης στρατοπέδων Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης, Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. – ΟΡ.Θ.Ε., Θεσσαλονίκη, 2002

Δελιβάνης Δ.Ι. (1985), Η Θεσσαλονίκη από οικονομικής απόψεως 315 π.Χ. – 1985 μ.Χ., στο «Η Θεσσαλονίκη», Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, Δήμος Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1985

Δήμος Εύοσμου (ανάδοχος: Α. Γιαννακού) (1995) Μελέτη τροποποίησης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Εύοσμου, Φάση Α', Θεσσαλονίκη, 1995

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας (1999), Καβουνίδη Τζένη (επιστημονική υπεύθυνη), Αλλοδαποί που υπέβαλλαν αίτηση για Κάρτα Προσωρινής Παραμονής: Υπηκοότητα, Φύλο και Χωροθέτηση, Αθήνα, Νοέμβριος 1999

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) – Ινστιτούτο κοινωνικής πολιτικής:

Έρευνα οικονομικής ανισότητας, 2004

Ένωση Μεσιτών Θεσσαλονίκης Στατιστική Έρευνα για την αγορά κατοικίας στο Π.Σ.Θ., 2005

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (Ε.Σ.Υ.Ε.) :

Απογραφές πληθυσμού – κατοικιών , 1961, 1971, 1981, 1991 και 2001.

Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (απασχολήσεως) 1995

Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Ζέικου Πολυξένη (1997) Αλληλοσυσχέτιση γενικών πολεοδομικών σχεδίων στο Π.Σ.Θ., ένταξη στο Ρ.Σ.Θ., Θεσσαλονίκη, 1997

Καυκαλάς Γρηγόρης, Κομνηνός Νίκος και Λαγόπουλος Α.-Φ. (1984) Πολεοδομικός προγραμματισμός: θεωρία, θεσμοί, μεθοδολογία, Παρατηρητής, 1984

Καυκαλάς Γρηγόρης (1993), Στρατηγικές επιλογές ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1993

Καυκαλάς Γρηγόρης (1999), Θεσσαλονίκη: Μείωση της μονοκεντρικότητας στο πολεοδομικό συγκρότημα και ο ρόλος του τριτογενούς τομέα, Ζήτη, 1999

Κοκκάλη Ιφιγένεια – Ευλαμπία (2001), «Οι πρόσφατες εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και ρόλος της Θεσσαλονίκης», Διπλωματική Εργασία, Βόλος 2001.

Κομνηνός Νίκος (1993) Θεσσαλονίκη, Μητρόπολη των Βαλκανίων, Ερευνητικό πρόγραμμα ΑΠΘ, υποπρόγραμμα 1, «Αναπλάσεις στο κέντρο και διεθνοποίηση της πόλης», Θεσσαλονίκη, 1993

Κοτζαμάνης Βύρων (2009) Η μεταβλητή πληθυσμός στο χωροταξικό σχεδιασμό στη μεταπολεμική Ελλάδα: ένας σχεδιασμός με εικονικά δεδομένα; Συλλογικός Τόμος ΤΜΧΠΠΑ 22.07.2009, Βόλος, 2009

Λαζαρίδου Δέσποινα (2003), Ανάπλαση Δυτικού Τόξου Θεσσαλονίκης: Συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση των προτάσεων συμμετοχής στον διαγωνισμό, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Βόλος, Φεβρουάριος 2003

Λαμπριανίδης Λόης (2000γ), Η ανασυγκρότηση των Βαλκανίων και ο ρόλος της Ελλάδας: μια κριτική προσέγγιση» στο «Η ανάπτυξη των Βαλκανίων», επιμέλεια Πετράκος Γ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 2000

Λιλιμπάκη – Ακαμάτη Μαρία (1989) Ανατολικό νεκροταφείο Πέλλας, Ανασκαφή, Θεσσαλονίκη, 1989

Μαγούλιος Γεώργιος (2000), «Ο ρόλος της Θεσσαλονίκης στη διαβαλκανική οικονομική συνεργασία», University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2000.

Μοσκόφ Κωστής (1978), Θεσσαλονίκη: τομή της μεταπρατικής πόλης. Α' τόμος, Στοχαστής, β' έκδοση, Αθήνα, 1978

Νικολάου Κωνσταντίνος (1995) Ρύπανση του αστικού περιβάλλοντος, Θεσσαλονίκη, 1995

Νικολάου Κωνσταντίνος (1997) Η σημερινή κατάσταση του περιβάλλοντος, εξελίξεις και εκτίμηση επιπτώσεων, Ο.Π.Π.Ε.Θ. '97, Θεσσαλονίκη 1997

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης (2000), «Στρατηγικός Σχεδιασμός για την ανάπτυξη της Δυτικής Θεσσαλονίκης. Χωροταξική – Επιχειρηματική προσέγγιση με βάση τις υποδομές μεταφορών», Πρόγραμμα TECNOMAN «Δίκτυο διαχείρισης των κόμβων στις διαδρομές των διευρωπαϊκών μεταφορικών δικτύων» στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIC, Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2000.

Παπαγεωργίου Ιωάννα (1995), Ανάλυση της βιομηχανίας στο Νομό Θεσσαλονίκης ανά κλάδο και ανά περιοχή εγκατάστασης, Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 1995

Παπαδοπούλου – Συμεωνίδου Παρύσατις (1998), Πρόγραμμα στέγασης και επαγγελματικής ενσωμάτωσης ομογενών στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, Η περίπτωση Δυτικών Δήμων, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Δεκέμβριος 1998.

Παπαϊωάννου Αθανάσιος (2004), Θεσσαλονίκη, η ανάδυση μιας μητρόπολης. Μια πρώτη προσπάθεια προσδιορισμού των ορίων της μητροπολιτικής περιοχής, Διπλωματική Εργασία, Βόλος, 2004

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (2001 α), «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2000-2006 Κεντρικής Μακεδονίας», Μάρτιος 2001.

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (2001 β), «Συμπλήρωμα Προγραμματισμού Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος 2000-2006 Κεντρικής Μακεδονίας», Ιούνιος 2001.

Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών (2001 α), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Σιδηρόδρομοι, Αεροδρόμια, Αστικές Συγκοινωνίες», Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006, Αθήνα, Φεβρουάριος 2001.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (1998), Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος – Διεύθυνση Χωροταξίας, “Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονία, Α’ Φάση», Μάιος 1998.

Χαστάογλου Β., Παπαμίχος Ν., Παπαδόπουλος Χ., Χριστοδούλου Α., Πασχαλίδης Π. (2000), Προσδιορισμός Στοιχείων Υποβάθμισης και Αλλοίωσης του Οικιστικού Περιβάλλοντος των Δυτικών Συνοικιών της Θεσσαλονίκης και Διατύπωση Προγραμματικού Πλαισίου Αναπλάσεων, Ερευνητικό πρόγραμμα ΟΠΠΕΘ 1997 – ΟΡ.ΘΕ. – Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2000

Χαστάογλου Βίλμα (1997), Μετασχηματίζοντας την πόλη: Διεθνείς διαγωνισμοί αστικού σχεδιασμού για τη Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη: Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, 1997.

Χάλαρης Γιώργος (1997) Κέντρα και επιτελικές λειτουργίες στις σύγχρονες μητροπόλεις, Τόπος, 1997

Χειρακάκη Μαρία (1995) Η ατμοσφαιρική ρύπανση στη Θεσσαλονίκη. Ατμοσφαιρική ρύπανση και δυτικές συνοικίες, εισήγηση στο 4^ο συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μόλυβος Λέσβου, Σεπτέμβριος (1995), Δήμος Σταυρούπολης (1994) και Δήμος Σταυρούπολης (1996).

Ξένα Βιβλιογραφία:

Kostopoulou Stella (1996), *Thessaloniki and the Balkan Realities*, West Sussex, 1996

Lefebvre Henri (1974) *La production de l'espace*, Paris, 1974

Papadopoulou – Symeonidou P. (1976), *Boden und Gebaudewirtschaftliche Probleme der Stadtplanung am Beispiel Thessalonikis*, Diss. T.U. Berlin, Berlin, 1976

Yiannakou A. (1993) *Residential Land Development and Urban Policy in Greece: The case of Greater Thessaloniki*, Ph. D. Thesis, London School of Economics, London, 1993

Συνέδρια – Ημερίδες:

Κοτσαμάνης Βύρων (2003) «Θεσσαλονίκη 1950 – 2000, Η Δημογραφική Ανάδυση μιας Μητρόπολης;», από τα πρακτικά του πανελλήνιου συνεδρίου «Η Θεσσαλονίκη και ο ευρύτερος χώρος. Παρελθόν, παρόν, μέλλον», Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 2003

Λαμπριανίδης Λότης (2000γ), «Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Βαλκανικής: η Θεσσαλονίκη σε αναζήτηση νέου ρόλου», από τα πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου «Οικονομική Ιστορία της Θεσσαλονίκης. Ο ρόλος ως περιφερειακό κέντρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, Θεσσαλονίκη, 2000.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις:

Αναπτυξιακή εταιρία ΒΑ Θεσσαλονίκης <http://www.anae.gr>

ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε. (2003) www.ametro.gr/

Γενική γραμματεία πληροφοριακών συστημάτων www.gsis.gr

Διδακταλική Ομοσπονδία Ελλάδας www.doe.gr

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (2001) www.statistics.gr

Ε.Κ.Α.Β. (Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας) <http://www.ekab.gr/>

Ένωση Νοσοκομειακών Ιατρών Θεσσαλονίκης (Ε.Ν.Ι.Θ.) www.enith.gr

Καυκαλάς Γρηγόρης (2001), (επιστημονικός υπεύθυνος), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Τμήμα Αρχιτεκτόνων – Τομέας Πολεοδομίας-Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης – Ερευνητική Μονάδα Χωρικής Ανάπτυξης, Ερευνητικό Πρόγραμμα: «Μηχανισμοί Διεθνοποίησης των Ευρωπαϊκών Πόλεων, Κυβερνοχώρος και ο Ρόλος της Θεσσαλονίκης», Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας – Πρόγραμμα Ενίσχυσης του Ερευνητικού Δυναμικού (ΠΕΝΕΔ) (από το site <http://estia.arch.auth.gr/WWW-PENED/index.htm>)

Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (Ο.Α.Σ.Θ.)
<http://www.oasth.gr>

Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) <http://www.osk.gr/>

Π.Ο.Ε.ΔΗ.Ν. Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων στα Δημόσια Νοσοκομεία
www.poedhn.gr

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.)
<http://www.ypepth.gr/>

«Nosokomia.GR» <http://www.nosokomia.gr/web/index.php>

«Googleearth»

<http://maps.live.com/>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000101016